

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Liber Vndecimvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20020

EPISTOLARVM
SIVE
REGESTORVM
INNOCENTII III.
ROMANI PONTIFICIS
LIBER VNDECIMVS.

NOBILI VIRO LIVVILDO DVCI AVSTRIÆ.

Epist. 1.
De sacrosan-
cta fide.

XPERIMENTO didicimus quòd verborum non fueris obliuioſus auditor quæ volentibus ire poſt Dominum in euangelio proponuntur, cum religioſa mente recogitans quid retribuas Domino pro omnibus quæ retribuit ipſe tibi, Chriſtum, qui eſt uſque ad mortem, mortem autem crucis, obediens pro te factus, humiliter imitari diſponis, & pro ejus amore caram conjugem, dulcem prolem, delectabilem patriam, amabilem parentelam, diuitias copioſas, ac mundanos relicturus honores, ut demum te ipſum cum carnalibus deſideriis abnegando, libenter ſequaris eundem, deſideras, ut accipimas, tollere crucem tuam, & illuc ubi tua ſalus in cruce pependit ardenti ſucingeris deſiderio feſtinare, ut in crucis victorioſa vexillo te contra perfidorum conatus opponas, qui de crucis hereditate in parte jam expulſiſſe videntur & in toto nituntur expellere crucifixum. Verè pium eſt hoc proſiſſimum & tibi cœlitus inſpiratum. Intendis enim ſuſcipiendo crucem

Tom. II.

reddere vicem Chriſto, qui tuos languores in ipſa pertulit, doloresque portauit. Verùm licet ſit devotio ſatis magna, multùm eſt tamen viciffitudo diſſimilis: quia præter gratiæ differentiam quæ videtur conſiſtere in alterutro, ſi quòd Dominus redemptor pro ſervo redempto pertulit, demum ſervus redemptus perferat pro Domino redemptore, inter crucis Chriſti patibulum & crucis tuæ ſignaculum valde refert; cum etſi crucis una ſit gloria, diſpar tamen ſit in te ac Domino ejus pœna. Tu enim crucem mollem ſuſcipies & ſuauem, ille aſperam ſubiuit & duram: tu eam in veſtis deferres ſuperficie, ille in carnis pertulit veritate; tu ipſam aſſues tibi lineis filis aut ſericis, ille in ea confixus eſt ferreis clavis & duris. Licet igitur, quantumcunque magnis & duris ob ſpem æternæ retributionis exponere te diſponas, ad futuram gloriam quæ revelabitur in te condignæ non ſint hujusmodi paſſiones, conſiderata tamen ſinceritate tuæ devotionis, & urgentiſſima terræ ſanctæ neceſſitate perſpecta, tuum proſiſſimum in Domino commenda-

S ij

mus, nobilitatem tuam in ipso Domino Iesu Christo rogantes & exhortantes attentius quatenus secundum spiritum suum bonum, quem ipse tibi noscitur infudisse, procedens ad eisdem terræ succursum, in divinum obsequium, quid castina paritura sit dies ignorans, te celeriter & prudenter accingas, & taliter, ipso coadjuvante, Dei servitium prosequaris, defensionem terræ prædicæ studiosius intendendo, quæ tua & aliorum fidelium adjutorio, quasi posita in necessitate suprema, valde noscitur indigere, quod nec Deus tibi hoc propositum videatur in vacuum inspirare, nec tu pro eo mundi gloriam quasi omnem, qua præstabilis esse nosceris, reliquisse videaris in vanum, sed secundum affectum huiusmodi pietatis consequatur in te plenæ perfectionis effectus. Nos enim iuxta petitionem tuam vivificæ crucis signum per dilectum filium Nicolaum Priorem sancti Iohannis Carthusiensis ordinis tibi mittimus imponendum, indulgentiam quam petisti cum conservatoris quoque litteris nihilominus destinantes. Datum Laterani vi. Kal. Martij, anno undecimo.

latio sit inhibita, per appellationis obiectum possint, ne respondeant, se tueri. Super quo vobis duximus respondendum quod iidem Abbates, nisi alia causa rationabilis suffragetur, per appellationem se tueri non possunt quod minus debeant auctoritate litterarum huiusmodi legitime respondere, cum ex officio suo teneantur Abbates congregationum suarum negotia procurare, nisi forte Abbatis & conventus negotia essent omnino discreta. Datum Laterani i v. Kal. Martij, anno undecimo.

ILLVSTRI REGI ARAGONVM.

EX speciali dilectionis affectu quo personam tuam & regnum Aragonense diligimus provocamur ut non solum ad ea quæ tibi utilia sunt & illi tuam magnificentiam exhortemur, verum etiam arguamus eandem, si circa ipsa sollicitudinem non adhibet quam oportet, cum tibi pater simus in illo qui filium quem diligit corrigit & castigat. Tua quidem regalis serenitas non ignorat qualiter super negotio matrimonij inter tuam sororem & carissimum in Christo filium nostrum Fredericum illustrem Regem Siciliæ consummandi, de quo jamdudum à sua fuerat habitus genitrice tractatus, aliquando tecum fuerimus viva voce locuti, ac sæpe per nostras te litteras exhortati. Sed licet in succursum ipsius duas galeas noviter destinaris, de quo regalem prudentiam plurimum in Domino commendamus, confirmationem tamen eisdem facti, ex parte præfati Regis non sine studio nostræ sollicitudinis acceptati, quantum à te dependet, plusquam oportuerit & decuerit distulisti. In quo profectò, cum pridem illud non modicum visus fueris appetisse, moram ingerere non deberes, cum præter id quod ex tali dilatione prægrandis utilitatis compendium impeditur, de te posset insultando referri: *Ecce homo qui cepit, & non potuit consummare.* Ceterum ut cum tuo pariter & pro tuo loquamur honore, quæ pigritia jam te detinet, quæ segnitates perfectionem tibi negotij tam perutilis dissuadet, ut passim opportunitatis hodiernæ rem crastines, & processum copulæ tam felicitis usque futures? Porro non est pro quo nuptiis tam magnificis ulterius tuam deceat supersedere sororem. Præcellus enim est sponsus ejus, & titulum Regis habens ex utero matris suæ. Non claudicat generis sui nobilitas, sed utroque pede firmiter subnixâ procedens,

Epist. 4.
Ut sororem
suam Regi Si-
ciliæ in uero-
rem mittat.
Vide Suritam
ad 49, 1102.

E I D E M.

Epist. 2.
Suscipitur sub
protectione fe-
dis apostolica.

QVOD non immemor dominicæ passionis & tuæ redemptionis effectus vexillum salutiferæ crucis assumere ac illi disponis pro defensione Ierosolymitanæ provincie militare qui reddidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in suavitatis odorem, devotionem tuam in Domino commendamus. Ut igitur te in pio proposito foveamus, prædecessorum nostrorum vestigiis inhaerendo statuimus ut tam persona quam omnia bona tua pariter & familia, ex quo crucem acceperis, sub apostolicæ sedis & nostræ necnon Archiepiscoporum & aliorum Prælatorum Ecclesiæ Dei, in quorum diocesibus ipsa permanent, protectione consistant, & donec de tuo reditu vel obitu certissime cognoscatur, integra maneant & quieta. Nulli ergo &c. nostræ constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTVI
Præmonstratensi.

Epist. 3.
Abbatem tenentur congrega-
tionum suarum
negotia procura-
re.
Cap. Edocteri.
De responsis.

EDOCERI à nobis per vestras litteras postulastis utrum per litteras ad Abbates vestri ordinis, nulla mentione habita de suis conventibus, impetratas, teneantur Abbates ipsi super causis quæ ad conventus pertinent & eosdem de ipsis querelantibus respondere, ac licet appel-

descendentem à progenie in progenie in progeniem sui sanguinis magnitudinem per virtutum amplificat majestatem, filius quidem & nepos Imperatorum, patris non solummodo, sed & avi; de matre proditus est augusta, quæ nimirum & ipsa Regina Siciliae, Regis aliquando soror fuit, Regis amita, Regis nata, & paterne neptis ejus qui gloriosius opere Rex quam nomine, de duobus diversis & adversis Augustis ac Venetis aliisque gentibus una die refertur in diversis mundi partibus mari & arida magnificè triumphasse. Horum quidem natalium tuæ germanæ sponsus claritate conspicuus, (sicut de sibi paribus scriptum est: *Cæsaribus virtus contigit ante diem*) de janua pubertatis passu velociori annos discretionis ingreditur, & ætatem anticipando virtutibus feliciter regnandi primitias mirabiliter exorditur. Denique regnum suum Æves & nobile inter cetera regna mundi umbilicus & portus est aliorum; de quo & per quod tanto tibi majora poterunt commoda provenire quanto magis tuo regno contiguitate maris est proximum, & à nobis, utpote peculiare beati Petri, speciali prerogativa dilectum. Cum igitur venerabilis frater noster Mazariensis Episcopus, vir utique providus ac fidelis, & pensatis singulis qualitatibus ad negotium hoc idoneus, ad suggestionem nuntiorum tuorum ac tuam pro jam dicta tua sorore transducenda mittatur, celsitudinem regiam monemus attentius & propensius exhortamur quatenus eam cum apparatu decenti & honorifico comitatu, quo & ipsa, prout convenit tantæ sponsæ, circumornata procedat, & sponsus ejus solatium opportuna subventionis accipiat, mittere non postponas, expensas quas negotium tanti profectus & honoris exposcit, aliquo modo non evitans, cum Deo, sicut confidimus, prosperante tibi possint in decuplum restaurari. Datum Laterani.

Epist. 1.
IN eundem serè modum illustri Reginae Aragonum usque in finem. Quocirca serenitatem tuam monemus attentius & propensius exhortamur quatenus dictum Regem ad id prudenter & diligenter inducas, attendens quòd si personaliter accederes cum eadem, præter id quòd affectu materno de tam felici generi filiaque lætaretis amplexu, utiliter valde posses & Regem & regnum per tuam prudentiam moderari. Datum Laterani.

**ABBATI ET CONVENTUI
 sancti Iohannis Morinensis.**

PRæsentium vobis auctoritate concedimus quatinus secundum ordinis vestri regulam vobis liceat infra fines vestros molendinum habere, non obstante quòd Episcopus & Canonici Morinenses, ut dicitur, causa questus in suis molere molendinis compellere vos nituntur. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Kal. Martij, anno undecimo.

Epist. 6.
 Ut liceat eis habere molendinum.

**NOBILI VIRO DEMETRIO
 Arbanensi Principi.**

Devotionem & reverentiam quam erga sacrosanctam Romanam Ecclesiam habere dinosceris in Domino commendantes, gratias referimus bonorum omnium largitori quòd tibi & tuis inter Græcos minus catholicè sentientes degentibus fidem rectam misericorditer inspiravit, ut recognoscens beato Petro à Domino esse dictum, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalent adversus eam, & tibi dabo claves regni celorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in celo, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in celo*, & iterum circa passionem ipsius, *Simon, ego pro te rogavi ut non deficiat fides tua, & in aliquando convertus confirma fratres tuos*, rursumque post resurrectionem suam trino repetito vocabulo eidem dixisse, *Si diligis me, pascas oves meas*, per litteras tuas, quas benignitate paterna suscepimus, postulares ut à latere nostro Legatum, qui te ac tuos erudiat in fidei puritate, mittere dignaremur. Nos ergo proponimus ut ad partes illas Legatum qui pascat, confirmet, & corrigat quæ corrigenda invenerit, transmittamus, dilectum filium Nicolaum Archidiaconum Latinorum Durachij, per nostras dantes litteras in mandatis ut ipse interim ad Arbanam accedat, & te ac tuos unà cum venerabili fratre nostro Paulo Arbanensi Episcopo instruat & confirmet in iis quæ viderit expedire; ut cum Legatus advenerit, vos ex parte inveniat eruditos. Monemus igitur nobilitatem tuam & exhortamur in Domino, per apostolica tibi scripta mandantes quatenus prædictum Archidiaconum suscipiens honorificè ac honestè pertractans, ejus salubria monita & præcepta devotè recipias & observes; ut ex hoc cumulus tibi æternæ retri-

Epist. 7.
 Et Archidiaconus Durachij committatur.

butionis accrescat, & nos devotionem tuam possimus meritò commendare. Datum Laterani 11. Kal. Martij, anno undecimo.

*VNIVERSIS CLERICIS
Abbatie Farfensis in Sabinesi
diocesi constitutis.*

*Epist. 8.
De libertate
monasterij Far-
fensis.*

Cum inter venerabilem fratrem nostrum Iohannem Sabinensem Episcopum & dilectos filios Abbatem & conventum Farfensem controversia vertetur, eodem Episcopo jus episcopale petente tam in monasterio Farfensi quam in ejus Ecclesiis in sua diocesi constitutis, sex duntaxat exceptis, in quibus idem Abbas & monachi ei jus episcopale minimè denegabant, ipsis è contrario respondentibus quòd ipsorum monasterium tam in capite quam in aliis ejus membris erat prorsus exemptum & nulli nisi apostolicæ sedi subiectum, nos visis, auditis, & intellectis attestacionibus, instrumentis, & allegationibus utrinque productis, de consilio fratrum nostrorum eos & successores ipsorum absolvimus in perpetuum ab impetitione quam contra ipsos idem Episcopus super sui monasterij subiectione movebat, decernentes ipsum monasterium à cuiuslibet præterquam Romani Pontificis jurisdictione liberum esse penitus & exemptum, & super hoc eidem Episcopo perpetuum silentium duximus imponendum. Super Ecclesiis autem eorum, sex illis exceptis, in Sabinesi diocesi constitutis hoc exigente iustitia sententialiter diffinivimus ut in præstatione decimarum, oblationum & mortuorum, necnon ordinatione clericorum, & dedicatione basilicarum, Sabinesi Episcopo nullatenus teneantur, quoniam super his cognovimus eas per privilegia prædecessorum nostrorum penitus absolutas. Unde super iis ei silentium imponentes, eos ab ipsis impetitione decrevimus absolvendos. In ceteris autem quæ ad jus episcopale pertinere noscuntur ipsas Ecclesias ei & successoribus ejus decrevimus in perpetuum esse subiectas, & super iis eidem Episcopo dictum Abbatem & monachos sententialiter condemnamus; hoc ad majorem cautelam expresso, ut ipsi in eisdem Ecclesiis liberam eligendi sacerdotes & alios clericos habeant potestatem. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus ad locum ad quem idem Episcopus vos duxerit evocandos sine difficultate qualibet accedatis, audi-

turi & recepturi mandatum ipsius juxta tenorem sententiæ promulgatæ. Alioquin sententiæ quam ipse propter hoc in vos rationabiliter duxerit promulgandam, firmiter observetis. Datum Laterani v. Non. Martij, anno XI.

*PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO
apostolica sedis Legato.*

Ad nostram noveris audientiam pervenisse quòd de assensu & voluntate nobilis viri Comitis Tripolitani & quorundam civium Antiochenorum populus & quædam pars cleri Græcorum, Dei timore postposito, in Antiochena provincia Patriarcham Græcum intrudere præsumperunt, cui clerici Græci, qui venerabili fratri nostro Antiocheno Patriarchæ fidelitatis exhibuerant juramenta dignitatibus & beneficiis de manu ejus receptis, contra proprium juramentum temerè adherentes, Patriarchæ præfati observare renuunt interdictum, & Latinos excommunicationi & interdicto suppositos recipiunt ad divina. Quia igitur tanta præsumptionis audaciam transire conniventibus oculis nec possumus nec debemus, fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus si res ita se habet, memoratum intrusum omnino deponas, & à tota provincia facias removeri, & contradictores per censuram ecclesiasticam sublato appellationis impedimento compescens, eidem Comiti necnon Majori & Consulibus Antiochenis sub pœna excommunicationis inhibeas ne dictum intrusum aut clericos Græcos in tali rebellione temerè manutenere præsumant. Datum Laterani 1v. Non. Martij, anno undecimo.

ILLVSTRI REGI DANORVM.

Si Deus scientiarum dominus præscientiæ nobis spiritum infudisset, ab homine iniquo & doloso providentiùs nobis cavissemus & tibi; qui licet forsitan de lacu calamitatis in quem conciderat apostolico liberari præsidio minimè meruisset, consilio tamen Dei sapienter omnia disponens per sollicitudinem nostram erutus est ab ipso, ut eo demum ingrato gratiæ sibi factæ, quod facile contra eum non poterat exerceri pro dubiis, liberius fieret pro flagitiis manifestis. Nuper quidem Bremensis & Hammeburgensis Ecclesiarum procuratoribus, super eo quòd Waldemarum Episcopus à Bremensi Capitulo Canonice Hammeburgensibus inconsultis in

*Epist. 9.
Ne Græcos in
coram rebel-
lione manuce-
neat.*

*Vide lib. 10.
epist. 114.*

*Epist. 10.
De electione
Archiepiscopi
Bremensis.
Vide lib. 10.
epist. 209.*

suum fuerat Archiepiscopum postularus, ad nostram presentiam destinatis, dilectus filius Petrus Præpositus Roskildensis, vir utique providus ac fidelis, à regia supervenit serenitate transmissus. Qui Episcopo ipso in nostra presentia proponente quòd per te bonis tam episcopalibus quàm etiam patrimonialibus fuerat destitutus, de quibus restitui postulabat à nobis, prudenter ex adverso respondit quòd non rite poterat restitutionis auxilium implorare, cum ipse se duxerit spoliandum habitum clericalem derelinquens, regium sibi titulum usurpavit. Insuper læsæ majestatis, apostasiæ, adulterij, perjuri, dilapidationis, & conspirationis crimina eidem obiciens, proponebat, non solum ei fore restitutionis beneficium denegandum, sed etiam postulationem de ipso factam penitus respuendam; præsertim cum irregularis existeret, utpote de duplici adulterio procreatus, ejusque dispensatio fuerit olim ab apostolica sede per subreptionem obtenta, suppresso quòd esset spurius, & expresso quòd existeret naturalis; cum & paternæ incontinentiæ imitator filios habeat post sacros ordines generatos. Nos igitur iis & aliis diligenter auditis quæ in auditorio nostro fuere solemniter allegata, licet supplicationibus nobis factis super postulatione prædicta inclinasset forsan benignius aures nostras, si cum apostolicæ sedis honore, salute animæ nostræ, utilitate Bremensis Ecclesiæ, necnon absque tuo tuique regni dispendio fieri potuisset, maxime cum per hoc à multis nos crederemus inquietationibus expediri, postulationem tamen ipsam de consilio fratrum nostrorum, rebus sic se habentibus, non duximus admittendam, cum & Episcopi petitio, per quam sibi episcopatum restitui cupiebat, postulationi de ipso factæ ut ad aliam transferretur Ecclesiæ contraria videretur. Nuntiis autem Bremensibus sic duximus respondendum, ut quoniam hujus negotij pendeat eventus, & ignorabatur an in brevi posset idem negotium expediri, suæ curarent Ecclesiæ providere. Verùm ad ea quæ pacis sunt intendentes, petitionem ipsius super restitutione tam episcopatus quàm patrimonij sibi plenarie faciendâ in favorem ecclesiasticæ libertatis duximus admittendam, concedentes eidem ut si fortè se nollet regiæ sublimitati committere, per procuratorem idoneum restitutionem acciperet corporalem, & ipse interim in quo mallet

loco maneret tibi meritò non suspecto. Qui cum respondisset se velle per procuratorem idoneum restitutionis beneficium obtinere, ac de loco in quo mansurus esset interim deliberatorias inducias accepisset, ingratus demum gratiæ sibi factæ, fraudulenter & contumaciter à nobis illicitatus aufugit. Vnde nos ex parte omnipotentis Dei patris & filij & spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli ac nostra, excommunicamus & anathematizamus eundem, postulationem de ipso factam, qua omnino reddidit se indignum, penitus reprobantes. Quam profectò sententiam per quamplures Archiepiscopos & Episcopos, prout tam nos quàm idem nuntius tuus expedire cognovit, mandavimus solemniter publicari. Principem * quoque de cuius favore forsitan idem Waldemarus frustra confidit auctoritate litterarum nostrarum moneri fecimus & induci ut ei nullum præstet auxilium vel favorem, sed ipsum tamquam excommunicatum evitet, neque per ipsum aut propter ipsum permittat in Ecclesia Dei scandalum suboriri, per quod etiam contra se posset non leve scandalum generari, cum nos tantæ malignitatis audaciam in eodem nolimus Episcopo sub dissimulatione transire. Bremensi verò Capitulo dedimus in præceptis ut convocatis in unum qui ad electionem fuerint advocandi, post commonitionem venerabilis fratris nostri Magdeburgensis Archiepiscopi eis factam, cui super hoc dirigimus scripta nostra, personam idoneam infra mensem præficiant sibi per electionem canonicam in pastorem. Alioquin Archiepiscopo ipsi mandavimus ut auctoritate nostra suffultus, cum consilio religiosorum & prudentum virorum, talem eis ex tunc in Pontificem personam assignet quæ tanto congruat oneri & honori; si qui forsitan, quod non credimus, de clero seu populo præsumperint se opponere aut dicto Waldemaro favere, temeritatem eorum per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Præterea tantæ nequitie magnitudinem odio persequendo profectò, regiæque volendo plenius providere quieti, cogitavimus infra nos, & cum fratribus nostris demum tractatum habuimus diligentem, si foret ad depositionem ejusdem Episcopi procedendum. Super quo tandem consilio maturiore providimus quòd ipsius calcaneum observantes, adhuc aliquantulum præstolemur, ut si fortè quip-

* id est, Philippum Ducem Sæviæ, ut patet ex epist. 227. lib. 10.

piam contra te vel etiam regnum tuum, immo contra nos, seu venis contra se in eorum alterutro tentaverit machinari, licet conatus ipsius divino praesidio nostraque sollicitudine ac tuo studio resistentibus in nullo valeat prevalere, per quod utique non solum ista sed majori se redderet poena dignum, ad confusionem ipsius eo liberius quò justius procedamus; quamquam & hoc providerimus ad cautelam, ne in barathrum desperationis submersus liberius & efficacius in principio malignetur, qui si fuerit in primo conatu delusus, velut anguis conciso capite suae malignitatis virus ulterius effundere non valebit. Quocirca regalem magnificentiam monemus attentius & propensius exhortamur quatenus divinae congratulando justitiae, quae te quodam modo justificasse videtur ab illo, ea quae hactenus facta sunt debita prosequens gratitudine, sic futurorum eventum longanimi patientia praestoleris ut tamen prudenti conamine diligenter occurras incurisibus malignorum; ne quid deficiat ad cautelam, regium nobis interim beneplacitum rescripturus, ut eo demum plenius intellecto, sicut procedendum fuerit procedamus. Nos enim tam in iis quam in aliis, quantum cum Deo & nostra possumus honestate, quae ad pacem tuam proveniant & honorem intendimus efficaciter promovere. Super quo jamdictus Praepositus nostram tibi referre valebit expressius voluntatem. Qui siquidem in prudentia illa & fide nostra tibi referre poterit qua tua nobis ipse portavit; propter quod non immerito ipsum duximus tuae celsitudini commendandum. Datum Laterani.

ARCHIEPISCOPO TYRONENSI,
& Parisiensi & Nivernensi Episcopis.

Epist. 11.
Ne debita aut
usurae per bien-
nium exigantur
à crucesignatis.

Inter cetera quae proficiant ad abolendam de Provinciae partibus haereticam pravitatem relatum est nobis hoc specialiter expedire, ut debitores qui alieno aere tenentur, à creditoribus suis cessantibus interim expectentur usuris quandiu ibi pro negotio fidei laborabunt, & Clericis pro eodem volentibus laborare negotio concedatur suos redditus per biennium obligare. Quocirca fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus auctoritate nostra suffulti super hujusmodi statutis & faciatis firmiter observari quod secundum Deum in tanta necessitate noveritis Ecclesiae suae negotio expedire. Datum Laterani.

HENRICO ILLUSTRIS
Constantinopolitano Imperatori.

Utm à catholicis Imperatoribus fuerit constitutum, sicut legales edocent functiones, ut quilibet Ecclesiarum & piis locis legare liberè valeat bona sua, serenitatem tuam rogamus attentius & monemus & exhortamur in Domino quatenus si Milites vel alij possessiones suas Ecclesiarum legare voluerint, nullatenus impedias, vel te ipsum opponas, sed ea saltim cum onere suo ipsis legari permittas liberè ac quietè. Quod si forsan aliquis de possessionibus quae fuerunt Ecclesiarum ipsis legari Ecclesiarum positus in extremis, quia idem non sua dimittere sed potius restituere videtur ablata, auctoritate praesentium districtius inhibemus ne id praesumas per te vel alios impedire. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Variensi & Episcopo Panidensi nostris domus districtius in praecipis ut contradictores quoslibet per censuram ecclesiasticam sublato cujuslibet contradictionis & appellationis impedimento compescant. Datum Laterani 1v. Idus Martij, anno undecimo.

Epist. 11.
Ut non impo-
diant legari li-
ceta Ecclesia.

ARCHIEPISCOPO VARISIENSI
& Episcopo Panidensi.

Utm à catholicis Imperatoribus fuerit constitutum &c. in eundem ferè modum usque impedire. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatenus quoslibet qui apostolicae sedis inhibitione contempta id impedire praesumpserint, per censuram ecclesiasticam sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo à praesumptione hujusmodi compescatis. Datum ut in alia.

Epist. 11.
Executoriis
per eodem.

POTESTATI ET POPULO
Venerorum Constantinopolim commorantibus.

Utm à catholicis Imperatoribus fuerit constitutum &c. usque impedire. Alioquin dilectis filiis Decano, Cantori, & Thesaurario sanctae Sophiae Constantinopolitanis nostris damus litteris in praecipis ut contradictores quoslibet &c. ut in alia. In eundem modum eisdem.

Epist. 14.
De eadem.

NOBILIBVS VIRIS BARONIBVS
apud Constantinopolim commorantibus.

Utm à catholicis Imperatoribus &c. ut supra usque impedire. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Variensi Archiepiscopo & Salombreae & Kallipolis Episcopis

Epist. 14.
De eadem.

Episcopis nostris damus litteris in præcep-
tis ut contradictores &c. ut in alia.

In eundem modum eisdem ut supra. Quod
si non omnes, duo vestrum &c. Datum ut
suprà.

VARIASIENSI ARCHIEPISCOPO,
& Episcopo Kallipoliensi.

Epist. 16.
Committere
in causa inter
Patriarcham
& Imp. Const.

Significavit nobis venerabilis frater
noster Constantinopolitanus Patriar-
cha quod claræ memoriæ Balduinus Con-
stantinopolitanus Imperator triginta præ-
posituras infra urbem Constantinopolita-
nam in melioribus Ecclesiis quæ contige-
rant in sortem Francorum suæ donationi
retinuit, instituens in eis Præpositos &
Decanos; cui carissimus in Christo filius
noster Henricus succedens, eandem in
animæ suæ periculum ordinare præsumit.
Vnde nobis humiliter supplicavit ut ead-
dem suæ faceremus ordinationi dimitti li-
beras & quietas, maximè cum dilectus
filius noster Benedictus tituli sanctæ Su-
sannæ Presbyter Cardinalis, tunc aposto-
licæ sedis Legatus, ex ipsis triginta vigin-
ti tres adjudicaverit sibi, septem nec ad-
judicatis nec cassatis in nostræ relictis arbi-
trio potestatis, & nos tempore ordinationis
eiusdem nullam Ecclesiam exceperimus,
immo sibi curam Constantinopolita-
næ Ecclesiæ commiserimus generalem,
nec ipse deliquit in aliquo quare Ecclesia
sibi commissa privari debeat jure suo. Ve-
rùm quia Imperator prædictus præpositu-
rarum ipsarum collationem confirmari sibi
per sedem apostolicam postulavit, cum se
fateatur habere non minus juris in illis
quàm multi Reges in quibusdam præposi-
turis regnorum suorum ex approbata con-
suetudine habere noscuntur, & ipsorum
petitiones sunt ad invicem repugnantes,
fraternitati vestræ per apostolica scripta
mandamus quatenus audiatis hinc inde
proposita, & usque ad calculum diffiniti-
væ sententiæ sublato appellationis obsta-
culo procedentes, causam sufficienter in-
structam ad nostram præsentiam remittatis,
assignantes partibus terminum competen-
tem quo per procuratores idoneos se no-
stro conspectui repræsentent sententiam
recepturæ. Datum ut in alia.

KALLIOLIENSI ET PANIDENSI
Episcopis, & Decano sanctæ Sophiæ
Constantinopolim.

Epist. 17.
In communi-
one causa Pa-
triarcharum

EX conquestione venerabilis fratris
nostri Patriarchæ Constantinopolita-
ni nostris fuit auribus intimatum quod
Tom. II.

cum eidem duxerimus concedendum ut
Venetos habitatores regiæ civitatis per
censuram ecclesiasticam appellatione re-
mota compelleret ad solvendum decimas
personis & Ecclesiis quibus de jure debentur,
non obstante consuetudine Veneto-
rum, qui tantum in morte decimant bo-
na sua, Vicarius venerabilis fratris nostri
Patriarchæ Gradenfis burgenses Venetos
habitatores civitatis ejusdem, sive ma-
neant in quinque parrochiis ejusdem Pa-
triarchæ Gradenfis, sive se transferant ad
parrochias sibi subjectas, seu ad parro-
chias Pisanorum, necnon etiam ad parro-
chias illorum qui Constantinopolitano non
sunt subditi Patriarchæ, ecclesiastica di-
strictione compellit ut decimas sibi solvant,
non permittens eisdem alibi nubentium
benedictiones recipere quàm in Ecclesiis
Patriarchæ Gradenfis, licet in illarum Ec-
clesiarum parrochiis non morentur; in
quos etiam excommunicationis præsumit
interdum propter hoc sententiam promul-
gare. Quia verò nobis non constitit de
præmissis, discretionis vestræ per aposto-
lica scripta mandamus quatenus partibus
convocatis, audiatis causam, & appella-
tione remota sine canonico terminetis, fa-
cientes &c. Quod si non omnes, duo
vestrum &c. Datum ut in alia.

Constant. &
Gradenfis.

ARCHIEPISCOPO VARIASIENSI
& Episcopo Panidenfi.

Epist. 18.
Ut sententias
Patriarchæ
Constantinop.
faciant obser-
vari.

Significavit nobis venerabilis frater
noster Constantinopolitanus Patriar-
cha quod Prælati Ecclesiarum eidem non
subjectarum commorantes in parrochiis si-
bi subjectis excommunicatos ab ipso &
interdicto suppositos nominatim interdum
recipiunt ad divina; propter quod dissol-
vitur nervus ecclesiasticæ disciplinæ. Vn-
de ipsis dedimus in præceptis ut parrochia-
nos Ecclesiarum quæ ipsi subjectæ sunt Pa-
triarchæ, cum ab eo excommunicati fue-
rint vel interdicto suppositi, nullatenus
recipere ad divina, vel eis sacramenta ec-
clesiastica exhibere præsumant. Quocirca
fraternitati vestræ per apostolica scripta
mandamus quatenus si Prælati prædicta-
rum Ecclesiarum de cetero id præsumpse-
rint attentare, vos eos à præsumptione
hujusmodi per censuram ecclesiasticam
appellatione postposita compescatis. Da-
tum ut in alia.

T

*PRÆLATIS ECCLESiarVM
Patriarchæ non subiectarum
Constantinopolim.*

*Epist. 19.
De eadem rc.*

Significavit nobis venerabilis frater noster Constantinopolitanus Patriarcha quòd vos interdum commorantes in parochiis sibi subiectis excommunicatos ab ipso & interdicto suppositos nominatim recipitis ad divina, propter quod dissolvitur nervus ecclesiasticæ disciplinæ. Quocirca præsentium vobis auctoritate mandamus atque præcipimus quatenus parochianos Ecclesiarum quæ ipsi subiectæ sunt Patriarchæ, cum ab eo excommunicati fuerint vel interdicto suppositi, recipere ad divina vel eis sacramenta ecclesiastica exhibere nullatenus præsumatis. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Variensi & Episcopo Panidensi nostris damus litteris in mandatis ut vos à præsumptione huiusmodi per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescant. Datum ut in alia.

*UNIVERSO CLERO ECCLESiarVM
à patriarchali iurisdictione non exemptarum
in Constantinopolitana diocesi commoranti.*

*Epist. 20.
De eadem rc.*

Divinæ ordinationi videtur resistere qui potestati resistit, cum potestas quælibet sit à Deo, à quo sunt omnia ordinata. Non ergo debet aliquis erubescere prælato sibi à Deo humiliter obedire, cum Dei filius Iesus Christus, ut patri fieret obediens, in altitudinem venerit huius maris, & se ab ipsius permiserit tempestate demergi, ne si secus præsumpsent, in illius transferatur imaginem qui solum suum ab aquilone voluit collocare. Cum igitur venerabilis frater noster Constantinopolitanus Patriarcha vobis disponente Domino sit prælatus, universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus ei tamquam patri & Episcopo animarum vestrarum humiliter intendentes, impendatis sibi canonicam obedientiam & honorem, scituri quòd si secus præsumpseritis attentare, nos id clausis non poterimus oculis pertransire. Datum Laterani Nonis Martij, an. undecimo.

*CARISSIMO IN CHRISTO
filio illustri Constantinopolitano Imperatori,
& nobilibus viris nibus Venetis &
universo populo Constantinopolim commo-
rantibus.*

*Epist. 21.
Vt consilium
& auxilium*

CVm vestræ utilitati expediat & honori ut Græci tam clerici quàm laici ad

sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ ac venerabilis fratris nostri Patriarchæ Constantinopolitani obedientiam redeant eumque patrem habeant & pastorem, universitatem vestram rogamus attentius & monemus, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus super hoc Patriarchæ prædicto consilium & auxilium impendatis, sententiam quam in Græcos rebelles propter hoc rationabiliter tulerit firmiter observantes; ut devotio vestra clareat in affectu, & oberrantes ovicula redeant ad pastorem. Datum ut in alia.

PRIORI PISANORVM.

Ad audientiam nostram venerabili fratre nostro Patriarcha Constantinopolitano significante pervenit quòd eo & aliis Episcopis præsentibus pueros præsumis unctione sacri chrisimatis confirmare; quod etsi dicas aliquando tibi fuisse ab apostolica sede concessum, nos tamen tibi ne illud faceres curavimus inhibere. Cum igitur huiusmodi confirmatio puerorum ad Episcopos tantum pertinere noscatur, auctoritate tibi præsentium districtius inhibemus ne de cetero pueros aliquatenus confirmare præsumas. Alioquin sententiam quam in te propter hoc Patriarcha prædictus rationabiliter promulgarit ratam habebimus, & faciemus eandem auctore Domino firmiter observari. Datum ut in alia.

*PATRIARCHÆ
Constantinopolitano.*

EX parte tua fuit propositum coram nobis quòd quidam Episcopi Græci ad tuam obedientiam redeunt, fidelitatis præstiterunt tibi corporaliter iuramentum, nobisque obedientiam promiserunt, sed inungi renuunt juxta consuetudinem Latinorum. Vnde quid super iis agere debeas postulasti per sedem apostolicam edoceri. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si ij qui jam consecrati sunt induci nequeunt ut recipiant unctionem, id in hac novitate sub dissimulatione poteris pertransire. Consecrandos verò nullatenus consecres, nisi more Latino voluerint consecrari, cum nos ipsi Græcos non nisi juxta nostram consuetudinem consecremus. Datum Laterani viii. Idus Martij, anno undecimo.

*Patriarchæ
Constantinop.
impendant.*

*Epist. 22.
Et interdictio
chrisimatio
puerorum.*

*Epist. 23.
De consecra-
tione Episco-
porum Græco-
rum.
Vide cap. Et
parte. De tem-
pori. ordi. in
tot. solut.*

*EPISCOPO KALLIOLIENSI,
& Decano sanctæ Sophiæ, & Præposito
sanctorum Apostolorum Constantinopolim.*

Epif. 14.
De decimis
liberatis.

SVa nobis venerabilis frater noster Constantinopolitanus Patriarcha infirmatione monstravit quod Pisani, Lombardi, Longobardi, Amalfitani, Dani, Anglici, & quædam aliæ nationes apud Constantinopolim commorantes in parochiis sibi subjectis, ipsi & Ecclesiis à quibus ecclesiastica percipiunt sacramenta decimas solvere contradicunt. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus memoratos Pisanos & alios manentes in parochiis eidem Patriarchæ subjectis, ut ipsi & Ecclesiis à quibus percipiunt spirituality decimas cum debita integritate persolvant, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quod si non omnes &c. tu frater Episcopo &c. Datum ut in alia.

*PATRIARCHÆ GRADENSIS
& Suffraganeis ejus.*

Epif. 17.
De excommu-
nicatiis vitan-
dis.

Significavit nobis venerabilis frater noster Patriarcha Constantinopolitanus quod cum ipse quosdam Venetorum Constantinopolim commorantes interdum pro excessibus suis, & interdum quia sibi contumaces & rebelles existunt, vinculo excommunicationis innodet, quosdamque subiciat interdicto, ipsi Venetias remeantes se pro excommunicationis vel interdictis non gerunt, nec illos curant aliqui evitare, sed passim recipiunt ad divina. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eos quos idem Patriarcha rationabiliter excommunicat vel interdicto supponit, cum id vobis per litteras ipsius constiterit, tamquam excommunicatos arctius evitatis, & faciatis à vestris subditis evitari, & interdictis negari ecclesiastica sacramenta. Datum ut in alia.

*NARBONENSI, ARELATENSI,
Ebredanensi, Aquensi, & Viennensi Ar-
chiepiscopis, eorumque Suffraganeis.*

Epif. 16.
In casu Petri
& Castronovo

NE nos ejus tangeret increpatio qui per hominis pigri agrum & vineam viri stulti pertransiens, quod totam urticæ repleverint exprobravit, primò quasi mane nostræ promotionis, ac deinde per ordinem evangelicæ vicis exivimus, ut in dominicam vineam nostræ culture commissam operarios mitteremus. Attendentes ergo

Tom. II.

jamdudum quod in Provincia nimis creverant plantaria vitiorum, ne spuria vitulamina radices mitterent altiores, viros illuc idoneos destinavimus, qui de vinea Domini fabaoth avellerent inutilia & utilia propagarent, capientes vulpeculas quamoliuntur ipsam vineam demoliri. Ipsi vero profecti reppererunt ibi, secundum Apostoli verbum, homines pestilentes, qui doctrinam sanam minimè sustinebant, sed ad sua potius desideria magistros coarcebant erroris. Propter quod nuntios veritatis suis esse contrarios operibus arbitrati, usque adeo sævierunt in illos ut ipsos procul dubio videatur prænuntia salvatoris conquestio tetigisse dicentis: *Ecce ego mitto ad vos sapientes & scribas, & ex eis occidatis &c.* Sanè rem audivimus detestabilem & in communem luctum generalis Ecclesiæ deducendam, quod cum sanctæ memoriæ frater Petrus de Castronovo monachus & sacerdos, vir inter viros utique virtuosos vita, scientia, & fama præclarus, ad evangelizandum pacem & altruendam fidem in eandem provinciam à nobis cum aliis destinatus, in commisso sibi ministerio laudabiliter profecisset & proficere non cessaret, quippe qui plenè in schola Christi didicerat quod doceret, & eum qui secundum doctrinam est fidelem obtinendo sermonem, in sana poterat exhortari doctrina & contradicentes revincere, paratus semper omni poscenti reddere rationem, utpote vir in fide catholicus, in lege peritus, & in sermone facundus, concitavit adversus eum diabolus ministrum suum Comitem Tolosanum, qui cum pro multis & magnis excessibus, quos in Ecclesiam commiserat & in Deum, sæpe censuram Ecclesiam incurrisset, & sæpe, sicut homo versipellis & callidus, lubricus & inconstans, pœnitudine simulata fuerit absolutus, tandem odium continere non prævalens quod conceperat contra ipsum ex eo quod non erat in ejus ore verbum Domini alligatum ad faciendam vindictam in nationibus & increpationes in populis, ac eo fortius in eodem quò magis pro majoribus erat ipse facinoribus increpandus, tam eum quam collegam ipsius apostolicæ sedis Legatos ad villam sancti Egidij convocavit, promittens super cunctis quibus impetebatur capitulis satisfactionem plenariam exhibere. Cum autem convenientibus illis in villa prædicta præfatus Comes salutaria monita sibi facta modò velut verax & facilis promitteret se facturum, & modò velut fallax & durus ea prorsus efficere

Vide historiæ
Albigensium
cap. 3.

T ij

recusaret, volentibus illis demum ab eadem villa recedere, mortem est publice comminatus, dicens quod quocunque vel per terram diverterent vel per aquam, vigilanter eorum observaret egressum; & confectum* factis dicta compensans, complices suos ad exquisitas insidias destinavit. Cumque nec ad preces dilecti filij Abbatis sancti Aegidij nec instantiam Consulium & burgensium furoris sui mitigari vesania potuisset, ipsi eos invito Comite nimiumque dolente cum armata manus praesidio prope ripam Rhodani deduxerunt; ubi nocte quieverunt instante, quibusdam ejusdem Comitis satellitibus ipsis prorsus ignotis hospitantibus cum eisdem, qui, sicut apparuit in effectu, sanguinem inquirebant ipsorum. In crastinum itaque mane facta, & Missa celebrata de more, cum innocui Christi milites ad transitum fluminis se pararent, unus de praedictis sathanæ satellitibus lanceam suam vibrans, praenominatum Petrum supra Christum petram immobili firmitate fundatum, tantæ proditionis incautum, inter costas posterius vulneravit, qui pius in impium respiciens percussorem, & Christi magistri sui cum beato Stephano secutus exemplum, dixit ad ipsum, *Deus tibi dimittat, quia ego dimitto*, pietatis & patientiæ tantæ verbum sapienter repetendo. Deinde sic transfixus, acerbissimam illati vulneris spe caelestium est oblitus, & in instanti suæ pretiosæ mortis articulo cum ministerij sui sociis quæ fidem promoverent & pacem non desinens ordinare, post multas demum orationes in Christo feliciter obdormivit. Qui profectò cum ob fidem & pacem, quibus nulla prorsus est causa laudabilior ad martyrium, sanguinem suum fuderit, claris jam, ut credimus, miraculis coruscasset nisi hoc illorum incredulitas impediret de quorum similibus in evangelio legitur quod Iesus non faciebat ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum: quia quamquam

* *Historia Albigens.* dictis facta

* *Raynaldus* posuit miracula. Sed in *registro* in *historia Albig.* legitur linguæ, etiam in *vet. cod. MS. bibliotheca Colbertina.* *Legendum ergo, signa.*

* linguæ non fidelibus sed infidelibus sint in signum, salvator tamen praesentatus Herodi, qui teste Luca valde gavisus est viso ipso, pro eo quod signum aliquod videre fieri ab illo sperabat, & facere dedignatus est signum & reddere interroganti responsum, sciens quod in operatione signorum non credulitatis inductio sed vanitatis illum admiratio delectabat. Licet autem illa prava & perversa generatio non sit digna ut tam citò, sicut forsitan ipsa quaerit, de suo sibi martyre detur signum, expedisse tamen credimus ei ut unus iste pro ipsa, ne

tota pereat, moreretur, quæ contagio hæreticæ pravitatis infecta per interpellantem occisi sanguinem à suo melius revocatur errore quam vivus eam potuerit revocare. Hoc est enim vetus artificium Iesu Christi, hoc miraculosum ingenium salvatoris, ut cum in suis victus esse putatur, tunc vincat fortius in eisdem, & ea virtute qua ipse mortem moriendo destruxit, à superatis interdum famulis suis superatores eorum faciat superari. Nisi enim granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; cum autem mortuum fuerit, plurimum fructum affert, Sperantes igitur quod de morte hujus fecundissimi grani multus sit fructus in Christi Ecclesia proventurus, cum profectò sit durè culpabilis & culpabiliter durus cujus animam ipsius gladius non pertransit, neque unquam penitus desperantes quin utilitas tanta debeat in sanguine suo esse quod suæ sanctæ prædicationis initium circa memoratam provinciam, pro qua ipse in corruptionem descendit, optata Deus tribuat incrementa, fraternitatem vestram monemus attentius & propensius exhortamur, per spiritum sanctum in virtute obedientiæ districte præcipientes mandantes quatenus verbum pacis & fidei seminatam ab eo vestræ prædicationis irriguis coalescere facientes, & ad expugnandam hæreticam pravitatem ac fidem catholicam confirmandam, extirpando vitia & seminando virtutes, indefessè studio sedulitatis instantes, jamdudum Dei famuli occisorem & universos quorum ope vel opera, consilio vel favore tantum facinus perpetravit, receptatores quoque vel defensores ipsius ex parte omnipotentis Dei patris & filij & spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus ac nostra excommunicatos & anathematizatos per universas vestras dioceses nuntietis, & omnia loca prorsus ad quæ ipsi vel aliquis eorum devenerint, praesentibus eis interdicto faciatis ecclesiastico subiacere singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, donec ad sedem apostolicam accedentes per satisfactionem condignam mercantur absolvi, sententiam hujusmodi solemniter innovantes. Illis autem qui orthodoxæ fidei zelo succensi ad vindicandum sanguinem justum, qui de terra clamare non cessat ad coelum, donec ad confundendum subversos & subversores de caelo descendat ad terram Dominus ultionum, viriliter se accinxerint adversus

hujusmodi pestilentes, qui simul in unum & pacem & veritatem impugnant, suorum remissionem peccaminum à Deo ejusque vicario securè promittatis indultam, ut eis labor hujusmodi ad operis satisfactionem sufficiat super illis offensis pro quibus cordis contritionem & oris confessionem veram obtulerint vero Deo. Hujusmodi siquidem pestilentes non tantum jam nostra diripere, sed nos perimere moliantur, nec solum ad perimendum animas linguas acuunt, verum etiam ad perdendum corpora manus extendunt, perversores animarum effecti & corporum peremptores. Licet autem praefatus Comes pro multis & magnis flagitiis quae longum esset per singula enarrare jam dudum sit anathematis mucrone percussus, quia tamen certis indicis mortis sancti viri praesumitur esse reus, non solum ex eo quod publicè comminatus est ei mortem & insidias paravit eidem, verum etiam ex eo quod, sicut asseritur, occisorem ipsius in multam familiaritatem admisit & magnis donis remuneravit eundem, ut de ceteris praesumptionibus taceamus quae nobis plenius innotescunt, ob hanc quoque causam anathematizatum eum publicè nuntietis. Et cum juxta sanctorum patrum canonicas sanctiones ei qui Deo fidem non servat fides servanda non sit, à communione fidelium segregato, utpote qui vitandus est potius quam fovendus, omnes qui dicto Comiti fidelitatis seu societatis aut foederis hujusmodi juramento tenentur alitri, auctoritate apostolica denuntietis ab eo interim absolutos & cuilibet catholico viro licere, salvo jure domini principalis, non solum persequi personam ejusdem, verum etiam occupare ac detinere terram ipsius, illo praesertim obtentu quod ab haereticis per suam prudentiam fortiter expietur, qua per illius nequitiam fuit haecenus turpiter maculata, quia dignum est ut manus omnium contra ipsum insurgant cujus manus extitit contra omnes. Quod si nec sic vexatio sibi dederit intellectum, manus nostras in eum curabimus fortius aggravare. Si quando verò satisfactionem promiserit exhibere, procul dubio ipsum haec poenitentiae suae signa praemittere oportebit, ut de toto penitus posse suo depellat pravitate haeretica sectatores, & se pacifategat conciliare fraternae, cum principaliter propter culpam quam in utroque noscitur commisisse, in eum ecclesiastica fuerit prolata censura, quamquam si suas Dominus iniquitates voluerit observare,

vix possit congruè satisfacere, non tantummodo pro se ipso, sed pro alia multitudinem quam in laqueum damnationis induxit. Quia verò secundum sententiam veritatis timendi non sunt qui corpus occidunt, sed qui potest corpus & animam mittere in gehennam, confidimus & speramus in eo qui ut à fidelibus suis timorem mortis auferret, mortuus die tertia resurrexit, quod praefati hominis Dei mors venerabili fratri nostro Conseranensi Episcopo & dilecto filio Abbati Cisterciensi apostolicae sedis Legatis aliisque orthodoxe fidei sectatoribus non solum timorem non incutiet, sed accendet amorem; ut ejus exemplo qui vitam aeternam temporali morte feliciter est mercatus, animas suas in tam glorioso certamine, si necesse fuerit, pro Christo ponere non formident. Unde consulimus & monemus, preces praecipis & praepcepta precibus inculcantes, quatinus Legatorum ipsorum salubribus monitis & mandatis efficaciter intendentes, tamquam strenui commilitones assistatis eisdem in omnibus quae propter hoc vobis duxerint injungenda, scientes quod sententiam quam ipsi, non solum in rebelles, sed etiam in desides, promulga-verint, nos ratam haberi praecipimus & inviolabiliter observari. Datum Laterani.

Vide infra
Epist. 32.

IN eundem serè modum Archiepiscopo Lugdunensi & suffraganeis ejus, usque praepcepta precibus inculcantes, quatinus ad tantum Dei servitium prosequendum consilium impendatis & auxilium opportunum, quae praemissa sunt subditis vestris tam Clericis quam laicis prudenter & efficaciter exponendo, exhortantes eos & in remissionem suorum sibi peccaminum injungentes ut & ipsi suum impendant in tam sancto negotio dignum Domino famulatum. Datum Laterani.

Epist. 27.
De eadem re.

*PHILIPPO ILLUSTRIS REGI
Francorum.*

SI tua regalis serenitas cunctos mundi Principes circumspiciat, inveniet se à Deo specialiter inter ceteros exaltatam, qui ex gratia sua & ex meritis quae tantum tuam tuorum progenitores in ipsis conspectu fecistis, multipliciter nomen tuum est magnificare dignatus, augens tibi gratiam in praesenti & gloriam praeparans in futuro, pro eo maxime quod unam sanctam catholicam & apostolicam Ecclesiam confitendo, odisti semper & repulisti sectas haereticae pravitatis. Nuper quidem

Epist. 28.
De eadem re.

audivimus rem crudelem & in communem luctum generalis Ecclesie deducendam &c. usque in finem sicut in illa que mittitur Narbonensi Archiepiscopo & aliis. Eia igitur Miles Christi, eia Christianissime Princeps, moveat religiosissimum pectus tuum universalis Ecclesie sancte gemitus, succendat te ad tantam Dei tui vindicandam injuriam pius zelus. Clamantem ad te justis sanguinis vocem audias, & contra tyrannum hostemque fidei scutum pro Ecclesia protectionis assumas; ut qui pro mundo hactenus laudabiliter militasti, laudabilius milites nunc pro Christo, qui a nequissimis servis graviter impugnatur. Accipe tempus instans faciendi justitiam, & aures a querela Ecclesie non avertas dicentis tibi: *Exurge, & iudica causam meam.* Felix quidem tibi & necessaria esse potest tanta perversorum offensa, que fecit ut qui creavit te, tuo nunc obsequio velit uti. Quapropter, dilectissime fili, gladium quem ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum a Domino accepisti, gladio nostro junge, ut simul de tam scelestis & inhumanis malefactoribus ulciscamur. Attende per Moysen & Petrum, patres videlicet utriusque testamenti, signatam inter regnum & sacerdotium unitatem, cum alter regnum sacerdotale praeiit, & reliquis regale sacerdotium appellavit; ad quod signandum Rex Regum & Dominus dominantium Iesus Christus secundum ordinem Melchisedech sacerdotis & Regis de utraque voluit stirpe nasci, sacerdotali videlicet & regali. Et princeps Apostolorum, *Ece gladij duo hic*, id est simul, dicente demum Domino *satis est*, legitur respondisse, ut materiali & spiritali gladiis sibi invicem assistentibus, alter per alterum adjuvetur. Cum igitur post interfectionem praefati justis Ecclesia quae in partibus illis est absque consolatore in tristitia & mœrore sedente fides evanuisse, perisse pax, haeretica pestis & hostilis rabies invaluisse dicantur, ac nisi potenter in hujus novitate procellae succurratur eidem, penè penitus videatur ibidem navis Ecclesie naufragari, regalis mansuetudinis pietatem monemus attentius & propensius exhortamur, ac in tanto necessitatis articulo in virtute Christi confidentes injungimus, & in remissionem peccaminum indulgemus, quatinus tantis malis occurrere non postponas, & attendens quod usque adeo regum sit officium in regno suo pacis negotium promoveri quod Regum sapientissimus Salomon

in figura Regis aeterni fuit pacificus appellatus, ad pacificandum gentes illas in eo qui est Deus pacis & dilectionis intendas, & quibuscunque modis revelaverit tibi Deus, haereticam tamen studeas perfidiam abolere, sectatores ipsius eo quam Sarracenos securius quod peiores sunt illis, in manu forti & extento brachio impugnando. Praenommatum etiam Comitum, qui quasi foedus percussisset eum ea, de morte propria non recogitat, si forte vexatio sibi tribuat intellectam, & impleta ipsius facie ignominia, incipiat requirere nomen Dei, ad satisfaciendum nobis & Ecclesie, immo Deo, pondere non desinas inducte super eum regalis oppressionis urgere, ipsum & fautores ejusdem de castris Domini depellendo, & auferendo terras eorum; in quibus, relegatis hereticis, catholicos habitatores instituas, qui secundum orthodoxae tuae fidei disciplinam in sanctitate & justitia sub tuo felici regimine serviant coram Deo. Datum Laterani.

*NOBILIBVS VIRIS COMITIBVS,
Baronibus, & universis populis per
regnum Francie constitutis.*

Rem crudelem audivimus & in communem luctum generalis Ecclesie deducendam &c. sicut in illa que mittitur Regi usque. Eia igitur Christi milites, eia strenui militiae Christianae tyrones. Moveat vos generalis Ecclesie sancte gemitus, succendat vos ad tantam Dei vestri vindicandam injuriam pius zelus. Memento quod creator vester vobis non indiget cum vos fecit; qui quamquam vestro servitio non indigeat, ut quasi per illud minus in agendo quod voluerit fatigetur, & sua omnipotentia minor sit obsequio vestro carens, occasione tamen in hoc articulo vobis tribuit sibi acceptabiliter serviendi. Cum igitur post interfectionem &c. sicut supra usque, tantis malis occurrere non tardetis, & ad pacificandum gentes illas &c. usque inductae super eum oppressionis urgere &c. usque relegatis haereticis habitatores catholici subrogentur, qui secundum orthodoxae vestrae fidei disciplinam in sanctitate & justitia serviant coram Deo. Datum Laterani [* vi. Idus Martij, pontificatus nostri anno undecimo.]

*Epist. 29.
Super eodem.
Exat in hist.
Albigens. cap.
8.*

** Haec addita
sunt ex historia
Albigens.*

*PERSENNIÆ ET DE PINV
Abbatibus Cisterciensis ordinis.*

*Epist. 30.
De Indocis
inquisit. inter
Reges Franciæ
& Angliæ.
Fide epist. 31.
11.*

Quam sit necessarium Ecclesiæ sanctæ Dei & cuncto populo Christiano qui in regno Franciæ Angliæque consistit ut utriusque Reges pacem & concordiam secum habeant, nec eorum nec vestram credimus prudentiam ignorare, cum præter damna rerum & pericula personarum quæ de mutuis eveniunt simulatibus, animarum salus graviter offendatur, & in plerisque locis, specialiter in Provincia, pestis ex hoc hæretica fortius invalescat, quandoquidem illi ad invicem bella gerunt per quorum unitatem pestis eadem & deberet & posset efficacius aboleri. Cum ergo post interfectionem sanctæ memoriæ fratris Petri de Castronovo in eadem Provincia ita cœperit detestabilis hæresis & hostilis rabies ampliari ut post divinæ virtutis potentiam non nisi per eorundem concordiam reprimenda credatur, discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus & in virtute obedientiæ districtè præcipimus quatenus dictos Reges personaliter adeuntes, ipsos tam auctoritate nostra quam vestra sollicitudine prudenter & efficaciter inducatis ad treugas per biennium saltem invicem incundas firmiter & servandas; mandatum nostrum taliter impleturi quòd sollicitudo vestra clareat in effectu, & vos gaudere possitis tot animarum profecisse salutis. Quòd si non ambo &c. alter vestrum &c.

Epist. 31.

In eadem ferè modum Turonensi Archiepiscopo usque in finem. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si treugarum ipsarum fœdus Deo conciliante fuerit reformatum, sublato cujuscunque contradictionis & appellacionis obstaculo ad observationem ipsius utramque partem postposito quolibet humano favore compellas. Datum Laterani.

*ABBATI CISTERCIENSI
apostolica sedis Legato.*

*Epist. 32.
De eodem Petri
de Castronovo.
Fide supra epist.
31. & 30.*

Recipimus litteras benignitate paterna quas tua nobis devotio destinavit, & intellecto per eas quòd ad opus Dei strenuè te accingis in Provinciam profecturus, ut consoleris Ecclesiam quæ diri vulneris novitate percussa mortem sanctæ memoriæ fratri Petri de Castronovo multiplicatis doloribus lamentatur, tuam prudentem constantiam & constantem prudentiam in Domino commendamus, attendentes quòd cum secundum sententiam

veritatis timendi non sint qui corpus occidunt, sed qui potest corpus & animam mittere in gehennam, præfati hominis Dei mors non solum tibi ad divinum servitium exequendum non incussit timorem, sed amorem accendit, ut ejusdem exemplo, qui vitam æternam temporali morte feliciter est mercatus, animam tuam in tam glorioso certamine, si necesse fuerit, pro ipso ponere non formides. Monemus ergo devotionem tuam & exhortamur attentius, per apostolica tibi scripta mandantes quatenus ad eandem provinciam proficiscens unâ cum venerabili fratre nostro Conferanensi Episcopo, tuo videlicet legato, negotium generalis Ecclesiæ, prout posse ministraverit vobis Deus, prudenter & constanter satagas promovere. Nos enim in præfenti secundum consilium tuum litteras tibi mittimus quas credidimus necessarias, & in posterum auxilium opportunum circa quælibet hoc negotium contingentia cum illius adjutorio impendemus qui cum secundum suum promissum fideles suos non sit usque ad consummationem seculi relicturus, neque nos neque vos sperantes in se super sui servitio derelinquet. Datum Laterani.

*TYRONENSI ARCHIEPISCOPO
& Parisiensi & Nivernensi Episcopis.*

*Epist. 33.
Vt Regem &
magnates ac-
cendant adver-
sus hæreticos.
Vide epist. 30.*

Qualiter post interfectionem sanctæ memoriæ fratris Petri de Castronovo, quam communi lætu cum universalis Ecclesiæ filiis deploramus, hæretica pestis in Provinciæ partibus invaluerit, & turbatio pacis ibidem fuerit ampliata, vestram non credimus prudentiam ignorare. Cum ergo sancta mater Ecclesia contra laniatores suos præsidio filiorum suorum potissimum ibi nunc indigere noscatur, fraternitatem vestram monemus attentius & hortamur, per apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes quatenus tam carissimum in Christo filium nostrum Philippum illustrem Regem Francorum quam universos regni sui nobiles & magnates ad conciliandam pacem in Christo & hæreticos expugnandos in provincia suprascripta auctoritate nostra suffulti prudenter & efficaciter inducatis, injungentes hoc eis ex parte nostra in suorum indulgentiam peccatorum, secundum formam quam tu, frater Parisiensis Episcope, impetraisti; Ecclesiarum prælatos nihilominus exhortando ut ad opus tam sanctum & necessarium subsidium opportunum impendant. Taliter autem mandatum apostolicum

impleatis quod promptos vos ostendatis orthodoxæ fidei zelatores, & nos diligentia vestrae studium possimus merito commendare. Datum Laterani.

*CONSULIBVS SOCIETATIS
beati Eusebii Vercellensis.*

*Epist. 34.
Commendatur de devotione erga Romanam Ecclesiam*

Dilectum filium nobilem virum Ambrosium concivem vestrum ad nostram presentiam accedentem cum gratia speciali recepimus & favore, ac iis quæ tam ipse proposuit viva voce quam etiam presentata nobis per eum vestrae litteræ continebant perspicue intellectis, prudentiam vestram duximus in Domino multipliciter commendandam super devotionis affectu quem erga nos & Romanam Ecclesiam gerere vos ostenditis & zelo nihilominus caritatis quem ad generalem profectum fraternæ universitatis habetis. Moneamus ergo devotionem vestram & exhortamur attentius, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus in bono proposito persistentes, ad honorem Dei, utilitatem Ecclesiæ, salutem animarum vestrarum, & communem uniuscujusque profectum vos taliter habeatis quod ille qui bonorum est omnium retributor, piis vestris operibus provocatus, gratiam vobis augeat in presenti & gloriam in futuro, nos quoque, qui quantum cum Deo & nostra possumus honestate vos intendimus honorare, ad dilectionem & profectum vestrum fortius accendamus. Datum Laterani.

*ARCHIEPISCOPO VERISIENSI,
& Episcopo Salembriensi, & Præposito
sanctæ Sophiæ Constantinopolim.*

*Epist. 35.
De Hospitali S. Georgij.*

Porrecta nobis dilectorum filiorum Præpositi & Decani sancti Georgij Constantinopolitani querimonia patefecit quod fratres Hospitalis Ierosolymitani, Dominus de Lamro, & quidam alij Constantinopolitani super Hospitali sancti Georgij, quibusdam redditibus, & rebus aliis mobilibus & immobilibus injuriantur eisdem. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis, audiat causam & appellatione remota sine debito terminetis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani xvi. Kal. Aprilis, anno undecimo.

*DECANO, CANTORI,
& Thesaurario sanctæ Sophiæ
Constantinopolitani.*

Causam quam dilectus filius magister W. Clericus adversus fratres militiae templi Constantinopolitani super Ecclesia sanctæ Yomeniæ se habere proponit vobis duximus committendam, per apostolica scripta mandantes quatenus partibus convocatis, & auditis hinc inde propositis, quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes &c. Testes autem &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut in alia.

*Epist. 36.
Committitur eis quædam causa adversus Templarios.*

*SANCTI PAVLI, SANCTI
Michaelis de Bucca leonis & sanctæ Anastasis Decanis Constantinopolitani.*

Missus ad presentiam nostram dilectus filius magister W. Cocart Sacerdos ab imperiali magnificentia & universitate cleri Constantinopolim commorantis nobis humiliter supplicavit ut si forte medio tempore in Ecclesia sua sanctæ Trinitatis & aliis redditibus suis fuerit molestatus à quoquam, indemnitati suæ consulere dignemur. Volentes igitur in iustitia sibi, prout tenemur, adesse, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus si quos in Constantinopolitana diocesi constitutos quicquam interim subtraxisse vel detinere de suis proventibus inveneritis, ad restituendum illud monitione præmissa per censuram ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, appellatione remota compellatis eisdem. Testes autem &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani vi. Kal. Aprilis, anno undecimo.

*Epist. 37.
Scribitur eis pro M. Vv. Cocart.*

*CARISSIMO IN CHRISTO
filio Imperatori Constantinopolitano illustri.*

Illo caritatis affectu imperialem celsitudinem amplexamur ut preces ipsius, quantum cum Deo & nostra possumus honestate, libenti exaudire animo cupiamus. Ea propter, carissime in Christo fili, tuis postulationibus inclinati, serenitati tuæ presentium auctoritate concedimus ut ab Archiepiscopis & Episcopis terræ tuæ necnon & ab aliis in imperio constitutis, à quibus sine scandalo recipere ipsam possis, fidelitatem recipere tibi liceat pro regalibus quæ à te habere noscuntur, dummodo talia illa sint pro qualibus ab hujusmodi consuevit aliis Principibus secularibus fidelitas exhiberi. Nulli ergo &c. nostræ concessionis

*Epist. 38.
De juramento fidelitatis quod Prælati debent Imperatori.*

fuis quàm de publicæ silvæ novalibus, quæ ad jus & dominium beati Petri noscitur pertinere, monasterium vestrum in præfenti legitime possidet aut in futurum iustis modis poterit adipisci, vobis & eidem monasterio confirmamus; nihilominus sancientes ut ea quæ de prædictis rebus iuste vobis in posterum conferentur, tamquam habitatores territorij memorati tam jure habitationis quàm ex apostolicæ sedis concessione liberè possitis recipere ac sine quolibet contradictione tenere. Insuper auctoritate vobis apostolica indulgemus ut silvam vestram de Laureto excolere vobis liceat & dare aliis excolendam secundum terminos quibus in authentico scripto monasterij vestri determinata est & distincta. Nulli ergo &c. nostræ constitutionis, confirmationis, & concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Kal. Aprilis, anno undecimo.

ABBATI SANCTI VICTORIS,
& Decano Parisiensi, & Magistro Roberto de Corzon Noviomensis Canonico Parisius commoranti.

Epist. 41.
De electione
Episcopi Morinensis
Cap. Cùm dilecti. De elect.
Vide infra
epist. 225.

Cùm dilecti filij Henricus Archidiaconus Morinensis & magister H. Atrebatensis Canonici Morinensis electi procuratores & Bernardus Morinensis Canonici ad sedem apostolicam accessissent, procuratores ipsi proponere in nostra præsentia curaverunt quòd Ecclesia Morinensis Episcopi solatio destituta, Canonici ejusdem Ecclesiæ de pastore substitutione tractantes, in dilectum filium Adam Presbyterum, Goseelinum Diaconum, Theobaldum Subdiaconum Canonicos Morinenses potestatem eligendi Episcopum unanimiter contulerunt, juramento interposito promittentes quòd illum reciperent in pastorem quem de gremio ipsius Ecclesiæ ducerent in Episcopum eligendum. Qui postmodum examinatis voluntatibus singulorum, Iohannem Archidiaconum ejusdem Ecclesiæ, virum litteratum, providum, & discretum, in Episcopum elegerunt, & eadem electione à Capitulo communiter approbata, à Metropolitanò suo pariter petierunt ut electionem confirmaret eandem. Qui tam electionem ac electi personam diligenter examinans quàm etiam super ipsius ætate, de cujus defectu fuerat ab aliquibus dubitatum, inquirens sollicitè veritatem, per sententiam declarando electum ipsum minime sustinere in ætate defectum, electionem de ipso factam, utpote canonicè celebratam,

solemniter confirmavit. Qui postea regalibus receptis à Rege, ad petitionem ejusdem Capituli à venerabili fratre nostro Atrebatensi Episcopo de mandato Metropolitanò prædicti fuit in Presbyterum ordinatus, & aliquandiu nullo contradicente liberam & pacificam tam in spiritualibus quàm in temporalibus administrationem obrinuit in Ecclesia Morinensi. Unde procuratores ipsi à nobis humiliter petierunt ut his qui post hæc omnia invidia stimulis agitati, contra factum proprium temerè veniendo, adversus electum ipsum materiam discordiæ suscitare præsumunt, silentium imponentes, & memoratam electionem tam concorditer celebratam & confirmatam solemniter approbantes, eidem faceremus electo munus consecrationis impendi, multorum super hoc non solum Abbatum & Capitulorum civitatis & diocesis Morinensis sed etiam aliorum Presbyterorum nobis litteris præsentatis, qui super præmissis omnibus testimonium perhibentes, electum ipsum de litteratura, discretione, ac honestate morum reddiderunt apud nos multipliciter commendatum, quinimmo & electorum ipsorum super hoc nobis litteras obtulerunt, quibus erat illarum litterarum de verbo ad verbum, sicut iidem asserunt electores, tenor insertus, quæ de potestate ipsis tradita juxta præmissam formam consecrata in Capitulo fuerant & sigillo Capituli sigillatæ. Verùm supradictus B. qui contra electum venerat memoratum, proposuit ex adverso quòd cum in supradictos tres sub hac forma juramento præstito fuerit eligendi concessa potestas ut Capitulum eum recipere teneretur quem illi tres ab omnibus vel à majori & saniori parte de gremio ipsius Ecclesiæ nominatum eligerent in pastorem, electores ipsi terminos potestatis sibi tradita non servantes, prædictum Archidiaconum eligere præsumperunt, quem pauci de Capitulo nominarant. Unde Canonici Morinenses postmodum admirantes qualiter Archidiaconus electus fuerat memoratus, cum plures essent in Ecclesia digniores, super electionis processu invicem colloquendo ceperunt ferè omnes publicè profiteri quòd nullatenus Archidiaconum nominaverant supradictum, & reputantes se in hac parte delusos, quod super hoc factum fuerat, per eundem B. cui suas testimoniales litteras assignarunt, nostro curaverunt apostolatui referare. Qui coram nobis sollicitè postulavit ut eadem electione cassata, faceremus ipsi

Ecclesie de persona idonea canonicè provideri, cum ferè omnes Canonici Morinenses sint parati, sicut asseruit, præfatio juramento firmare quòd præfatum Archidiaconum nunquam in Episcopum nominarant, & legitime possit ostendi quòd juxta præmissam formam supradictis tribus collata fuerit auctoritas eligendi, ut videlicet de gremio Ecclesie illum eligerent in quem omnes vel major & sanior pars Capituli consentirent, asserens idem B. se nihilominus probaturum quòd sæpèdictus electus patitur in ætate defectum. Nos igitur his & aliis quæ fuerunt hinc inde proposita coram nobis diligenter auditis, quia res perniciofa esset exemplo si per subreptionis astutiam quis ascenderet ad apicem dignitatis, de consilio fratrum nostrorum ita duximus providendum ut præfatio à contradictoribus juramento quòd ipsi contra præfatum electum malitiosè non moveant hujusmodi quæstionem, prædicti tres electores juramenti vinculo atringantur dicere veritatem quot ex Canonicis examinationis tempore in præfatum Archidiaconum convenerunt, & si tres simul aut duo saltem ex ipsis jurati dixerint majorem Canonicorum partem in ipsum Archidiaconum convenisse, vos contradictoribus silentium imponatis, cum contra hoc eorum esset probatio insufficientis, eò quòd singuli essent in suis testimoniis singulares. Si verò per eorum depositiones constiterit sæpèdictum Archidiaconum extitisse à paucioribus nominatum, tunc demum sollicitè audiatis quicquid utraque pars proposuerit ad probandum formam secundum quam eligendi potestas præfatis tribus electoribus assentur fuisse concessa, & si fuerit sufficienter ostensum quòd illum de gremio Ecclesie secundum formam sibi datam debebant eligere in quem omnes vel major & sanior pars Capituli convenirent, vos electionem ipsius Archidiaconi omnino cassetis, & faciatis Ecclesie Morinensi per electionem canonicam de persona idonea in Pontificem provideri. Alioquin quod de ipso factum est ratum habentes, contradictores ab ejus impetitione per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis, præfatum B. præbenda Morinensis Ecclesie spoliantes, qui se ad hanc partem, si forsàn in probatione deficeret, obligavit, non obstante quòd super ætatis defectu objectum est contra illum, cum idem Canonicus huic objectioni non multum institerit, & super hoc à Metropoli

Tom. II.

tano fuerit judicatum, cujus sententia in rem transit judicatam, cum infra decendium non fuerit legitima provocatione suspensa. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 14. Nonts Aprilis, anno undecimo.

ABBATISSÆ ET CAPITVLO
de Edera.

Ustis petentium, usque inclinati, octogenarium numerum monialium seu etiam conversarum, quem propter suadentem utilitatem & necessitatem urgentem de consilio & assensu carissimi in Christo filij nostri Philippi Francorum Regis illustris & venerabilis fratris nostri Parisiensis Episcopi diocesani vestri providè in monasterio vestro statuistis, auctoritate apostolica confirmantes, ipsum præcipimus observari, nisi Domino largiente in tantum ejus excreverent facultates ut secundum earum augmentum, sororum quoque numerus posset augeri. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani Kal. Aprilis, anno undecimo.

Epist. 44.
De certo monialium numero confirmando.

HVGONI CANONICO SANCTI
Georgij de Faya.

Dilectis filiis B. Canonico sancti Petri Pictavenis & D. procuratoribus G. de Marnaio, & tibi tam pro te quam dilectorum filiorum W. Præpositi & aliorum concanonicorum tuorum nomine respondentem pariter & agenti, super præbenda de Faya, quæ fuit olim R. de Poento Canonici ejusdem Ecclesie, volentibus litigare, dilectum filium Andream Subdiaconum & Capellanum nostrum concessimus auditorem. In ejus igitur presentia proponere curavisti quòd ex consuetudine usuque longo juramento interposito roboratis in Ecclesia sancti Georgij de Faya ultra duodecim numerum Canonici non debent institui, nec fieri promissio vel concessio de præbenda aliqua non vacante. Nullus insuper Canonicus Fayensis præbendam & aliquam de Ecclesiis ad Capituli donationem spectantibus potest insimul possidere, sed vacantes aliis chori servitoribus à Capitulo conferuntur. Et si quando Ecclesiarum talium aliquis Capellanus in Canonicum assumatur, capellaniam vel canonicam compellitur resignare, cum sese ad invicem de consuetudine minimè patiantur, & singuli qui capellanas recipiunt, corporaliter præfatio juramento promittant se

Epist. 45.
Si confirmatur præbenda de Faya.

V ij

in ipsis personaliter servituros. Quibusdam verò in jamdicta Ecclesia de Faya Capicerio & Canonicis ordinatis absente prædicto B. qui licet sit ibidem Canonicus, in ipsa tamen nequaquam residentiam faciebat, & ob hoc ab eo Canonicis tractis in causam coram dilectis filiis Abbate sancti Iovini de Marnes & Decano Thoarcensi Pictavenfis diocesis & magistro P. Barrilier quondam Canonico beate Radegundis Pictavenfis iudicibus à sede apostolica delegatis, cum iidem Canonici salvis Ecclesie suae consuetudinibus iuramento firmatis & pars alia unius ex ipsis iudicibus & R. de Poento & O. de Maulaio & R. Iuret Militum arbitrium elegerint, ipsi contra consuetudines Ecclesie memoratae ac etiam jus commune præfato G. de Marnaio detinenti unam ex Ecclesiis supradictis, nec eam resignare curanti, minus providè contulerunt, primam in illa Ecclesia vacaturam sibi quoddam annuum assignantes, & Vellemo de Grandicampo puero secundò vacantem nihilominus concedentes. Processu temporis auctoritate bonae memoriae Octaviani Episcopi Hostiensis, qui tunc in illis partibus legationis officioungebatur, per venerabilem fratrem nostrum Pictaven. Episcopum prædicti G. de Marnaio penitus concessione cassata, ipse G. de præmisso arbitrio ac cassatione huiusmodi non habita mentione, ac in plurimis veritate suppressa, nostras litteras ad sanctam Radegundis, de Cella, & sancti Pauli Priores Pictaven. à nobis obtinuit destinari ut dictos Canonicos sibi præbendam suam integrè reddere ac satisfacere de subtractis vel exhibere coram se iustitiae complementum per censuram ecclesiasticam appellatione postposita coartarent, sed nominatus G. dolo vel negligentia litteras easdem supprimens, eis ferè per triennium non est usus. Ceterum R. Canonico Fayensi viam universae carnis ingresso, & tunc nostris litteris iudicibus præsentatis, & auctoritate litterarum illarum eodem G. vacantem præbendam sibi tribui postulante, licet Canonici à iudicibus prædictis citati termino constituto in eorum praesentia comparerent, & eos ex causis legitimis recusarent, contra litteras exceptiones legitimas allegantes, utpote per falsi suggestionem & in multis tacita veritate à sede apostolica impetratas, iidem tamen obaudientes hæc omnia, post appellationem ad nos legitime interpositam in Canonicos excommunicatio-

nis sententiam protulerunt, & illam præbendam quæ rescripti obtenti tempore non vacabat jamdicto G. non sunt veriti assignare, fines apostolicæ iussionis in omnibus excedentes. Cumque dilectis filiis sancti Iuliani & de Fontanis Abbatibus & Subdecano beati Martini Turonensis de-derimus in mandatis quòd si dictam excommunicationis sententiam invenirent post appellationem ad nos legitime interpositam fuisse prolatam, ipsam denuntiarent penitus non tenere, alioquin ab eis recepta iuratoria cautione super iis pro quibus excommunicationis sententiae subiacebant, absolutionis ipsis beneficium impendendo, ac injuncto quod injungi deberet de jure, audirent & debito fine deciderent si quid emergeret quaestionis, coram Abbate de Fontanis & Subdecano beati Martini Turonensis partibus comparantibus termino præfinito, collega tertio se non posse interesse negotio per certum nuntium excusante, iidem juxta nostrarum litterarum tenorem ea sententia qua dicebantur ligati Canonicos absolverunt, sed cum pars alia provocaret & varias proponeret rationes quare Canonicos absolvere non deberent, & super revocatione litterarum priorum, Abbate sancti Iuliani & eodem Subdecano pro tribunali sedentibus, inter partes fuerit aliquandiu litigatum, ipsi duo sine alio coniudice, qui causae tractatui adesse volebat, sicut eis per suas litteras intimarat, ad nos scriptum sigillis propriis roboratum & processum totius negotij continens destinarunt. Pro te insuper asserere studuisti quòd post R. præfati decessum ad apostolicam sedem accedens, nostro apostolatui referasti quòd cum de mandato nostro & ejusdem Hostiensis Episcopi sedis apostolicæ tunc Legati in ea Ecclesia, in qua deferrietas ab ætate primeva, sex sextaria bladi perciperes annuatim donec competens ecclesiasticum beneficium in præbenda vel alibi per ipsos Canonicos obtineres, licet inibi eadem vacaret præbenda, quam ferè omnes Canonici Ecclesie memoratae tibi desiderabant conferre, illam tamen paucis impediens assequi non valebas. Unde dilectis filiis A. Cancellario, R. Archiepiscopo, & Magistro P. Parvo Canonico Bitturicensi per nostras litteras duximus injungendum ut nisi à paucioribus & inferioribus rationabiliter esset objectum aliquid vel ostensum propter quod majoris & dignioris partis consensus prævalere non posset, tibi præbendam ipsam auctoritate

apostolica appellatione remota conferrent, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescerent. Dicti verò iudices per quasdam litteras Fayensis Capituli perpendentes expressim in te omnium concurrere consensum & vota, Capitulo mandaverunt ut facientes de necessitate virtutem, tibi liberaliter præbendam concederent nominatam & stallum in Choro ac locum in Capitulo assignarent, & si qui receptioni tuæ se ducerent opponendos, coram eis statuto ad hoc termino comparerent mandatum apostolicum audituri. Die quidem præfixa tam te quam G. de Marnio tuo adversario in eorum præsentia constitutis, & omnibus ferè Canonicis petentibus ab eisdem ut auctoritate apostolica per se ipsos tuum efficaciter adimplerent, & perpenso plenius per quasdam litteras Capituli nostro apostolatui destinatas Canonicos in consensu pristino de te inter se habito perdurare, quamvis ex parte illa in alio termino cum edicto peremptorio partibus assignato quædam ipsis iudicibus litteræ monstrarentur, quarum contentia testabatur sæpeditam præbendam ipsi G. de Marnio primitus fuisse concessam quam tu iter arripuisses ad sedem apostolicam veniendi, quia tamen receptionem de G. factam per præfatum Episcopum Pictavensem de mandato Episcopi Hostiensis invennerat irritatam, nec aliquid rationabile contra te fuit oppositum vel in factum obiectum, te de memorata præbenda curarunt sententialiter investire, in rebelles, si qui existerent, excommunicationis sententiam proferentes, & per dilectum filium Abbatem de Stella Cisterciensis ordinis suam sententiam executioni mandantes, nec appellationi à parte altera interpositæ curantes deferre, quam, cum non sit ab executoribus appellandum nisi modum executionis excedant, decreverunt irritam & inanem. Verùm à Capitulo in omni plenitudine canonicatus receptus ad nostram præsentiam accessisti, super appellatione huiusmodi tuo adversario responsurus. Sed cum eam infra annum ipse non fuerit profecutus, & post annum elapsum . . . ejus nepos procurator effectus apud sedem apostolicam moraretur, nec contra te aliquid impetraret, jamdictum Subdiaconum & Capellanum nostrum tibi auditorem tribui postulasti. Qui procurator quasdam litteras sine sui conscientia impetrans auditoris, eas postquam illis contraxeris de bulla præsumpsit extrahere frau-

dulenter, quas viribus carere decrevimus per quasdam litteras subsequentes. Fuit autem propositum ex adverso quòd cum litteras sub forma expressa superius Prioribus transmiserimus memoratis, & iidem convocatis partibus, tam ex confessione Capicerij & Canonicorum dictorum quam ex quibusdam publicis cognoscerent instrumentis præfatum G. quædam annua in Ecclesia de Faya percipere donec integram assequeretur præbendam, & pendente iudicio præbenda de qua est controversia vacavisset, eam ipsi, ante quam tu ad nos accederes, Capicerius & major & sanior pars Capituli liberaliter contulerunt, nullo tunc temporis reclamante, & cum quidam eum postmodum admittere noluisset, in eos ipsi iudices monitione præmissa excommunicationis sententiam promulgarunt, qui ad nos post latam sententiam appellantes, super hoc litteras obtinuerunt transmitti ad iudices Turonenses, qui prout à te narratum fuerat in ipso negotio processerunt. Nos verò per relationem auditoris præfati super utrinque propositis sufficienter instructi, factum iudicum Pictavensium, cum fines excessissent mandati, irritum iudicantes, & Turonensium approbantes processum, qui Fayenses Canonicos absolverant ab ipsis Pictavensibus excommunicationis sententia denodatos, & adjudicationem præbendæ, quam tibi iudices Bituricenses fecerunt, ratam habentes & firmam, tam Capitulum Fayensis Ecclesiæ quam te ab impetitione sæpediti G. de Marnio ex toto duximus absolvendum, ipsi G. super iis perpetuum silentium imponentes. Nulli ergo &c. nostræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani vi. Kal. Aprilis, anno undecimo.

BISVNTINO ARCHIEPISCOPO.

T Vis quæstionibus respondemus quòd clericos in minoribus ordinibus constitutos de patrimonialibus bonis habentes unde possint congruè sustentari, etsi nondum fuerint ecclesiasticum beneficium affecti, dummodo aliud canonicum non obsistat, ad superiores poteris ordines promovere. Monachi verò de suis fratribus ac conversis testes in causis propriis producere absque juramenti exhibitione non possunt, nisi forsan à parte remittatur adversa. Religiosi quoque de terris debentibus decimas, quas emptione vel aliis iustis modis acquirunt, non possunt eas, nisi privilegiati super hoc fuerint, retinere. Iudicium autem aquæ ferventis

*Epist. 46.
Respondet ad
ejus consulta.
Cap. Tuis quæ-
stionibus. De
præbendis.*

*Cap. eod. de
testib.*

non solum in matrimonialibus, verum etiam aliis ecclesiasticis causis recipi canonicis est sanctionibus interdictum. Datum Laterani xi. Kal. April. anno undecimo.

NOBILI VIRO THEODORO
Lascaro.

Epist. 47.
Inducitur ad
pacem incen-
dam cum Im-
peratore Con-
stantinopoli-
tano.

Vide gesta In-
noc. III. cap.
97. pag. 59.
col. 1.

VT litterarum tuarum prolixitas ad compendium reducat, eam sub certis capitulis duximus restringendam. In primis siquidem Latinos apud Constantinopolim commorantes de apostasie crimine reprehendis: quia cum dominice crucis assumpto signaculo, ad terrae sanctae succursum simulaverint properare contra barbaras nationes, iidem conversi retrorsum in Christianos suos gladios converterunt, Constantinopolitanam urbem & Constantinopolitanum imperium impugnantes; prodicionem & sacrilegium eiusdem impingens, pro eo quod regia urbe capta sacrosanctis Ecclesiis minime pepercerunt, Christicolis interfectis, defloratis virginibus, & pollutis etiam conjugatis. Perjurij quoque reos ipsos multipliciter asseveras, cum treugas quas tecum inierant pluries praesumpserint violare, qui relicta excellentiori via quam docet Apostolus, videlicet caritate, tecum concordiam & amicitiam nolunt inire perpetuam, sed treugas ad terminum iterum inierunt, licet Dominus non ad tempus sed perpetuo haberi praecipiat caritatem. Vnde nobis humiliter supplicasti ut eos tecum perpetuae pacis foedera faceremus inire, cum imperante Domino dilectio semper debeat inter Christianos vigere, Legatum a nostro latere destinantes qui inter te ac ipsos pacem stabiliat & componat, ut nec tu nec ipsi terminum quem Deus inter te ac ipsos disposuit, mare videlicet, transire praesumant, sed huiusmodi termino sint contenti, promittens te una cum eis contra Israhelitas viriliter pugnaturum; alioquin cum alienigenis & paganis, quamvis invitus, pactum tamen inies contra eos, & associaberis Blachis, cum pacem quaeris & illam non valeas invenire. Nos autem memoratos non excusamus Latinos, quos super excessibus suis multotiens redarguimus, sed excusationes eorum praesenti tibi pagina duximus declarandas. Dicunt enim quod illius adolescentis suscepto ducatu qui fatebatur Constantinopolitanum imperium sibi de jure deberi, necessitas eos compulit importuna ut in Romaniam

ad acquirenda victualia declinarent, & facientes de necessitate virtutem, intenderunt in ipsa principaliter procurare quantum apostolicae sedi gratum praestarent obsequium & expectatum succursum nihilominus terrae sanctae; quod ad plenum consummasse putarunt, cum sine sanguinis effusione regia urbe capta, & accubatore imperij effugato, restititque in ipsa patre simul ac filio, Isachio videlicet & Alexio, ad fastigium imperatoriae dignitatis, fecerunt ipsos non coactos sacrosanctae apostolicae sedi tactis evangelis obedientiam repromittere, imperiali nobis scripto transmissio ad majorem fidei firmitatem, ut quod ore promiserant opere adimplerent. Cumque se ad navigandum in Syriam totis viribus praepararent, innata ipsorum malitia iuramentis & pactis penitus violatis, igne, dolo, & toxico iter eorum non semel tantum sed saepe nequiter impedivit, & ad occupationem urbis regiae ipsos in eorum perditionem reitantes & invitos attraxit. qua sola Dei virtute mirabiliter triumphata, quicquid ex tunc quocumque modo vel loco fecerint voluntarij vel invitj, semper habuerunt in votis ut inobedientiae filios reducerent ad obedientiam matris suae tam debitam quam devotam, & per imperium Romanae opportunitus & facilius succurrerent terrae sanctae. Licet autem ipsi omnino inculpabiles non existant, per eos tamen Graecos iusto Dei iudicio credimus fuisse punitos, qui tunicam inconsultem Iesu Christi scindere sunt moliti. Cum enim iudicia Dei adeo sint occulta quod abyssus multa prophetica voce dicuntur, saepe contingit ut ipsius occulto iudicio, semper tamen iustissimo, mali malorum ministerio puniantur, juxta quod ait ipse Dominus per Prophetam: *Affur virga furoris mei, & baculus ipse in manu eorum. Indignatio mea.* Vnde ad Nabuchodonosor dixit: *Quia servisti mihi in Tyro, dabo tibi Egyptum.* Iuste siquidem in diluvio perierunt qui esse cum Noe noluerunt in arca, & famis inedia sunt peressi qui beatum Petrum Apostolorum principem, cui pascendas commisit Dominus oves suas, noluerunt recipere in pastorem, post greges sodalium evagando, nolentes ad unitatem redire saepius a praedecessoribus nostris & nobis etiam commoniti diligenter, nec voluerunt unquam terrae sanctae subsidium impertiri, cui tum vicinitate locorum, tum abundantia divitiarum, plenius & perfectius

* perditionem
aut perniciem

succurrere potuerunt. Unde non irme-
 sito per eos qui ad utrumque pariter in-
 tendebant locum perdidit & gentem;
 ut perditis male malis, ipsa terra talibus
 locaretur agricolis qui fructum reddant
 tempore opportuno. Ceterum quia, quem-
 admodum legitur in Daniele Propheta,
 est Deus in caelo qui revelat mysteria,
 mutat tempora, & transfert regna, qui
 dominatur in regno hominum, & cui vo-
 luerit dabit illud, Constantinopolitanum
 imperium transtulit ad eisdem, nobilita-
 ti tuae consulimus ut in conspectu carissi-
 mi in Christo filij nostri Henrici Con-
 stantinopolitani Imperatoris illustri humi-
 lies temetipsam, eique servias honorem
 debitum impendendo, Ieremiae sequen-
 tes exemplum, quem Israelitico populo
 legitimus consilium tribuisse ut Nabucho-
 donosor Regi servirent & viverent sub
 eodem. Si enim Propheta consuluit ut
 fidelis populus infideli Regi serviret,
 quanto magis consulendum est tibi ut ser-
 vias Imperatori praefato, cui altissimus
 dedit imperium, cum catholicus Prin-
 cept & fidelis existat, ut sub ejus vivens
 imperio pacem obtineas exoptatam. Su-
 per eo vero quod illos caritatem asseris
 non habere, pro eo quod tecum treugas
 ad terminum inierunt, nolentes easdem
 in perpetuum stabilire, cum dilectio ter-
 mino non claudatur, tibi breviter respon-
 demus quod caritas & potest & debet
 etiam sine treugis haberi, cum non so-
 lum ad amicos sed etiam ad inimicos sit
 ipsa caritas extendenda, dicente Domi-
 no: *Diligite inimicos vestros, benefacite iis
 qui oderunt vos, & orate pro persecuentibus
 & calumniantibus vobis; quae profectio per
 treugas non tollitur, sed fovetur, & ad
 perfectionem ipsius via facilius prepara-
 tur. Tu vero dispositioni divinae consen-
 tiens, qua idem est Imperator ad impe-
 rium sublimatus, ei debitum impendas ob-
 sequium & honorem; & nobis, qui licet
 indigni, locum beati Petri tenemus, de-
 votionem & reverentiam cum omnibus
 qui sunt tecum satagas exhibere; quia nos
 per Legatum quem ad partes illas inten-
 dimus destinare, Imperatorem eundem
 faciemus sollicito commoneri ut tecum in
 spiritu ambulet lenitatis. Cum autem ip-
 sum Legatum ad partes illas noveris per-
 venisse, tuos ad eum nuntios destinabis,
 ut idem inter te ac Imperatorem prae-
 dic- tum ea quae pacis sunt & salutis ordinare
 procuret. Datum Laterani xvi. Kal. April.
 anno undecimo.*

ALVFO CANONICO
sanctae Anastasis.

Solet annuere, &c. usque assensum, praebendam quam in Ecclesia sanctae Anastasis te proponis legitime assecutum, sicut eam juste possides & quiete, aucto- ritate tibi apostolica confirmamus & praesentis scripti &c. Nulli ergo &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Idus April. ando undecimo.

*Epist. 48.
 Et confirmatur
 praebenda.*

DECANO SANCTAE MARIAE
*de Blacherna, & Cantori sanctorum qua-
 draginta, & magistro G. Canonico sancti
 Pauli Constantinopolitani.*

Gravam nobis dilectus filius Alufus Canonicus sanctae Anastasis Constantinopolitanae obtulit questionem, quod D. concanonicus suus & quidam alij Constantinopolitani manus iniecerunt in eum, Dei timore postposito, temere violentas. Quia igitur hujusmodi violentarum manu- rum injectores non est dubium incidisse in canonem sententiae promulgatae, discre- tionis vestrae per apostolica scripta man- damus quatenus si est ita, praesumptores eisdem tamdiu &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani xi. Idus Aprilis, anno undecimo.

*Epist. 49.
 Scribitur pro
 eodem Alufu.*

CANTORI SANCTORUM
*quadragesima, & magistro G. sancti Pauli,
 & An. sanctae Mariae de Cintura Cano-
 nicis Constantinopolitanis.*

Veniens ad apostolicam sedem dilectus filius Alufus sanctae Anastasis Canonicus sua nobis insinuatione monstravit quod cum Decanus sanctae Mariae de Bla- querna & Canonici sanctae Anastasis Con- stantinopolitanae, pro quibus ad sedem apostolicam laboravit, ei praebendae suae fructus & alia de jure ad ipsum spectantia in sui absentia promiserint exhibere, ipsa detinent & reddere contradicunt. Quocir- ca discretionis vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus dictos Decanum & Canonicos ut fructus illos & alia eidem exhibeant, ut tenentur, monitione praemissa per censuram ecclesiasticam appella- tione remota cogatis. Quod si non om- nes, duo vestrum &c. Datum Laterani Idibus Aprilis, anno undecimo.

*Epist. 50.
 Pro eodem.*

PREPOSITO ET CAPITULO
de Blaquerna.

Constitutus in praesentia nostra dile- ctus filius Arnulfus Ecclesiae vestrae

*Epist. 51.
 Pro Arnulfo
 Canonico de
 Blaquerna.*

*perditionem,
 ut perasiam.*

Canonicus nobis humiliter supplicavit ut ei, qui ad sedem apostolicam veniendo, pro negotiis vestris & totius cleri Constantinopolitani expediendis plurimum laboravit, pro preventibus ejusdem Ecclesie perceptis à vobis, quos ipse, si praesens fuisset in vestra Ecclesia, percepisset, satisfieri faceremus eidem. Cum igitur idem A. inde dispendium pati non debeat unde praemium dinoscitur meruisse, universitatem vestram rogandam duximus & monendam, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus eidem Canonico de preventibus sibi subtractis, donec pro communibus negotiis absens fuit, taliter providere curetis quod ipse propter hoc vobis & Ecclesie vestrae magis obnoxius teneatur, & nos debeamus devotionem vestram exinde non immerito commendare. Datum ut in alia.

CARISSIMO IN CHRISTO
filio Henrico illustri Constantinopolitano Imperatori.

Epist. 52.
Inducitur ut bona Ecclesie S. Anastasis ablata restituantur.

AD audientiam nostram dilecto filio nostro Alufo Canonico Ecclesie sanctae Anastasis Constantinopolitanae significante pervenit quod eadem Ecclesia, quae antequam Constantinopolitana civitas caperetur post majorem Ecclesiam locum praecipuum obtinebat, gravatur maxima paupertate, bonis ipsius distractis multipliciter & consumptis. Insuper inclitae recordationis Baduini Imperator germanus tuus, cujus successor existis, casalia cum pertinentiis suis, possessiones, & res alias quae ad Ecclesiam pertinebant praedictam contra justitiam occupavit & detinuit occupata, quae in animae tuae periculum reddere contradicis. Quia vero quanto magis gressus tui à Domino prosperantur, tanto minus esse debes Ecclesiae onerosus, serenitatem tuam rogamus & monemus attentius quatenus si est ita, bonam eandem Ecclesiam ipsi ob reverentiam apostolicae sedis & nostram restituens, ab ejus super hoc molestatione indebita conquiescas. Datum Laterani xv. Kal. Maij, anno undecimo.

CANTORI DE BLAKERNA,
Praeposito sancti Sepulchri, & magistro P. Canonico sancti Pauli Constantinopolitani.

Epist. 53.
Eis committitur causa T. Capellani de Bucca Leonis.

Infirmantibus T. Capellano Ecclesiae de Bucca Leonis & quibusdam aliis Clericis Constantinopolitanis nos noveritis accepisse quod H. de Atrebatu & quidam

alii Clerici Constantinopolitani preventus quarundam rerum quae in sortem Clericorum ipsorum cessisse noscuntur percipiunt & dividunt pro sua arbitrio voluntatis, illis qui super hoc deberent de jure requiri penitus inconsultis, & eisdem, licet saepius requisiti, debitam nolunt reddere portionem. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus vocatis qui fuerunt evocandi, & auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes &c. Testes autem &c. Quod si non omnes, duo vestrum &c. Datum Laterani xv. Kal. Maij, anno undecimo.

ELECTO NICODEMIENSI,
& Praeposito sancti Sepulchri & Priori Pisanorum Constantinopolitanis.

Innotuit nobis, conquerentibus dilectis filiis A. & D. clericis apud Constantinopolim constitutis, quod Decanus sanctae Sophiae ac quidam alij Constantinopolitani quandam mulam & res alias pertinentes ad ipsos contra justitiam detinent & reddere contradicunt, super blado & rebus aliis injuriantes eisdem. Ideoque discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus vocatis qui fuerint evocandi, & auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes &c. Testes autem &c. Quod si non omnes, duo &c. Datum ut in alia.

Epist. 54.
Committitur eis causa super quadam mulam.

SANCTAE SOPHIAE ET SANCTAE
Anastasis Decanis, & Cantori de Blakerna.

Conquesti sunt nobis dilecti filij Erz-nulfus Canonicus de Blakerna & alij clerici apud Constantinopolim constituti quod venerabilis frater noster Salimbriensis eis super quibusdam terris, vineis, pratis & rebus aliis damna gravia & injurias inferre non cessat. Ideoque discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis audiatis causam, & appellatione remota fine debito terminetis, facientes &c. Testes autem &c. Quod si non omnes &c. Datum ut in alia.

Epist. 55.
Eis committitur causa Arnulfi Canonici de Blakerna.

DILECTO FILIO MELDENSI
Electo.

Dilecta in Christo filiae moniales Iotrensium monasterij humiliter nobis insinuatione monstrarunt quod idem canonicum propter dilationem benedictionis electae ipsius tam in spiritualibus quam temporalibus non modica sustinuit detrimenta.

Epist. 56.
Ve impendatur benedictionem A. Abbatissae Iotrensi.
Vide appellationem hujus litterae.

menta. Volentes igitur eidem paterna sollicitudine providere, discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus infra quindecim dies postquam fueris consecratus, salvo tenore sententiæ quæ dudum inter bonæ memoriæ prædecessorem tuum & A. quondam Abbatissam Iotrensem à nobis lata est & nondum executioni mandata, & omni quod utrique competit parti jure, ipsi electæ munus benedictionis impendere non omittas. Alioquin noveris nos venerabili fratri nostro Trecenti Episcopo in mandatis dedisse ut ex tunc, salvo prædictis omnibus, auctoritate nostra eandem appellatione remota sine dilatione benedicere non postponat. Datum Laterani xiiii. Kal. Maij, anno undecimo.

Epist. 57.
In eundem modum Trecenti Episcopo usque non omittat. Ideoque fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si dictus electus mandatum nostrum infra prædictum terminum non impleverit, tu ex tunc, salvo prædictis omnibus, auctoritate nostra eandem electam appellatione remota sine dilatione benedicere non postponas. Datum ut in alia.

Epist. 58.
DECANO ET CANTORI
de Blacherna, & Magistro P. de Montinico Canonico sancti Pauli Constantinop.

Epist. 59.
Sicut dilectus filius Ernulfus Canonicus sanctæ Mariæ de Cinctura Constantinopoli sua nobis confectione monstravit, Cantor ipsius Ecclesiæ ac quidam alij concanonici sui portas ejusdem Ecclesiæ & res alias per violentiam rapere præsumpserunt in ejusdem Canonici & Ecclesiæ præjudicium ac scandalum plurimorum. Quia verò nobis non constitit de præmissis, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus vocatis qui propter hoc fuerint evocandi, & auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes &c. Testes autem &c. Quòd si non omnes, duo vestrum &c. Datum Laterani xviii. Kal. Maij, anno undecimo.

Epist. 60.
CANTORI SANCTÆ MARIÆ
de Blacherna & Magistro G. Sancti Pauli & T. Sancti Georgij Constantinopolitanis Canonico.

Epist. 61.
Dilecti filij Decanus & Capitulum Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Cinctura transmissa nobis confectione monstrant quòd Brino Balistarius & quidam alij
 Tom. II.

Constantinopolitani super quadam domo Ecclesiæ supradictæ in elemosyna sibi concessa & rebus aliis graves eis & injuriosi existunt. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis, & auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit &c. facientes &c. Testes autem &c. Quòd si non omnes, duo &c. Datum ut in alia.

Epist. 60.
SANCTI ANASTASII, ET
sancti Pauli Decanis & magistro G. Canonico sancti Pauli Constantinopol.

Epist. 60.
Querelam dilectorum filiorum Decani & Capituli de Blakerna recepimus continentem quòd fratres hospitalis de Bologna & quidam alij Constantinopolitanæ diocesis super quodam molendino, quadam summa pecuniæ, & rebus aliis injuriuntur eisdem. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis, & auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit usuris cessantibus &c. facientes &c. Testes autem &c. Quòd si non omnes, duo &c. Datum ut in alia.

Epist. 61.
EV DONI PRIORI ET
Canonico domus elemosynariæ sancti Iohannis Andegavensis tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 61.
Licet locis religiosis diligentiam teneamur paternam impendere, ea tamen loca debemus habere specialius commendata in quibus hospitalitatis & alia pietatis opera studiosius exercentur. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus elementer annuimus, & præfatam hospitalem domum sancti Iohannis Andegavensis, in qua divino estis obsequio mancipati, ad exemplar felicitatis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri sub beati Petri & nostra potestate suscipimus & præsentis scripti privilegio communitus. In primis siquidem statuantes ut ordo canonicus, qui secundum Deum & beati Augustini regulam in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem domus in præsentem justè & canonicè possidet &c. usque illibata permaneant, in quibus hæc proprii duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfata domus sita est cum omnibus pertinentiis suis, Capellam sancti Stephani de domo pauperum,
 X

& Capellam sancti Jacobi de Theson cum ponte & omnibus pertinentiis suis, exclusam Andegavensem cum molendinis, piscaturis, & omnibus pertinentiis suis, nemus de Deserta cum pertinentiis suis, domos vestras quæ sunt supra pontem Andegavensem & de utraque folia cum augmentatione nundinarum, & medietatem dicti pontis Andegavensis cum pertinentiis suis, justitiam & tenimenta quæ habetis in feudo Regis & aliis dominicis feudis. Tenimenta quæ habetis in Verreriis, in Chesneia, in feudo de Sance, in Pyreio, in Iuncheriis, Iurlera, Morino, Corrourio, Telleia, in feudis de Fougere, de Rameforti, & Oliverij Andefrei, & Agnetis de Chastellione. Redditus quos habetis in Chantoccoio, Segreio, Salmurio, Castro-novo, & ea quæ habetis in Agrifame, in feudo Falconiorum, & in Loicaneria. Villam quæ dicitur Fontanas Borrel, cum omnibus pertinentiis suis. Curaturam molendini vestri de fontibus per terram Bocardardi de Marolio. Massuram integram de Cuelcio cum hominibus & aliis pertinentiis suis. Redditum triginta solidorum apud Syrenas. Villam de Rochetis, cum hominibus & aliis pertinentiis suis. Tenimenta quæ habetis in feudis de Foldonio & de Brein. Calefagium vestrum de Valeia, & pascua de Mounes, & ea quæ habetis in Avalo & in Floreio. Sanè novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Constituimus etiam ut Episcopus vel officiales ipsius à præscripta domo nil requirat præter ea quæ de jure sibi episcopali debentur, nec ministri aut fratres ipsius absque manifesta & rationabili causa excommunicationi vel suspensioni ab aliquo supponantur. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit præfatam domum temerè perturbare aut ejus possessiones auferre &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate & dioecæsanæ Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus &c. *usque in finem.* Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin. Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij xviij. Kal. Maij, Indictione xi. incar-

nationis dominicæ anno * MCCVI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo. * MCCVII.

EPISCOPO ATREBATENSI.

CVM juxta canonicas sanctiones ubi multorum strages est, severitati sit aliquid subtrahendum, in usurarios, qui tantum in civitate ac dioecesi tua excrevisse dicuntur quòd si censura in Lateranensi Concilio prodita contra tales proferretur in omnes, omnino claudi Ecclesias præ multitudine oporteret, cum ea poteris cautela procedere ut universos infimul non involvas, sed tuum incipias ab aliquibus officium exercere, illius instructus exemplo contra quem cum accipientes denarium murmurarent, non omnibus sed unicorum dixisse refertur: *Amice, non facio tibi injuriam. Nonne ex denario convenisti mecum?* &c. Presbyterum verò in custodia sibi facias deputata manere qui quondam, ut asseris, de Canonico regulari monachus Cisterciensis effectus, ac deinde ad secularia devolutus, propter hæresim quam publicè prædicabat à tuo fuit prædecessore per septem annos in custodia carcerali detentus, à qua tandem te sibi compatiante retractus, retrusus est postmodum in eandem, quoniam sicut prius hæreses seminabat. Datum Laterani xii. Kal. Maij, anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Calixti Cisionensis.

CVM, sicut asseritis, quidam laici quædam habeant monasterij vestri decimas & terras in feudum, præsentium vobis auctoritate concedimus ut ipsas terras & decimas liceat vobis in pignus accipere ac in fortem quod de fructibus percipietis earum minimè computare, dummodo super obsequio quod ratione feudi tenentur impendere non graventur. Datum Laterani xii. Kal. Maij, anno undecimo.

R. TROSELLI CANONICO
sancti Vrsini Bituricensis.

SOlet annuere &c. Licet autem à majori & saniori parte Capituli sancti Vrsini Bituricensis electus fueris in Priorem, quia tamen dilectus filius Cantor Bituricensis Ecclesiæ, qui electus fuerat à quibusdam, in iudicio tibi obiciens quòd unus de iudicantibus quoddam duellum extiterat de quo sanguinis effusio fuerat subsequuta, id per duos testes sufficienter probavit,

Ep. 61.
Eum iustitia
quomodo se
gerere debeat
erga usurarios
& Presbyterum
in hæresim relapsum.

Ep. 62.
Vt eis licet
decimas & terras
pignori
obligare.

Ep. 64.
Dispensari
cum eis debeat
cum tenentur,
quamvis fuerit
iudex duellum.

non tam propter culpæ tuæ vitium quam ut deinceps ab aliis evitetur. perniciosum exemplum, quod circa electionem hujusmodi de te factum fuisse dinoscitur de fratrum nostrorum consilio duximus irritandum. Verùm quoniam hujusmodi duellorum judicia juxta pravam quarundam consuetudinem regionum non solum à laicis seu Clericis in minoribus ordinibus constitutis, sed etiam à majoribus Ecclesiarum Prælati consueverunt, prout multorum assertione didicimus, exerceri, attendentes quòd prædictum duelli judicium non in accusationis forma sed in modum tantum tibi fuit exceptionis objectum, tuis supplicationibus inclinati auctoritate præsentium tibi duximus indulgendum ut hoc penitus non obtante ad quamlibet eligi valeas dignitatem, dummodo aliud canonicum non obstat, maximè cum ex illo duello non sit mutilatio vel occisio subsecuta. Datum.

PHILIPPO ILLUSTRIS REGI Francorum.

EX litteris regis serenitatis accepimus quòd volens tuis servientibus, qui in regio servitio senuerunt, misericorditer providere, domum quandam Parisius de bonis tuis & servientum ipsorum ædificare disponis, in qua ipsis vitæ necessaria ministrantur, nobis humiliter supplicans & devotè ut ipsam in jus & proprietatem beati Petri recipere dignemur, eandem ab episcopali jure penitus eximendo. Cùm igitur magis conveniat ut ipsa domus à sui fundatione sit libera quam post fundationem ab episcopali debito eximatur, venerabili fratri nostro episcopo & dilecto filio Archidiacono Noviomensi nostris damus litteris in mandatis ut fundum in quo domum ipsam intendis construere oblatum beato Petro recipiant vice nostra, ut sic in fundo Romanæ Ecclesiæ domus ipsa cum capella & cimiterio ad opus duntaxat hujusmodi servientum de licentia nostra libera construatur, ita tamen ut nec dioecani Episcopi nec vicinarum Ecclesiarum per hoc justitia minuatur, quia sic intendimus tibi facere gratiam ut illis injuriam minimè inferamus. Datum ut in alia.

CIVIBVS SORANIS.

AD ubera sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris vestræ tamquam devoti filij recurrentes, ipsius vos decet dulcè lacte nutrirì, ut qui hæcenus, novercan-

te fortuna, onus portastis indebitæ servitutis, nunc opitulante gratia novamen inveniatis solitæ libertatis. Eapropter, dilecti in domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, rationabiles libertates, bonos usus, & consuetudines approbatas, quas à tempore illustri Regis Rogerij usque ad obitum Vuillemi Regum Siciliae habuistis, vobis paterna benignitate concedimus & auctoritate apostolica confirmamus, ut illis licenter utamini fidem nobis integram observando. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ concessionis & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani.

IN eundem modum Clericis, Militibus, & universis hominibus Rocce Arcis. Datum Laterani.

IN eundem modum universis hominibus de Pefilo solido. Datum Laterani.

CONSULIBVS ET VNIVERSIS Militibus & hominibus tam civitatis quam burgi Arelatensis, & nobilibus viris V. de Baucio & aliis Dominis burgi Arelatensis.

SI quam suave sit jugum & leve onus Ecclesiæ nosceretis, non quaereretis utique vos ab ejus ingenua subjectione subtrahere ac jugo servitutis extraneæ libera colla dare. Accepimus siquidem, venerabili fratre nostro Arelatensi Archiepiscopo intimante, quòd cum Arelatensi Ecclesiæ singulariter fidelitate ac hominio essetis astricti, occasione juramenti quod nobili viro Comiti Provinciae præstitistis, graviter lassistis eandem, Salvariam, Vermellariam, & quædam alia in Arelatensi civitate concedentes eidem in non modicum ejus præjudicium & gravamen, & aliàs ad certa vos ei servitia obligantes quæ sine jactura juris ipsius Ecclesiæ, quæ vestra est domina principalis, illi exolvere non potestis. Cùm igitur juramentum non sit ad vinculum iniquitatis inventum, universitatem vestram monemus attentius & hortamur, per apostolica vobis scripta mandantes quantum juramento hujusmodi non obstantè, quod in quantum per illud ecclesiastica libertas offenditur non est ut illicitum observandum, quicquid super iis in damnum Arelatensis Ecclesiæ fuerit attentatum inutile reputantes, præfato Archiepiscopo & Ecclesiæ suæ debita & consuetata servitia impendatis, jura quæ in vobis & civitate vestra obtinet ad alium injustè

Epist. 67. Ut consuetata servitia impendantur Ecclesiæ Arelatensi.

Epist. 61. Eam iudicium quomodo se gerere debet erga utrumque & prædictum in hæresim lapsam.

Epist. 66. Ut domum ædificare possit Parisius pro fratre officio suo servitio.

Epist. 61. Et eis licet ecclesias & omnia pignora obligare.

Epist. 64. Impensaturus in ut bene servitium tenent, tamvis fecerit dicit dicitur.

Epist. 64. Circumscribitur rationabiliter tenent coarctantur.

transferre nullatenus præsumentes. Datum Laterani v. i. Non. Maij, anno undecimo.

ARELATENSI ARCHIEPISCOPO.

Epist. 68.
Confirmatur
ei privilegium
de non solven-
dis procuratio-
nibus Legato-
rum.

Licet per apostolicum privilegium sit indulgentum ut nulli prorsus Legato, nisi ei tantum qui de Romani Pontificis latere fuerit destinatus, Arelatenfis provincia sit subiecta, quia tamen ad eliminandam hæreticam pravitatem & rabiem sedandam hostilem ad partes illas Legatos necessariò destinavimus, quibus te volumus prudenter assistere ac liberaliter providere, auctoritate tibi præsentium præcavimus ut per obsequia propter necessitatem huiusmodi prædictis Legatis impensa nullum tibi vel Ecclesie tuæ præiudicium generetur. Data eadem.

ABBATI SANCTI MICHAELIS
Cisterciensis ordinis.

Epist. 69.
De hospitali
S. Spiritus in
diocesi Halber-
stadenfi.

In nostra præsentia constitutus dilectus filius nobilis vir Comes de Blanco-burgo devota nobis insinuatione monstravit quòd ferventi voluntate desiderat ut iuxta monasterium tuum de bonis suis in honore sancti spiritus construatur ad opus infirmorum & pauperum hospitale, decem & octo mansos optimæ terræ in Elikestorp, decimam insuper ejusdem loci, quam ibidem à venerabili fratre nostro Halberstadenfi Episcopo tenere dinoscitur, si fieri potest, cum Episcopi ejusdem assensu vel extimatione pro ipsa, & centum marcas argenti ad structuram hospitalis ipsius nobis humiliter offerendo, postulans nihilominus ut hospitale ipsum non suo sed nostro nomine construi faceremus. Nos igitur ejus pium propositum in Domino commendantes, ad jus & potestatem Romanæ Ecclesie ac utilitatem sancti spiritus in Saxia, cui duæ marce puri argenti nomine census, quem Comes constituit memoratus; annis singulis persolventur, recepimus donum ejus. Ve autem Comitis ejusdem intentio per tuam sollicitudinem debitum consequatur effectum, in hac parte committendas tibi duximus vices nostras, devotioni tuæ præsentium auctoritate mandantes quatinus prædictorum omnium nostro nomine possessionem apprehendere studeas corporalem, & in prædicto loco ad opus tantummodo infirmorum & pauperum construi facias hospitale. Cum autem constructum fuerit & congruè ordinatum, universa nobis per tuas litteras fideliter inti-

Vide lib. 10.
epist. 179.

mare procures; ut de loco ipso prout expedire viderimus disponentes, eundem nostris privilegis muniamus. Datum Laterani 11. Kal. Maij, anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO TYRONENSI.

Intelleximus tam per litteras venerabilis fratris nostri Pictavenfis Episcopi quam per ea quæ coram dilecto filio Andrea Subdiacono & Capellano nostro super hoc auditore concessio proposita partibus extiterunt quòd cum S. laicus Helizabeth uxorem suam à maritali consortio sine causa rationabili depulisset, idem Episcopus diocesanus eorum, audiens mulierem eandem cum quodam adultero fornicari, eam & illum vinculo excommunicationis astrinxit. Quæ tandem cum qui dicebatur ejus adulter abjurans, absolutione recepta coram Episcopo memorato, prædictum virum sibi restitui postulavit. At ille huiusmodi ei obiciens adulterium, de quo prolem genuisse dicebat eandem, & quòd ab ipso non expulsa sed spontanea recessisset, restitutionem sui proposuit ei esse minimè faciendam. quod mulier memorata prorsus inficiens, replicabat in ipsum quòd fuerat fornicatus, & de fornicatione sobolem procrearat. propter quod tali exceptione uti non poterat contra ipsam. Cum autem utrique parti probandi hæc facultate concessa, præfata mulier per quosdam testes ejusdem viri adulterium probavisset, quos vir ipse dicebat tamquam minus idoneos reprobandos, tandem ab eo fuit ad nostram audientiam appellatum. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus nisi constiterit vel per evidentiam rei, vel per confessionem legitimam mulieris, quòd taliter adulterata fuisset, adulterij etiam quod vir dicitur commississe probatione cessante, ipsum recipere compellas eandem. Quòd si prædicto modo de mulieris fornicatione constiterit, nisi testes per quos viri adulterium est probatum fuerint legitimè reprobati, cum matrimonij jus in utroque consistat, & paria delicta mutua compensatione tollantur, nihilominus eum cogas ut eam recipiat & maritali affectione pertractet. Alioquin mulieri prædictæ silentium imponere non postponas. Datum Laterani v. i. Kal. Maij anno undecimo.

Epist. 70.
Committeretur
ei accusatio
adulterij.
Cap. Intelleximus.
De adulter.

CANONICIS ALTARIS
beatorum Apostolorum Petri & Pauli
Senonensis.

Epist. 70.
Credimatur
collatio eis fa-
cta consilium
Ecclesie.
* Guallelmus

Annuere consuevit &c. usque imper-
turi. Cum igitur ad divini cultus
augmentum bonæ memoriæ * G. Archie-
piscopus Senonensis redditus certos altari
cujus estis obsequio deputati ad sustentationem
ministerorum ejusdem in quibusdam
Ecclesiis assignavit, & Capitulum Seno-
nense sibi concesserit ut in partitionibus
ipsis participarent de cetero quemadmodum
Canonici servientes altari beati Ste-
phani facere dinoscuntur, & idem Archie-
piscopus in recompensatione partitionum
illarum Ecclesiam de Boseo Regis dicto
Capitulo donavit perpetuo possidendam,
nos vestris justis precibus inclinati prædic-
tos redditus & partem quam habetis in
partitionibus memoratis, sicut ea omnia
justè ac pacificè possidetis, & in ejusdem
Archiepiscopi litteris plenius continetur,
vobis & per vos altari prædicto auctoritate
apostolica concedimus & præsentis scripti
patrocinio communitimus. Nulli ergo &c.
nostræ confirmationis &c. Si quis autem
&c. Datum Laterani vi. Non. Maij, an-
no undecimo.

CANTORI ET CAPITULO
beate Mariæ Meduntensis.

Epist. 71.
De confirma-
tione privilegiorum.

Cum à nobis petitur &c. usque assen-
sum, Ecclesiam vestram & personas
inibi Domino servientes, cum omnibus
bonis tam ecclesiasticis quam mundanis
quæ in præsentem rationabiliter possidetis,
aut in futurum justis modis præstante Do-
mino poteritis adipisci, sub beati Petri &
nostræ protectione suscipimus, auctoritate
apostolica inhibentes ne diocesanus Epif-
copus, Archidiaconus vel alius à vobis
procuracionem indebitam & insolitam ex-
torquere præsumat, nec in aliquem vest-
rum sine manifesta & rationabili causa
excommunicationis vel suspensionis sen-
tentiam promulgare. Nulli ergo &c. nos-
træ protectionis & inhibitionis &c. Si quis
autem &c. Datum ut in alia.

CONVENTUI CORBEIENSIS
monasterij.

Epist. 71.
Reservante
que facta sunt
per Legatos
&c.
Cap. Cùm ve-
nissimè de
conventibus.

Cum venerabilis frater noster Episco-
pus Hostiensis & dilectus filius Leo-
tituli sanctæ crucis Presbyter Cardinalis
olim in partibus Alemanniæ legationis of-
ficio fungeretur, invenerunt dilectum fi-
lium Abbatem de monasterio Hervvor-

deldensi, quod ad Romanam Ecclesiam
nullo mediante noscitur pertinere, ad mo-
nasterium Corbeienfe, quod etiam est Ro-
manæ Ecclesiæ speciale, propria temeri-
tate migrasse, licentia illud deserendi vel
confirmatione à nobis vel ab ipsis etiam,
qui vices nostras in illis partibus tunc gere-
bant, nec habita nec petita. Cùmque
Northusium advenisset regalia receptorus,
* iidem existentes ibidem, ut contemptus
ejus manifestior appareret, ad eos acce-
dere non curavit, se mandatorum ipsorum
exhibens modis omnibus contemptorem.
Propter quod dicti Legati venerabili fra-
tri nostro Padeburnensi Episcopo dede-
runt firmiter in mandatis ut eundem ad
suam præsentiam evocaret, & prædictis
omnibus diligentius expositis coram eo,
ipsum ab omni officio & beneficio suspen-
dere non differret donec nostro vel illo-
rum se conspectui præsentaret, de con-
temptu veniam petiturus. Ceterum cum
suum nuntium ad eorundem præsentiam

* Legendum,
iisdem existentibus.
Verum
mandatum extat
in registro & in
authentico Cor-
beienfi.

* In authentico,
direxit ille

* destinaret, se super prædictis omnibus
per eundem excusans illius terræ allegavit
consuetudinem generalem, asserens quod
pro electionis confirmatione vel obtinenda
etiam benedictione vel licentia de uno ad
aliud monasterium transeundi summus
Pontifex vel ejus Legati non erant aliqua-
tenus requirendi, cum in illis partibus
consuetudo talis hæcenus sit servata. Iidem
verò Legati precibus multorum induciti
tam ecclesiasticorum quam secularium
Principum, qui eosdem pro ipso instan-
tissimè rogaverunt, prædictam sententiam
relaxarunt, præfato Episcopo Padebur-
nensi mandantes ut memorato Abbati in-
jungere non differret ut usque ad Domini-
cam qua cantatur *Lactare Jerusalem* proxi-
mò præteritam nuntios suos ad sedem apo-
stolicam destinaret, mandatum nostrum
tam super hoc quam aliis eisdem median-
tibus nuntiis receptorus, quod si facere
fortè negligeret, ex tunc ipsum in pristi-
nam sententiam reducere non differret, &
eam faceret firmiter observari. Postmo-
dum autem cum suos ad sedem apostoli-
cam nuntios destinasset, iidem volentes
eum multipliciter excusare, ad defensionem
ipsius prædictam consuetudinem alle-
garunt. Cùm igitur hæc non tam consueta
quàm corruptela meritò sit censenda,
quæ profectò sacris est canonibus inimica,
ipsam de cetero servari nolentes, eisdem
Legatis dedimus in mandatis ut à prædictis
nuntiis, Her. videlicet Præposito & C.
Canonico Ecclesiæ novæ, qui plenam
X iij

tam Abbatis quam Corbeiensis conventus procuracionem habebant, sicut nobis constitit per publicum instrumentum, vice nostra obedientiam reciperent manualement, facta renuntiatione consuetudinis antedictae. Qui tam in consuetudinis ipsius renuntiatione quam in obedientia exhibenda nostrum adimplentes mandatum, litteras super hoc suis signatas sigillis apud nos dimittere procurarunt. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus quod factum est per nuntios antedictos ratum habentes, de cetero huiusmodi pravam consuetudinem nullatenus observetis. Datum Laterani v. Nonas Maij, anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
Corbeiensis.

Epist. 74.
Conceduntur
eis quaedam
privilegia.

Quanto Corbeiensis Ecclesiam nobis & Ecclesiae Romanae devotorem sumus experti, tanto rationabiles petitiones pertinentes ad ipsam inducimur specialius exaudire. Cum ergo monasterium vestrum ab omni iurisdictione cuiuslibet Episcopi praeterquam summi Pontificis sit exemptum, praesentium vobis auctoritate concedimus ut ordines monachorum vestrorum & consecrationes altarium seu basilicarum quae fuerint infra eiusdem monasterij ambitum constituta, necnon chrisma & oleum sanctum, ac cetera Ecclesiae sacramenta recipere vobis liceat a quocunque catholico Episcopo malueritis gratiam apostolicae sedis habente. Nulli ergo &c. nostrae concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani 11. Kal. Maij, anno undecimo.

CORBEIENSI ABBATI.

Epist. 75.
De eadem re.

Quanto Corbeiensis Ecclesiam &c. ut in alia usque exaudire. Quapropter devotioni tuae praesentium auctoritate concedimus ut officiales monasterij tui, qui fratrum praebendam contra iustitiam detinuerint, canonica tibi liceat districtione compellere ad iustitiam, sicut debent, super hoc sub tuo examine faciendam, districtius inhibentes ne praedicti officiales per laicalis sententiae iniustitiam in usus suos stipendia monachis deputata convertere quavis temeritate praesumant. Nulli ergo &c. nostrae concessionis & inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

P A T R I A R C H A E
Constantinopolitano.

Contra pessimam pestem adversus universalem Ecclesiam Constantinopoli nuper exortam tanto severius nos oportet apostolicam exercere censuram quanto perniciosius inveterata corrumpet & altius cresceret radicata. Non igitur in tui derogationem honoris, quem, quantum cum Deo possumus, illaesus cupimus conservare, sed in destructionem pestis ipsius, quam diligenti studio intendimus abolere, ad ea quae subscripta sunt nos cum debita noveris processisse caute. Sane cum olim tua nobis fuisset electio praesentata, nos sollicitè attendentes quod ab iis attentata fuerat qui jus non habuerant eligendi, utpote quia nulli tunc temporis in Canonicos sanctae Sophiae canonice fuerant instituti, eam de consilio fratrum nostrorum in publico consistorio publice duximus irritandam, immo verius irritam denuntiavimus extitisse. Postmodum verò de gremio sedis apostolicae Constantinopolitanae volentes Ecclesiae providere, cum Subdiaconus noster esses, nec peccasses in electione priori, tamquam qui fueras inscius & absens electus, si tamen talis nominatio electio possit dici, te ad eandem Ecclesiam eligentes, cuius provisio tunc ad nos tantummodo pertinebat, in Diaconum primò, ac postmodum in Presbyterum ordinare curavimus, & tandem ministerio nostro in Episcopum consecratum honore pallei decorare. Licet autem sic ordinatus, consecratus, & palleatus a nobis Constantinopolim accessisses super toto processu negotij nostras litteras tecum ferens, per quas mandabatur universo clero apud Constantinopolim constituto ut exhiberent tibi obedientiam tam debitam quam devotam, clerici tamen de parte peregrinorum id facere recusarunt, firmiter asserentes quod a nobis haec omnia per suppressionem extorferas veritatis. Cumque tam per te quam per dilectum filium nostrum Petrum tituli sancti Marcelli Presbyterum Cardinalem tunc apostolicae sedis Legatum ipsos ad exhibendum tibi obedientiam monuisses, ipsi, ne ad id aliquatenus cogentur, ad sedem apostolicam appellarunt; quorum appellationi et si praedictus detulerit Cardinalis, non tam propter formam canonicam quam quia primò interponebatur in Ecclesia Constantinopolitana, quae nuper fuerat ad de-

Epist. 76.
Redarguitur
de multis excessibus.

Vide gesta 1b.
noc. III. cap.
96. & 98.

votionem Ecclesie Romanæ reversa, tu tamen eidem non deferens, in clericos ipsos, ut asserunt, excommunicationis sententiam protulisti, & cum Legatus communicaret eisdem, velut post appellationem cui ipse detulerat non ligatis, tu eos arctius evitabas. Ceterum cum dilectus filius noster Benedictus tituli sanctæ Sufannæ Presbyter Cardinalis tunc apostolicæ sedis Legatus Constantinopolim advenisset ut pacem inter vos, ad quam evangelizandam missus fuerat, reformaret, pro concordia interpositus partes suas, & sic apud partes efficaciter laboravit quod in eum fuit ab eis pariter compromissum, te sub causæ periculo promittente, illis autem juramento firmantibus quod quicquid inter vos per concordiam, arbitrium, vel iudicium ordinaret, inviolabiliter servaretis. Volens igitur Cardinalis more boni iudicis lites minuere, non augere, tibi præhabita deliberatione præcepit ut clericos ipsos in Ecclesiis in quibus erant, pro institutis haberes, & ipsis injunxit ut tibi tamquam Patriarchæ suo reverentiam & obedientiam debitam exhiberent, ordinatione sanctæ Sophiæ, super qua in eum similiter fuerat compromissum, sicut clerici asserunt, ad tempus ex necessaria causa dilata, super qua tamen hoc tunc tibi sub periculo causæ mandavit, ut quod ipse postmodum statueret super ea, humiliter reciperes & servares. Et licet idem clerici, tamquam obedientiæ filij, mandatum Cardinalis sine dilatione qualibet fuerint executi, tu tamen tuæ promissionis oblitus, cum Legatus quosdam instituisse Canonicos in Ecclesia sanctæ Sophiæ, tibi que districtius præcepisset ut tam eos quam illos quos prædictus Cardinalis sancti Marcelli instituerat in eadem sine contradictione reciperes & præbendas pacificè faceres possidere, id efficere noluit. propter quod ipsi tibi, qui per inobedienciæ vitium causæ tuæ incurreres detrimentum, obedientiam subtrahentes, ad sedem apostolicam appellarunt, festum nativitatis dominicæ proximò præteritum appellationi suæ terminum præfigentes, ad quem tu etiam postmodum appellasti. Procuratoribus igitur utriusque partis in nostra præsentia constitutis, & in publico consistorio audientia eisdem indulta, ex parte clericorum ipsorum fuit propositum coram nobis quod post appellationem ipsorum & Ecclesiam sanctæ Sophiæ thesauro usque ad summam centum milium

marcharum & eorum Ecclesias bonis pluribus spoliaras, quæ universa restitui cum instantia postulabant. Præterea cum prædictus Cardinalis sanctæ Sufannæ de communibus proventibus debuerit procurari, & in procuraciones ipsius per manum Imperatoris, qui vobis communiter tenebatur, mille & ducenta hyperpera fuerint erogata, de quibus ad te trecenta ratione quartæ spectabant, tu ab Imperatore & ab aliis recepisti non solummodo integrè partem tuam, sed de parte ipsorum alia trecenta hyperpera extorsisti; sicque à procuratoribus tuis sexcenta hyperpera repetebant. Addebant etiam quod non tantum super ordinatione sanctæ Sophiæ inobediens fueras prædictis Cardinalibus & Legatis, immo veriùs nobis ipsis, in tantum quod ne obedias aut valeas obedire juramento te in perpetuum obligaras. Sanè ante occupationem regie civitatis Veneti cum Francis & Ecclesiarum spolia & possessiones ecclesiasticas dividere conjurarunt, jurantes hoc etiam quod si Franci haberent imperium, patriarchatum Veneti obtinerent, & si patriarchatus forsàn deveniret ad Francos, imperium in partem cederet Venetorum. Unde Veneti ad servandam hujus iniquitatis vinculum in posterum sibi providere volentes & hereditate sanctuarium Domini possidere, à te, cum à præsentia nostra recederes, exegerunt & receperunt hujusmodi juramentum, ne videlicet in Canonicum sanctæ Sophiæ quemquam admitteres qui non esset Venetus natione vel apud Venetias per decennium commoratus, omnesque Canonicos in receptione sua jurare compelleres quod in Canonico nullum reciperent qui non præstaret simile juramentum & quod non eligerent nisi de Venetis Patriarcham. Hoc quoque te bona fide promississe dicebant, quod studium & operam diligentem impenderes & quantum in te foret efficaciter laborares ut in tota Romania nec Episcopus nec Archiepiscopus nisi Venetus crearetur. Licet autem id in partibus Constantinopolitanis sit notum & Venetiis notissimum, ut dicebant, & apud nos jampridem fama vulgatum infami, denuntiando tamen hoc se dixerunt congruo tempore probaturos. Quantum autem in hoc peccaveris, si est ita, si diligenter attenderis, evidenter advertes. Cum enim tamquam sponsus de thalamo matris egrediens ad prædignissimæ filię suæ festinans amplexus, non debueras sterilitatis ei procurare venena, sed fecunditatis potius quærere medicinam.

Vide gesta Innoc. III. cap. 92. & 97.

Ibid. c. 99.

Epist. 76.
Redarguitur
militis ex-
cessibus.

de gesta In-
noc. III. cap.
& 98.

Sanè ut pater multarum gentium fieres, à patre patrum tam viva voce quàm litteris datum tibi fuerat in mandatis ut de omni populo & natione sponsæ tuæ filios suscitares, nec acquiesceres tantùm carni & sanguini, sed id faceres quod ejus tibi Vicarius revelarat cui de omni gente qui facit justitiam est acceptus. Hoc fuerat quasi primum mandatum illius qui te creaverat Patriarcham; & quia in hoc quasi primo tuam voluit obedientiam experiri, præcipuè fuerat observandum. Tu verò non solum modo non servasti mandatum, sed, si dicè s veritas suffragatur, ut illud servare de cetero non valeres, juramentum ad iniquitatis vinculum præstitisti. Ecce quales fructus ex nova planta colligimus. Ecce quod exemplum ex facto tuo in divina majestatis offensam, injuriam apostolicæ sedis, ecclesiasticæ libertatis dispendium, & opprobrium Ecclesiæ generalis ad Reges & populos derivatur. Conjurent ergo Romani, si hoc sub dissimulatione transimus, ne quis ad summi pontificatus officium vel consortium Cardinalium, nisi Romanus fuerit, assumatur, nosque polliceri compellant ut per totum orbem nonnisi Romanos Patriarchas, Metropolitanos, & Episcopos statuamus. Verùm dices forsitan te ad id violenter attractum. Sed non fuit tanta violentia quòd cadere debuerit in constantem. Et quidem in tali casu potius erat mortem incurrere quàm tanto malo tantum virum in totius Ecclesiæ scandalum consentire, potius animam ponere quàm alligare fasciculos totam Ecclesiam deprimentes. Ceterùm à procuratoribus tuis fuit propositum ex adverso quòd mandatum præfati Legati super ordinatione sanctæ Sophiæ non potuerat aut debueras executioni mandare, cum super hoc Canonici ejusdem Ecclesiæ ad sedem apostolicam appellassent, nec id posset sine multo Venetorum scandalo adimpleri. Præterea cum mandatum eidem Legato fuisset ut si Ecclesiam supradictam ordinare negligeres vel differres, ipse procederet ad ordinationem ipsius, & tu jam in ea juxta proprias facultates competentem Canoniorum numerum statuisses, auctoritate mandati nostri nullos instituere potuerat in eadem. Super thesauro autem sanctæ Sophiæ dicebant quòd pro communi tam Ecclesiæ quàm terræ necessitate manum extenderas ad eundem; de quo tria milia marcharum Imperatori, duo milia Venetis concesseras mutuo, & de quatuor milibus possessiones ad usum Ecclesiæ compa-

raras, idem facturus de reliquo cum obtulerit se facultas. Et licèt procuratores ipsi quod de juramento propositum fuerat penitus denegarent, nos tamen audivimus à quibusdam quòd cum Veneti te ad præstandum illud vehementer arctarent, & negato tibi passagio, civitatis etiam prohiberent egressum, nec vitare posses instantiam creditorum, quibus juramento præstito tenebaris, nonnisi cum adjectione hujus clausulæ juravisti, *salvo in omnibus apostolica sedis jure, auctoritate, reverentia, & honore.* quod Veneti tamen in instrumento super hoc confecto non permiserunt apponi. Quia ergo, sicut nobis à Domino dicitur per Prophetam, solvere debemus colligationes impietatis, solvere fasciculos deprimentes, omnes pactiones, constitutiones, & conjurationes de rebus ecclesiasticis in Ecclesiarum dispendium à prædictis laicis attentatas vel in posterum attentandas omnino cassamus, & sub interminatione anathematis præcipimus non servari. Ad hæc præsentium tibi auctoritate mandamus & in virtute obedientiæ districtè præcipimus quatenus si spontaneus recognoveris te juramentum hujusmodi præstitisse, infra duos menses post susceptionem præsentium tam clero Constantinopolitano quàm Archiepiscopis & Episcopis, quos præsentibus habere poteris, convocatis, publicè juramentum illud abjures, & quòd ipsum non serves in posterum præstes similiter publicè juramentum, Canonicos sanctæ Sophiæ ad abjurandum hujusmodi juramentum quod fecisse dicuntur, & jurandum quòd illud de cetero non observent, per suspensionem officij & beneficij appellatione remota compellens, Canonicos quoque in Ecclesia sanctæ Sophiæ à prædictis Cardinalibus canonicè institutos usque ad eundem terminum recipias in eadem, & canonicas suas facias pacificè possidere, Clericos & laicos resistentes tam nostra quàm tua fretus auctoritate per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si forsan in aliquo prædictorum, quod tamen non credimus, negligens fueris vel remissus, ex tunc ab officio & beneficio noveris te suspensum, nosque venerabilibus fratribus nostris Vericensi Archiepiscopo & Episcopo Panidensi & dilecto filio Cantori sancti Pauli Constantinopolitani districtius mandavisse ut suspensionem tuam non differant publicare, ac in ceteris mandatum apostolicum exequantur. Ceterùm si negaveris te præstitisse hujusmodi juramentum, quia

quia quod de ipso propositum est non possumus sub dissimulatione transire, Legato quem Constantinopolim in proximo destinare proponimus dabimus in mandatis ut utriusque partis rationes & probationes audiat diligenter, & causam plenè instructam ad nos remittere non postponat, quòd si clerici memorati in probatione defecerint, & tu nihil volueris confiteri, quia super hoc non modicum infamatis, canonicam tibi purgationem indicat, & siue in purgatione defeceris, siue potueris te purgare, hæc nobis per litteras suas fideliter exponere non omittat, ut super omnibus post ejus relationem instructi, prout procedendum fuerit procedamus. Super sexcentis autem hyperperis venerabili fratri nostro Episcopo Salimbriensi & dilecto filio electo Haracienfi & Cantori sanctæ Sophiæ causam committimus sub hac forma, ut te ad refundenda hyperpera quæ vel de procuratione Cardinalium te subtraxisse vel de parte clericorum occupasse constiterit, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis impedimento iustitia mediante compellant. Ceterum licet ex eo quòd sub periculo causæ tuæ cum clericis ipsis compromiseras in Legatum, & mandatum ejus postmodum non servasti, per tuam inobedientiam eorum tibi videaris obedientiam subtraxisse, cum super obedientia quæstio verteretur, volentes tamen tibi gratiam exhibere, clericis ipsis injunximus ut usque ad prædictum terminum obedientiam tibi exhibeant debitam & devotam, eam tibi, si obedientiæ filius fueris, extunc etiam impensuri, & subtrahatur eandem, si forsitan inobediens fueris & rebellis, utpote ab officio & beneficio apostolicæ sedis auctoritate suspensio. Ab impetitione verò clericorum sanctæ Anastatis super columnis marmoreis quas de ipsorum Ecclesia ad Ecclesiam sanctæ Sophiæ transfuisse diceris ad ornatum altaris, te reddimus absolutum. Super eo verò quòd Ecclesiam sanctæ Sophiæ multis milibus marcharum diceris spoliasse, si res ita se habet, taliter per te ipsum corrigas quod fecisti quòd iusta de te non remaneat materia conquerendi, provisurus attentius ne de cetero manus ad hujusmodi thesaurum extendas, nisi fortè tanta tibi necessitas immineret ut deficientibus necessariis aliunde, aliquid inde, moderatè tamen, te accipere oporteret; quia quàm detestabile ac damnabile in Prælati Ecclesiarum crimen dilapidationis existit.

Tom. II.

stat, tuam non credimus prudentiam ignorare. Datum Laterani VIII. Kal. Maij, anno undecimo.

*EPISCOPO VERICENSI
& Episcopo Panidensi, & Cantori sancti
Pauli Constantinopolitani.*

Procuratoribus venerabilis fratris nostri Patriarchæ Constantinopolitani & dilectorum filiorum clericorum de parte peregrinorum Constantinopoli commorantium in nostra præsentia constitutis, & in publico consistorio audientia eisdem indulta, ex parte clericorum ipsorum fuit propositum coram nobis quòd ante occupationem regiæ civitatis Veneti cum Francis Ecclesiarum spolia & possessiones ecclesiasticas dividere conjurarunt, jurantes hoc etiam quòd si Franci haberent imperium, patriarchatum Veneti obtinerent, & si patriarchatus forsitan deveniret ad Francos, imperium in partem cederet Venetorum. Unde Veneti ad servandum hujus unitatis vinculum in posterum sibi providere volentes & hereditate sanctuarium Domini possidere, à Patriarcha, cum à præsentia nostra recederet, exegerunt & receperunt hujusmodi juramentum, ne videlicet in Canonicum sanctæ Sophiæ quemquam admitteret qui non esset Venetus natione vel apud Venetias per decennium commoratus, omnesque Canonicos in receptione sua jurare compelleret quòd in Canonicum nullum reciperent qui non præstaret simile juramentum, & quòd non eligerent nisi de Venetis Patriarcham. Hoc quoque ipsum bona fide promississe dicebant, quòd studium & operam diligentem impenderet & quantum in se foret efficaciter laboraret ut in tota Romania nec Episcopus nec Archiepiscopus nisi Venetus crearetur. Licet autem id in partibus Constantinopolitanis sit notum & Venetiis notissimum, ut dicebant, & apud nos jam pridem fama vulgatum infami, denuntiando tamen hoc se dixerunt congruo tempore probaturos. Præterea cum dilectus filius noster Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis; tunc apostolicæ sedis Legatus, Constantinopolim advenisset ut pacem inter ipsos, ad quam evangelizandam missus fuerat, reformaret, pro concordia interposuit partes suas, & sic apud partes efficaciter laboravit quòd in eum fuit ab eis pariter compromissum, dicto Patriarcha sub causæ periculo promittente, illis autem juramento firmantibus quòd quic-

*Epist. 77.
De eodem argu-
mento.*

Y

quid inter ipsos per concordiam, arbitrium, vel iudicium ordinaret, inviolabiliter observarent. Volens igitur Cardinalis more boni iudicis lites minuere, non augere, ipsi Patriarchæ præhabita deliberatione præcepit ut clericos ipsos in Ecclesiis in quibus erant pro institutis haberet, & ipsis injunxit ut ei tamquam Patriarchæ suo reverentiam & obedientiam debitam exhiberent, ordinatione sanctæ Sophiæ, super qua, sicut Clerici assererant, in eum similiter fuerat compromissum, ad tempus ex necessaria causa dilata, super qua tamen hoc tunc Patriarchæ sub periculo causæ mandavit, ut quod ipse postmodum statueret super ea humiliter reciperet & servaret. Et licet iidem clerici, tamquam obedientiæ filij, mandatum Cardinalis sine dilatione qualibet fuerint executi, Patriarcha tamen suæ promissionis oblitus, cum Legatus quosdam instituisset Canonicos in Ecclesia sanctæ Sophiæ, eique districtius præcepisset ut tam eos quam illos quos dilectus filius noster Petrus tituli sancti Marcelli Presbyter Cardinalis, apostolica sedis Legatus, instituerat in eadem, sine contradictione reciperet & præbendas pacificè faceret possidere, id efficere non curavit. propter quod ei, qui per inobedientiæ vitium causæ suæ incurerat detrimentum, obedientiam subtrahentes, ad sedem apostolicam appellarunt, festum nativitatis dominicæ proximò præteritum appellationi suæ terminum præfigentes, ad quem Patriarcha etiam postmodum appellavit. Ceterum à procuratoribus Patriarchæ fuit propositum ex adverso quòd mandatum præfati Legati super ordinatione sanctæ Sophiæ non potuerat aut debuerat executioni mandari, cum super hoc Canonici ejusdem Ecclesiæ ad sedem apostolicam appellassent, nec id posset sine multo Venetorum scandalo adimpleri. Præterea cum mandatum eidem Legato fuisset ut si Patriarcha Ecclesiam supradictam ordinare negligeret vel differret, ipse procederet ad ordinationem ipsius, & Patriarcha jam in ea juxta proprias facultates competentem Canonicorum numerum statuisset, auctoritate mandati nostri nullos instituere poterat in eadem. Licet autem procuratores ipsi quod de juramento propositum fuerat penitus denegarent, nos tamen audivimus à quibusdam quòd cum Veneti Patriarcham ad præstandum illud vehementer arctarent, & negato sibi passâ-

gio, civitatis etiam prohiberent egressum, nec vitare posset instantiam creatorum, quibus juramento præstito tenebatur, non nisi cum hujus clausulæ adjectione juravit, *salvo in omnibus apostolicæ sedis jure, auctoritate, reverentia & honore.* quod Veneti tamen in instrumento super hoc confecto non permiserunt apponi. Quia ergo, sicut nobis à Domino dicitur per Prophetam, solvere debemus colligationes impietatis, solvere fasciculos deprimentes, omnes pactiones, constitutiones, & conjurationes de rebus ecclesiasticis in Ecclesiarum dispendium à prædictis laicis attentatas vel in posterum attentandas omnino cassamus, & sub interminatione anathematis præcipimus non servari. Ad hæc eidem Patriarchæ in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus ut si spontaneus recognoverit se juramentum hujusmodi præstitisse, infra duos menses post susceptionem litterarum tam clero Constantinopolitano quam Archiepiscopis & Episcopis quos præsentés habere poterit convocatis, publicè juramentum illud abjuret, & quòd ipsum non servet in posterum præstet similiter publicè juramentum, Canonicos sanctæ Sophiæ ad abjurandum hujusmodi juramentum quod fecisse dicuntur, & jurandum quòd illud de cetero non observent, per suspensionem officij & beneficij appellatione remota compellens, Canonicos quoque in Ecclesia sanctæ Sophiæ à prædictis Cardinalibus canonicè institutos usque ad eundem terminum recipiat in eadem & canonicas suas faciat pacificè possidere, Clericos & laicos resistentes tam nostra quam sua fretus auctoritate per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellendo; quòd si forsan in aliquo prædictorum, quod tamen non credimus, negligens fuerit vel remissus, ex tunc ab officio & beneficio noverit se suspensum. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eo in executione mandati nostri cessante, suspensionem ipsius publicare ac in ceteris exequi mandatum apostolicum procuretis, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo per censuram ecclesiasticam coercentes. Quòd si non omnes &c. duo &c. Datum ut in alia.

EPISCOPO SALIMBRIENSI,
& electo Heraclensi, & Cantori sanctæ
Sophie Constantinopolitane.

Dilectus filius W. Præpositus sanctæ Trinitatis, Drogo Cantor sanctorum quadraginta, & Arnulfus Canonicus sanctæ Mariæ de Zona procuratores Clericorum de parte peregrinorum apud Constantinopolim commorantium in nostra proposuerunt præsentia constituti quod cum dilectus filius noster Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legatus, de communibus proventibus debuerit procurari & in procurationes ipsius per manum carissimi in Christo filij nostri illustris Constantinopolitani Imperatoris, qui eisdem Clericis & venerabili fratri nostro Patriarchæ Constantinopolitano communiter tenebatur, mille & ducenta hyperpera fuerint erogata, de quibus ad Patriarcham trecenta ratione quartæ spectabant, Patriarcha prædictus ab Imperatore & ab aliis recepit, non solummodo integrè partem suam, sed de parte ipsorum præsumpsit alia trecenta hyperpera extorquere; sicque à procuratoribus suis sexcenta hyperpera dicti Clerici repetebant. de quibus omnibus procuratores dicebant se penitus nihil scire. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus dictum Patriarcham ad refundenda hyperpera quæ vel de procuracione Cardinalis eum subtraxisse vel de parte Clericorum occupasse constiterit per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo mediante iustitia compellatis. Quod si non omnes &c. duo &c. Datum Laterani x v. Kal. Maij, anno undecimo.

CLERICIS DE PARTE
peregrinorum apud Constantinopolim
commorantibus.

Licet venerabilis frater noster Patriarcha Constantinopolitanus, ex eo quod sub periculo causæ in dilectum filium nostrum Benedictum tituli sanctæ Susannæ Presbyterum Cardinalem, tunc apostolicæ sedis Legatum, compromisit vobiscum & mandatum ejus postmodum non servavit, per suam inobedientiam vestram sibi videatur obedientiam subtraxisse, cum super obedientia quæstio verteretur, volentes tamen ei gratiam exhibere, præsentium vobis auctoritate injungimus quod usque ad duos menses, quod utique spatium sibi ad exequendum mandatum nostrum.

Tom. II.

trum duximus concedendum, obedientiam eidem exhibeatis debitam & devotam, eam, si obedientiæ filius fuerit, sibi ex tunc etiam impensuri, & subtracturi eandem si forsitan inobediens fuerit & rebellis, utpote ab officio & beneficio auctoritate sedis apostolicæ suspenso. Datum Laterani viii. Kal. Maij, anno undecimo.

POTESTATI, CONSILIARIIS
& populo Pisani.

Nec mater filiorum sui uteri oblivisci, nec pater offensus etiam non diligere filios suos potest. Licet igitur in facto Sardinia ac Sicilia nos graviter offenderitis, quia tamen paterna viscera circa vos exuere non valemus, & dilecti filij Comes Tedicus, Hug. Sigerij, Bandinus & Hug. Grotti nuntij vestri, viri utique providi & fideles, in eo quod ad vos pertinet, super facto Sardinia nobis satisfacere promiserunt, sicut in confecto exinde instrumento publico continetur, de facto regni Sicilia nihilominus pollicentes quod nostrum beneplacitum impleatis, devotionem vestram plurimum acceptantes, de nostra gratia reddimus vossecuros, & ad gratia plenioris indicium, dignitates, immunitates, & libertates quas Pisana Ecclesia temporibus prædecessorum venerabilis fratris nostri Lotharij Archiepiscopi vestri noscitur habuisse duximus innovandas, & ut idem Archiepiscopus, qui eis successit in ipsius regimine, possit liberius illis uti, privilegia, confirmationes, & indulgentias universas eidem Ecclesie seu prædecessoribus dicti Archiepiscopi à prædecessoribus nostris vel à nobis ipsis concessas ipsi & eidem Ecclesie auctoritate apostolica confirmamus, dantes in mandatis eidem ut L. concivem vestrum à vinculo excommunicationis absolvat, ita quod uxor & focus ejus ac terra nihilominus earundem in ea qua manent sententia perseverent donec ab eis nobis fuerit satisfactum. Moneamus igitur universitatem vestram attentius & hortamur quatenus in devotione apostolicæ sedis & nostra taliter persistatis quod diligendi vos & promptius honorandi animum nobis augere possitis, ac interim ab omni prorsus regni Sicilia læsione cessantes, viros ad nos idoneos destinetis qui super indemnitate ipsius regni congruam nobis cautionem impendant, ita quod nec per commune nec per speciale in posterum offendatur à vobis, & satisfactionem exhibeant super facto Sardinia repromissam. Nos enim plenam justitiam exhibebimus,

Y ij

ide gestal.
oc. II. cap.
& lib. II.
p. 119. 116.

Epist. 78.
V. Patriarcha
compellatur
ad refundenda
hyperpera.

Epist. 80.
V. cessent ab
omni læsione
regni Sicilia.

Epist. 79.
De obedientia
prestanda Pa-
triarchæ.

si quis vestrum adversus regnum ipsum quicquam habuerit quaestionis. Datum Laterani v. Idus Maij, anno undecimo.

PISANO ARCHIEPISCOPO.

*Epist. 81.
De confirmatione privilegiorum.*

GRATA civitatis Ecclesiaeque Pisanae servitia jamdudum apostolicae sedis exhibita meruerunt quod eas privilegiis multis & magnis studuit decorare. Nos ergo, qui devotis eidem sedi beneficia minuere non intendimus, sed augere, praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, dignitates, immunitates, & libertates quas Ecclesia tua temporibus praedecessorum tuorum noscitur habuisse, duximus innovandas, & ut tu, qui eis in ipsius regimine successisti, possis liberius illis uti, privilegia, confirmationes, & indulgentias universas eidem Ecclesiae seu praedecessoribus tuis à praedecessoribus nostris vel à nobis ipsis concessas tibi ac per se ipsi Ecclesiae auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostrae confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

*PRÆPOSITO, DECANO,
Cantori & Capitulo majoris Ecclesiae
ac universo clero Maguntino.*

*Epist. 82.
Vt mandata sedis apostolicae humiliter recipiant.*

EX litteris vestris accepimus quod etsi ad tempus excommunicatis communicandum duxeritis, ad id faciendum non studij vestri voluntas, sed vera & non simulata necessitas vos induxit; quia tantae hostilitatis furor in vestris partibus inolevit quod, ut de aliis taceretis, civitatis vestrae muros salvis personis exire nullatenus poteratis, nec nuntios qui apud nos excusationem vestram proponerent destinare. Ac licet super innocentia vestra validas & sufficientes possletis inducere rationes, benignitati tamen nostrae quam disputationi potius innitentes, de mandato venerabilis fratris nostri Hogulini Hostiensis Episcopi & dilecti filij Leonis tituli sanctae crucis Presbyteri Cardinalis sedis apostolicae Legatorum à dilecto filio Abbate de Eberboch absolutionis beneficium recepistis; qui juxta mandatum ipsorum sub debito juramenti quod praestiteratis eidem vobis dedit firmiter in mandatis ut duos ex vobis, & tales quibus fidem possemus merito adhibere, infra Dominicam qua cantatur *Latare Ierusalem* ad sedem apostolicam mitteretis mandatum apostolicum recepturos. Cumque dilectus filius Fredericus scholasticus sancti Victoris &

Cunemannus Canonicus Ecclesiae sancti Stephani nuntij vestri ad nos ex parte vestra cum ipsis litteris accessissent, nobis humiliter supplicarunt ut vobiscum misericorditer agere dignemur. Nos igitur committentes vos Legatis eisdem, per apostolica vobis scripta praecipiendo mandamus quatenus mandatum quod ab ipsis Legatis vel à nobis per litteras nostras fuerit vobis injunctum recipiatis humiliter & servetis. Datum Laterani Idus Maij, anno undecimo.

*DILECTO FILIO IOHANNI
sanctae Mariae in Cosmidin Diacono Cardinali, S. R. E. Cancellario.*

CVM quandam vvalkeriam in fundo sanctae Mariae in Cosmidin ad Cardinalem ipsius Ecclesiae pertinentem sumptibus tuis construxeris, nobis humiliter supplicasti ut de ipsa vvalkeria taliter disponere dignemur, videlicet quod postquam ex ejusdem proventibus debitum Ecclesiae fuerit persolutum, medietas proventuum provenientium ex eadem ad Ecclesiam devolvatur, de reliqua medietate fiant duae partes, quarum unam habeat Cardinalis qui pro tempore fuerit, & reliquam hospitale per ipsius Cardinalis providentiam & consilium dispensandam. Nos igitur tuis precibus inclinati, sicut praemissum est statuimus & praecipimus inviolabiliter observari. Nulli ergo &c. nostrae constitutionis & praecipionis &c. Si quis autem &c. Datum &c.

*Epist. 83.
De quadam vvalkeria.*

*ABBATISSAE ET CONVENTUI
sanctorum Anastasij & Innocentij
in Gandershem.*

CVPientes olim monasterij vestri privilegia renovari, nobis humiliter supplicastis ut personis aliquibus scribere dignemur, quae privilegia Ecclesiae vestrae, quae propter viarum discrimina tutae non poterant ad nostram destinari praesentiam, inspicerent diligenter & conferberent fideliter tenorem ipsorum sub sigillis propriis consignatum nostro conspectui praesentandum. Vnde nos vestris supplicationibus inclinati, quatuor Episcopis & totidem Abbatibus hoc injunximus exequendum. Qui mandato nostro parentes, felices recordationis Agapiti & Iohannis praedecessorum nostrorum privilegiis praesentatis sibi diligenter inspectis, eorundem tenorem ad nos sub sigillis suis fideliter transmiserunt. Praeterea bonae memoriae Guillelmus Remensis Archiepiscopus

*Epist. 84.
De confirmatione libertatis ejusdem monasterij.
Vide cap. Cum dilecta. De confirm. ut quibuslibet.*

pus, tunc Episcopus Prænestinus, apostolice sedis Legatus, tenorem privilegiorum ipsorum sub sigillo suo ad nostram præsentiam destinavit. Et siquidem, licet tam Legato quam inquisitoribus supradictis in hac parte fides debuerit non immerito adhiberi, nec tunc aliquid appareret propter quod eadem non deberent privilegia renovari, quia tamen C. majoris Ecclesie ac I. sanctæ crucis Hildemensis Canonici in nostræ constitutioni præsentia proponebant Hildemensem Ecclesiam in quasi possessione subjectionis ejusdem monasterij per centum annos & amplius extitisse, privilegia ipsa tunc non duximus innovanda; sed ut tam monasterio quam Ecclesie memoratæ suam justitiam servarem, dilectis filiis Pigaviensi, Corbeiensis, & de Lapide sancti Michaëlis Abbatibus dedimus in mandatis ut ad locum idoneum pariter accedentes, partibus convocatis inquirerent super præmissis omnibus diligentius veritatem, & usque ad diffinitivam sententiam in eodem negotio procedentes, gesta omnia conscripta fideliter sub suarum testimonio litterarum ad sedem apostolicam destinarent, præfigentes partibus terminum competentem quo nostro se conspectui præsentarent sententiam recepturæ. Qui etsi mandatum nostrum exequi cupientes, partibus in ipsorum præsentia constitutis, festinarent in causa procedere, quia tamen cujusdam occasione interlocutorie quam tulerunt, pars Hildemensis Ecclesie vocem ad nos appellationis emisit, prædicta causa processum habere non potuit coram eis. Partibus itaque propter hoc postea comparantibus coram nobis, tu, filia Abbatis, humiliter petivisti ut præfata deberemus privilegia renovare, præsertim cum in præsentia prædictorum judicum Hildemensis Ecclesie nihil ostenderet vel probaret quod monasterio vel ipsius privilegii in aliquo derogaret. Ex adveulo verò petebatur instantè ut eandem causam discretis viris committere dignaremur, per quos testes reciperentur quos contra privilegia monasterij, ad probandam videlicet præscriptionem legitimam; Hildemensis Ecclesie producere intendebat. Nos autem diligentius attendentes quòd jure civili sit provida deliberatione statutum ut quando periculum testium formidatur, ne veritas occultetur, & probandi copia fortuitis casibus subtrahatur, etiam lite non contestata testes valetudinarij & alij de quibus ex aliqua rationabili causa ti-

metur, ad testimonium admittuntur, ejusdem æquitatis similitudine provocati, prædicta privilegia jam quasi nimia vetustate consumpta, cum fuerint non in pargameno sed papyro conscripta, duximus innovanda, ita quòd ex innovatione hujusmodi novum jus minimè acquireretur monasterio memorato, sed antiquum jus, si quod habebat, conservaretur tutius per privilegium innovatum. Ceterum quia dictum monasterium ad jus & proprietatem Ecclesie Romanæ spectare per prædecessorum nostrorum privilegia monstrabatur, ne jus apostolice sedis permaneret forsitan indefensum, te, filia Abbatis, procuratricem ipsius duximus statuendam; ut cum adversus Ecclesie Romanæ possessiones & jura non nisi centenaria currat præscriptio, ipsa coram de Hermarhusino & de Herfethusen Abbatibus & Decano Palburnensi, quibus causam tunc commisimus, procuraret super hoc & aliis vice nostra quæ coram ipsis essent in judicio procuranda. Ne verò contingeret de ipsius statu diutius dubitari vel remanere prædictam causam ulterius indecisam, eisdem judicibus dedimus in præceptis ut locum tutum & commodum eligentes, infra sex menses post litterarum nostrarum susceptionem testes reciperent quos ad præscriptionem probandam Hildemensis Ecclesie, vel ad interruptionem etiam ostendendam pars vestra duceret producendos, & si præscriptionem legitimam Hildemensis Ecclesie comprobaret, nisi probata esset interruptio ex adverso, subjectionem ipsius monasterij adjudicarent eidem, cum constaret ipsum in sua diocesi constitutum, privilegium quod ipsi monasterio innovari fecimus corruptentes; alioquin eidem super hoc perpetuum silentium imponentes, monasterium vestrum pronuntiarent perpetua libertate gaudere, nostro sibi privilegio resignato. Eisdem quoque judicibus per alias nostras litteras duximus declarandum quòd postquam contra monasterium sæpèdictum & libertatem ejus asserbatur præscriptio inchoata, tria schismata adversus Romanam Ecclesiam intervenisse noscuntur. Unde licet tam legali quam canonica sit diffinitione statutum ut contra sacrosanctam Romanam Ecclesiam, quæ gaudet privilegio speciali, non nisi * centum annorum præscriptio locum sibi valeat vindicare, tempora tamen intercedentium schismatum, quæ secundum juris ordinem cursum præscriptionis impediunt, nolebamus aliqua-

Vide cap. Cum vobis. De præscriptionibus.

*Vide Novell. 131. Iustin. & cap. 13. 14. 15. De præscript.

tenus computari, sed diligenti consideratione adhibita, de temporum consideratione subduci. Coram quibus iudicibus pars Hildeshemensis Ecclesie authentica privilegia vestri monasterij exhiberi in iudicio & eorum copiam sibi fieri postulavit, ut per inspectionem eorum arguerent quod contra ipsa posset rationabiliter allegari. Ad quod tu, filia Abbatisa, taliter respondisti, quod hoc supervacuò petebatur, nec super hoc pars adversa debebat audiri. Nam cum tu, Abbatisa, intentionem tuam fundasses olim per eadem privilegia coram nobis, pars adversa nihil penitus obiciens contra ea, ad elidendam intentionem tuam prescriptionem solummodo allegavit, ad eandem probandam postulatis induciis & obtentis. Contra quod pars Hildeshemensis Ecclesie replicavit quod ad hoc saltem erant merito privilegia exhibenda ut si forsan tu contrariam sententiam reportares, cum innovato à nobis privilegio à te Abbatisa iudicibus ipsis exhibito, quod juxta mandatum nostrum in prænominato casu corrumpi debebat, etiam antiqua privilegia scinderentur. Cumque coram ipsis iudicibus, qui testibus utriusque partis receptis, & eorum depositionibus solemniter publicatis, de causa meritis certiores effecti super controversie decisione tractabant, tu & pars adversa super privilegiorum exhibitione non desineretis adinvicem litigare, causam ipsam cum attestacionibus & allegationibus ad nos remissere sufficienter instructam. Partibus itaque propter hoc nuper in nostra presentia constitutis, licet coram iudicibus supradictis renuntiatum fuerit allegationibus & conclusum, ex abundantiam tamen audivimus quæcunque fuerunt ex utraque parte proposita. Et licet super privilegiorum exhibitione ac quibusdam aliis litigatum fuisset aliquandiu coram nobis, quia tamen liquidò constitit quod nos dudum eadem privilegia presentata nobis in iudicio diligenter inspicientes & examinantes prudenter, sententialiter approbavimus utraque parte presente, petitionem magistri Hugonis Canonici & procuratoris ejusdem Ecclesie decrevimus reprobendam. Investigantibus autem nobis sollicitè an prescriptio legitima, scilicet centenaria, probata esset, procurator ipse fuit de plano confessus quod aliter probata non erat nisi per testes quosdam qui dixerant testimonium de auditu, adiciens nihilominus in hoc casu testimonium de auditu merito admittendum, cum vix

posset aliquis inveniri qui haberet memoriam temporis tam longævi. Sed & illud deprehendimus manifestè, quod non sufficeret Hildeshemensis Ecclesiam prescriptionem centenariam probavisse, quia cum secundum juris ordinem & formam mandati nostri debuerint schismatum tempora de computatione subduci, & constet insuper quod in Romana Ecclesia schismata ferè per sexaginta quatuor annos diversis vicibus infra centum annorum limitem duraverunt, non solummodo de prescriptione centum annorum, sed etiam centum sexaginta quatuor constare debuit, ut intelligeretur prescriptio centenaria consummata. Nos igitur allegationem predictam, ut scilicet testimonium de auditu in hoc casu admitti deberet, frivolam reputantes, cum in hujusmodi casu hoc minime permittatur à jure, maxime cum illud inconveniens sequeretur, ut duo posset contradictoriè opposita comprobari, quia nobis constitit evidenter monasterium vestrum, sicut præmissum est, ad Romanam Ecclesiam pertinere, ac Hildeshemensis Ecclesiam centum annorum prescriptionem, quam objecerat, non probasse, de consilio fratrum nostrorum te, filia Abbatisa, nomine Romanæ Ecclesie, cujus fueras procuratrix, ab impetitione Ecclesie Hildeshemensis absolvimus, statuentes ut monasterium vestrum ea de cetero gaudeat libertate quæ in innovato à nobis privilegio invenitur expressa. Nulli ergo &c. nostre diffinitionis & constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Idus Maij, anno undecimo.

*ARCHIEPISCOPIS ET
Episcopis, Abbatibus, & aliis Prelatis Ecclesiarum in regno Francie constitutis.*

T Etendisse Dominus arcum suum in internicionem populi sui quemadmodum inimicus & quasi hostis dexteram suam firmavisse videtur ut plaga inimici percuteret terram sanctam, cujus contritio magna est sicut mare, nec invenitur qui medeatur eidem. Bibit enim calicem iræ Dei profundum & latum, & amaritudine vehementi repleta, non habet ex omnibus caris suis qui sibi consolationem impendat. Clamat autem ad Dominum, nec exaudit; vociferatur ad eum vim patiens, & non salvat: quia destruxit eam & non pepercit, inimicum super ipsa lætificans, & cornu hostium suorum exaltans. Quis jam ergo Christi sanguine pretioso redemptori existere non videatur ingratus si

*Epist. 87.
Commodat
eis Gualam
Cardinalem &
Legatum.*

locum suæ redemptionis tanta videns calamitate contritum, toto sibi non compatiatur affectu? Cujus inquam saxo viscera duriora miseratione tantæ miseriæ non frangantur? Quis in tanta contumelia crucifixi tanto zelo debeat non succendi ut ad ejus injuriam repellendam ibi se pretiosæ morti, si oporteat, non evitet exponere ubi dignatus est ille pro ipso crucem ignominiosam subire; quandoquidem loca Christi nativitate sanctificata pollui conspici spurcitiis paganorum, & ante oculos quasi Iesu pendentis in cruce blasphemantes perfidos insultare, *Si filius Dei es, nunc de cruce descendas, & salva teipsum*, quem in tuis iterum crucifigimus & in tuo, viciniam dominici diversorij minimè reverentes, nec trepidantes ne suis injuriis lacessitus de vicino præseprio infans vagiat, ac de putridis immunditiis eorundem propè sedens puerpera virgo pudeat. Hujus itaque nos doloris immensitate percussi, hujus indignitate prægrandis injuriæ provocati, multifariè multisque modis, diligenter quidem, quamquam non efficaciter, hactenus ad liberationem sanctæ Christi hereditatis intendimus, & quantum nobis altissimus ministraverit intendere non cessantes, cum ex apostolicæ provisionis officio nobis ad præfens incumbat Legatum in regnum Franciæ de nostro latere destinare, inter cetera quæ suo ministerio sunt gerenda, negotium crucis specialiter ei commissum promovendum. Cum igitur idem regnum inter alia regna mundi fuerit semper & sit nobis & apostolicæ sedi devotum ac speciali prærogativa dilectum, ut affectum sinceræ dilectionis quem gerimus circa ipsum in persona Legati evidentiùs monstraremus, talem de consilio fratrum nostrorum illuc duximus delegandum quem inter ceteros fratres nostros speciali caritate diligimus & familiariter benevolentia suis exigentibus meritis amplexamur, dilectum videlicet filium nostrum Gualam sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem, virum utique vita, fama, scientiaque præclarum, concessa sibi plenaria potestate ut evellat & destruat, ædificet & plantet quæ in Ecclesia Dei evellenda & destruenda, proinde universitatem vestram monemus attentè & exhortamur in Domino per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus præfatum Cardinalem tamquam Legatum apostolicæ sedis & magnum in Ecclesia Dei locum habentem, immo personam

nostram in eo recipientes humiliter & devotè, ipsiusque salutaribus monitis & præceptis tam super orientalis Ecclesiæ subventionem quàm super aliis quæ vice nostra duxerit disponenda pronis mentibus intendentes, mandata pariter & statuta ipsius tamquam devotionis filij recipiatis firmiter & servetis, de cujus nimirum circumspessione provida & providentia circumspecta indubitanter fiduciam obtinemus quoniam dirigente Domino gressus ejus, ita regia via curabit incedere quòd, sicut ei viva voce dedimus in mandatis, non declinabit ad dexteram vel sinistram. Ipsi proinde universi & singuli reverentiam debitam & devotam obedientiam impendere satagatis, ne si, quod absit, à quoquam esset aliter attentatum, præter ipsius Cardinalis offensam, cujus sententiam, si quam in contumaces aut rebelles exigentibus meritis duceret promulgandam, faceremus usque ad condignam satisfactionem inviolabiliter observari, nostram quoque indignationem incurreret, qui secundum Apostolum omnem inobedientiam parati sumus ulcisci. Datum Anagninæ 1 v. Kal. Iunij, anno undecimo.

*GVALÆ SANCTÆ MARIÆ IN
Porticu Diacono Cardinali, apostolicæ
sedis Legato.*

Plenam gerentes de tua discretione fiduciam, causam quæ vertitur inter carissimum in Christo filium nostrum Philippum Regem & carissimam in Christo filiam nostram Ingeburgem Reginam Francorum illustres super maleficio quo idem Rex aseritur impeditus, tuæ duximus experientiæ committendam, per apostolica tibi scripta mandantes quatenus provisâ eidem Reginæ plenaria libertate, causam ipsam appellatione remota diligenter examines, & si de partium processerit voluntate, canonico sine decidas; alioquin ipsam sufficienter instructam ad nostrum remittas examen, præfigens partibus terminum competentem quo recepturæ sententiam per idoneos responsales nostro se conspectui repræsentent. Datum ut in alia.

*LONDONIENSI ET ROFFENSI
Episcopis, & Decano Lincolnienfi.*

Inter ceteras angustias & pressuras quibus peccatis exigentibus Ecclesia subiacet Anglicana, gravem venerabilis fratris nostri Eboracensis Archiepiscopi nuper accepimus questionem, quòd cum

*Epist. 86.
Committitur
ei causa divo-
rij Philippi
Regis.*

*Epist. 87.
De interdicto
provinciæ Ebo-
racensis ser-
vando.*

*Epist. 85.
Committitur
Gualam
Cardinali &
Legato.*

carissimus in Christo filius noster Iohannes Rex Anglorum illustris ab Ecclesiis & eleemosynis Eboracensis provinciae tertiam decimam disposuisset recipere, idem Archiepiscopus hoc praesentens, pro tuenda ecclesiastica libertate sedem apostolicam appellavit, se ac sua & universos ejusdem provinciae clericos sedis apostolicae protectioni supponens. Verum Rex ipse a proposito quod praekoncepterat non recedens, non solum de dominio ipsius & ab ipso tenentibus, sed etiam a religiosis & plerisque clericis Eboracensis provinciae tertiam decimam suorum proventuum contra ecclesiasticam libertatem recepit. Ad haec, cum idem Archiepiscopus, hujusmodi mala ferre non prevalens, de Anglicanis partibus recessisset ad nostram praesentiam accessurus, idem Rex ipsum ac suos temporalibus mobilibus & immobilibus spoliavit, ac jurisdictionem ejusdem circa spiritualia multipliciter juxta suae beneplacitum voluntatis impediens, possessiones ejus & nemora in grave praedictum Eboracensis Ecclesiae fecit distrahi, in pluribus aliis sibi & suis injuriosus existens admodum & molestus. Quia igitur tantam Dei & Ecclesiae suae injuriam, non tantum propter dispendium temporalium quantum propter periculum animarum, nequaquam nos convenit conniventibus oculis pertransire, licet super hoc venerabilibus fratribus nostris Eliensi, Wigorniensis, & Herefordensis Episcopis apostolicas litteras duxerimus destinandas, nihilominus tamen vobis praecipiendo mandamus quatenus omni mundano timore postposito dictum Regem monere attentius & inducere quantocius studeatis ut suae saluti consulens & honori, tam ipsi Archiepiscopo quam Ecclesiae & aliis ad eum spectantibus infra trium mensium spatium postquam fuerit a vobis communitus ablata restituat universa, & de damnis & injuriis satisfaciat competenter. Alioquin, cum Deo magis oporteat nos deferre quam homini, praefatum Regem ad hoc per interdictum totius Eboracensis provinciae sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo compellatis, non permittentes in ipsa aliquod divinum officium praeter parvulorum baptismum & poenitentias morientium celebrari, & facientes illud usque ad satisfactionem condignam auctoritate nostra inviolabiliter observari. Si vero Rex ipse contra eundem Archiepiscopum aliqua duxerit proponenda, restitutione plenaria prius facta,

Vide supra lib.
10. epist. 172.

audiatis hinc inde proposita; & si mota quaestio ecclesiasticum forum exposcat, eam diligenter examinare curetis, ac instructam plenius ad nostram praesentiam remittentes, praefigatis partibus terminum competentem quo per idoneos responsales nostro se conspectui repraesentent, per nos dante Domino justitiam recepturae. Verum si quaestio talis fuerit quod mere ad forum pertineat seculare, idem Archiepiscopus eam sub suo iudice tractari sustineat & decidi. Provideatis autem attentius & appellatione remota sub poena consimili districtius inhibere curetis ut quantum quaestio mota duraverit, nihil in ipsius Archiepiscopi & suorum praedictum innovetur, sed redeundi in Angliam & morandi plenam & liberam habeant facultatem. Testes autem qui nominati fuerint, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris veritati & justitiae praedictantibus a sede apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Anagninae vi. Kal. Iunii, anno undecimo.

*MAIORIS ECCLESIAE
& sancti Gereonis Decanis, & Praeposito
sanctorum Apostolorum Coloniae.*

Postquam Adulphus quondam Coloniensis Archiepiscopus in praesentia Legatorum nostrorum juravit nostris parere mandatis super iis pro quibus fuerat excommunicatione notatus, ad praesentiam nostram absolutus accessit, & gravem querelam exposuit coram nobis quod venerabiles fratres nostri Archiepiscopus Maguntinus & Cameracensis Episcopus ac dilectus filius magister Henricus scholasticus sancti Gereonis inique processerant ad depositionem ipsius, tum quia mandati nostri fines exceperant, tum quia iuris ordinem non servarunt, adiciens eos sibi fuisse manifeste suspectos, & litteras quarum occasione processerant per expressionem falsitatis & veritatis suppressionem obtentas. Vnde petebat ut dignaremur eorum revocare processum ipsumque in eum statum reducere in quo fuerat antequam esset in eum hujusmodi sententia promulgata, offerens se praescripta omnia probaturum. Ipsi vero in nostra praesentia constituti processum suum multipliciter excusantes, asseruerunt haec omnia penitus esse falsa. Venerabilis autem frater noster Bruno Coloniensis Archiepiscopus, contra

*Epist. 82.
Committere
eis quendam
causa Archiepiscopi
Coloniensis,
Vide Raynald.
ad ann. 1106.
§. 11.*

contra quem ipsius Adulphi petitio dirigi videbatur, non contestando litem, nec ingrediendo iudicium, elidens petitionem ipsius, quodam oppido quod dicitur Nuxia se per eum asseruit spoliatum, quod per violentiam detinebat. Vnde cum spoliatus spoliatori non debeat secundum canonicas sanctiones in iudicio respondere, dicebat eundem Adulphum audiendum non esse nisi praedictum sibi esset oppidum restitutum. Nos igitur auditis iis & aliis quae fuerunt proposita coram nobis, de communi fratrum nostrorum consilio ita duximus providendum, ut quoniam aestatis imminente fervore propter aëris intemperiem neutri securum erat in urbe moram protrahere longiorem, ne interim propter hoc pacis negotium, quod tractatur circa imperium, turbaretur, adventum Domini proximò futurum peremptorium terminum utrique praefiximus, in quo per se vel procuratores idoneos nostro se conspectui representent, ut tam super spoliatione quam aliis super quibus curaverint prosequi causam tuam, auctore Domino procedamus sicut fuerit procedendum, praedictus autem Bruno Archiepiscopus jurisdictionem archiepiscopalem in omnibus exequatur, & universi tam Clerici quam cives, ministeriales, Barones, & nobiles, seu quilibet ordinis cujuscunque in Colonienſi provincia constituti ei respondeant super cunctis in quibus teneri Archiepiscopo dinoscuntur. Memoratum verò Adulphum castris illis non providimus interim spoliandum quae ante Archiepiscopi saepedicti captivitatē noscitur tenuisse, inhibentes eidem ne praefatum Brunonem Archiepiscopum, Ecclesias, vel civitatem Colonienſem vel ministeriales beati Petri per se vel per alium molestare praesumat, sed & temporalia universa quae idem Archiepiscopus obtinet, sibi & suis in pace dimittat. Universa verò quae de beneficiis ecclesiasticis ab excommunicationis suae tempore attentavit in irritum revocamus, hoc pronuntiantes nihilominus ad cautelam, quòd etsi delegati praedicti ad depositionem ipsius minus legitime processissent, quòd ipsi tamen inordinatè fecissent nos possemus facere ordinatè. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatenus quòd à nobis taliter est provisum faciatis auctoritate nostra sine refragatione qualibet firmiter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes &c. duo vestrum

Tom. II.

&c. Datum Laterani III. Idus Maij, anno undecimo.

I O H A N N I R E G I
Anglorum illustri.

SI diligenter attendas quòd is qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, factus obediens Deo patri usque ad mortem crucis, profectò non injuriosum sed gloriosum potius reputabis coram suo sibi humiliari Vicario qui est Rex Regum & Dominus dominantium, per quem etiam Reges regnant & Principes principantur, cui servire nihil est aliud quam regnare. Hoc utique tantum tui redemptoris exemplum regium debet animum inclinare ut in quo te pro Dei reverentia coram nobis humiliare coepisti, aliud non retineas quod humilitatis hujusmodi plenum posset meritum impedire, nec ad humiliandum te sub potentissima manu Dei contrariis affectibus capiaris, sed Regis more prudentis animo dominatus, totam ad illud inflectas arbitrij libertatem, sententiam Salomonis Regum sapientissimi considerando dicentis: *Melior est patiens viro forti, & expugnatore urbium qui animo dominatur.* Ingredere igitur, fili dilectissime, ad cor tuum, & urbem hostium in ipso contra te aggredere communitam. Admove circa ipsam divini timoris arietem, salutifero cujus impulsu adversus te in teipso consistentia castra confringas; ut remotis hostilium machinarum obstaculis, contrariam tibi arcem prorsus expugnes, ac demum in hac interiori pugna idem ipse victus & victor, tyranno penitus inde fugato, mentis tuae pacifices civitatem, in qua residens & praesidens sicut Rex, circa negotium de quo agimus affectum carnis sub dominio redigas rationis. Gaudemus autem in Domino & in potentia virtutis ipsius quòd hoc salutiferae pugnae modo vim tibi tecum confligendo fecisse videris, & circa negotium Cantuariensis Ecclesiae, in quo fortè plus debito tuo duximus deferendum honorari, non quidem ut consuetudinem approbaremus iniquam, sed ne juri tuo videremur aliquatenus derogare, majori jam ex parte ab inconsulto proposito & improvido consilio recessisti, per dilectum filium Abbatem Belliloci, per quem apostolatui nostro scripsisti ut ea quae nobis ex tua parte proponeret crederemus, liberaliter offerendo quòd licet in ipso negotio te repures multipliciter aggrauatū, ob devotionē tamen

Epist. 89.
De negotio
Cantuariensi.
Vide supra lib.
10. epist. 119.

Vide lib. II.
epist. 110.

Vide epist. seq.
& gesta Innoc. III. cap.
131.

Z

& reverentiam quam erga Romanam Ecclesiam nostramque personam asseris te habere, paratus es venerabilem fratrem nostrum Stephanum Cantuariensem Archiepiscopum S. R. E. Cardinalem sicut Archiepiscopum Cantuariensem recipere & tractare, præstita securitate tam sibi quam suis quæ ad hoc visa fuerit opportuna, & restitutionem plenariam ablatorum promittens personis pariter & Ecclesiis faciendam. Monachos quoque Cantuarienses permittes ad Ecclesiam suam redire ac manere securos, quamquam hoc tibi grave plurimum videatur ex eo quod in ipso negotio contra te credis eosdem proditoriè machinatos. Regalia verò per eundem Abbatem in nostris manibus posuisti, ut nos ea pro nostro beneplacito conferamus. Qui nimirum interrogatus cur non eadem ipse conferres, sed potius nobis traderes & conferenda, respondit quod nondum animus tuus potuerat inclinari ut familiarem eidem Archiepiscopo gratiam exhiberes. Nos igitur iis auditis, de consilio fratrum nostrorum hoc modo circa præfata regalia duximus procedendum, ut & reciperemus ea sine præjudicio juris tam ecclesiastici quam regalis, & Archiepiscopo memorato tribui mandarem, si forsan ad hoc induci nequiveris ut ea sibi conferas per teipsum, ita quod ipse tibi pro ipsis quemadmodum sui prædecessores tuis progenitoribus teneatur, venerabilibus fratribus nostris Londoniensi, Eliensi, & Wigornien- si Episcopis per nostras dantes litteras in mandatis ut nisi requisitus ab ipsis ea sibi volueris ipse conferre, ipsi, proviso prudenter ne quid deceptionis contra libertatem ecclesiasticam interveniat, prælibata regalia præscripto modo recipiant, dictoque Archiepiscopo conferant vice nostra, & iis quæ superius sunt expressa rite peractis, sententiam interdicti relaxent, faciendo præfatum Archiepiscopum, sicut expedit, ad Cantuariensem Ecclesiam proficisci, quem profectò monemus & per nostras litteras exhortamur ut suam ponens principaliter spem in Domino, circa te talem se satagat exhibere quod ad profectum Ecclesiæ sibi commissæ meliùs promovendum familiaritatis & gratiæ tuæ possit sibi comparare favorem. Speramus enim in eo in cuius manu cor Regis existit, & quocumque voluerit vertet illud, quod sicut in hoc negotio consilium tuum in parte dirigere jam incepit, ita ipsum finali quoque prosequetur effectu, ut ad

curam suscepti regiminis efficaciter exequendam ei non solum impedimentum non inferas, sed adjumentum impendas. Licet igitur in præmissis tuam devotionem plurimum acceperimus, attendentes tamen non tam nobis quam tibi existere honorificum ut per te ipsa regalia conferantur, serenitatem regiam rogamus attentius & propensius exhortamur, in remissionem tibi peccaminum injungentes quatenus hoc nobis liberaliter concedas in donum ut per te ipsum memorato Archiepiscopo præfata regalia largiendo, debitam ab eo fidelitatem recipias, nostris in hoc potissimum consiliis acquiescens magnificentiæ tuæ absque dubio profuturus. Iam ergo de mansuetudine regali securi, & de ipsius Archiepiscopi providentia non incerti, ipsum & Cantuariensem Ecclesiam summo Deo & in ipso tibi fiducialiter commendamus, sperantes & pro certo tenentes quod erga te se talem exhibere curabit quod tuam sibi ex merito comparabit gratiam & favorem, ac in rerum experimento cognosces quam fideliter & veraciter apud te institerimus pro eodem. Datum Anagninæ vi. Kal. Junij, anno undecimo.

CANTVARIENSIS
Archiepiscopo S. R. E. Cardinali.

Carissimus in Christo filius noster Iohannes Rex Anglorum illustris nuper nobis per dilectum filium Abbatem Belliloci litteras hujusmodi destinavit, ut quæ nobis ex parte sua proponeret crederemus. Ipse verò proposuit quod licet se in negotio Cantuariensis Ecclesiæ reputaret multipliciter aggravatum, ob devotionem tamen & reverentiam quam erga Romanam Ecclesiam nostramque personam asserit se habere, paratus est sicut Cantuariensem Archiepiscopum te recipere ac tractare, præstita securitate tam tibi quam tuis quæ ad hoc visa fuerit opportuna, restitutionem plenariam ablatorum promittens personis pariter & Ecclesiis faciendam, monachos quoque Cantuarienses permitteret ad Ecclesiam suam redire ac manere securos, quamquam hoc sibi grave plurimum videatur ex eo quod in ipso negotio contra se credit eosdem proditoriè machinatos. Regalia verò in manu nostra posuit per eundem Abbatem, ut nos ea pro nostro beneplacito conferamus. Interrogatus autem cur non idem ipsa conferret, sed potius nobis traderet conferenda, respondit quod

Epist. 90.
*De eodem argu-
mento.*
Vide epist. 89.
et epist. 100.
111. cap. 131.

nondum animus ejus potuerat inclinari ut familiarem tibi gratiam exhiberet. Nos igitur nis auditis, de consilio fratrum nostrorum hoc modo circa præfata regalia duximus procedendum, ut & reciperemus ea sine præjudicio juris tam ecclesiastici quam regalis, & tibi etiam tribui mandarem, ita quòd sibi pro ipsis quemadmodum tui prædecessores suis progenitoribus teneris. Vnde venerabilibus fratribus nostris Londoniensi, Eliensi, & Wigornienfi Episcopis per nostras damus litteras in mandatis ut, proviso prudenter ne quid deceptionis contra libertatem ecclesiasticam interueniat, prælibata regalia præscripto modo recipiant, tibi que conferant vice nostra, si forsan idem Rex, cui super hoc affectuosissimè scribimus, induci nequiverit ut ipse conferat ea tibi, & his que superius sunt expressa rite peractis, sententiam interdicti relaxent, faciendo te, sicut expedit, ad Cantuariensem Ecclesiam proficisci. Monemus ergo fraternitatem tuam & exhortamur attentius, per apostolica tibi scripta mandantes quatinus tuam ponens principaliter spem in Domino, circa præfatam Regem talem te satagas exhibere quòd ad profectum Ecclesie tibi commissæ melius promovendum familiaritatis & gratiæ suæ possis tibi comparare favorem. Speramus enim in eo in cujus manu cor Regis existit, & quocunque voluerit vertet illud, quòd sicut in hoc negotio consilium ejus in parte dirigere jam cepit, ita ipsum finali quoque prosequetur effectu, ut ad curam suscepti regiminis efficaciter exequendam tibi non solum impedimentum non inferat, sed adjumentum impendat. Datum ut in alia.

LONDONIENSI, ELIENSI,
& Wigornienfi Episcopis.

Epist. 91.
De eodem articulo.
Epist. 89.
Epist. 100.
Cap. 131.

Epist. 91.
De eodem articulo.

Fraternitati vestræ præsentium auctoritate mandamus quatenus mandatum quòd super negotio Cantuariensis Ecclesie per alias litteras nunc ultimò vobis facimus diligenter per omnia observantes, cum universa que continentur sub ipso fuerint rite peracta, si fortè super aliquo quicquam quæstionis emerferit, à carissimo in Christo filio nostro Iohanne Rege Anglorum illustri idonea cautione recepta quòd nostro consilio & mandato pareat super eo, interdicti sententiam nihilominus relaxetis. Datum ut in alia.

Tom. II.

NICOLA O ABBATI
monasterij sancte crucis quod dicitur
de Saxovivo.

Epist. 92.
De confirmatione privilegiorum.
Vide lib. 13.
epist. 107.

IN privilegio felicis memoriae Paschalis Papæ secundi de verbo ad verbum sic perspeximus contineri. PASCHALIS Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Alberto Abbati monasterij sancte crucis quod dicitur de Saxovivo ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Divinis præceptis & apostolicis monitis informamur ut pro Ecclesiarum omnium statu impigro vigilemus effectu. Eapropter Ecclesiam sancti Apolenaris juxta Sambrium fluvium tua tuorumque successorum sollicitudini regendam disponendamque committimus. Quam videlicet Ecclesiam Mevanus judex in juris proprii fundo constituens, beato Petro sancteque ejus Romanæ Ecclesie obtulisse memoratur, ubi etiam seipsum secularibus curis exutum ordini monastico mancipavit in quo nimirum loco jamdudum disciplina dissolutio contigit. Ad reformandam igitur ordinis monastici disciplinam, supradictam beati Apolenaris Ecclesiam tuique successoribus committentes, monasterio vestro, quod per Dei gratiam disciplina dicitur ac religione pollere, tamquam membrum capiti in perpetuum cœnimus, statuentes ut universa ad supradictam Ecclesiam pertinentia in vestra semper dispositione permaneant, nec nulli deinceps personæ liceat aut ipsam Ecclesiam aut prædia vel bona qualibet ad eam pertinentia quibuslibet in locis sita à monasterio vestri possessione subtrahere, sed sic in perpetuum conservetur sicut in præsentis decreti pagina officij nostri sancte auctoritas. Si quis autem, quod absit, ausu temerario huic nostro decreto contraire tentaverit, honoris & officij sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit. Sanè pro eadem Ecclesia censum denariorum quatuor quotannis Lateranensi palatio persolveretis. Datum Laterani per manum Iohannis sancte Romanæ Ecclesie Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarij xv. Kal. Aprilis, Indict. ix. incarnationis dominicæ anno m c xvi. pontificatus autem Domini Paschalis II. Papæ anno septimo decimo. Nos igitur ipsius prædecessoris nostri vestigiis inhaerentes, ut ejus constitutio debitum consequatur effectum, eandem constitutionem præsentis pagina

Z ij

innovamus, statuentes ut nulli omnino hominum &c. nostrae confirmationis & innovationis &c. Si quis autem &c. Datum Anagninae 111. Kal. Junij, anno undecimo.

NOBILIBVS VIRIS RINGRAVIO & Vberto de Sannemburch.

Epist. 91. Temporalia archiepiscopus parus Maguntinensis eis committitur.

Quanto venerabilem fratrem nostrum Maguntinensem Archiepiscopum seniori diligimus in Domino caritate, tanto circa suas justitias conservandas abundantiorum ei favorem nos convenit impertiri. Cum igitur ipse de fide ac prudentia vestra confidens, negotia sua vobis commiserit procuranda, nobilitatem vestram monemus attentius & hortamur quatenus univ[er]sa jura temporalia Maguntinensi Archiepiscopo competentia, illis nunc duntaxat exceptis quae ad regalia pertinere noscuntur, ad opus & mandatum ipsius taliter procuretis quod de fidei & prudente possitis sollicitudine commendari. Nos enim Principibus, Comitibus, Baronibus, ministerialibus, & aliis in Maguntinensi diocesi constitutis, apud quos idem Archiepiscopus hujusmodi habet jura, direximus scripta nostra ut super ipsis vobis, prout tenentur, respondeant vice sua. Datum Anagninae 111. Non. Junij, anno undecimo.

ABBATIBVS, PRAEPOSITIS, ET univ[er]so clero & populo Maguntinensi.

Epist. 94. De eodem argumento.

Quanto venerabilem fratrem nostrum Maguntinensem Archiepiscopum &c. usque impertiri. Monemus igitur univ[er]sitatem vestram & exhortamur attentius, per apostolica scripta mandantes quatenus his quibus ipse jura tam spiritualia quam temporalia Maguntinensi Archiepiscopo competentia, illis nunc duntaxat exceptis quae ad regalia pertinere noscuntur, procuranda commiserit vice sua, curetis, prout tenemini, respondere de ipsis. Alioquin venerabili fratri nostro Archiepiscopo Treverensi & dilectis filiis Abbati de Remestorf Treverensis diocesis & Archidiacono Treverensi dedimus in mandatis ut vos ad id per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellant. Datum ut in alia.

ABBATIBVS, PRAEPOSITIS, & univ[er]so clero, Comitibus, Baronibus, ministerialibus, & aliis in Maguntinensi diocesi constitutis.

Quanto venerabilem fratrem nostrum Maguntinensem Archiepiscopum &c. usque impertiri. Monemus ergo univ[er]sitatem vestram & exhortamur attentius, per apostolica scripta mandantes quatenus his quibus ipse jura &c. usque de ipsis. Alioquin venerabili fratri nostro Archiepiscopo Treverensi &c. ut supra usque ad finem. Dat. eadem.

Epist. 91. Super eadem materia.

PRAEPOSITO, DECANO, & Capitulo Sueffionensi.

Olim bonae memoriae Sueffionensi Episcopo in partibus Constantinopolitanis agente, officiales ipsius per litteras nostras rogandos duximus & monendos, nihilominus ipsis praecipiendo mandantes ut dilecto filio Roberto Vassiaci Diacono ecclesiasticum beneficium non habenti praebendam in Sueffionensi Ecclesia, si qua vacaret ibidem, pro reverentia beati Petri & nostra sine qualibet difficultate conferrent; alioquin primo vacaturam donationi nostrae praecipimus reservari personae idoneae conferendam; vobis dantes etiam in praecipis ut ad praebendam, si qua in vestra Ecclesia tum vacaret, vel quam primo vacare contingeret, nullum recipere praesumeretis in Canonicum nisi cui nos conferendam provideremus eandem. Cum autem postmodum quaedam in Ecclesia ipsa vacasset praebenda, praefatus Episcopus interim de sua peregrinatione reversus, ipsam, apostolico praecipio contempto, nepoti suo de facto, cum de jure nequiverit, pro sua voluntate concessit. Deinde vero, licet vos nobis scripseritis contra clericum antedictum, quod nequaquam idoneitatis meritis juvaretur ad hujusmodi beneficium obtinendum, dictusque nepos Episcopi processu temporis a nobis postulari instanter ut praebendam ipsam confirmare ipsi auctoritate apostolica dignaremur, nos tamen reputantes indignum mandatum apostolicum sic eludi, petitionem ejus in hac parte nullatenus volumus exaudire. Verum praefatus clericus apud sedem apostolicam longo tempore moram trahens sedulus expectavit si forsan aliquis compareret qui vellent in personam ejus aliquid obicere ac probare propter quod ei de jure beneficium ecclesiasticum ne-

Epist. 96. Ut Robertus Vassiaci permittantur accedere praebenda Sueffionensi.

garetur. sed tandem nullo sibi super huiusmodi adversario comparente, nobis humiliter supplicavit ut dignaremur eidem misericorditer providere. Nos igitur ejus petitionibus inclinati, dilectis filiis Abbati sancti Auberti, Decano, & magistro R. de Bekerele Canonico Cameracensi districtè dedimus in præceptis ut sine dilatione qualibet post susceptionem mandati nostri prædicto Episcopo & vobis spatium mensium assignato, nisi infra idem spatium aliquod canonicum coram eis ostensum foret pariter & probatum propter quod erga ipsum gratia non deberet apostolicæ provisionis impleri, ex tunc eidem sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo ipsum Episcopum vel qui gereret vicem ejus, si forsan ipsum abesse contingeret, & vos etiam ut eundem R. recipientes in Canonicum & in fratrem, ei prænominatam præbendam curaretis conferre vel in æquivalenti sibi aut majori sine difficultate qualibet providere, per censuram ecclesiasticam compellere non differrent, facientes ei sufficienter ab ipsis in victus & vestitus necessariis providendi donec provisum esset eidem in altero præmissorum, contradictores & rebelles districtione simili appellatione postposita compescendo. Ceterum executores prædicti, sicut ex literis ipsorum accepimus, partes ad suam præsentiam evocarunt, & cum vobis nostræ litteræ fuissent exhibitæ, nihil objecistis in personam prædicti R. infra spatium nostris litteris denotatum, propter quod ipsum ab impetitione vestra denunciaverunt penitus absolutum. Sed Thesaurarius ejusdem Ecclesiæ, qui tunc vices agebat Episcopi memorati, aliqua in personam ipsius objecit, & testes produxit ad ea quæ objecerat confirmanda. Sed postquam ipsos diligenter examinare curarunt, nil sufficiens in eorum testimonio invenerunt per quod idem indignus apostolicæ provisionis gratia videretur. Id ergo in publicum per sententiam proferentes, Thesaurario prædicto auctoritate nostra dederunt firmiter in mandatis ut eidem R. in præbenda Sueffionensi vel æquivalenti aut majori juxta mandati nostri continentiam provideret, qui ad hoc se paratum proponens, præbendam in Roiensi Ecclesia ipsi obtulit coram eis, quam cum dictus Clericus refutaret, asserens quod Sueffionensi præbendæ dignitate non erat nec valentia æquipollens, adjecit quod de primo vacatura in Ecclesia Roiensi alius cleri-

cus auctoritate nostra canonicari debebat. Sed ad utrumque Thesaurarius respondit se legitimè probaturum præbendæ Sueffionensi æquipollere in valentia Roiensem præbendam, & si in probatione deficeret, æquivalentem vel majorem ei in Sueffionensi Ecclesia vel alibi assignaret, & si præbendam Roiensem acciperet, eum faceret pacifica ipsius possessione gaudere. Cùmque idem R. postularet instanter ut de receptione ipsius ad Sueffionensem præbendam nobis scribere procurarent, noluerunt facere quod petebat, eò quod Thesaurarius ad nostri executionem mandati se paratum firmiter assererat. Sed altercationibus inter eos exortis de valentia præbendarum, præfatus R. se ac sui processum negotij ad sedem apostolicam postulavit remitti. Quod cum parti alteri placuisset, negotium ad nostram præsentiam remiserunt. Partibus itaque in nostra præsentia constitutis, & volentibus ad invicem litigare, dilectum filium nostrum Gualam sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem eis concessimus auditorem, in cujus præsentia eum aliquandiu litigassent, idem Cardinalis nobis fideliter retulit quæ fuerunt proposita coram eo. Nos igitur attendentes dictam præbendam, quam donationi nostræ mandavimus reservari, in elusionem mandati apostolici dicto clerico assignatam fuisse, quicquid de ea factum est auctoritate apostolica irritantes, eandem præbendam adjudicavimus R. Diacono memorato, per apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes quatenus eundem R. recipientes in Canonicum & in fratrem, præbendam eandem permittratis ipsum pacificè possidere. Nos enim dilectis filiis Decano, Succentori, & Miloni de Lagereio Canonico Remensi nostris damus litteris firmiter in præceptis ut contradictores & rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescant. Datum Laterani VI II. Idus Maij, anno undecimo.

In eundem serè modum scriptum est electo usque eidem Capitulo per scripta nostra districtè præcipiendo mandantes ut eundem R. recipiens in Canonicum & in fratrem, præbendam ipsam permittat eum pacificè possidere. Nos enim dilectis filiis Decano, Succentori, & Miloni de Lagereio Canonico Rem. &c. ut in alia. Dat.

Epist. 97.
De eadem re.

Epist. 58.
De eadem re.

IN eundem ferè modum scriptum est eisdem usque districtè præcipiendo mandantes ut eundem R. recipientes in Canonicum & in fratrem, præbendam ipsam, quam per dilectum filium Sueffionensem electum ei præcipimus assignari, permittant eundem R. pacificè possidere. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta firmiter præcipiendo mandamus quatenus contradictores & rebelles, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani VI II. Idus Maij, anno undecimo.

DECANO ET CANONICIS
Gurcenfibus.

Epist. 59.
De electione
Episcopi Gur-
cenfis.

*Vide Auentin.
lib. 7. sub ini-
tium.

Turbulentissimam quæstionem & plurimum intricatam super electione Pontificis in vestra ecclesia facienda inter vos & Salzburgensem Ecclesiam temporibus bonæ memoriæ Alexandri & Lucij prædecessorum nostrorum non sine magnis expensis & gravibus laboribus agitaram nostris quoque temporibus contigit suscitari, parte vestra firmiter asserente quòd libertas eligendi vobis Pontificem ad vos tam de iure communi quàm antiqua consuetudine ac speciali privilegio competebar. Vnde procurator vester postulavit à vobis ut faceremus vos pacifica libertatis ipsius possessione gaudere, partem alteram compellendo à vestra super hoc indebita molestatione cessare. Cui cum ex altera parte quædam obiceretur sententia quæ super hoc pro Salzburgenfi dicebatur Ecclesia promulgata, idem procurator asseruit nullam penitus super hoc sententiam fuisse prolatam. Verùm exhibitis nobis quibusdam litteris bonæ memoriæ Friginfensis Episcopi & Abbatis sanctæ crucis, quæ videbantur latam ab ipsis dictam sententiam continere, idem proposuit subsequenter quòd cum dicti Episcopus & Abbas non fuerint ordinarij iudices, nec constaret quòd fuerint arbitri communitè electi à partibus, vel iudices à sede apostolica delegati, quod statuerant robur habere non poterat firmitatis, contendens vos hæcenus liberè vobis Pontificem elegisse, quem usum sufficienter se asseruit probaturum. Cùmque fuisset ei ex adverso responsum prædictos iudices ex delegatione jamdicti Alexandri Papæ tertij prædecessoris nostri habuisse auctoritatem negotium terminandi, super eligendi usu & commissione ipsa venerabi-

libus fratribus nostris Brixinensi, Frisingensi, & Tergestino Episcopis receptionem tertium quos alterutra partium vellet producere duximus committendam. Partibus autem postea in nostra præsentia constitutis & attestaciones super illis duobus articulis offerentibus nobis clausas, procurator vester fuit in iudicio protestatus quòd non credebat super hoc sententiam latam fuisse, & si fortè fuisset lata, per metum utique fuerat contra vestram Ecclesiam iudicatum; quem ad nos secreto vocavimus, & de metus inquisivimus qualitate. Sed cùm nobis metum huiusmodi expressisset qui sufficienter probatus minimè videbatur auferre adminiculum parti vestræ, ac se nolle probare alium fateretur, postulans inducias ad metum quem expresserat comprobandum, nos ad concordiam intendentes tam sibi quàm procuratori partis alterius consulimus ut adventum venerabilis fratris nostri Salzburgenfis Archiepiscopi expectarent, qui venturus tunc temporis ad sedem apostolicam sperabatur. Qui cùm nequaquam venisset diutius expectatus, & quidam ex vobis interim ad vestram Ecclesiam accessissent, secum quosdam testes redeuntes duxerunt per quos alium metum, scilicet quòd per Comitem Palatinum & germanos Salzburgenfis Archiepiscopi qui tunc erat compulsi fuerant contra se Gurcenses Canonici confiteri, prædictus probare voluit procurator, tunc demum confitens sententiam latam fuisse, proponens quòd cùm in iure civili habeatur expressum quia quod vi metusve causa gestum est Prætor nullo tempore rata habeat, nec illo tempore rata debebat haberi sententia quæ occasione metus lata fuerat à iudicibus memoratis, ad hoc idem probandum quasdam alias rationes inducens. Idem præterea procurator obtulit iuramentum quòd de novo in suam notitiam devenerat talis metus. Quare audiri debebat illa consimili ratione, quòd si quisquam tempore contracti matrimonij præsens fuit, nec tunc aliquid proposuit contra ipsum, & illud velit processu temporis accusare, ac consanguinitatem inter contrahentes existere juraverit se postea didicisse, auditur accusans. Item ex variatione huiusmodi proponebat vestram Ecclesiam non debere periculum sustinere, quia nonnunquam Prætor variantem admittit, nec mutantis consilium aspernatur. Ad hæc proposuit pars adversa quòd

Cap. 4. n. 10.
Qui maritus
acc. poss.

* Gebhardus.
Vide in l. Me-
m. Salzburg.
p. 78.

* Vide gesta
Innoc. III.
cap. 130.

bonæ memoriæ * G. Salzburgensis Archiepiscopus de conniventia & consensu tam apostolicæ sedis quam imperatoris celsitudinis in quadam parte suæ diocesis Gurcensem episcopatum creavit, constituens ut * Gurcensis Episcopus tam in spiritualibus quam etiam temporalibus Salzburgensis Archiepiscopi perpetuus foret Vicarius. Unde cum electio Vicarij, sicut & Vicedomini, ad eum solummodo de jure pertineat cujus Vicarius efficitur aut etiam Vicedominus, profectò Gurcensem Episcopum asserebat ratione patronatus & vicariæ à Salzburgensi fore Archiepiscopo eligendum, adiciens quòd procurator ipse audiri aliquatenus non debebat multiplicitate ratione, tum quia confessus fuerat quòd metum alium proponere non volebat, tum quia cum à principio latam sententiam negavisset, per fraudem postmodum contrarium est confessus, tum etiam quia confessus fuerat vos Salzburgensi Archiepiscopo in talibus obedientiam præstitisse post sententiam memoratam; per quæ præsumebatur vos eandem sententiam approbare. Proposuit insuper quòd postquam vos præfato Lucio III. prædecessori nostro de ipsa sententia querimoniam obtulistis, ab eo fuit eadem sententia confirmata, quòdque vos sponte per multos annos sententiæ parvultis eidem. Quas rationes pars vestra responsionibus diversis elidens adjunxit quòd post translationem Archiepiscopi memorati ad Ecclesiam Maguntinam Ecclesia vestra suprædicto prædecessori nostro Lucio Papæ, quando potuit reclamare, super violentia exposuit questionem; sed ipse, sicut in privilegio quod super electione, institutione, ac consecratione Gurcensis Episcopi felicitis recordationis Alexander Papa II. dicebatur Salzburgensi Ecclesiæ concessisse, ita & in sententia circumventus, asserens se diligenter examinasse, ac verum illud privilegium invenisse quod nos falsum vel fallatum reperimus manifestè, eam vobis absentibus confirmavit. Nos autem iis & aliis intellectis quæ coram nobis partes multipliciter allegarunt, interloquendo concessimus ut procurator vester probandi metum illum facultatem haberet, præfatis juramento se illum postea didicisse; sicque testes produxit quos per dilectos filios nostros Leonem tituli sanctæ crucis Presbyterum & Gualam sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinales examinari mandavimus, & eorum depositiones conf-

cribi. Ceterum quia prædicti Archiepiscopi procurator tam super hoc quam super eo quòd vos asseruit spontanea voluntate sententiæ paruisse, necnon etiam quòd tam metu quam aliis coram suprædicto Lucio Papa in judicio allegatis idem prædecessor noster per privilegij paginam præfatum sententiam confirmavit, testes in vestris partibus producere intendebat, præfato Episcopo Brixinensi & Aquilegeni Præposito & Scholastico Augustensi dedimus in mandatis ut testes quos utralibet pars super præmissis articulis & super transactione quæ post tempus sententiæ dicebatur facta fuisse aut in personas testium duceret producendos recipere procurarent, & attestaciones redactas in scriptis nobis similiter transmittentes, præfigerent tam vobis quam parti adversæ terminum competentem quo vos nostro repræsentaretis conspectui sententiam recepturi, nisi forsan interim ad amicabilem concordiam venire possent, quam utriusque parti credebamus plurimum expedire. Qui juxta mandati nostri tenorem recipientes testes utrinque productos, cum inclinare vos ad compositionem amicabilem nequivissent, procuratores vestros & partis adversæ cum attestacionibus & scriptis authenticis sub sigillis propriis fideliter consignatis ad nostram præsentiam remiserunt. Quibus postmodum in nostra præsentia constitutis, nos universis attestacionibus publicatis, & tam eis quam scriptis authenticis utriusque partis diligenter inspectis, & intellectis attentè quæcunque procuratores ipsi proponere curaverunt, apud eosdem pro amicabili concordia, ad quam ab ipso litis exordio vos & partem alteram induxisse dinoscimur, institimus diligenter. Quibus nostris acquiescentibus monitis, Præpositus Ecclesiæ vestræ ac magister G. vestras exhibuerunt litteras coram nobis; per quas constabat eosdem à vobis recepisse mandatum, non solum agendi & respondendi, sed etiam componendi. Magister quoque Marcualdus & R. Salzburgensis Archiepiscopi procuratores, etsi litteras Archiepiscopi non exhibuerint per quas probarent se supra concordia facienda recepisse mandatum, in consistorio tamen publicè juraverunt quòd super hoc mandatum ab Archiepiscopo memorato receperant juxta formam sibi ab Archiepiscopo eodem expressam nobisque insinuatam ab ipsis, & quòd præfatus Archiepiscopus mandatum ipsum, eis scientibus,

ab eis nullatenus revocaret, quòdque ipsi darent fideliter operam efficacem ut compositionem faciendam à nobis idem Archiepiscopus observaret. Nos igitur postmodum deliberato cum fratribus nostris consilio, attendentes tam vobis quam adversæ parti multipliciter expedire controversiam ipsam concordia potius quam iudicio terminari, compositionem hujusmodi de partium conniventia inter vos duximus faciendam, ut Episcopo vestro defuncto, Salzburgenfis Archiepiscopus vocatus à vobis ad Ecclesiam Gurcensem accedat, & tres personas, unam videlicet de gremio ejusdem Ecclesiæ, quam utiliter bona fide crediderit tam ad regimen præfulatus quam etiam officium vicariæ, ac duas extraneas, vobis denominare procurer, vos verò seorsum super denominatis vobis personis diligenti deliberatione tractetis, & vobis tandem ac eodem Archiepiscopo in Capitulo residentibus, is ex denominatis personis ab Archiepiscopo primùm in Episcopum & Vicarium & consequenter à vobis in Episcopum eligatur in quem omnes vel saltem major pars vestrum penitus consensissent, ac postmodum electione ipsa per Decanum vel Præpositum seu quemlibet alium Ecclesiæ vestræ Canonicum ad hoc à Capitulo deputatum solemniter publicata, electum ipsum Salzburgenfis Archiepiscopo, utpote Metropolitano vestro, præsentare curetis, ab eodem confirmationis beneficium receptorum, cui Metropolitanus ipse sine difficultate qualibet tam confirmationis quam consecrationis munus gratanter impendat. Ne verò cujusquam machinationis astutia circa hoc aliquid in Ecclesiæ vestræ dispendium attentetur, auctoritate omnipotentis Dei patris & filij & spiritus sancti, ex parte quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli ac nostræ, excommunicationis sententiam interponimus, quam Salzburgenfis Archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, incurrat si quando de gremio Ecclesiæ vestræ quemquam denominare præsumpserit nisi quem ad præfulatus regimen & officium vicariæ utiliorem æstimaverit bona fide. Quam compositionem procuratores ipsi pariter approbantes, eandem humiliter receperunt. Nos etiam ad postulationem eorum compositionem eandem juxta præscriptam formam factam à nobis, & ab ipsis procuratoribus, sicut præmissum est, approbatam, auctoritate apostolica confirmamus, statuentes

ut nec sententia nec privilegium aut quolibet aliud instrumentum huic compositioni unquam obstat, quin etiam quantum ad hoc penitus sint invalida, ut ipsa compositio sine quovis obstaculo robur obtineat perpetuæ firmitatis. Nulli ergo &c. nostræ compositionis, confirmationis, & constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Anagninæ Nonis Junij, anno undecimo.

IN eundem modum scriptum est Salzburgenfis Archiepiscopo.

EPISCOPO AMBIANENSI.

Oblata nobis tuæ fraternitatis litteræ continebant quòd cum interdum quidam qui jus patronatus in quibusdam Ecclesiis tuæ diocesis obtinent, auctoritate nostra mereantur excommunicationis vinculo innotari, easdem Ecclesias multo tempore vacare contingit, patronis ipsis propter excommunicationis impedimentum potestatem non habentibus præsentandi. Vnde quæsisisti à nobis an post sex menses in tali casu tibi liceat easdem Ecclesias personis idoneis assignare. Quocirca fraternitati tuæ præsentium insinuatione mandamus quatenus patronos ipsos moneas efficaciter & inducas ut pro iis satisfacere studeant pro quibus dinoscuntur excommunicatione notati, ut sic beneficio absolutionis obtento, personas idoneas ad prædictas Ecclesias valeant præsentare. Si verò tuis monitis obedire contempserint, post sex menses à tempore vacationis appellatione remota personis idoneis Ecclesias memoratas assignes, ita quòd ex hoc patronis ipsis nullum in posterum præjudicium generetur. Datum Anagninæ Idibus Junij, anno undecimo.

E I D E M.

Tua fraternitas requisivit à nobis utrum aliquo denegante uxori suæ in adulterio deprehensæ debitum conjugale, si postmodum ipse cum alia perpetret adulterium manifestè, an uxore agente pœnitentiam de commisso & veniam humiliter postulante, vir cogi debeat ut eandem maritali affectione pertractet. Super quo tibi taliter respondemus, quòd cum paria crimina compensatione mutua deleantur, vir hujusmodi fornicationis obtenta suæ uxoris nequit consortium declinare. Datum ut in alia.

NIVER-

Epist. 100.
De supplicia
negligentia
patronorum.

Epist. 101.
Non debet se-
parari matro-
monium quan-
do ambo con-
juges sunt a-
dulteri.
Cap. Tua fra-
ternitas. De
adulteri.

NIVERNENSI ET AVRELIANENSI EPISCOPIS, & ABBATI CURIAE DEI CISTERCIENSIS ORDINIS.

Epif. 101.
in palleum
dignetur Ar-
chiepifcopo
honorari.

Circa venerabilem fratrem nostrum Albericum Remensem Archiepiscopum videmus & gaudemus impletum quod legimus & recolimus in psalmo praedictum: *Considerat peccator justum & querit perdere eam; Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus, nec damnabit ipsum cum judicabitur illi.* Sanè cum olim venerabiles fratres nostri Parisiensis & Atrebatensis Episcopi ac dilectus filius Abbas de Clarimarisco eundem Albericum, tunc Parisiensem Archidiaconum, virum utique vita, fama, scientiaque praclarum, secundum formam mandati quod à nobis acceperant praefecissent Remensi Ecclesiae in pastorem, Theobaldus de Pertico Archidiaconus & Petrus de Stampis Canonicus Ecclesiae memoratae se ipsis temerè opposcentes, inter cetera quae nobis per suas litteras contra ipsorum intinavere processum, haec adversus praefatum Archiepiscopum specialiter expresserunt, quòd videlicet esset irregularis, indiscretus, & manumissus. Quapropter Episcopis interdixerant qui convenerant ad consecrationem ipsius ne talem in Episcopum consecrarent, cum idem Petrus probaturum hoc die data se promitteret coram eis. Sed praefatus Parisiensis Episcopus, qui ad promotionem illius omnimodis intendebat, nemine contra Petrum nisi duntaxat ipso eodem iudice replicante, duos Presbyteros convocavit, quorum testimonia contra ipsum absentem & ignorantem super infamia clam recepit, & sic admissus non fuit ad irregularitatem probandam, videlicet quòd cum vidua conjugalem copulam contraxisset, eoque taliter à probatione repulso, post appellationem ad sedem apostolicam interpositam illum utcunque fecit in Episcopum consecrari. Vnde nos tantum sacramenti defectum clausis nolentes oculis pertransire, maxime quia praefati Archidiaconus & Canonicus super hoc apud nos per iteratas litteras insisterunt, vobis dedimus in praecipis ut inquisita & cognita veritate, si memoratum Petrum inveniretis à tali exceptione probanda praescripto modo fuisse repulsum, nonobstante quòd actum inordinatè fuisset, denuntiaretis eidem Petro & Archidiacono supradicto ut si vellent & possent, ambo vel alter irregularitatem obiectam regulariter sub examine vestro probarent, & si probare infra duos menses nollent aut nequirent eandem, sive quòd in canonica probatione deficerent, seu etiam quòd contingeret ipsos canonicè à probatione repelli, dilecto filio Raynerio Subdiacono & familiari nostro protinus injungere curaretis ut palleum secundum formam sibi datam memorato Archiepiscopo consignaret, quòd si sufficienter probarent irregularitatem obiectam, à regimine Remensis Ecclesiae penitus amoveretis eundem. Cumque die ad hoc statuta partes in vestra praesentia convenissent, & post altercationes non modicas inter eos super modo procedendi subortas, tandem nostro acceptato rescripto secundum formam ipsius petissent in negotio memorato procedi, vos ad inquisitionem super modo repulsionis praedicti Canonici legitime procedentes, receptis testibus hinc inde productis, & attestationibus publicatis, ac disputato sufficienter à partibus super eis, quia sola sententia jam testante perpendistis ad relationem nostro apostolatu faciendam partium animos inclinatos, causam ipsam instructam cum depositionibus testium & testimonialibus quoque litteris nobis remittere procurastis. Nos autem negotio ipso diligenter examinato comperimus nequaquam esse probatum quòd dictus Petrus praescripto modo fuisset ab irregularitatis probatione repulso, immo per testes omni exceptione majores ostensum quòd cum die quo praefatus Albericus in Remensem Archiepiscopum extitit nominatus, memorati Theobaldus & Petrus insufficientiam contra ipsum, & in crastinum idem Petrus adversus eundem irregularitatem & insufficientiam objecisset, ac utrobique se promississet eas in continenti probare, delegatis volentibus admittere probationes oblatas, ipse se usquequaque tergiversando subtraxit. Vnde illi ejus versutiam attendentes, diem ad impendendam consecrationem Archiepiscopo memorato ferme post hebdomadas tres futuram publicè praefixerunt. Et cum interim dictus Petrus super hoc eos minime requisisset, demum processum eorum attentata quasi fraude praeservans, sabbato diem dominicam praecedente qua erat idem Archiepiscopus consecrandus se ipsorum conspectui praesentavit, & postulavit instanter, appellationem ad nos nihilominus interponens, ne ad consecrationem procederent, sed super irregularitate praedicta probationes reciperent quas di-

Tom. II.

A a

Epif. 100.
e supplicia
plurima
trouorum.

Epif. 101.
debet se
ri matris
quibus
ambo coe-
sunt a-
ri.
Tua fra-
tas. De
terru.

cebat se in continenti exhibere paratum. Vnde iudices de re ipsa maturiore consilio deliberare volentes præceperunt eidem ut in crastinum summo mane in eorum præsentia compareret. Quod tandem efficiens, irregularitatem objectam simili modo sicut & antè promisit se in continenti probare. Cui cum dicti iudices probandi hæc, sicut petebat, copiam indulgissent, ille variavit protinus verbum suum, postulans ad testes inveniendos inducias sibi dari. Deinde præfatus Archidiaconus requisitus si vellet testes super irregularitate producere, respondit quòd ipse de irregularitate nihil proponere volebat omnino; super insufficientia verò probationes aliquas non exhibuit, nec exhibiturum se dixit. Vnde patet quòd cum idem Theobaldus & Petrus omnia hæc suppresserint, & super repulsione id expresserint tantum nobis, quòd videlicet ipse Petrus eo modo qui superius est expressus inordinate fuerat ab objectorum probatione repulsus, de quo nihil penitus probaverunt, rescriptum apostolicum per suppressionem veritatis & falsitatis expressionem extitit impetratum, cum sit etiam sufficienter ostensum quòd Presbyteri ad infamiam præfati Petri probandam, non duo tantum, sed quatuor, nec ab Episcopo Parisiensi, sed à Milone de Nantolio, fuere producti, nec ob hanc causam, id est, propter infamiam, sed ob aliam, id est, propter tergiversationem, eum non solus Parisiensis, sed & conjudices repulerunt; quem etsi propter hanc causam minus canonicè repulissent, non tamen jam admitti deberet ad irregularitatem probandam, cum aliam repulsione causam se promiserit probaturum, in cuius probatione omnino defecit. Cum igitur juxta formam nostri mandati, quam pars acceptavit utraque, ac secundum ipsam postulavit in causa procedi, debuisset probari quòd præfatus Parisiensis Episcopus, qui ad promotionem illius omnimodis intendebat, nemine contra Petrum nisi duntaxat ipso eodem iudice replicante, duos Presbyteros convocavit, quorum testimonia contra ipsum absentem & ignorantem super infamia clam recepit, & sic admissus non fuerit ad irregularitatem probandam, videlicet quòd cum vidua conjugalem copulam contraxisset, ut tandem hoc probato valeret ad irregularitatem probandam admitti, quoniam aliis quæ sunt præscripta probatis, de hoc nihil penitus est of-

tensum, de consilio fratrum nostrorum, ab impetitione prædictorum Archidiaconi & Canonici sententialiter absolvimus Archiepiscopum memoratum; maximè cum idem Canonicus multipliciter vacillaverit & variaverit coram nobis, quin etiam ex sua confessione sit de calumnia manifestè convictus ex eo quòd coram nobis confessus est se irregularitatem quam objecerat à principio postmodum didicisse, sicque quòd nesciebat objecisse adversus Archiepiscopum sæpèdictum. Ne verò temeraria ejus præsumptio & præsumptuosa temeritas remaneat impunita qui præsumpsit ponere os in cælum, cum lingua ejus transeat super terram, ut juxta quod legitur, justus lavet manus suas in sanguine peccatoris, sæpèdictum Petrum ab omni officio & beneficio clericali suspendimus donec apud vos & eundem Archiepiscopum reatus sui veniam consequatur. Ipsum autem de infamia non notamus, in cuius probatione dinoscitur sæpèdictum sincerè diligamus in Domino caritate, quia tamen pater filium quem diligit corripit, & Deus quos amat arguit & castigat, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus moneatis eundem ut apud ipsum Archiepiscopum infra mensem indulgentiam flagitet humiliter & devotè super eo quòd de arcu suo per alienam manum in ipsum sagittam emisit. Alioquin interdicatis ei per totam Remensem provinciam contradicendi vocem in electionibus Prælatorum, donec humiliaverit semetipsum ad indulgentiam postulandam. Ceterum licet dictus Archiepiscopus nobis nequaquam sit incredibilis vel suspectus, & sicut per Regis ac suffraganeorum omnium testimonia necnon Abbatum & Capitulum Remensis provincie aliorumque multorum accepimus, propter illius irregularitatis objectum non in minimo ejus sit opinio aggravata, quia tamen ipse purgationem spontaneam ad clarificandum propriam innocentiam obtulit per seipsum, si eam voluerit exhibere, cum quota manu Episcoporum vel Abbatum seu etiam Sacerdotum ipse maluerit, eam infra mensem ad ipsam recipiendam publicè designatum recipere procuretis, ad Remensem Ecclesiam, ubi compugnatores commodius habebuntur, gratia reci-

piendæ purgationis personaliter accedentes. Præfato autem Subdiacono nostro nihilominus injungatis ut palleum de corpore beati Petri sumptum, insigne videlicet plenitudinis pontificalis officij, dicto Archiepiscopo secundum formam sibi à nobis expressam assignet. Quòd si non omnes &c. duo vestrum sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo ea nihilominus exequantur. Datum Anagninæ 1111. Nonas Junij, anno undecimo.

ELIENSI ET LONDONIENSI
Episcopis.

Epist. 102.
Constitutiona.
Vide infra 10-
nae. 111. cap.
172.

Licet ex litteris quas vobis super negotio Cantuariensis Ecclesiæ per dilectum filium Abbatem Belliloci & magistrum Simonem nuperrime destinavimus fraternitati vestræ jam innotuisse credamus quid sit oblatum à Rege, quidve mandatum à nobis, ad majorem tamen cautelam transcriptum illarum quas ipsi Regi direximus mittimus vobis præsentibus interclusum, monentes & obsecrantes in Domino quatinus sicut fuistis in ligando prudentes, ita sitis in absolvendo discreti, sub ea temperantia post vinum oleum infundentes ut plaga livens & tumens debeat perfecte curari. Cùm autem super contumelia & injuria quas propter obedientiam & justitiam sustinetis, illorum vos imitari credamus exemplum qui, juxta quod legitur, ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati, præ oculis semper habentes quòd obedientia melior est quàm victimæ, majusque sit ascultare quàm adirem arietum offerre, ac beati qui perfectionem patiuntur propter justitiam, quoniam cùm probati fuerint, accipient coronam vitæ quam repromisit Deus diligentibus se, vos quidem non consolatione, quæ noscitur esse merentibus necessaria, sed exhortatione, quæ solet esse pugnantibus opportuna, credimus indigere; quamquam hoc ipsum & ad consolationem & ad exhortationem vobis sufficiat colligentibus multa de paucis, illis merito comparandis qui pleni erant oculis intus & foris. Ad perseverantiam ergo vos potius exhortantes, quæ, cùm ceteræ virtutes currant in stadio, sola tandem accipit bravium, Domino protestante quòd qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit, scientes quòd infirmitas ista non est ad mortem, sed ut Ecclesia Dei glorificetur per illam. Vestris denique con-

Tom. II.

sultationibus respondemus, quòd cùm occasione interdicti novum chrisma in cœna Domini nequiverit consecrari, veteri est utendum in baptisate parvulorum, & si necessitas postulaverit, ipsi chrismati, ne deficiat, est oleum commiscendum per manum Pontificis aut etiam sacerdotis. Quamvis autem viaticum pertinere videatur ad pœnitentias morientium, si tamen haberi non possit, illud in hoc casu quod legitur credimus obtinere, *Crede, & manducasti*; cùm sacramentum non necessitatis articulus, sed contemptus religionis excludat, ipsaque necessitas speretur in proximo defutura. Si tamen viris religiosis ab initio licuisset juxta suorum privilegiorum tenorem, exclusis excommunicatis & interdictis, clausis januis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare, nec nobis fuisset molestum, nec absolum extitisset; possetque per illud tam in hoc quàm in aliis congruum remedium adhiberi, præsertim ut per oblationem hostiæ salutaris divina placaretur in hac necessitate majestas. Datum Anagninæ xviii. Kal. Julij, anno xi.

Vide cap. 19.
de sent. excom.
in 6.

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO
Legionensi.

Dilectus filius G. Presbyter in nostra proposuit præsentia constitutus quòd cùm olim ipsum adhuc Diaconum M. Miles Legionensis diocesis, dolum & fraudem sub liberalitatis specie pallians, ad suum convivium invitasset, ex eo quòd falsò quandam ipsius Militis concubinam dicebatur carnaliter cognovisse, Miles ipse quod gerebat in pectore detegens similitatem, eidem Diacono abscidere virilia non expavit. Cùm autem id ad Principis terræ audientiam pervenisset, ac dictus Diaconus ferè mortuus putaretur, idem Princeps zelo vindictæ accensus, Militem & concubinam ipsius fecit incendio concremari. Postmodum verò præfatus Diaconus de vulnere convalescens, hoc tacito procuravit se in Presbyterum promoveri, qui ad apostolicam sedem accedens, nobis humiliter studuit supplicare ut secum super hoc misericorditer agere dignaremur. Quocirca discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si vobis constiterit Presbyterum sæpeditum ab imposito sibi crimine fornicationis immunem & in illa quam exercuit Princeps vindicta inculpabilem penitus extitisse, in suscepto ministrare ordine permittentes eundem, ipsi super hoc eo prætextu nullam

Vide infra
epist. 238.

Epist. 103.
De Presbytero
cui virilia abscissa fuerant
per vim.

A a ij

injuriam irrogetis, indicentes ipsi purgationem canonicam, si fortè super is fuerit infamatus. Datum Anagninæ VIII. Idus Iunij, anno undecimo.

*FRATRIBVS HOSPITALIVM
sancti spiritus apud urbem & Montempesulanum Domino famulantibus.*

*Epist. 104.
Vt caput ordinis S. Spiritus sit in urbe Romana.
Vide infra epist. 109.*

DEfuncto Romæ felicis memorie Guidone, qui vestrorum hospitalium primus exiit institutor & rector, cum quidam ex fratribus vestris à Montepesulano directi, & alij venientes ab urbe pro substitutione rectoris, in nostra essent præsentia constituti, de ipsorum consilio & assensu, quia videbatur plurimum expedire, statuimus ut caput & magisterium ordinis vestri perpetuò perseveret in urbe apud hospitale sancti spiritus in Saxia, ita quòd rector ipsius præsit universis fratribus ordinis vestri tam præsentibus quàm futuris, omnesque sibi teneantur impendere obedientiam & reverentiam regularem, cum autem hospitalis quod est apud Montepesulanum rector fuerit eligendus, de consilio & assensu rectoris hospitalis quod est apud urbem regulariter eligatur. Vnde nos secundum formam constitutionis hujusmodi eligi fecimus dilectum filium fratrem P. de Granerio in summum rectorem hospitalis sancti spiritus in Saxia, firmiter injungentes ut de ipsius consilio & assensu in hospitali sancti spiritus apud Montepesulanum rector idoneus eligatur. Quocirca universitatem vestram per apostolica scripta monemus quatenus quod à nobis est salubriter institutum, à vobis & successoribus vestris & nunc & semper inviolabiliter observetur, ceteris in suo robore permanentibus quæ in privilegio utriusque hospitalis à nobis indulto continentur expressa. Nullo ergo &c. nostræ constitutionis & jurisdictionis &c. Si quis autem &c. Datum Anagninæ VI. Idus Iunij, anno undecimo.

*ARCHIEPISCOPO RAGVSINO
& Archidiacono Traguriensi.*

*Epist. 105.
Irritatur sententia lata contra Templarios.
* Croatia*

Significaverunt nobis fratres militiæ Templi de *Vratia quòd cum ad venerabilem fratrem nostrum Episcopum Tinnensem contra Nonensem Episcopum nostras litteras impetrassent, idem Nonensis Episcopus amicabiliter super iis de quibus inter ipsos quæstio vertebatur composuit cum eisdem, sed præfatus Tinnensis Episcopus ex litteris nostris occasione suscepta præfatum Nonensem Episcopum,

contra quem rancorem conceperat, eisdem fratribus nescientibus, excommunicationis vinculo innodavit, ductus arbitrio propriæ voluntatis, non iudicio rationis. Quocirca discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita plenius veritate, si rem inveneritis ita esse, præfatum excommunicationem denuntietis irritam & inanem. Nullis litteris &c. Datum Anagninæ III. Idus Iunij, anno undecimo.

YPORIENSI EPISCOPO.

CVM Thessalonicensis metropolis, quæ in regno Græcorum quasi præcipua post Constantinopolitanam sedem habetur, pastoris sit regimine destituta nos ei volentes paterna sollicitudine providere, personam tuam, quam multiplici dote virtutum reputamus idoneam, ejus regimini duximus deputandam, terræ potestatis accedente consensu, quin etiam desiderio concurrente. Credentes igitur, immo pro certo tenentes quòd tuum jacans in Domino cogitatum, à quo gressus hominis diriguntur, illud debeas respondere, *Domine, si populo tuo sum necessarius, non recuso laborem*, fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apostolica tibi scripta præcipiendo mandantes, in remissionem peccaminum injungendo, quatinus divinæ vocationi consentiens, onus istud pro Deo reverenter assumes, & novellæ plantationi, quæ si tuo fuerit exulta labore, fructum speratur multimodum productura, manuum irrigationis apponas, ut ille tribuat incrementum qui tuum ministerium in hac parte requirit. Dispositis itaque quæ ad hoc cognoveris necessaria, nostro te conspectui repræsentans, recepturus à nobis consilium & auxilium opportunum. Datum apud sanctum Germanum V. Kal. Iulij, anno undecimo.

CAPITULO GERVNTINENSI.

Dilectus filius magister Guillelmus concanonice vestre olim apostolatu nostro suggestit quòd bonæ memorie Episcopo vestro viam universæ carnis ingresso, major & sanior pars vestri convenerat in eundem & ipsum eligere in Episcopum proponebat, sed impediente nobili viro Comite Cutronensi non fuit electio celebrata. Postmodum autem idem Comes de ipso episcopatu Madium Capellanum suum investiens, vobis injunxit ut vel à terra recederetis ipsius, vel eli-

*Epist. 106.
Vt consecrati translatio sine ad Ecclesiam Thessalonicensem.
Filius epist. 104.
Patriarcha Antiochenus. Vide infra lib. 11. epist. 8. & 13.*

*Epist. 107.
De electione Episcopi.
Cap. Dilectus.
De consensu prebenda.*

geretis eundem Madium in pastorem. Quod cum venerabilis frater noster Archiepiscopus sanctæ Severinæ tunc electus audisset, prædictum Guillelmum ad suam præsentiam accersivit, & asserens quod propter negligentiam vestram ad ipsum erat eligendi auctoritas devoluta; ipsum induxit ut electioni de se faciendæ præberet assensum. Qui suis monitis acquiescens, electus exitit ab eodem, suffraganeorum ejus interveniente conniventia & consensu. Verum postquam hoc innotuit Comiti supradicto, vos ad suam præsentiam convocatos tandiu fecit in custodia detineri donec præfatum Madium communiter elegeritis. Qui accedens ad præsentiam dilecti filij nostri Gerardi sancti Adriani Diaconi Cardinalis apostolicæ sedis Legati, beneficium obtinuit confirmationis ab ipso. Sed memoratus Guillelmus postmodum ad eundem Cardinalem profectus, ne illum faceret consecrari nostram audientiam appellavit, & tandem in nostra proposuit præsentia constitutus quod idem Madius prodiderat quoddam castrum, & mediante pecunia investituram episcopatus de manu receperat laicali, ac etiam ante confirmationem obtentam multa bona Ecclesiæ dilapidando vastarat. Vnde nos venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Cusentino & Bismianensi & Geneocastrensi Episcopis dedimus in mandatis ut vos & alios quos contingeret nominari compellerent super iis omnibus dicere veritatem, & si de prædicto Madio invenirent electionem irregulariter celebratam, denuntiarent eam irritam & inanem, ipsum ad restitutionem rerum Ecclesiæ mediante justitia compellentes, ac postmodum inquisita circa electionem præfati Guillelmi sollicitè veritate, quod justum esset statuerent appellatione remota. Qui, sicut in eorum litteris perspeximus contineri, cum semel ac secundo & tertio peremptorio tam prænominatum Madium quam & vos necnon etiam Abbates Ecclesiæ Geruntinæ ad suam præsentiam citavissent, dictus Madius per menses quatuor expectatus nec accessit ad ipsos, nec vos permisit accedere vel Abbates. Cum autem propter suspicionem dilapidationis ab episcopali administratione suspendissent eundem, & ipse nihilominus administrare præsumeret, excommunicationis in eum sententiam protulerant, qua ille contumaciter vilipensa, non destitit celebrare. Vnde cum eis per dicta juratorum testimonium

constitisset quod idem Madius investituram episcopatus de manu susceperat laicali, & perjurium incurrerat, ac proditorem & homicidia necnon etiam simoniam multipliciter perpetrarat, quod etiam electio ejus extorta fuerat, & consecratio, non solum post appellationem, verum etiam alias contra canones attentata, demum habito prudentum consilio quod factum de ipso fuerat sententialiter cassaverunt. Nos igitur iis & aliis quæ super ipso negotio nobis fuerunt exposita diligenter auditis, attendentes quod canon Lateranensis Concilij contra negligentes editus ad archiepiscopatus vel episcopatus non solet extendi, sed ad personatus ^{* Cod. Andega.} alios ^{aliaque mino-} & minora ecclesiastica beneficia coartari, electionem præfati Guillelmi qui ab Archiepiscopo & suffraganeis ejus fuit, ad quos electio non spectabat, electus, non reatu personæ, sed justitia cassavimus exigente. Dictum quoque Madium, qui per inquisitionem à præfatis delegatis de ipso factam inventus est multis criminibus præpeditus, & latam in se suspensionis & excommunicationis sententiam non servavit, immo administravit suspensus, & excommunicatus non erubuit celebrare, sicut ex relatione judicum plenè constitit, à Geruntinensi prorsus Ecclesia censuimus removendum. Nolentes igitur quod dominico gregi diutius desit cura pastoris, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus infra mensem post susceptionem præsentium curatis Ecclesiæ vestræ de persona idonea per electionem canonicam in Episcopum providere. Alioquin præfatis Archiepiscopo & Episcopis nos dedisse noveritis in mandatis ut ex tunc auctoritate nostra suffultis idoneum vobis pastorem assignent, contraditores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum apud sanctum Germanum vi. Idus Julij, anno undecimo.

IN eandem ferè modam scriptum est Gregorio sancti Theodori Diacono Cardinali. *Initium epistolæ: Ex litteris bonæ memorix. Ita nos docet vetus exemplar Andegavense tertiæ collectionis decretalium.*

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO
apostolicæ sedis Legato.

CUm exitus quadriennij videatur instare per quod tibi commisimus in Ierosolymitana provincia legationis officium exercendum, & neque circa te nos

^{Epist. 108.}
Ei legatio prorogatur in quadriennium.

tra gratia neque circa nos tua devotio refriguerit, quin immo necessitas terræ sanctæ, propter quam hujusmodi tibi fuit indulta legatio, non cessarit, legationem ipsam tibi duximus in aliud quadriennium committendam, fraternitatem tuam rogantes attentius & monentes ac per apostolica tibi scripta mandantes quatenus auctoritate præsentium commissæ tibi sollicitudinis ministerium per præfinitum tempus exerceas laudabiliter & prudenter. Datum apud sanctum Germanum VII. Idus Julij, anno undecimo.

E I D E M E T D I L E C T I S
*filii militiæ Templi & Hospitalis
 Ierosolymitani Magistris.*

*Epist. 109.
 Monentur ut
 invigilent cu-
 stodiam terræ
 sanctæ.*

Super miseria terræ sanctæ per diem sac noctem quasi torrentem lacrymas deducentes, subventionem ipsius quomodocumque ac etiam undecumque possumus, nec destitimus hæcenus nec etiam adhuc desistimus procurare, ita quod ad nostræ sedulitatis hortatum plurimus Christianorum exercitus in Alamannia cum nobili viro Duce Austriæ ac in Francia cum Comite Augi aliisque magnatibus ad ejusdem auxilium præparatur, & in Theutonia generalis fit pro sua subventionem collecta de universali assensu Principum constituta & nostræ auctoritatis munimine roborata. Quia igitur pro ipsius terræ defensione pecuniam vobis esse credimus necessariam, præsentium vobis auctoritate mandamus quatenus elemosynam Cisterciensis Ordinis & quadragessimam de mandato nostro à venerabili fratre nostro Parisiensi Episcopo destinatam, depositam apud Templum, accipere ac tam ipsam quam mille libras * Provenientes, quas nuper in subsidium terræ sanctæ de beati Petri elemosyna destinavimus, expendere procuretis prout terræ sanctæ necessitati & utilitati noveritis expedire. Apud nos autem sunt quædam aliæ fidelium elemosynæ, quas vobis oportunitate mittemus inventa, circa subventionem ejusdem terræ sine intermissione qualibet diligentem & utinam efficacem operam impensuri. Rogamus autem discretionem vestram propensius & hortamur quatenus ad gubernandum hereditatis Christi reliquias prudenter & constanter per eos & alios quos habetis auxilios intendatis, non solum in finibus vestris, verum etiam in Antiochia & in Tripoli, donec præduce Deo præparata jam & in proximo præparanda militia vo-

** vide infra lib.
 11. epist. 18.*

bis Christiana succurrat. Nos autem propter hoc specialiter intendimus incessanter ad pacem, non solum in imperio, verum etiam & in regnis, ubicunque desuper datum fuerit, reformandam, ut tanto copiosius exinde terræ sanctæ subsidium procuretur quanto cessantibus domesticis simultatibus, ad id intendere poterunt efficacius ij quos tangit injuria crucifixi. Datum apud sanctum Germanum VI. Idus Julij, anno undecimo.

P A T R I A R C H Æ I E R O S O L Y M I T A N O
apostolica sedis Legato.

Quasi non sufficissent Antiochenæ provinciæ impietatum scelera scelerumque impietates quibus graviter iram Domini provocavit, apposuit Tripolitanius Comes mittere manum suam in Christum Domini, pie memoriæ Patriarcham Antiochenum patrem ac dominum suum carceri mancipando, in quo tandem miserabiliter expiravit. O nobilis Antiochia, urbs perfectæ decoris, & terræ quasi gaudium universæ, quam graviter esse cerneris per tam grave ignobilitata flagitium, quam turpiter per tam turpe facinus offuscata? Cui comparabimus te, vel cui tuam possumus miseriam adæquare? Omnis enim calumnia in medio tui est, quæ sicut cisterna facit frigidam aquam suam, ita malitiam tuam frigidam reddidisti. Præterea cum comparatione prævaricationis tua sororum tuarum justificasse animas videaris, velut inimicus terendit Dominus arcum suum, suamque firmavit dexteram quasi hostis, ut nisi per penitentiam dignos fructus à facie arcus fugias, plaga inimici te feriat & percutiat castigatione crudeli, fiatque sicut mare contritio tua magna, & egrediatur ut ignis super te indignatio Domini ac succendat, tuque demum * qui possit extinguere non invenias, profundum & latum bibas calicem iræ Dei. Super quibus omnibus, post illud quod speramus è cælo, ad cuius nos auxilium convertemus nisi, dilectissime ac desiderantissime frater, ad tuum, qui etsi pari nobiscum affectu super tanta calamitate complores, fortasse tamen merito potiori occurrere sibi potes? Quia igitur propter varias circumstantias per præsentiam tuam melius posse credimus Antiochenæ Ecclesiæ subveniri quam à nobis absentibus valeat designari, committendas tibi duximus super hoc plenariè vices nostras, fraternitati tuæ per apostolica scripta

*Epist. 110.
 De electione
 Patriarchæ
 Antiocheni.
 Vide supra lib.
 10. epist. 24.*

** dum*

*Vide lib. 11.
 epist. 4.*

mandantes quatinus Canonicis ejusdem Ecclesie, si quos excommunicatos invenis, juxta formam Ecclesie absolutis, communes & inducas illos ad quos Patriarche Antiocheni spectat electio ut infra tempus quod eis duxeris praesigendum personam idoneam de provincia ipsa vel alia citra mare vel ultra per electionem canonicam cum consilio tuo sibi praeficiant in pastorem. Alioquin ex tunc habito praeculis solo Deo, talem eis undecunque in pastorem assignes qui tanto congruat oneri & honori, obedientiam & reverentiam debitam ei faciens exhiberi, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam sub lato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo compescendo. Circa Decanum autem Ecclesie memoratae, qui multipliciter dicitur malignatus in eam, licet a multis contrarium asseratur, inquisita super eis & cognita veritate, statuas appellatione remota quod secundum Deum & utilitatem ipsius Ecclesie videris statuendum. Praefatum vero Comitum qui tantum sacrilegium perpetravit, tamquam excommunicatum, anathematizatum, & maledictum, tamdiu facias arctius evitari donec per satisfactionem condignam, si tamen ei de tanto scelere satisfacere dignè detur, absolutionis beneficium mereatur. Denique, ne quid de contingentibus omittamus, tam super iis quam etiam super omnibus quae negotium hoc contingunt plenam tibi conferimus potestatem, ut vice nostra de universis statuas & de singulis appellatione postposita quod videris expedire. Datum apud sanctum Germanum i v. Idus Iulij, anno undecimo.

RICHARDO ABBATI
& conventui sanctae Mariae de Bologna supra mare tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Prae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri; ut & devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & praefatam Ecclesiam sanctae Dei genitricis & virginis Mariae Bolognensis super mare, in qua divino estis obsequio mancipati, ad exemplar felicitis recordationis Honorij praedecessoris nostri sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & praesentis scripti patrocinio

communimus. Inprimis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum & beati Augustini regulam in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascunque possessiones, quaecunque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum &c. usque illibata permaneant. in quibus haec propriis &c. Locum ipsum in quo praefata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, terris, vineis, pratis, pascuis, & pasturis, silvis, aquis, molenis, piscationibus, Ecclesiis, villis, domibus, hospitibus, comitatibus, familiis, advocacionibus, cunctisque suis mobilibus vel immobilibus, cultis vel incultis. Totam parrochiam civitatis Bononiae, ac parochialia jura, & quae continentur in subditis. Infra muros ejusdem civitatis Ecclesiam sancti Iohannis Baptistae. Extra muros Ecclesiam sancti Martini cum decimis & appendiciis suis. Et in eadem parochia capellam leproforum, capellam sancti Petri de Nienburc, capellam sancti Nicolai de Nienburc extra muros, & capellam hospitalis sanctae Catherinae infra muros in usus vobis proprios deputatam. Infra muros ejusdem civitatis duas mansuras Carleti, mansuram Ardui Panetarij, mansuram Petri de Rua, mansuram unam Eustachij de Pernes, mansuram Alelmi, mansuram Willelmi Camerarij, tres mansuras Ingelranni Decani, mansuras parvas, mansuram Lamberti Sicci, mansuram Rogeri Lipardi, mansuram Ermefendis, mansuram Bernardi Clerici, mansuram Ostonis, mansuram Balduini filij Azonis, mansuram Balduini Mundolfi, mansuram Clarembaldi de Indreham, mansuram Godeberti, mansuram Guarini de Felnes, mansuram Leivardis, quatuor mansuras Gozelini de Odra, mansuram Flamerici, mansuram Orberti, mansuram Olrici, mansuram Gumburgis, mansuram Guarneri, mansuram Frodonis, mansuram Orberti sacerdotis. In vico Fori mansuram Martini. Ad posternam quatuor mansuras. In Nienburc omnes mansuras quae sunt in sabulo quod dicitur sanctae Mariae. In Arkesten terram Radulfi Bevarag. & mansuram Elemberti & mansuram Rayneri, mansuram Erembergae, mansuram Alulfi, mansuram Soimanni, mansuram Soimeri, mansuram Theobaldi, & mansuram Erkenfridi. Altare de Hisingehen, altare de Condeta, altare

de Badingetuna, altare de Gestingehem cum decimis suis, altare de Curs, altare de Belebrone, altare de Alingetuna, altare de Wilra cum decimis & appendiciis suis, altare de Hefding, altare de Niele, altare de Nameringehem, Capellam de Colefberc, altare de Ingehem cum tota decima & duabus carrucis terræ in eadem villa, & Capellam de Halkeca, & curtem de Avions cum decimis & appendiciis suis, hospites & redditus in castello de Lens, decimam de Telingetun, decimam Guattinæ, decimam Capellæ, decimam de Godingetuna, decimam de Aquingehem, decimam de Timbron. In decima de Altafontaina quinque polkinos avenæ. In decima de Isingehem septem pulkinos frumenti quos dedit Ecclesiæ vestræ quondam Girardus de Buxin, & decimam de Huppen. In Licernes & in Frenc hospites & terram. In Cormonte hospites & terram. In Camier hospites & terram cum parte molendini. In Dalnis terram, in Niele terram, in Flemis terram, in novo castello terras & redditus, in Vacaria terram, in Froingehem terram & hospites, in Meningehem terram, in Icingehem hospites & terram, in Letingehem hospites & terram, in Walbingehem & Tegata terras, in Hermarenges & Isica terras & pratum, in Cahem & in Helkeninges terras & redditus, in Hockingehem & Isingehem terras & redditus, in Badingetuna terram, in Tornes terram, in Makingehem & in Celles hospites & terram, in Bellomonte terram & hospites, in Boverberc terram & hospites, in Deningehem & Vvicardenges terram & hospites, in Odra & Telingetuna terram & hospites, in Faingehem terram, in Ouringehem & Poteria terram & hospites, in Westrehoua terram & hospites, in Ostrehen terram & redditus, in Blokendale terram, in Stalis & Odressele terras & hospites, in Squifein & Hungrevelt terras & redditus, in Tudingetuna terras & redditus, in Wadingetuna terras, in Hodingehem terras & redditus, in Goningesele terram & redditus, in Seiles terram & redditus, in Lokingehem terram, in Raventun terras & redditus, in Ambletue redditus, in Basingehem terras & redditus, in Ostova redditus, in Wincela redditus, in Pernes redditus, in Yvveslo terram, in Helingetuna terram, in Bukerdes partem decimæ, in Felnis terram, in Hardentuna terram, in Markisa terram & redditus, in Wisifra terram & reddi-

tus, in Holesfort terras & redditus, in Hefdin terras & redditus, in Hecolt pratum, in Wakingehem octo polkinos frumenti ad mensuram de Gifnes, in Pitel, felt terras & redditus, in Fogenhove terras & redditus, & in Maningehem terras & redditus, in Honingetuna terras & redditus, in Wimulge terras & redditus, in Lisingehem terras & redditus, & in Humeris terram & nemus. Terras etiam & mansuras ex dono Comitis Eustachij Ecclesiæ vestræ collatas, & medietatem tertiarum partis decimæ de Hissingehem, & sextam partem ejusdem remanentis, & in Telingetuna quatuordecim polkinos avenæ & duos solidos & duos denarios, & in Fogenhove quatuor solidos & duodecim denarios quos habetis ab Ecclesia Andernenensi, & subterias quas habetis in navibus piscantium, vobis & Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus etiam ut in parrochiis vestris nullus Capellam refragante voluntate vestra ædificare præsumat. Salvis privilegiis Romanorum Pontificum. Nullusque Presbyter sive Clericus in Ecclesiis vel Capellis vestris sine vestro assensu & libera voluntate per se vel per vim alterius licentiam habeat permanendi aut aliquod sibi officium assumendi. Sanè novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus &c. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & absolutos è seculo fugientes &c. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis &c. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati &c. Salva tamen canonica justitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi &c. In parrochiis verò Ecclesiis quas habetis liceat vobis sacerdotes eligere & diocesano Episcopo præsentare; quibus, si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant respondere. Statuimus etiam ut nemini liceat Ecclesiæ vestræ novas & indebitas exactiones imponere, aut in vos vel Ecclesiam vestram seu Clericos vestros sine manifesta & rationabili causa excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare. Libertates quoque & immunitates antiquas & rationabiles consuetudines Ecclesiæ vestræ concessas

concessas & hactenus observatas ratas habemus & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temerè perturbare aut ejus possessiones auferre &c. Salva sedis apostolicae auctoritate & diocesanii Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. usque ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco &c. usque in finem. Amen. Datum apud sanctum Germanum per manum Iohannis sanctae Mariae in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij vi. Idus Iulij Indiæ. xi. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO ET
Capitulo Atheniensis.

Epist. 114.
Decretum
notione privilegii.
S Olet annuere &c. usque consensu, personas & Ecclesias vestras, cum omnibus bonis quæ in praesentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis dante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & ea vobis ac per vos Ecclesiis vestris, sicut ipsa iuste ac pacificè possidetis, auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo &c. nostræ protectionis & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum apud sanctum Germanum vi. Idus Iulij, anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO ET
Capitulo Atheniensis.

Epist. 115.
Vt Ecclesia
Atheniensis
ordinetur
secundum
consuetudines
Ecclesie
Patriensis.
S Acrosancta Romana Ecclesia, cui disponente Domino praesidemus, eò efficacius exaudire suos subditos consuevit quò devotius suffragium ab ipsa requirunt. Quia igitur à nobis cum reverentia debita postulastis ut vestram Ecclesiam dignaremur secundum institutiones Parisiensis Ecclesiae ordinare, ac ejus consuetudines faceremus in ipsa firmiter observari, vobis portiones legitimas possessionum suarum, reddituum, & proventuum assignantes, certo Canonicorum numero, quem dilectus filius noster Benedictus tituli sanctae Susannae Presbyter Cardinalis tunc apostolicae sedis Legatus ibidem instituit, in suo robore remanente, nos postulationi vestrae grato concurrentes assensu, universitati vestrae concedimus quatinus, si fieri potest absque detrimento ipsius Ecclesiae ac iusto scandalo cleri & populi ac terrae illius Principis, eam se-
Tom. II.

cundum consuetudinem Parisiensis Ecclesiae liberè ordinetis. Datum apud sanctum Germanum 11. Idus Iulij, anno xi.

DIMICENSI EPISCOPO.

Epist. 114.
Episcopatus
Calidonensis
ci commenda-
tur.
E X eo te sedi apostolicae reverentiam debitam perpendimus exhibere quòd praeter ipsius consilium & mandatum tibi jurisdictionem indebitam non usurpas, sed in his potiùs requiris gratiam ab eadem ad quæ quadam necessitate induceris requirenda. Sanè in nostra proposuisti praesentia constitutus quòd cum ad Dimicenis Ecclesiae regimen per electionem canonicam evocatus, quæ fuit per venerabilem fratrem nostrum Larissenum Archiepiscopum postmodum confirmata, non possis de ipsius redditibus sustentari, nobilis vir A. Comestabulus regni Thessalonicensis Princeps illius terrae tuae compatiens paupertati, episcopatum Calidonensem tuo contiguum tibi voluit assignare, cujus concessioni acquiescere minime voluisti nisi de nostra licentia speciali, sed nostram super eo misericordiam postulasti. Nos autem cum fratribus nostris deliberato consilio tibi duximus concedendum quatinus Dimicensem episcopatum tamquam tuum possidens, si fieri potest, absque detrimento Ecclesiae utriusque ac sine iusto scandalo cleri & populi & terrae illius Principis, tandiu episcopatum Calidonensem teneas & habeas commendatum donec per apostolicam sedem aut ejus Legatum aliud contigerit ordinari, sic tamen ut ejus curam utiliter administres. Datum ut in alia.

CITRIENSI ELECTO.

Epist. 115.
Episcopatus
Platamoniensis
ci commenda-
tur.
E X eo te sedi apostolicae reverentiam &c. ut in alia usque constitutus, quòd cum ad Ecclesiae Citriensis regimen per electionem canonicam evocatus, quæ fuit per dilectum filium nostrum Benedictum tituli sanctae Susannae Presbyterum Cardinalem tunc apostolicae sedis Legatum postmodum confirmata, non possis de ipsius redditibus sustentari, nobilis vir Rolandus Piscius Princeps illius terrae tuae compatiens paupertati, episcopatum Platamoniensem contiguum tuo tibi voluit assignare, cujus concessioni &c. ut in alia usque in finem. Eadem data.

NOBILIBVS VIRIS DOMINIS
Thebarum.

Epist. 116.
Vt persolvant
decimas Eccle-
siae Thebanæ.
N Obilitatem vestram rogandam duximus & monendam per apostolica
B b

vobis scripta mandantes quatenus ab Ecclesia Thebana & Clericis archiepiscopatus ejusdem non præsumentes crusticam vel aliquid contra justitiam extorquere, ab indebitis eorum exactionibus de cetero taliter desistatis quòd nullam de vobis justam habeant materiam conquerendi, vobis nihilominus injungentes ut decimas quas quilibet Christianus tenetur de jure solvere, cum Dominus ipse præceperit in horrea sua decimationes inferri, per solvatis Ecclesie memoratae, ac ei, prout tenemini, faciatis persolvi tam à Græcis vobis subditis quàm Latinis. Datum ut in alia.

NOBILIBVS VIRIS DOMINIS
Nigripontia.

*Epist. 117.
De eadem re.*

Nobilitatem vestram &c. *ut in alia usque* mandantes quatenus ab Abinonensi Ecclesia & Clericis episcopatus ejusdem non præsumentes &c. *usque in finem.* Datum.

NOBILIBVS VIRIS DOMINIS
Fermopilensibus & Dominis Thebarum.

*Epist. 118.
De eadem re.*

Nobilitatem vestram &c. *ut in aliis usque* mandantes quatenus decimas ab Ecclesia Fermopilensi & Clericis episcopatus ejusdem non præsumentes &c. *ut in aliis usque in finem.* Datum ut supra.

NOBILI VIRO ROLANDO
Pissa.

*Epist. 119.
De eadem re.*

Nobilitatem tuam &c. *usque* mandantes quatenus ab Ecclesia Platamonsi & Clericis episcopatus ejusdem non præsumens &c. Datum ut supra.

NOBILI VIRO COMESTAVLO
Thessalonicensi.

*Epist. 120.
Vt dignitates & possessiones Ecclesie Dimicensi restituat.*

Nobilitatem tuam &c. *usque* mandantes quatenus papates & possessiones ecclesiasticas tam à te quàm illis qui tuæ sunt jurisdictioni subiecti detentas cum fructibus inde perceptis restituens & restitui faciens, sicut justum fuerit, Ecclesie Dimicensi, ab ipsa Ecclesia & venerabili fratre nostro Episcopo & Clericis episcopatus ejusdem non præsumas crusticam vel aliquid contra justitiam extorquere, sed ab indebitis ejus exactionibus sic desistas quòd nullam de te justam habeant materiam conquerendi, tibi nihilominus injungentes ut decimas &c. *ut supra usque in finem.* Data eadem.

NOBILI VIRO O. DE ROCCA
Duci Athenarum.

Nobilitatem tuam &c. *usque* mandantes quatenus ab Atheniensi Ecclesia & Clericis archiepiscopatus ejusdem non præsumentes &c. *ut in superioribus.* Data eadem.

*Epist. 121.
De solvendo decimatum.*

LARISSIENSI ARCHIEPISCOPO.

Solet annuere &c. *usque* assensu, possessiones quas Ecclesia tua olim possedit & adhuc justè possidet & quietè, tibi & per te ipsi Ecclesie auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum apud sanctum Germanum vi. Idus Julij, anno undecimo.

*Epist. 122.
De confirmatione privilegiorum.*

MAGISTRO ET FRATRIBVS
Hospitalis sancti Sansonis Constantinopolitani.

Cum à nobis petitur &c. *usque* assensu, personas vestras & hospitale sancti Sansonis, in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis aut in futurum Deo propitio justis modis poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus. Institutiones quoque quas dilectus filius Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis tunc apostolicæ sedis Legatus ibidem fecisse dinoscitur, sicut rationabiliter factæ sunt & in ejusdem authentico plenius continentur, ratas habentes, ipsas præcipimus firmiter observari. Nulli ergo &c. nostræ protectionis & jussionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

*Epist. 123.
De confirmatione privilegiorum.*

ABBATI ET CONVENTVI
Fosse nove.

Si olim in veteri testamento altaris consecratio celebris habebatur, quanto magis nunc in novo debet solemniter haberi, cum non minùs inter illud & istud quàm inter lucem & umbram distet altare. In illo sanè carnales & irrationales hostiæ mactabantur, in isto verò illud unicum & vivificum holocaustum semper offertur quod pro redemptione humani generis semel in ara crucis extitit victimatum, videlicet unigenitus Dei filius Iesus Christus, idem ipse sacrificium & sacerdos, qui & pretium se dedit in cruce, ut moriens fideles suos à morte redimeret, &

*Epist. 124.
De dedicatione altaris.*

cibum se tribuit in altari, ut vivens fideles suos alat ad vitam, incorporans sibi ejus edentes, ut per hoc quod accepit ipse de nostro, & accipimus ipsi de suo, in unum corpus caput & membra insolubiler uniamur, ipso rogante ut omnes in ipso sicut ipse in patre ac pater in ipso sint unum. Cum ergo magnum & arduum sit sacramentum altaris, utique longè majus quàm nos possimus ordiri, ad consecrandum in monasterio vestro novum altare quod in nova basilica erexitis à vobis cum multa supplicationis instantia multotiens invitati, ad monasterium ipsum descendimus, immo veriùs ascendimus ad montem Bethel, in quo degunt filij Prophetarum, utinam illo igne cælitus inflammati qui secundùm præceptum dominicum semper in altari debet ardere, ipsumque sacrosanctum altare cum honorabili cœtu Episcoporum & Cardinalium, assistente fidelium multitudine capiosa, quarto decimo Kal. Julij solemniter propriis manibus consecravimus, hanc expetentes & expectantes à Christo mercedem, ut quotiens super illud in mysterio salutari mortis ejus memoria frequentabitur, ipse sit nostri memor in bonum, ut per suæ mortis virtutem & à morte culpæ nos liberet in præsentem & à morte gehennæ nos eripiat in futuro, illorum piis precibus exoratus qui pro salute vivorum ac defunctorum super ipsum altare holocaustum ei offerent medullarum. Ut igitur ipsius altaris consecratio veneranda singulis annis devotiùs celebretur, univèrsis qui ad celebritatem consecrationis ipsius infra quindecim dies devotè convenerint, de injunctis sibi pœnitentiis pro peccatis indulgentiam unius anni concedimus, de illius pietate confisi qui est remissio peccatorum. Licet autem monasterium vestrum juris & proprietatis sit sedis apostolicæ speciale, quia tamen ex hoc juris & proprietatis ipsius quasi specialius est effectum, nos illud sub speciali cura & principali tutela beati Petri suscipimus cum omnibus rebus quas in præsentiarum justo titulo possidet aut in futurum justis modis poterit adipisci, ut secundùm privilegia prædecessorum nostrorum ac nostra semper eas sine contradictione possideat, gaudens ubique privilegiis & indulgentiis univèrsis tam generalibus quàm etiam specialibus à sede apostolica impetratis. Cunctos igitur ipsius jura servantes apostolica benedictio prosequatur, eosque divina majestas & justificet in præsentem & glorificet in futuro. Turbatores autem ip-

Tom. II.

sus, nisi commoniti resipuerint, reos se divino judicio de perpetrata iniquitate cognoscant & munere apostolicæ benedictionis immunes, scientes quòd ideo sub altare reliquæ martyrum reconduntur ut ibi contra persecutores ipsius loci vindicta justis sanguinis postuletur ubi sanguis justus commemoratur effusus, juxta quod legitur: *Vidi sub altare Dei animas occisorum propter verbum Dei & propter testimonium quod habebant, & clamabant dicentes: Vsq̄ quequo, Domine sanctus & verus, non judicās & vindicās sanguinem nostrum de iis qui habitant super terram.* Omnibus autem eisdem loco sua jura servantibus consolatio sancti spiritus tribuatur hic & in ævum. Amen. Datum apud monasterium Casinense xii. Kal. Augusti, anno undecimo.

RAYNALDO CAPVANO
Archiepiscopo ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

CVM ex injuncto nobis à Deo apotolatus officio, quo cunctis Christi fidelibus ex superni dispositione arbitrij præminemus, singulorum paci & tranquillitati debeamus intendere, præsertim pro illorum quiete oportet nos esse sollicitos qui pastorali dignitate sunt præditi & ad officium pontificale promoti. Nisi enim nos eorum utilitatibus intendentes, ipsorum dignitates & jura, in quantum Deo permittente possumus, integra conservemus, & auctoritate apostolica eos ab iniquorum hominum incurfibus defendamus, de illorum salute non poterunt esse solliciti qui sibi ad regendum Domino sunt disponente commissi. Hujus itaque rei consideratione, venerabilis in Christo frater Archiepiscopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dinosceris, ad exemplar felicitis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet &c. usque permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Episcopatum Aquinatem, episcopatum Venafranum, episcopatum Yserniensem, episcopatum Theanensem, episcopatum Suesfanum, episcopatum Calinensem, episcopatum Calvensem, episcopatum Cajatensem, & episcopatum Casertanum. In Capua abbatiam sanctæ Mariæ

B b ij

Epist. 122.
De sollicitudine
cimarum.

Epist. 122.
De confirmacione
privilegiorum.

Chano. Folia
1072 ad ann.
1101. Feria
quarta clericali
de D. Papa de
dicavit altare
majus Basilicæ
1094.

Epist. 122.
De confirmacione
privilegiorum.

Epist. 125.
De confirmacione
privilegiorum.

Vide to v. l.
Ital. fac. pag.
400.

majoris, Ecclesiam Domini salvatoris, Ecclesiam sancti Iohannis ad Curtem, Ecclesiam sancti Michaelis, Ecclesiam sanctae Mariae de Arcu, Ecclesiam sanctorum Apostolorum, Ecclesiam sancti Iacobi in Castello. In diocesi Ecclesiae Theanenensis Ecclesiam sancti Erasmi, Ecclesiam sanctae Mariae, Ecclesiam sanctae Helenae & Ecclesiam sancti Nicolai quae sunt in territorio Scarpati. In loco Bairan, Ecclesiam sancti Heliae, & Ecclesiam sancti Martini. In Fontana de Corrigiis Ecclesiam sanctae Mariae. In diocesi Ecclesiae Suesanae Ecclesiam sanctae Luciae de loco Sorbelli. In diocesi Ecclesiae Calinenensis, in Rocca Montis-Draconis, Ecclesiam sancti Ruffini, & Ecclesiam sancti Marci. In territorio Calineni Ecclesiam sancti Pancratij. In diocesi Ecclesiae Calvensis Ecclesiam sancti Andreae ad Cementa, Ecclesiam sancti Germani ad Palera, Ecclesiam sancti Tamari de Monte, Ecclesiam sancti Pauli de Cormello, Ecclesiam sancti Petri de Borleiano, Ecclesiam sancti Simachi, Ecclesiam sancti Erasmi de Moscardino, Ecclesiam omnium sanctorum de loco Sanguinari. Ad Sclavos Ecclesiam sancti Michaelis, Ecclesiam sancti Petri, Ecclesiam sanctae Mariae, Ecclesiam sancti Nazarij, Ecclesiam sancti Angeli de Iano, & Ecclesiam sanctae Mariae. In loco Camillani Ecclesiam sancti Angeli, Ecclesiam sanctae Mariae, & Ecclesiam sancti Nicolai. In diocesi Caiatiensi Ecclesiam sancti Angeli de Melanico, & Ecclesiam sancti Petri à li Bagnatori. In diocesi Ecclesiae Casertanensis Ecclesiam sancti Viti de Hercule, Ecclesiam sancti Nazarij in campo Buzariensi, Ecclesiam sancti Petri ad Boffoli, Ecclesiam sancti Secundini, & Ecclesiam sancti Felicis. In territorio Mutronensi Ecclesiam sanctae Mariae, Ecclesiam sancti Felicis, Ecclesiam sancti Petri, & Ecclesiam sancti Stephani. Iuxta ipsam diocesim, Ecclesiam sanctae Eufemiae, Ecclesiam sancti Iohannis ad Gaianum, Ecclesiam sanctae Mariae ad Lupinum, Ecclesiam sancti Felicis, Ecclesiam sancti Prisci. In loco Casapulli, Ecclesiam sancti Nicolai, Ecclesiam sancti Arpij, Ecclesiam sancti Petri de Sarfana. In loco Marzanensi Ecclesiam sancti Angeli & Ecclesiam sancti Martini. In loco Campurcipi Ecclesiam sancti Caesarij, Ecclesiam sancti Praeepij, & Ecclesiam sanctae Benerae. In loco Airolis, Ecclesiam sanctae Iulianae & Ecclesiam sancti Nicolai ad Rovulas. In territorio Caf-

telli ad mare, Ecclesiam sancti Adjuvatoris, Ecclesiam sancti Marcelli, & Ecclesiam sancti Blasij, Ecclesiam sancti Stephani, & aliam Ecclesiam sancti Blasij, Ecclesiam sancti Iohannis, Ecclesiam sancti Nicolai, Ecclesiam sanctae Catharinae, Ecclesiam sanctae crucis. In loco Cancelli Ecclesiam sancti Angeli, & Ecclesiam omnium sanctorum, Ecclesiam sancti Iohannis, & Ecclesiam sancti Apollinaris de Patresano, Ecclesiam sancti Georgij, Ecclesiam sancti Iohannis de Turre, Ecclesiam sancti Viti, Ecclesiam sancti Petri, Ecclesiam sancti Nicolai, Ecclesiam sancti Marci, Ecclesiam sancti Castrensis, Ecclesiam sancti Martini de Rosellis, Ecclesiam sancti Flaviani, Ecclesiam sanctae Barbarae, Ecclesiam sanctae Iulianae, Ecclesiam sancti Andreae. In loco Arnonae Ecclesiam sanctae Mariae, & Ecclesiam sancti Blasij, Ecclesiam sancti Pauli, Ecclesiam sancti Erasmi de Cazolis. In loco Grazanensi Ecclesiam sancti Iohannis, Ecclesiam sanctae Mariae, & Ecclesiam sancti Maximillani, & Ecclesiam sancti Nicolai. Praeterea Iudecam decimam & redditum decantarum librarum cereae de bajulatione regali. Proventum Castellum ad mare, feudum Pandulfi Compalatij, alveum fluminis à molendino Ricardi de Citro & Roberti de Rocca usque ad pontem, sicut ea omnia iuste ac pacifice possides, tibi & per te Ecclesiae tuae auctoritate apostolica confirmamus. Diffinitivam quoque sententiam ab eodem praedecessore nostro super causa quae inter bonae memoriae Alfani praedecessorem tuum & Abbatissam monasterij sanctae Mariae Capuanensis super subiectione ac libertate ipsius monasterij vertebatur exigente iustitia promulgatam, sicut in ejus authentico plenius continetur, auctoritate apostolica duximus confirmandam. Palleum quoque, videlicet plenitudinem pontificalis officij, tuae fraternitati apostolicae sedis liberalitate largimur, quo utique infra tuam Ecclesiam uti memineris iis diebus quibus praedecessores tuos usos fuisse cognoscis, videlicet in nativitate Domini, festivitate protomartyris Stephani, circumcissione Domini, epiphania, ypapanti, Dominica in ramis palmarum, caena Domini, sabbato sancto, Pascha, feria secunda post Pascha, Ascensione, Pentecosten, tribus festivitatibus sanctae Mariae, natale sancti Iohannis Baptistae, solemnitate omnium Apostolorum, commemoratione omnium sanctorum, dedicationibus Ecclesiarum,

* Extra in
epist. 104.

Ecclesie tue principalibus festivitibus, consecrationibus Episcoporum, & ordinationibus Clericorum, & anniversario tue consecrationis die. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatam Ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre &c. usque omnino dis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. usque subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus &c. usque in finem. Amen. Datum apud sanctum Germanum per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij x. Kal. Augusti, Indictione xi. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

RAYNALDO CAPVANO
Archiepiscopo.

Epist. 116.
Confirmatur
sententia lata
per Alexandrū
111.

S Olet annuere sedes apostolica &c. usque inclinati, diffinitivam sententiam à felicitis recordationis Alexandro Papa prædecessore nostro super causa quæ inter bonæ memoriæ prædecessorem tuum & Abbatissam monasterij sanctæ Mariæ Capuanensis super subjectione ac libertate ipsius monasterij vertebatur exigente iustitia promulgavit, sicut in ejus authentico plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus; cujus tenorem de verbo ad verbum præsentibus litteris fecimus annotari. ALEXANDER Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Alfano Capuano Archiepiscopo salutem & apostolicam benedictionem. Officij nostri debito & auctoritate compellimur ut controversias quæ ad apostolicæ sedis pertinetur examina exacta diligentia & studio debeamus audire; & quæ apud eam decisa fuerint & sine congruo terminata, ne in scrupulum recidivæ contentions valeant devenire, apostolicis scriptis convenit adnotari. Ad hoc enim Ecclesiarum omnium matrem atque magistram sanctam Romanam Ecclesiam providentia divina constituit ut implicitas & graves quaestiones explicare debeat, & quæ dubietate aliqua detinentur, iudicij sui examine servato rigore iustitiæ diffinire. Cùm tu siquidem & dilecta in Christo filia nostra Math. Abbatissa sanctæ Mariæ Capuanensis pro causa quæ inter te & eam vertebatur super subjectione quam in eodem monasterio requirebas, & libertate pariter in qua eadem Abbatissa proclama-

bat, in nostra essetis præsentia constituti, jamdicta Abbatissa privilegia Principum & trium prædecessorum nostrorum, Zachariæ videlicet, Leonis, & Adriani Romanorum Pontificum coram nobis in medium protulit. Tu verò è contrà proposuisti quòd cùm infra fines tuæ diocesis, immo juxta muros tuæ civitatis idem sit monasterium fundatum, jure communi ad Ecclesiam tuam debeat pertinere, & super hoc multorum te canonum auctoritate fretum dixisti quibus expressè monstratur quòd monasteria & Ecclesie ad Episcopos pertinent in quorum territorio fundata noscuntur. Allegasti etiam quòd à sexaginta annis retro Ecclesia tua & ij qui te in archiepiscopatus dignitate præcesserunt possessionem ejusdem monasterij, benedictiones Abbatissarum & monasterium, & celebrationes Missarum publicarum, obedientiam & fidelitatem, ac suspensionem Clericorum ejusdem monasterij habuissent. Quatuor quoque testes nihilominus produxisti, tres quorum jurati deposuerunt quòd Attra Abbatissa, cùm vacante Ecclesia Capuana à Roberto quondam Suesano Episcopo ejusdem Ecclesie suffraganeo benedicta fuisset, ad suggestionem Canonicorum Capuanæ Ecclesie ab eodem Episcopo requisita de obedientia & fidelitate ipsi Ecclesie exhibenda, tam Ecclesie quàm Archiepiscopo, cùm foret substitutus, obedientiam & fidelitatem juravit. Adjecisti insuper quòd quandam monasterium, quam ejectionem recepit, ad tuam commonitionem & mandatum recepit, & ei in quadam monasterij sui cella de Teano providit. Præterea ipsius monasterij Clerici à te & prædecessore tuo de fidelitate requisiti, eam vobis exhibuerunt. Sanè cùm super iis fuisset hinc inde diutius litigatum, privilegiis Principum, quantum ad libertatis donationem & monasterij exemptionem, quia nec illi nec alij laici hujusmodi possessionem Ecclesiis libertatem donare, nullatenus, sicut dignum est, innitentes, privilegium Zachariæ propter stilum dictaminis & corruptionem grammaticæ artis & propter simoniacum contractum quem continebat, videlicet quòd Ecclesiam venditam, quod de tam sancto viro nefas est credere, confirmasset, & propter paragamenum etiam, quod vix centum videbatur esse annorum, cùm quadringentorum annorum, prout in chronicis habetur, spatium decurrerit quòd idem Zachariæ decessit, privilegium autem Leonis

„ propter vitium & corruptionem gram-
 „ ticæ artis, de quo tam litterato & pruden-
 „ ti viro absurdum est extimare quòd tam
 „ idiotas scriptores habuerit, & propter
 „ bullam, quæ à bullis ejusdem Leonis, quæ
 „ coram nobis productæ fuerunt, omnino
 „ comparebat dissimilis & diversa, cum illæ
 „ inter se comparerent per omnia similes,
 „ suspecta & fide non digna judicavimus.
 „ Porro privilegium bonæ memoriæ Adria-
 „ ni Papæ nullam prælibato monasterio ab-
 „ solutè libertatem conferebat, sed cum
 „ conditione, sicut habuerat antiquitus,
 „ confirmabat. Ceterum licet multitudo
 „ testium qui ex parte Abbatis producti
 „ fuerant constanter asseverarent præscrip-
 „ tum monasterium semper fuisse liberum &
 „ nulli nisi Ecclesiæ Romanæ & Principi Ca-
 „ puano subiectum, interrogati tamen si
 „ certa signa subjectionis Romanæ Ecclesiæ
 „ scirent, se id nescire asseruerunt. Testari
 „ sunt quoque se non vidisse quòd Abbatis
 „ obedientiam prædecessoribus tuis promi-
 „ serint aut fidelitatem juraverint. Profi-
 „ tebantur tamen quòd eas viderint ab eis-
 „ dem tuis prædecessoribus benedici. Nos
 „ igitur cognoscentes tam ex iis quæ ex par-
 „ te tua allegata sunt quàm ex attestazione
 „ partium alterius partis quòd antecessores
 „ tui Abbatis & moniales sæpèditi mo-
 „ nasterij benedixerint, Missas ibi publicas
 „ celebraverint, & prædictæ Attæ obedi-
 „ entiam & fidelitatem receperint, & quomo-
 „ do etiam Clerici illius monasterij eis obe-
 „ dientiam exhibuerint & fidelitatem jura-
 „ verint, attendentes quoque cautum esse
 „ canonibus quòd omnis Ecclesia Episcopo
 „ in cujus episcopatu confurgit subesse de-
 „ beat, te à petitione memoratæ Abbatis
 „ sæ super libertate quam sibi adversus te
 „ vendicare nitebatur de communi fratrum
 „ nostrorum consilio absolvimus, & tam
 „ tibi quàm Ecclesiæ tuæ idem monasterium
 „ adjudicavimus & perpetuò subesse decre-
 „ vimus. Ut autem hæc nostræ diffinitionis
 „ sententia rata & firma permaneat, & per-
 „ petuis temporibus inviolabiliter observe-
 „ tur, eam auctoritate apostolica roboravimus
 „ & præsentis scripti patrocinio com-
 „ munimus, statuentes ut nulli omnino ho-
 „ minum liceat hanc paginam nostræ diffi-
 „ nitionis infringere vel ei aliquatenus con-
 „ traire. Si quis autem &c.] Nulli ergo &c.
 „ nostræ confirmationis &c. Si quis autem
 „ &c. Datum apud sanctum Germanum
 „ xii. Kal. Augusti, anno undecimo.

PRIORI ET CLERICIS
 sanctorum Iohannis & Pauli Tuderti-
 nensis.

C Vm inter vos ex parte una & dilec-
 tum filium Abbatem sancti Petri de
 Monte Spoletanæ diocesis ex altera co-
 ram venerabili fratre nostro Episcopo
 Tudertino & dilectis filiis Priore & I. Ca-
 nonico sancti Gregorij Spoletanensis à no-
 bis iudicibus delegatis super Ecclesia san-
 cti Hilarij Tudertinensis quæstio vertere-
 tur, ex parte tua, fili Prior, fuit proposi-
 tum coram eis tertiam partem ipsius Ec-
 clesiæ sancti Hilarij tam in possessionibus
 & oblationibus quàm in cellis etiam de iure
 ad suam Ecclesiam pertinere. Ceterum
 ex parte ipsius Abbatis fuit propositum
 ex adverso ipsam Ecclesiam sancti Hilarij
 pertinere ad ipsum cum possessionibus &
 omnibus quæ habebat. Super quibus cum
 testes ex utraque parte producti, recep-
 ti, & examinati fuissent, iidem tandem
 iudices attestaciones ipsorum cum propriis
 sigillis signatas cum quibusdam aliis au-
 thenticis scriptis nobis mittere curave-
 runt, præfigentes partibus terminum com-
 petentem, in quo cum ipsis nostro se con-
 spectui præstarent sententiam receptura.
 Cùmque partes essent in nostra præ-
 sentia constitutæ, dilectum filium A.
 Subdiaconum & Capellanum nostrum
 eis concessimus auditorem, coram quo
 attestacionibus, sicut decuit, publica-
 tis, fuit super ipsis aliquandiu disputa-
 tum, qui nobis retulit diligenter quæ pro-
 posita fuerant coram eo. Sanè cum pars
 tua, fili Prior, per suos testes niteretur
 probare in prænominata Ecclesia sancti
 Hilarij jus patronatus habere ac ipsam Ec-
 clesiam pro tertia parte à quadraginta an-
 nis & amplius in oblationibus & mortua-
 riis aliisque proventibus pacificè tenuisse,
 necnon ad se pertinere pro præfata terra
 Clericos ordinare in Ecclesia memorata,
 hoc solum invenimus sufficienter esse pro-
 batum, quòd à quadraginta annis & am-
 plius tertiam partem oblationum Eccle-
 siæ sancti Hilarij Ecclesia sanctorum Iohannis
 & Pauli recepit, & ipsam Clericis
 institutis per Abbatem de Monte ac
 Clericis sanctorum Iohannis & Pauli com-
 mist aliquando colligendam. Nos igitur
 quæ proposita sunt diligentius attendentes,
 Ecclesiæ sanctorum Iohannis & Pauli
 tertiam partem oblationum in Ecclesia
 sancti Hilarij adjudicare curavimus, auc-
 toritate præsentium decernentes ut sibi

Epist. 117.
 Ecclesia S. Hilarij
 eius adju-
 dicatur.

liceat, sive institutis in eadem Ecclesia per Abbatem, sive sanctorum Iohannis & Pauli Clericis, sicut probatum est & hactenus consuetum partem ipsam committere colligendam, super aliis perpetuum tibi silentium imponentes. Nulli ergo &c. nostræ constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

STEPHANO NEPOTI NOSTRO.

Dilectis filiis P. Clerico nuntio tuo & R. Iohannis de Waureio Clerici procuratore in nostra præsentia constitutus, idem nuntius graviter est conquestus quòd cum in Baiocensi Ecclesia sibi fuerit præbenda collata quam venerabilis frater noster Baiocensis Episcopus ante promotionem suam obtinuisse dinoscitur, ejusdem præbendæ liberam dispositionem habere non poteras nec Ecclesias & res alias pertinentes ad ipsam pacificè possidere, dicto I. falso asserente se in ipsa præbenda Vicarium perpetuum constitutum, & te hujusmodi occasionis obtentu multipliciter molestante. Vnde petiit supradictum I. à sui molestatione compesci. Procurator verò prædictus ex adverso proponens eundem I. olim in eadem præbenda perpetuum Vicarium institutum, nec pro ea nisi ad annuam pensionem triginta quatuor librarum Turonensis monetæ teneri, nobis humiliter supplicavit ut liberam ejusdem præbendæ provisionem ac rerum pertinentium ad eandem dictum I. faceremus habere, sicut hactenus consuevit, non permitentes eundem ab aliquibus super hoc indebitè molestari. Ad fundandam autem intentionem suam & defensionem ejusdem I. transcripta quarundem litterarum exhibuit, quibus tantummodo se asseruit uti velle, quarum authentica penes dictum I. esse dicebat. Porro in uno transcriptorum ipsorum perspeximus contineri bonæ memoriæ Constantiensis Episcopi ad præsentationem H. quondam Canonici Baiocensis eidem I. Ecclesiam de Waureio cum pertinentiis suis in perpetuam elemosynam concessisse, ita videlicet quòd idem I. duodecim libras Andegavenfes prædicto H. solveret annuatim. Ad quod tua pars ita respondit, quòd etsi transcriptis hujusmodi fides nequaquam esset habenda, per illud tamen transcriptum idem I. prædictæ præbendæ Vicarius nullatenus esse probatur, sed potiùs quandam Ecclesiam sub annuo censu in elemosynam recepisse. Verùm ejusdem elemosynæ liberalitas ab ipso

Episcopo ad præsentationem ejusdem H. sibi factæ ultra tempus vitæ ipsius H. in præjudicium substituendi Canonici non potuit prorogari, maximè cum consensus Episcopi & Capituli Baiocensis, ad quos ea res principaliter pertinebat, accessisse nullatenus allegetur. In transcripto verò litterarum felicitis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri, quod idem obtulit procurator, continebatur expressè quòd ad petitionem ejusdem I. qui se in jamdicta Ecclesia proposuit perpetuum Vicarium institutum ac pensionem ejusdem longè magis adauctam quàm fuisset tempore Lateranensis Concilij celebrati, dictus prædecessor noster memorato Episcopo Constantiensi mandavit ut pensionem ipsam ad eum statum appellatione remota reduceret quo tempore celebrati Concilij fuisse constaret. Qui ejusdem auctoritate mandati pensionem ipsius Ecclesiæ, tamquam adauctam, ad quatuor libras & decem solidos Andegavenfis monetæ sententialiter reducere procuravit, sicut ex transcripto litterarum ipsius argui poterat evidenter, ejus sententiam, sicut rationabiliter erat lata, memoratus prædecessor noster asseritur confirmasse. Ad quod probandum quoddam rescriptum dictus exhibuit procurator. Ad hæc autem fuit à tua parte responsum quòd cum in prænotato transcripto Constantiensis Episcopi tantummodo exprimeretur eundem I. dictam Ecclesiam in elemosynam recepisse, non utique Vicarium constitutum, manifestè constare dicebat supradictas litteras prædecessoris nostri, in quibus asseruit se perpetuum Vicarium constitutum & ejusdem Ecclesiæ pensionem adauctam, per falsitatis suggestionem obtentas, unde nec ex ipsis nec ex sententia Constantiensis Episcopi, qui earum auctoritate processit, nec etiam ex confirmatione apostolica subsecuta debebat idem I. aliquod commodum reportare, præsertim cum tam beneficio litterarum illarum quàm sententiæ prædicti Episcopi renuntiasse penitus videretur cum eandem Ecclesiam postmodum ad firmam recepit sub longè majori annua pensione, sicut apertè colligitur ex transcripto inferiùs annotato. Transcriptum enim litterarum bonæ recordationis Episcopi, Decani, & Capituli Baiocensis præsentavit, per quod causam suam idem procurator potissimum defendere nitebatur, in quo continetur expressè quòd magister R. de Ablegiis, tunc Canonicus, nunc Episcopus Baiocensis, Vide cap. Audis. De elect.

centis de ipsorum consensu præbendam suam de Wareio cum pertinentiis suis, tam Ecclesiis quam hominibus, & dominicis Ecclesiarum, & aliis, sub annua firma triginta quatuor librarum Andegavensium eidem I. concesserat perpetuo retinendam; quam concessionem post promotionem suam idem Episcopus innovavit, & eandem Constantiensis Episcopus dinoscitur approbasse, sicut per transcripta litterarum ipsorum videbatur liquidò comprobari. Verùm ad hoc pars tua respondit quòd per transcriptum præmissum Episcopi & Capituli Baiocensis dictus I. non Vicarius sed firmarius potiùs seu pensionarius probabatur. Vnde cum hujusmodi firma de jure vel consuetudine diutiùs durare nequiverit nisi donec is qui dedit ad firmam jus habuerit in præbenda, constare dicebat quòd postquam idem magister R. assumptus extitit in Episcopum ipsa fuit utique firma finita: quia licet idem magister, cum præbendam dedit ad firmam, eam concesserit perpetuò possidendam, intelligendum tamen est quòd tandiu esset eadem concessio duratura donec ipse in præbenda jus aliquod obtineret, ut illud secundum sanum intellectum ad suum perpetuum referatur. Sed nec per consensum Episcopi & Capituli idem I. jus aliquod retinere potuit in præbenda postquam ipsam habere desit qui eam dedit ad firmam: quia cum consensus ipse accederet factò Canonici, dictus I. non potuit diutiùs commodum ex ipso consensu percipere quam concessio à Canonico facta duraret; præcipuè cum Episcopus & Capitulum nequiverint in tam enormem substituendi Canonici læsionem suam accommodare consensum, nec sub annua firma triginta quatuor librarum idem I. præbendam ipsam perpetuò retinere, quæ centum viginti libras valere proponitur annuatim; cum & hoc, non solum in damnum, sed etiam opprobrium redundaret Ecclesiæ, ut Canonicus modica pensione præbendæ suæ contentus existeret, & idem I. de ipsius proventibus abundaret; qui, quantum ad regularitatem & vitam, qualis perhibeatur existere subicemus. Proposuit pars tua insuper concessionem factam ab eodem Baiocensi Episcopo nullam esse, cum eo tempore facta fuerit quando ad eum minimè pertinebat. Vnde per consequentiam approbatio Constantiensis Episcopi nullam tibi potuit præjudicium generare. Nos igitur us & aliis quæ nuntius & procurator præ-

dicti proponere curaverunt plenius intellectis, habito consilio cum fratribus nostris, eundem I. ad restitutionem Ecclesiarum sanctæ Trinitatis de Wareio, sanctæ Mariæ de Ver, & S. Petri de Mainilhamant cum pertinentiis earundem & aliarum rerum ad præbendam de Wareio spectantium duximus condemnandum, tam super vicaria quàm super firma, quæ jam procul dubio noscitur esse finita, ei perpetuum silentium imponentes, decernendo ut tu tam de ipsis Ecclesiis quàm de aliis ad tuam præbendam spectantibus liberè de cetero absque cuiuslibet contradictione disponas. Nulli ergo &c. nostræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum apud sanctum Germanum Nonis Iulij, anno undecimo.

*DILECTIS FILIIS MAIORI
& Willelmo Archidiacono, & Priori
sancti Victoris Parisiensis.*

Inducti dudum laudabili testimonio quòd dilecto filio magistro Willelmo la-tori præsentium de moribus & scientia reddebatur, suæque necessitati paterno descendentes affectu, cum ecclesiasticum beneficium, quo utique dignus erat, ad inopis vitæ solatium non haberet, Capitulo beati Martini Turonensis dedimus in mandatis ut eum reciperent in Canonicum & in fratrem. Cumque dilectus filius Windocinensis Abbas & commonitores ipsius eos ad id sollicitè monuissent, sicut ipsi per suas nobis litteras retulerunt, respondere quidem distulerunt, in primis occasionem absentie Decani sui & Thesaurarii prætendentes; quibus demum in ipsius receptione magistri assensum suum per suas litteras impendentibus, illi finaliter responderunt quòd licet personam ejus notam haberent, utpote qui diù fuerat apud eos laudabiliter conversatus, eisque, sicut vir discretus & prudens, esse poterat necessarius, quia tamen quosdam alios ex promissione recipere tenebantur, & Ecclesiæ suæ facultates minimè suppetebant, commodè tunc non poterant mandatum apostolicum adimplere. Vnde nos iteratis humilitatis suæ supplicationibus inclinati, dilectis filiis Abbati sanctæ Genovefæ ac coëxecutoribus ejus per scripta nostra præcepimus ut præfatum Capitulum, nisi rationabilem causam obiceret & probaret propter quam non deberet hoc vel non posset impleri, præsertim cum idem magister de morum ac litteraturæ sufficientia commendaretur ab eo, sublato cuiuslibet

Epist. 119.
De præbendis
S. Martini Tu-
ron abbas
ta M. Willib.
mo.

libet contradictionis & appellationis obstaculo per censuram ecclesiasticam coercerent, quod ipsum in fratrem reciperet & Canonicum, & stallum in choro & locum in Capitulo assignaret eidem. Qui, sicut per suas nobis litteras intimarunt, rite in ipso negotio procedentes, licet pars Capituli nonnullas exceptiones frivolas prætendisset, & quidam pro parte ipsa coram uno prædictorum executorum frustratorie ad nostram audientiam appellaverint ante diem quæ partibus extiterat assignata, quia demum nihil fuit contra præfatum magistrum ostensum propter quod mandatum deberet apostolicum impediri, & tam per confessionem partium quam depositiones testium plenè constitit plures Canonicos illius Ecclesiæ, postquam ordinata ultimò fuerat, discessisse, in quorum locis nondum erant aliqui substituti, ad audiendum sententiam sententiam peremptorium terminum partibus præfixerunt. Quia veerò prædictum Capitulum peremptorie sepe citatum contumaciter se subtraxit, duo executorum ipsorum, tertio legitime excusato, sententialiter decreverunt ut non obstantibus illis quæ objecta fuerant à Capitulo, dictus magister in fratrem reciperetur & Canonicum Ecclesiæ memoratæ atque stallum in choro & in Capitulo locus assignaretur eidem, Capitulo ipsi firmiter injungentes ut hoc effectui demandaret. Quod quia contumaciter adimplere contempsit, suspensionis primùm, ac demum, quia post suspensionem nihilominus celebravit, excommunicationis in ipsum sententiam protulerunt, & sic tandem quidam de Capitulo ipso redeuntes ad cor, præfatum magistrum juxta præscriptam sententiam receperunt, aliis in sua non metuentibus contumacia perdurare. Nuper autem cum idem magister in nostra præsentia constitutus processum executorum suorum peteret confirmari, tam ipsum quam dilectum filium A. Canonicum Ecclesiæ supradictæ, qui pro negotiis ejus ad apostolicam sedem procurator accesserat, mandavimus per dilectum filium Tullium Subdiaconum & Capellanum nostrum audiri. In cujus præsentia cum Canonicus ipse penitus recusasset aliquid proponere vel agere contra eum, demum ipsum ad pacis osculum in fratrem & Canonicum de mandato nostro recepit. Cum igitur quædam litteræ contra præfatorum executorum processum per quendam nuntium Ecclesiæ memora-

Tom. II.

ta, cujus petitionem pluries super hoc dicimus repulisse, nomine ipsius Capituli veritate suppressa dicantur à nobis & expressa falsitate subrepta, videlicet in hunc modum, quod cum inter ipsos ex parte una & præfatum magistrum ex altera coram dicto Abbate ac conjugibus suis super receptione ipsius in eorum Ecclesia quæstio verteretur, iidem iudices in negotio ipso perperam procedentes, post appellationem ad nos legitime interpositam iniquam tulerunt sententiam contra ipsos, volentes ejusdem magistri laboribus & expensis finem imponere, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatenus sublata cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, revocato in statum debitum si quid per hujusmodi litteras inveneritis immutatum, dictas sententias, diffinitivam videlicet, ut est justa, & suspensionis & excommunicationis, sicut rationabiliter sunt prolata, faciatis usque ad satisfactionem condignam per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari, sollicitè provisuri ne per defectum vestrum multiplicetur memorato magistro necessitas ulterius propter hoc ad sedem apostolicam laborandi, qui occasione laboris hujusmodi attenuatus est graviter, non solum in rebus, verum etiam in persona. Nullis litteris veritati &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Soræ VII. Idus Augusti, pontificatus nostri anno undecimo.

*COMITIBVS, BARONIBVS,
civibus & ceteris regni fidelibus in
Apulia constitutis.*

Affectum dilectionis & gratiæ quem habemus ad Regem & regnum Sicilia licet in multis multotiens ostendimus, nunc tamen evidentius & expressius per effectum operis demonstramus, cum propter necessitatem urgentem in regnum personaliter descenderimus, ceteris mundi negotiis ex magna parte postpositis propter hoc unum, ut in ipso videlicet pacem & justitiam reformemus. Bonum ergo per Dei gratiam initium assecuti, progressum intendimus facere meliorem, ut finis optimus subsequatur. Quocirca devotionem vestram monemus & exhortamur in Domino, per apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes quatenus sicut divinam & apostolicam ac regiam gratiam caram habetis, ordinationem quam fecimus super Regis adjutorio &

Cc

*Epist. 130.
Super adjutorio præstando
Regi Sicilia.
Vide gesta Innoc. III. cap. 40.*

*Fol. 19.
De proband
Martini Tu
in adposito
M. Vellis
o.*

succursu, defensione ac pace regni, ad exemplar aliorum Comitum & Baronum ac etiam civitatum recipiatis hilariter & efficaciter observetis, prout ipsa ordinatio in capitulari continetur expressa bulla nostra munito, magistris Capitaneis humiliter intendentes qui ad executionem ipsius de mandato nostro fuerint constituti, ne si fortè, quod absit, quisquam præsumeret refragari, pœnam in ipsa ordinatione statutam incurrat, & nos manus nostras in eum spiritualiter ac temporaliter aggravemus. Quia verò propter fervorem ætatis ad præsens non possumus personaliter descendere in Apuliam, vices nostras super iis committimus exequendas dilecto filio nostro Gregorio sancti Theodori Diacono Cardinali apostolicæ sedis Legato, cui dilectum filium O. Acolythum nostrum à latere nostro transmissum duximus adjungendum.

GREGORIO SANCTI THEODORI
Diacono Cardinali apostolicæ sedis
Legato, & O. Acolytho nostro.

Epist. 111.
De eadem re.

QVia propter fervorem ætatis non possumus ad præsens descendere in Apuliam, vices nostras vobis duximus committendas, ut ordinationem quam fecimus super succursu & adjutorio Regis & defensione ac pace regni proponatis Comitibus, Baronibus, atque civibus per Apuliam constitutis, & inducatis eosdem ut ad exemplar eorum qui ordinationem ipsam apud sanctum Germanum in nostra præsentia juraverunt, jurent & ipsi se fideliter servaturos, duos ex ipsis, quos magis idoneos provideritis, magistris Capitaneos statuente. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus id prudenter & efficaciter exequi procuretis.

In nomine Domini. Amen. Ordinationem quam Dominus Innocentius Papa fecerit super succursu & adjutorio Domini Regis & super pace ac defensione regni ego . . . bona fide servabo, & pro posse meo faciam alios observare. Sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei evangelia.

Epist. 112.
Vide gesta Innoc. III. cap. 40.

HÆc est ordinatio quam facimus super succursu & adjutorio Regis & super pace ac defensione regni Siciliae. Videlicet ut nobiles viri P. Celanensis & R. Fundanus Comites sint magistri Capitanei, quibus super iis in Apulia omnes intendant. Quicumque ordinationem istam receperint, ad invicem sibi pacem

observent. Etsi quisquam ab alio fuerit offensus, non statim reoffendat eundem, sed apud prædictos Comites querelam deponat, qui eam secundum rationem & consuetudinem regni faciant emendari. Qui autem ordinationem istam recipere noluerit aut servare, tamquam hostis publicus habeatur, & à ceteris impugnetur. Ducenti milites dirigantur in succursum & adjutorium Regis usque ad Kalendas Septembris, moraturi per annum in expensis eorum à quibus fuerint destinati. Distribuantur autem secundum extimatorum arbitrium quos ad hoc specialiter deputabimus, pensatis debitis serviciis & propriis facultatibus Comitum & Baronum ac etiam civitatum; proviso etiam ut ad opus eorum victualia dirigantur. Civitates autem, Comites, & Barones assignent in propriis expensis certum numerum bellatorum ad mandatum Comitum prædictorum, si quando guerra contra quemquam propter hoc fuerit exercenda. In omnibus autem reservamus nobis plenariam potestatem addendi & minuendi, mutandi & declarandi, prout viderimus expedire.

COMITIBVS, BARONIBVS,
civibus, ceterisque regni fidelibus à Salerno usque Ceperanam de mari constitutis ad mare.

VNiversitati vestræ præsentium auctoritate mandamus atque præcipimus quatinus nobiles viri P. Celanensi & R. Fundano Comitibus, quos super succursu & adjutorio Regis & pace ac defensione regni magistris Capitaneos constituimus, per omnia intendatis, ut ordinatio nostra per eos ad salutem & quietem Regis ac regni debitum consequatur effectum, statutis & mandatis ipsorum Comitum sine qualibet contradictione parentes, tam de militibus ad succursum Regis in Siciliam destinandis, quam etiam de militibus exhibendis contra illos qui præsumerent infringere pacem regni, secundum extimationem illorum qui de concessione nostra milites ipsos distribuunt ad mandatum Comitum prædictorum. Latorem verò præsentium dilectum filium W. scriptorem nostrum specialiter destinamus, ut ad exemplar eorum qui super ordinatione servanda juramentum in nostra præsentia præstiterunt, simile ab aliis recipiat juramentum.

Epist. 111
De eadem re.

ILLVSTRI REGI ARAGONVM.

Epist. 114.
De Maximo
Frederico
Rege Siciliae.
Idem supra epist.

VT carissimus in Christo filius noster Fredericus Siciliae Rex illustris carissimam in Christo filiam nostram Constantiam sororem tuam, quondam Regiam Hungariae, ducat in conjugem, apostolicum impertimur assensum, & quod statutum est & concessum de duobus dotaliis, donationibus videlicet propter nuptias, approbamus. De tertio vero, quod est arbitrio nostro commissum, hoc tuae serenitati mandamus, quod media via duximus incedendum, ita videlicet ut secundum tenorem conventionum ceteris adimpletis, illud super hoc expectetur implendum quod nostra decreverit providentia, ipsi profecto negotio sine majoris expressionis indicio profutura. Quocirca tuam regalem prudentiam fideliter exhortamur sollicitè commones quatinus moras ulterius non innectens, ad consummationem hujus negotij studiosè procedas; quia longè majus quam hactenus tibi ostium est apertum. Datum Sorae vi. Idus Augusti, pontificatus nostri anno undecimo.

NOBILIBVS VIRIS RECTORIBVS,
Consulibus, Castellanis, civibus, aliisque
fidelibus nostris per Campaniam constitutis.

Epist. 115.
De nosstra re-
spicienda per
totam Campa-
niam.

Cum ex paucitate denariorum de Flore ac ponderatione ipsorum multa impedimenta proveniant, communi super hoc utilitati providere volentes, universitati vestrae praesentium auctoritate mandamus atque praecipimus quatinus passim de cetero tam in magnis commerciis quam in parvis nostram recipiatis monetam, quae vulgò dicitur de senatu, & per totam Campaniam recipi faciatis, inhibentes districtius ut denarij de Flore amodo non ponderentur ab aliquo, nec pro mercimoniis exigantur. Si quis autem eos exigere vel ponderare praesumpserit, quadraginta solidos curiae nostrae pro poena persolvat. Quicumque vero debet denarios censuales, pro duodecim de Flore reddat sedecim de senatu. Datum Sorae Nonis Augusti, pontificatus nostri anno undecimo.

EPISCOPO AVERSANO.

Epist. 116.
Mandatum de
pina praeben-
da vacante.

Cum in Ecclesia tua beneficium non vacaret ad praesens quod dilecto filio S. Acolyto nostro posses conferre, pollicitus es eidem quod primum in eadem Ecclesia vacans beneficium assignare volebas; quod cum ad nostram notitiam

pervenisset, fecimus tibi proponi ut praebendale beneficium primum in tua Ecclesia vacaturam reservares donationi nostrae, personae idoneae conferendum, quod tu liberaliter acceptasti. Quocirca fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus quatenus primum praebendale beneficium quod in tua vacabit Ecclesia donationi nostrae studeas reservare. Datum apud sanctum Germanum viii. Kalend. Augusti, pontificatus nostri anno undecimo.

ABBATI ET CLERICIS
sanctae Mariae de Flumine de Ceccano.

Epist. 117.
De confirma-
tione privile-
giorum.
Vide 10. 1. Ital.
fac. pag. 725.
Epist. 1. append.
pag. 481.

Iustis petentium desideriis &c. usque inclinati, personas vestras & Ecclesiam sanctae Mariae de Flumine, in qua divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quam mundanis quae in praesentiarum rationabiliter possidetis &c. usque suscipimus. Specialiter autem sancti Stephani & sancti Quirici Ecclesias cum omnibus tenementis & pertinentiis suis, forestam juxta Ecclesiam sancti Stephani, & de capite pontis de Prato & de Gineis, molendina, vineas juxta Ecclesiam ipsam, & aliam quam emistis in loco qui appellatur Marana, redditus, decimas, oblationes, homines, hortos, & possessiones alias ad vestram Ecclesiam pertinentes, sicut eas justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos eidem Ecclesiae auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communitimus. Libertates quoque & immunitates necnon & exemptiones secularium exactionum à dilecto filio nobili viro Iohanne de Ceccano tam pie quam providè vobis & Ecclesiae vestrae concessas, sicut in ejusdem nobilis authentico perpeximus contineri, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas decernimus permanere. Cujus tenorem de verbo ad verbum praesenti paginae duximus inferendum. **IN NOMINE DOMINI.** Anno dominicae incarnationis M. C. nonagesimo sexto, pontificatus Domini Caestini tertij Papae anno sexto, Indictione xiv. mense Julij, die vigesimo quarto. Hac die ego Iohannes de Ceccano in praesentia Domini Iordani Cardinalis sanctae Pudentianae carissimi patris mei & venerabilium Episcoporum Berardi Ferentinatis, & Petri Signini, & Iohannis Anagnini, & Taddaei Alatrini, & Oddonis Verulani, & Thedelegarij Terracinenfis, & multorum hominum totius Campaniae & Ma-

ritinæ tam Clericorum quam etiam laicorum, inductus amore divino, & pro redemptione animæ meæ atque meorum parentum præteritorum, præsentium, & futurorum, concedo Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Flumine & Domino Landulpho dilecto Abbati ejusdem Ecclesiæ & universæ familiæ ejus, tam Clericis quam etiam laicis præsentibus & futuris plenam & perpetuam libertatem, abrenuntiando datæ, malo usui, & omnibus exactionibus. Et si quis pro quocunque crimine commisso ad Ecclesiam istam confugerit, nec ego nec successores mei per me vel per ministros meos ei, dum ibidem fuerit, violentiam aliquam nec injuriam inferemus, nisi in mortem meam, meorum heredum, vel in proditionem castrorum meorum, vel in combustionem ipsorum castrorum fuerit machinatus. De ordinatione Clericorum & destitutione me nullatenus intromittam. Si verò Clericus aut laicus ejusdem Ecclesiæ in aliquando offenderit, Abbas cum Clericis in eorum Capitulo cogent ipsum ad justitiam exhibendam. Salvo jure patronatus. De consilio igitur communi Domini Iordani Cardinalis & omnium Episcoporum & consensu Domini Iohannis de Ceccano institutum est ut quicumque contra hanc concessionem fecerit, vinculo anathematis innodetur, & partem cum Dathan & Abiron habeat. Ad majorem itaque cautelam, ne quod factum est diuturnitate temporis in oblivionem veniat, Presbytero Benedicto dilecto Notario nostro id scribere mandavimus, & chartam ipsam fecimus sigilli nostri munimine insigniri. Nulli ergo &c. nostræ protectionis & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Soræ xiv. Kal. Septembris, pontificatus nostri an. undecimo.

TRECENSI EPISCOPO.

^{Epist. 118.}
Scribitur ad-
versus Canoni-
cos S. Martini
Trec.

Diligenter auditis & perspicaciter intellectis depositionibus testium qui de mandato nostro in causa quæ inter dilectum filium P. electum ex parte una & V. Ia. Io. & A. Canonicos Ecclesiæ sancti Martini Trecentis ex altera vertebatur fuere recepti, de fratrum nostrorum consilio eundem electum ab impetitione ipsorum duximus absolvendum, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandantes quatenus electo præfato ut super labe simoniæ pravitatis, quæ illi objecta extiterat, cum tertia manu sui ordinis se canonicè purget, indicas, & eidem purgato facias à Canonicis omnibus obedientiam

& reverentiam debitam exhiberi, contra dictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Canonicos verò præfatos, quos fuisse constat contra eundem electum multipliciter malignatos, sicut etiam quidam eorum sponte confessi sunt coram nobis, ab invicem dividas, & ad agendum poenitentiam in aliis monasteriis ponas eos, singulos in singulis collocando, ut Ecclesia memorata, quæ per insolentiam eorundem graviter est afflictæ, valeat respirare. Datum Soræ xvii. Kal. Septembris pontificatus nostri anno undecimo.

IOHANNI DE CARBONE
ac Benedicto fratribus.

Istis petentium desiderijs &c. usque completere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis precibus inclinati, permutationem inter dilectos filios Roffridum tituli sanctorum Marcellini & Petri Presbyterum Cardinalem Abbatem & conventum Casinensem ex parte una & vos ex altera super quibusdam hominibus quos carissimus in Christo filius noster Fredericus Siciliæ Rex illustris tibi, fili Iohannes, & heredibus tuis in castro Plumberolæ concesserat, pro quibus in territorio dicti castri præfati Abbas & monachi vobis quandam partem concesserunt, rationabiliter factam, sicut sine pravitare providè facta est & ab utraque parte sponte recepta, & in instrumento exinde confecto plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem evidentiam instrumentum ipsum de verbo ad verbum huic nostræ paginæ duximus inferendum. IN NOMINE DOMINI nostri Iesu Christi. Anno incarnationis ejus millesimo ducentesimo octavo, & undecime anno regni Domini nostri Frederici gloriosissimi Regis, mensis Iulij, octavo decimo die ejusdem mensis, Indictione xi. Profitemur nos Roffridus Dei gratia Cardinalis & Casinensis Abbas recepisse in mandatis à supradicto Domino nostro Frederico Dei gratia illustrissimo Rege ut homines & redditus quos regia curia olim tenuerat in castro nostro Plumberolæ, quos videlicet ex concessione ejusdem curiæ Iohannes de Ariano aliquando tenuit, casatam scilicet Diaconi Iohannis Guinisi cum familia sua, casatam Iohannis Petri Guinisi, casatam Leonardi Guinisi, casatam Roffridi Iohannis Boni, casatam Riccardi Iohannis

Epist. 119.
Confirmatio
permutatio
facta inter curiam
monasterii
Casinensis.

„ Senti, casatam Benedicti de Taddæo, ca-
 „ satam Iohannis de Litto, casatam Vigi-
 „ rita de Roffrido, assignaremus tibi Iohan-
 „ ni de Carbone filio Riccardi Benedicti de
 „ Falco. Verum quia nobis durum videba-
 „ tur eos tibi assignare, eò quòd totum ca-
 „ strum Plumberolæ in demanium nostrum
 „ tenebamus, & ad iacturam monasterij
 „ nostri redundare videbatur si aliquos ex
 „ ipsis hominibus alicui concederemus, tu
 „ literas supradicti domini nostri Regis de-
 „ precatorias Domino nostro Papæ Inno-
 „ centio detulisti ut idem Dominus Papa
 „ nobis injungeret quatinus ipsum manda-
 „ tum regium nos faceret adimplere. Nos
 „ ergo de mandato supradicti Domini Pa-
 „ pæ & Domini Regis, de consensu fratrum
 „ nostrorum nobiscum habendo magistrum
 „ Berengerium iudicem & Advocatum Cas-
 „ sinensem de voluntate tua qui suprà Io-
 „ hannes ex causa permutationis per hanc
 „ cartam libellariam concedimus vobis Io-
 „ hanni & Benedicto fratribus, filiis videli-
 „ cet supradicti Riccardi, startiam nostram
 „ quam habemus in territorio supradicti
 „ castri Plumberolæ; & habet hos fines. A
 „ prima parte viam publicam, à secunda
 „ parte terram heredum Guttefridi, & ter-
 „ ram Petri de Ruben, & terram Petri de
 „ Iuliano, & terram heredum Donati. A
 „ tertir parte viam publicam. A quarta par-
 „ te terram Petri filij supradicti magistri Be-
 „ rengerij. His finibus istam startiam cum
 „ omnibus ibi habitis inferiori & superiori &
 „ cum via sua intrandi & exeundi vobis Io-
 „ hanni & Benedicto ex causa permutatio-
 „ nis libellario jure concedimus ad potesta-
 „ tem vestram & heredum vestrorum, ad
 „ habendum & possidendum & faciendum
 „ inde omnia quæ vobis placuerint usque in
 „ annos viginti & novem; ita ut omni anno
 „ in festo sancti Benedicti reddatis inde mo-
 „ nasterio Casinensi nomine census tarenos
 „ Amalfiæ octo. Completis verò annis vi-
 „ ginti & novem nos vel nostri successores
 „ aut pars nostri monasterij vobis vel here-
 „ dibus vestris renovare debeamus hunc li-
 „ bellum pro uncia auri una. Et ex hac per-
 „ mutatione recepimus à te qui suprà Io-
 „ hannes omnes supradictos homines & red-
 „ ditus à supradicta regia curia tibi concef-
 „ sos, quos longè utiliores monasterio no-
 „ stro esse cognoscimus quàm supradicta
 „ startia quam vobis concessimus. Vnde
 „ obligamus nos & posteros nostros & par-
 „ tem nostri monasterij vobis & heredibus
 „ vestris supradictam startiam defendere &
 „ antestare amodo & usque ad supradictum

„ tempus ab omnibus hominibus omnibus
 „ que partibus. Si autem non defenderimus
 „ vobis & non compleverimus omnia supra-
 „ dicta, vel si hanc permutationem quo-
 „ cunque ingenio infringere vel hanc char-
 „ tam in quavis parte refutare tentaveri-
 „ mus, pœnam dupli quantum supradicti
 „ homines & redditus quos à te qui suprà
 „ Iohannes recepimus valent, nos & poste-
 „ ros nostros & partem nostri monasterij
 „ vobis vestrisque heredibus componere ob-
 „ ligamus, & insuper hoc scriptum firum
 „ permaneat usque ad supradictum tempus.
 „ Et taliter nos Roffridus Dei gratia Car-
 „ dinalis & Casinensis Abbas de consensu
 „ fratrum nostrorum nobiscum habendo su-
 „ pradictum iudicem & Advocatum Cas-
 „ sinensem qualiter nobis congruum fuit fe-
 „ cimus, & tibi Nicolao nostro & civitatis
 „ sancti Germani publico Notario hanc
 „ chartam scribere iussimus. Actum in su-
 „ pradicto monasterio Casinensi. Ego qui
 „ suprà Roffridus Dei gratia Cardinalis &
 „ Casinensis Abbas. Ego frater Petrus Co-
 „ mes Casinensis Decanus. Ego frater Vi-
 „ talis sacerdos & monachus. Ego frater Se-
 „ nioretus sacerdos & monachus. Ego fra-
 „ ter Petrus sacerdos & monachus. Ego fra-
 „ ter Philippus Soræ sacerdos & monachus.
 „ Ego frater Lando Casinensis Hospitala-
 „ rius. Ego frater Iohannes Casinensis Ve-
 „ stararius. Ego frater Maurus sacerdos &
 „ monachus. Ego frater Roggerus sacerdos
 „ & monachus. Ego frater Thomas sacer-
 „ dos & monachus. Ego frater Clemens sa-
 „ cerdos & monachus. Ego frater Girardus
 „ sacerdos & monachus. Ego frater Iohan-
 „ nes P. sacerdos & monachus. Ego frater
 „ Adenulfus Diaconus & monachus. Ego
 „ frater Lando Diaconus & monachus. Ego
 „ frater Otto Diaconus & monachus. Ego
 „ frater Iohannes Diaconus & monachus.
 „ Ego frater Alexander Diaconus & mona-
 „ chus. Ego frater Roffridus Diaconus &
 „ monachus. Ego frater Robertus Diaco-
 „ nus & monachus. Ego frater Iohannes
 „ Diaconus & monachus. Ego frater Iere-
 „ mias Diaconus & monachus. Ego frater
 „ Philippus Diaconus & monachus. Ego
 „ frater Simon Subdiaconus & monachus.]
 „ Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c.
 „ Si quis autem hoc attentare præsumpse-
 „ rit &c. Datum Soræ 11. Idus Augusti,
 „ pontificatus nostri anno undecimo.

MAGISTRO MILITIÆ
sancti Iacobi.

Epist. 140.
Respondet ad
ejus consulta.

EX parte tua fuit propositum coram nobis quòd quidam miles, ut idem asserit, infirmitate detentus apud fratres Grandimontenses professionem fecit tantummodo, sed habitum non recepit, quem cum restitutus postmodum sanitati humiliter postulasset, fratres præfati, nisi pretium hereditatis suæ secum afferret, sibi concedere noluerunt, nec etiam dare licentiam ad religionem aliam transeundi. Porro miles prædictus ad quandam domum militiæ sancti Iacobi veniens, ibidem facta professione suscepit habitum regularem, fratribus domus ejusdem ignaris penitus præmissorum. Vnde postulabas per sedem apostolicam edoceri utrum ipsius militis assertioni simplici sit credendum ut à præfata domo recedat, vel in eadem debeat remanere, in qua ipsum non est dubium facta professione habitum suscepisse. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd cum Grandimontensis ordinis regula longè arctior sit quàm vestra, ei ad illam maximè redire volenti non est difficultas aliquatenus ingerenda. Tua nos præterea devotio requisivit, cum plures fratres militiæ sancti Iacobi à prædecessoribus tuis accepta licentia, quæ secundum institutionem ordinis non debet petentibus denegari, in expensis domus tibi commissæ extra ipsam vitam elegerint arctiorem, utrum eos, cum eidem domui videris expedire, ad collegium valeas revocare, ita quòd inter fratres vitam quam elegerant arctiorem agant, ad melioris conversationis exemplum. Ad hoc tibi breviter respondemus, quòd cum nemo mittens manum ad aratrum & respiciens retro aptus sit regno Dei, non est quisquam talium reducendus ad locum quem propter regnum Dei provida deliberatione reliquit, nisi causa necessitatis urgentis aut evidenter utilitatis alicui specialiter ex dispensatione sedis apostolicæ concedatur. Datum Soræ Kal. Septembris, pontificatus nostri anno undecimo.

LONDONIENSI, ELIENSI,
& Vigornienfi Episcopis.

Epist. 141.
De causa Ecclesie Cantuariensis.
Vide gesta in hoc. III. cap. 131.

ASsit à nobis ut illis meritò comparemur quibus impropere Psalmista dicens, *Filij Effrem intendentes arcum & mittentes sagittas in die prælij sunt conversi*, ne fortè, quod summus pastor avertat,

etiam mercenario comparemur, qui secundum parabolam evangelicam videt lupum venientem & dimittit oves & fugit, cum potius parati simus pro domo Domini nos murum opponere ascendentibus ex adverso & animam nostram dare pro ovibus nostris, si necessitas postularer. Licet igitur affectemus inter regnum & sacerdotium pacem plenissimam in Anglia reformari, quantum in nobis est pacem cum omnibus hominibus habere volentes, frustra tamen quivis hominum machinatur vel alienis suggerere vel propriis persuadere commentis quòd nos occasione quacunque contra libertatem ecclesiasticam declinare velimus ad dexteram vel sinistram, cum hujus causa certaminis hunc absque dubio tendat ad finem ut Ecclesia Dei, quæ ancillata jacebat, liberata resurgat. Quocirca fraternitatis vestræ prudentiam insinuatione præsentium reddimus circumspèctam, ut à vanis suggestionibus penitus avertentes auditum, quæ profectò immisiones sunt per angelos malos, secundum tenorem & formam mandatorum nostrorum, omni sinistra interpretatione cessante, fideliter procedatis, ita videlicet ut sententiam interdicti nec prius nec aliter relaxetis quàm carissimus in Christo filius noster Iohannes Rex Anglorum illustris venerabilem fratrem nostrum Stephanum Cantuariensem Archiepiscopum S. R. E. Cardinalem tanquam Archiepiscopum Cantuariensem recipiat & pertractet, præstita securitate tam sibi quàm suis quæ ad hoc secundum vestræ discretionis arbitrium visa fuerit opportuna, & restitutionem plenariam exhibeat ablatorum tam eidem Archiepiscopo quàm monachis Cantuariensis Ecclesiæ necnon aliis Ecclesiis & personis, ipsosque monachos ad Ecclesiam suam redire permittat ac manere securos, & regalia univèrsa vel per se ipsum eidem Archiepiscopo conferat & assignet, vel, si maluerit, vos vice nostra illa conferatis & assignetis eidem, ita quòd ipse sibi pro illis quemadmodum ejus prædecessores suis progenitoribus teneatur, proviso prudenter ne quid deceptionis ex hoc super articulis quibuscunque contra ecclesiasticam interveniat libertatem, usque rite peractis, relaxetis sententiam interdicti, faciendo præfatum Archiepiscopum, sicut expedit, ad Cantuariensem Ecclesiam proficisci. Si verò circa horum aliquid, de quo meritò valeat dubitari, quicquam emerit questionis, vos recepta prius ab

ipſo Rege idonea cautione quòd noſtro conſilio & mandato pareat ſuper eo, interdìcti ſententiam nihilominus relaxetis. Teſtes qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint quominus teſtimonium perhibeant veritati, ad hoc per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogentes; quatinus inquiſita & cognita veritate, ſi quid ſuper ablatorum reſtitutione, recompenſatione damnorum, & ſatiſfactione injuriarum propter quæſtionem ſubortam remanſerit imperfectum, per conſilium & mandatum apoſtolicum compleatur. Hic eſt tenor mandatorum noſtrorum juxta prudentem & ſimplicem intellectum, quem & in litteris noſtris evidentiter expreſſimus, & dilecto filio Abbati Belliloci præfati Regis nuntio expoſuimus diligenter. Vnde non ſolum indignum, ſed & impium reputamus, ſi quis aſu ſacrilego dixerit aut erederit quòd nos intentionem noſtram uno modo uni & altero modo alteri expoſuimus, ſeducatoriè variando, cum apoſtolica ſedes per Dei gratiam & ſerpentinam prudentiam & ſimplicitatem habeat columbinam. Ceterum noſtris noveritis auribus intimatum quòd cum omnes monachi ordinis Cifterciensis in Anglia cepiſſent pariter obſervare ſententiam interdìcti, paucis diebus elapſis quidam auctoritate propria celebrarunt, alij longo poſt tempore ad mandatum. Cifterciensis Abbatibus celebrare coeperunt, nonnulli verò adhuc interdìctum obſervant. Porrò ſi, quemadmodum vobis per alias litteras meminimus reſpondiſſe, viris religioſis ab initio leviſſet juxta ſuorum privilegiorum tenorem, excluſis excommunicatis & interdìctis, clauſis januis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare, nec nobis fuiſſet moleſtum, nec abſonum extiſſet. Veruntamen ſi ex hoc debilitatur ſententia vel negotium enervatur, quacunque occasione quidam ad celebrandum proceſſerint, ſive propter illud capitulum quod eſt eis ab apoſtolica ſede conceſſum, ut videlicet nullæ littere habeant firmitatem quæ tacito nomine Cifterciensis ordinis contra tenorem apoſtolicorum privilegiorum fuerint impetratæ, ſive propter præmiſſum reſponſum, quod forſan ad eos aliquo revelante pervenit, vos auctoritate noſtra ſuffulti fiducialiter ſtatuatis quod ipſi negotio videritis expedire, facientes quod ſtatuertis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſervari. Ad hæc,

præfatum Regem moneatis prudenter & efficaciter inducatis ut ea quæ per dictum Abbatem Belliloci ex parte ſua promiſſa ſunt & oblata, ſicut ſuperius ſunt expreſſa, ſine mora & difficultate qualibet exequatur; quia procul dubio ſuæ convenit utilitati pariter & ſaluti ut reputetur ab omnibus favorem & gratiam apoſtolicæ ſedis plenius obtinere; neque nos diſſimulare poſſemus quin manus noſtras aggravaremus in illum, ſi fortè cor ejus perſiſteret induratum ut Deo & Eccleſiæ ſatiſfacere non curaret. Datum Soræ XI. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

MELDENSI EPISCOPO,
& Archidiacono Pariſienſi.

Dilecti filij P. Præpoſitus, S. G. & H. ac quidam alij Canonici Carnotenses olim nobis denuntiando monſtrarunt quòd antiqua & approbata conſuetudo in Eccleſia obtinuit Carnotenſi, ad cujus obſervationem Episcopus loci juramento tenetur, ut vacante præbenda ipſe perſonam idoneam eligat ad eandem, & Decano, Cantori, Subdecano & Succentori præſentet electam, ad quos pertinere non ambigitur præſentatam vel approbare pro merito vel etiam reprobare; quam utique approbatam Decanus Capituli nomine in Capitulo repræſentat Episcopo, ut ipſe illam inveſtiat de præbenda. Cum igitur venerabilis frater noſter Episcopus Carnotensis nuper quendam Camerarium ſuum, R. videlicet de Salneriis, elegiſſet ad Eccleſiæ memoratæ præbendam, & ipſum dilectis filiis Decano, Cantori, Subdecano, & Succentori ejuſdem Eccleſiæ ſecundum prælibatam conſuetudinem præſentatæ, idem Decanus habens pro certo illum multiplici fore reſperſum infamia, utpote reum furti, ſacrilegij, & uſuræ, ac teſtamentorum raptorum quæ in ultima voluntate à decedentibus condebantur, ut legata in pias cauſas ſuis & aliis uſibus applicaret, ipſum recipere recuſavit, excipiens contra eum & apoſtolicam ſedem appellans, & ſe offerens legitime probaturum dictum Camerarium publica ſuper iis infamia laborare. Super quo denuntiatores prædicti inquisitionem fieri petiere. Nos autem dilectis filiis Abbati de Sarnaio & Priori ſancti Victoris & Decano ſancti Germani Antiffiodorensis Pariſienſis noſtris dedimus litteras in mandatis ut inquisita ſuper iis diligentius & cognita ve-

Epif. 142.
Ut infames &
criminofos non
habeant præ-
bendas in Ec-
cleſia Carno-
enſi.

ritate, quod canonicum esset appellatione remota statuerent, & facerent quod super iis ducerent statuendum per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Qui, sicut ex litteris eorum accepimus, juxta mandatum nostrum in negotio procedentes, Carnotum ad diem præfixum partibus accesserunt; ubi facta inquisitione juxta mandatum apostolicum diligenti, dictum Camerarium non solum publica laborantem infamia, verum etiam irretitum prænominatis criminibus invenerunt; & reverfi Parisius, præhabito ibidem honorum & prudentum virorum consilio, silentium imposuerunt eidem super præbenda Carnotensis Ecclesie quam petebat, ipsum ab omni officio & beneficio ecclesiastico suspendentes, & ad restitutionem eorum * quos variis, rapinis videlicet, usuris, venditione matrimoniorum, rptione testamentorum nequiter spoliavit, in manibus nostris beneficia ejusdem ecclesiastica retinentes. Licet autem dictus Camerarius ad nostram presentiam accessisset, & postulasset à nobis sibi super sententia dictorum judicum provideri, quia tamen nondum ad nos pervenerat relatio judicum eorundem, à nobis nihil potuit obtinere. Cum itaque tam per litteras judicum eorundem quam per attestaciones receptas ab ipsis, quas nobis suis sigillis signatas mittere studuerant, conspiceret evidenter dictum Camerarium præscriptis esse criminibus irretitum, quod per eosdem factum est approbamus, discretioni vestre per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus non obstantibus aliis litteris quas falsò se asserit super eodem negotio impetrasse, cum eadem litteræ minimè se contingant, nec super eodem sint negotio impetratæ, cum in illis de quibusdam criminibus in modum exceptionis, in istis autem in modum inquisitionis super criminibus agi mandetur, sicut ex disputatione coram nobis habita diligenti constitit manifestè, quod factum est per iudices memoratos faciatis per censuram ecclesiasticam appellatione remota firmiter observari. Ut autem ceteri qui audierint addiscant à similibus cautius abstinere, Carnotensi Episcopo ex parte nostra firmiter injungatis ut de cetero personas hujusmodi à sua penitus familiaritate repellat, quia cum talia ipsi possint ascribi, verendum erit ei pariter & timendum ne, cum divina & nostra patientia sit abusus, poena sibi gravior infligatur. Datum So-

* condemnantes

ræ xviii. Kal. Octobris, pontificatus nostri anno undecimo.

EPISCOPO ET CLERICIS
Narniensibus.

Cum Narnienses ita sint in reprobum sensum dati ut in profundum vitiorum jam prolapsi contemnant, nos, qui ex injuncto nobis officio singulorum tenemur errata corrigere, insolentiam eorum non valentes ulterius sustinere, civitatem ipsorum districtissimo subicimus interdico, ita quod nullum ibi divinum officium, nullum penitus celebretur ecclesiasticum sacramentum, præter duntaxat in extremis articulis, poenitentias morientium & baptismata parvulorum. Sepulturam verò penitus interdico, ita quod si quis aliquem eorum apud Ecclesiam in Christiano præsumpserit cimiterio tumulare, vinculo se sciat excommunicationis astrictum. Mercimonia quoque cum ipsis fieri à quocunque vetamus; & qui contra prohibitionem apostolicam in iis eis communicare tentaverit, excommunicationis se noverit laqueo innodandum, aliàs temporaliter puniendus à nobis, si quis hujusmodi temporalis nostræ jurisdictionis exiit. Ne igitur vos eorum consortio maculemini, cum is qui tetigerit picem inquinetur ab ea, universitati vestre presentium auctoritate mandamus & in virtute obedientie districtè præcipimus quatenus sceleratorum civitatem pariter exeuntes, per circumposita loca, ubi commodius & honestius potueritis, maneat, denuntiantes eisdem quod nisi à sua contumacia resipuerint, cum se ac civitatem suam episcopalis reddiderint dignitatis indignos, si tamen civitas dici poterit quæ peccato suo civitatis honore privabitur, pontificalem eis cathedram auferemus, parochiam ejus per vicinas dioceses divisuri; sic tamen quod tibi, frater Episcope, quem obedientem novimus & devotum, recompensationem congruam impendemus, aliàs, dante Domino, cervicositatem eorum spiritualiter & temporaliter adeo compressuri quod per ingens pondus oppressionis in ipsos inductum agnoscent quam gravis sit manus Ecclesie super eos qui Deum & ipsam indurato corde contemnunt. Quocirca devotioni vestre præcipimus quatenus quæ præmissa sunt inviolabiliter observetis, & faciatis ab aliis observari; ne, si secus egeritis, quod non credimus, in poenam vestram eorum culpa redundet, denuntiantes illos diffidatos

Epist. 141
Vt. observatum
interdictum
latum in civi-
tatem.
Vide infra in
nos. 111. ca.
16.

diffidatos à nobis, & universis nostris fidelibus injungentes ut eos tamquam diffidatos impugnent. Datum Soræ, pontificatus nostri anno undecimo.

WINDOCINENSI CARNOTENSIS diocesis & sancti Iuliani Turonensis Abbatibus, & Priori Majoris monasterij Turonensis.

TEnorem litterarum quæ vobis ex parte nostra dicuntur super correctione Burgulienfis monasterij præsentatae in litteris citatoris inspeximus comprehensum quas dilectis filiis Luca Abbati & conventui ejusdem monasterij direxistis. Verùm si quem vos habere deceret discretionis spiritum haberetis, ex eo saltem credere potuistis easdem litteras de conscientia nostra minimè processisse quòd nos tam inconstantes & mobiles reputare nullatenus debuistis ut qui paulò antè non sine sollicitudine diligenti per delegatos à nobis monasterium ipsum salubriter corrigi feceramus, recenter voluerimus quæ fuerant bene acta pervertere ac rediivam in eo religionis monasticæ disciplinam recidivæ correctionis occasione vexare. Sed & illud vobis intelligentiam dare potuit quòd præfatæ litteræ nequaquam de nostra conscientia manaverunt, quia cum monasterium ipsum, non solum publico sui nomine, verùm etiam per sui negotia multiplicia, quæ nos frequenter in instantia nostræ sollicitudinis occuparunt, notissimum nobis existat, verisimile non apparet quòd ejus monachos de Burguol, sicut in eisdem litteris continetur, Gallico idiomate scripsissemus, quos sermone Latino Burgulienfes consuevimus appellare. In quo procul dubio deprehenditur quòd si litteræ ipsæ quomodocunque à nostro auditorio processerunt, fraudulenter fuit, ut insuetum, Gallicum nomen positum, ne per Latinum, ut assuetum, monasterium ipsum fuisset redditum nobis notum. Quocirca discretionis vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus si nondum per illas litteras processistis, procedere per eas nullatenus præsumatis, & si quid occasione ipsarum forsitan attemptastis, illud sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo penitus revocetis, sollicitè provisiuri ut consideratis omnibus quæ circa litteras ipsas considerata videritis, si falsitatem ipsarum per vos ipsos potueritis deprehendere, tam impetratores ipsarum quam eos qui scienter fuerint usi eis secundum

Tom. II.

pœnam contra falsarios editam appellatione postposita puniatis. Quòd si per vos earum nequiveritis deprehendere falsitatem, ipsas nobis vestris litteris interclusas dirigere non taretis, proviso quòd mandatum nostrum taliter executioni mandetis ne per alium illud oporteat adimpleri. Alioquin de Claromonte, de Chaloccio, & de Buxeria Abbatibus Cisterciensis ordinis Cenomannensis & Andegavensis diocesum dedimus in præceptis ut vobis in ejusdem executione mandati cessantibus, ipsi appellatione remota illud post mensem exequi non postponant. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Soræ xii. Kal. Octobris, pontificatus nostri anno undecimo.

LUCÆ ABBATI MONASTERII Burgulienfis ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Vide supra lib. 10. epist. 14.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne fortè cujuslibet temeritatis incurfus aut eos à proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum monasterium sancti Petri Burgulienfis, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar felicitis recordationis * Silvestri Papæ prædecessoris nostri sub beati Petri & nostra protectione suscepimus & præsentis scripti patrocinio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo monasticus qui secundum Deum & beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem remporibus &c. Præterea quascunque possessiones &c. idem monasterium in præsentiarum justè ac rationabiliter possidet &c. usque permaneant in quibus hæc propriis &c. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus possessionibus & pertinentiis suis. Curtim Burguliensem cum Ecclesia sancti Germani & Ecclesia sancti Nicolai ac omnibus utilitatibus ad ipsam curtim & Ecclesias pertinentibus. Ecclesiam quoque Chociacum super fluvium Ligeris cum portu & quicquid ad ipsam pertinet. In pago autem Turonico quartas tres ex beneficio Corbonis Militis. Item ex supradicto Milite quartas quatuor de curti Suliacinsæ. Item medietatem curtis de Casanias, cum medietate Ecclesiæ sanctæ Mariæ omnibusque utilitatibus ad medie-

Epist. 141. De confirmatione privilegiorum. Vide to. 4. Gall. Christ. p. 206.

* Vide ibid. pag. 202.

D d

tatem pertinentibus. Item Ecclesiam sancti Hilarij, cum medietate curtis de Vofsalia omnibusque utilitatibus suis. Item emptiones quasdam, id est, villam de Cruolio cum iis quæ ad ipsam pertinent. Item Ecclesiam sancti Dionysij in curti Galnaica, & quicquid ad ipsam Ecclesiam vel altare pertinet. Item villas iis nominibus nuncupatas, hoc est, Boorias, Canavas, Laliacum, & quicquid ad ipsas aspicit. Ecclesiam quoque in honore sancti Hilarij, cum curti Fusciacensi & iis quæ ad ipsam pertinent. Item Ecclesiam in honore sanctæ Mariæ in Bellomonte constitutam, cum decimis & utilitatibus sui. Vineas etiam, prata, & domos, ubicunque adjacent, in circuitu castri Fontaneti, quas scilicet monasterio sancti Petri Burgulienfis bonæ memoriæ * Emma Comitissæ Pictavenfis fundatrix ejusdem pia liberalitate donavit. Item Ecclesiam in honore sancti Stephani cum villa tota quæ dicitur Lotias. Villam quoque Cassaniam integerrimè. Ecclesiam quoque sancti Christofori cum tota villa ac feriâ, cum vicaria & theloneo integerrimè, absque alicujus personæ dominatione. Villam quoque vocatam ad Brolium Aldefredi. Ecclesiam etiam de Oziaco cum tota villa. Item has villas, videlicet Podium Caninum, vel Regia Lemovicinaria, Podium Letardi de Donnavineda, Mansum Ledramni & Aloda, & juxta Cassanum villam supradiçtam. Ecclesiam in honore sancti Martini cum tota villa quæ vocatur Villaris. Item villas duas, videlicet Drogiacum & Turtum. Item quartas quatuor in villa de Odriniaco. In Alniasi pago duas Ecclesias, unam in honore sancti Petri, & alteram sancti Nazarij, sitas ad Ingolinas supra litus maris. Item præbendam sancti Martini ex regali abbacia quemadmodum accipiunt qui intus serviunt. Præbendam quoque sancti Martini Condatensis vici, cum Ecclesiis, domibus, & pratis ad ipsam pertinentibus. In pago autem Ebroicensi curtim quæ vocatur Coldra, & villam quæ dicitur Francavilla, cum Ecclesiis & omnibus pertinentiis suis, & tertiam partem de Longavilla super fluvium Secanæ. Prioratum sancti Christofori de Castroforti, cum Ecclesiis parochialibus & aliis pertinentiis suis. Prioratum sancti Saturnini de Cabrosia cum parochialibus Ecclesiis & aliis pertinentiis suis. Prioratum sancti Martini de Palatiolo, prioratum sancti Petri de Limos, prioratum sanctæ Mariæ de Plaisiaco, & prioratum sancti Andrea de Nielsa, cum

* Vide to. 4.
Gall. Christ.
pag. 202.

Ecclesiis parochialibus & aliis pertinentiis suis. Prioratus etiam de Confannivilla, de Espelteriolis, de Bancort, de Turtiniaco, de Niolio, de sancto Leodegario, de sancto Andrea de castro Mirebelli, de sancto Porcario infra civitatem Pictavensem, de sancto Hilario, de Gorgeio, & Raiatia, de Faya, sanctæ Mariæ de Perusia, sanctæ Mariæ de Bello loco in civitate Engolismensi, de Gratiaco, de Trau, de Coz, de Someraco, sancti Melanij de castro Cainonis, de sancto Michaelè, de Ingrandia, de Derevalle, de Essartis, de Escol, de Bremio, & de insula Ulgerij, cum Ecclesiis parochialibus & aliis pertinentiis suis. Parochialem Ecclesiam sanctæ crucis Turonensis, parochialem Ecclesiam de Varennis, parochialem Ecclesiam de Secundiaco, & parochialem Ecclesiam de Oleta, cum redditibus quos debetis percipere ab eisdem. Curtim de Plessiaco, curtim de Callonia, curtim de Millevrello, curtim de Brollia, curtim de Roca-Monachi, & curtim de Buccello cum parochiali Ecclesia & aliis pertinentiis suis. Auctoritate quoque præsentium inhihemus ne cujusquam civitatis Episcopus Concilium in eodem monasterio absque consensu & voluntate Abbatis ac monachorum ejusdem loci celebrare præsumat, quemadmodum est de consensu Raynaldi tunc Andegavensis Episcopi ab eodem nostro prædecessore statutum. Ecclesie verò monasterij vestri, in quibuscunque territoriis sitæ fuerint, absque alicujus Episcopi seu Archidiaconi necnon & alterius personæ inquietudine, excepto synodali vel quæ vulgò circada vel parata dicitur, redditione consistant. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate &c. usque beati Benedicti regulam providerint eligendum. Cum autem generale interdictum terræ fuerit &c. usque celebrare. Paci quoque ac tranquillitati vestræ &c. usque audeat exercere. Præterea præsentium auctoritate veramus ut de novalibus vestris, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat etiam vobis Clericos vel laicos liberos &c. usque retinere. Christina verò, oleum sanctum &c. usque aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis &c. usque quod postulat impendat. Ad hæc, novas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, seu Decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis secularibusque personis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque &c. usque cor-

pora assumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit præfatum monasterium &c. usque usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & dioecæsanæ Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. usque ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco &c. usque præmia æternæ pacis inveniant. Datum Soræ per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Colmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij xi. Kal. Octobr. Indictione xii. incarnationis dominicæ anno MCCVIIII. pontificatus verò Domini Innocentij Patris III. anno undecimo.

RECTORIBVS ROMANÆ fraternitatis.

DE homine qui ab adolescentia sua bellica castra secutus, mulierem, quæ successivè fuerat concubina duorum, sibi matrimonio copulavit, susceptaque prole de ipsa, defuncta demum eadem habitum religionis assumpsit, hoc vobis duximus respondendum, quòd, sicut vos ignorare non decet, nequaquam debet ad sacros ordines promoveri; qui si fuerit fortè promotus, in suscepto sic ordine sustineri non debet, maximè si sibi suoque ordinatori super irregularitate huiusmodi denunciatio facta fuerit, eaque contempta, extiterit ordinatus. Is autem qui de magis arcta religione transit ad minus arctam, non est sustinendus in illa, nisi fortè propter debilitatem aut infirmitatem seu aliam causam rationabilem ab eo dispensatum cum ipso fuerit qui potuit dispensare. Ceterum huiusmodi quæstiunculas leves reputavimus, immo nullas, & de quibus nec consulere patres urbis nec patrem orbis consuli opus erat, cum à Canone diffinitæ difficultatem aliquam continere minimè dinoscantur. Sed facilibus difficilem addidistis, incipientes à minimis, & ad maximam pertingentes; quas profectò cum diligenter evolvimus, quasi de rota quæ ad fingendum urceum volveretur exiret amphora, quæstionem vestram aggravatam sentimus. Quæstivistis enim à nobis quid de incauto Presbytero videatur, qui se sciens in mortali crimine constitutum, Missarum solemniam, quæ non potest propter necessitatem quamlibet intermittere, pro sui facinoris conscientia dubitat celebrare, arctatusque graviter è duobus, dum divinum exequi ministerium metuit, ne populum illud expectantem offendat, & corpus Christi confice-

re perhorrescit, ne sumens ipsum indigne, iudicium sibi manducet & bibat, peractis ceteris circumstantiis Missam celebrare se fingit, & suppressis verbis quibus conficitur corpus Christi, panem & vinum tantummodo purum sumit, ita credens per id quod prætendit populo satisfacere, ut per hoc quod intendit Deum non debeat provocare. Cum ergo falsa sint abienda remedia quæ sunt veris periculis graviora, licet is qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, ab huiusmodi sacramento reverenter debeat abstinere, ac ideo peccet graviter si se ingerit irreverenter ad illud, quamvis tamen proculdubio videtur offendere qui sic fraudulenter illud præsumperit simulare, cum ille culpam vitando dum facit, in solius misericordis Domini manum incidat, iste verò culpam faciendo dum vitat, non solum Deo, cui non veretur illudere, sed & populo quem decipit, se astringat. Datum Soræ x. Kal. Octobr. pontificatus nostri anno undecimo.

RECTORI ET FRATRIBVS hospitalis sancti Bartholomæi in Silice Lucanensi.

CUm olim super eligendis in hospitali vestro rectore ac fratribus inter vos & dilectum filium Priorem Ecclesiæ sancti Bartholomæi Lucani coram Priore sancti Fridiani & Primicerio sancti Martini Lucanensis à sede apostolica iudicibus delegatis quæstio verteretur, & utraque pars in eosdem iudices compromittens, ipsorum arbitrium se promiserit servaturum, ac ipsi iudices certum duxerint arbitrium proferendum, super prolato arbitrio utrinque dubitatio est exorta, quam petiistis per sedem apostolicam declarari. Nos igitur, publico instrumento arbitrium continente diligenter inspecto, cognovimus quòd secundum formam arbitrij Prior sancti Bartholomæi Lucani tenetur habere consilium cum familia hospitalis ejusdem & tractare cum ea de inveniendò rectore, sed sive concordet sive discordet familia cum ipso Priore, idem Prior eligere debet in utroque casu rectorem. Propter quod dicimus quòd nisi Prior super inveniendò rectore tractaverit cum familia hospitalis & ipsius consilium requisierit, non habet potestatem eligendi rectorem, & si alio modo rectorem elegerit, ejus electio haberi debet irrita & inanis. Verum habita cum familia consilio & tractatu de inveniendò rectore, ipse Prior

Epist. 147. Definitur quæstio de electione rectoris ejusdem hospitalis. Cap. Cum olim. De arbitrio.

In certi collect. Vnde. At vobis. habent Verum, ut hinc.

liberè potest rectorem eligere, duntaxat idoneum, sive concordet sive discordet cum ipso familia super inventione rectoris. Ne verò familia concordante in personam idoneam, Prior ab ipsa malitiosè discordet, sub obtestatione divini judicij districtè præcipimus ut Prior malitiosè non respuat personam idoneam in quam familia concordaverit, sed eam cum ipsius consilio & tractatu eligat in rectorem; ita quòd si contra hoc districtum præceptum ausu processerit temerario, postquam id apud superiorem fuerit sufficienter ostensum, & ejus cassetur electio, & ipse canonicè puniatur. Licet autem secundùm formam arbitrij fratres qui recipiendi sunt in hoc hospitali recipi debeant per manus prædicti Prioris, ei obedientiam promittendo, ne tamen idem Prior malitiosè recuset recipere fratres, ut defunctis præsentibus & in locum eorum nullis aliis substitutis ipsum hospitale liberius pro sua ordinet voluntate, sub præmissa districtione jubemus ne defectum fratrum Prior malitiosè procuret, sed cum consensu rectoris & familiæ hospitalis fratres sine difficultate recipiat, quandoque necessitas postulaverit; ita quòd si hanc contempserit jussionem, postquam de tali fuerit præsumptione convictus, præter penam canonicam quam sibi meretur infligi, per rectorem & familiam ea vice fratres in hospitali qui necessarij fuerint ordinentur ipso penitus inconsulto. Datum Soræ 14. Non. Augusti, pontificatus nostri anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
de Coldritz Præmonstratensis ordinis.

Epist. 148.
De confirmatione privilegiorum.

Cum à nobis petitur quod justum est & honestum &c. usque effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris justis petitionibus grato concurrentes assensu, personas vestras & locum in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis Deo propitio poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem locum de Neubon cum Capella, Ecclesiam de Acastre, partem proventuum Ecclesiæ de Cuventona, pasturam Destvvisel, & terram & pasturam de Chautim, sicut ea omnia justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communitimus. Nulli ergo &c. hanc paginam no-

stræ protectionis & confirmationis infringere &c. Si quis autem hoc &c. usque incursum. Datum Soræ VII. Kal. Septembris &c. ut in alia.

CAPITULO TYRONENSI.

Diligenter auditis & perspicaciter intellectis omnibus quæ coram nobis à partibus proposita & allegata fuerunt super duabus electionibus in vestra Ecclesia celebratis, quia per ea nobis constitit evidenter quòd pars illa quæ dilectum filium * Cantorem Parisiensem elegit erat tam auctoritate quàm numero longè minor, & eum extra Capitulum pluribus ex fratribus inconsultis legitima provocatione contempta eligere non expavit, nos exigente justitia electionem de ipso factam duximus irritandam. Quia verò pars altera, quæ dilectum filium * Decanum vestrum elegit, auctoritate longè major erat & numero, quamvis eum post quatuor appellationes elegerit, quia tamen ex eis duæ non fuerunt legitime, unde illis non fuerat deferendum, & contra reliquas duas nihil extitit attentatum, cum ejus persona multorum testimonio nobis fuerit multipliciter commendata, & contra eam nihil omnino fuerit ab adversa parte probatum, nos de communi fratrum nostrorum consilio electionem de ipso factam auctoritate curavimus apostolica confirmare. Quocirca devotioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus ei de cetero tamquam pastori vestro curetis obedientiam & reverentiam exhibere tam debitam quàm devoram. Datum Ferentini 14. Nonas Octobris, pontificatus nostri anno undecimo.

SEQUENS EPISTOLA
caret inscriptione in veteri codice.

Per originales litteras nostras, quas dilectis filiis Abbati de Plana de Septimo & Priori Camaldulensi super facto electionis monialium sanctæ Mariæ de Mantignano Florentinæ diocesis miseramus, nobis constitit evidenter quòd ultima earum clausula nequiter rata fuit, & eadem litteræ ipsis judicibus tales fuerunt exhibitæ, sicut ex litteris eorundem, in quibus tenor continebatur ipsarum cognovimus manifestè; quarum occasione dicti judices procedere præsumserunt. Quia verò id non est à nobis clausis oculis transeundum, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus quicquid factum est occasione

* Robertum
de Vitro

* Johannem
de Eyya

Vide co. 1.
Gall. Chast.
pag. 774.

Epist. 119.
De electione
Abbatissæ de
Mantignano.

litterarum illarum penitus * irritantes, & quem falsasse noveritis litteras supradictas, tamquam falsarium sublato appellationis obstaculo puniatis. Ceterum quia per privilegium felicitis memoriae Celestini Papae praedecessoris nostri, quod nos ipsi perspeximus, libertas ipsius monasterij declaratur, volumus & mandamus quatinus, nisi venerabilis frater noster Episcopus Florentinus infra duos menses in praesentia vestra ostenderit & probarit quare dictum monasterium eadem uti non valeat libertate, perpetuum ei super hoc silentium imponatis, examinantes postmodum electionem ipsarum monialium & electam, & si eam inveneritis de persona idonea canonicè celebratam, ipsam auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo confirmetis. Datum Sorae pontificatus nostri undecimo.

BARTHOLOMEO CARDICENSI
Episcopo.

I Vstis petentium desideris &c. usque complere. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis & venerabilis fratris nostri Larissiensis Archiepiscopi super hoc apostolatus nostro porrectis precibus inclinati, auctoritate praesentium inhibemus ne quis super beneficio Cardicensi & Valesino, quod idem Archiepiscopus provida tibi liberalitate concessit, temerè te molestare praesumat. Nulli ergo omnino hominum &c. paginam nostrae inhibitionis infringere &c. usque contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit &c. usque incursum. Datum Ferentini 11. Nonas Octobris, pontificatus nostri anno undecimo.

PATRACIENSI ET THEBANO
Archiepiscopis, & Episcopo Ferozilensi.

Q Vanto dilectam in Christo filiam nobilem mulierem relictam Marchionis Montisferrati Dominam Thessalonicae sinceriori diligimus in Domino caritate, tanto eam propensiori studio ducimus admonendam ut hoc modicum corruptibilis vitae tempus cum ea satagat innocentiae puritate decurrere quòd ad aeternae beatitudinis mereatur gaudium pervenire. Proinde, licet eam deceat esse circa quaeque opera pietatis intentam, specialiter erga Ecclesias & viros ecclesiasticos eandem convenit religiosam devotionem habere, ut eos immo illum reveretur in ipsis qui se vult in suis honorari ministris, & sine cujus offensa nequaquam illi

possunt offendi. Ad nostram siquidem audientiam noveritis pervenisse quòd praedicta nobilis venerabili fratri nostro Archiepiscopo Larissiensis & suffraganeis ejus molesta in pluribus, non solum Abbates & abbatias necnon & Presbyteros de Larissa pariter & Larimorond pertinentes ad ipsos in praedictum eorum detinet, verum etiam Graecis Episcopis contra ipsos, (quod, si verum est, grave gerimus & indignum), ne nobis obediant, favorem suum impendere non formidat. Cum igitur haec nec ab ipsa nobili sine animae detrimento praesumi, nec a nobis sine dispendio possint libertatis ecclesiasticae tolerari, eidem relictæ per scripta nostra dedimus in praedictis ut Abbates cum abbatibus & Presbyteros supradictos memorato Archiepiscopo & suffraganeis suis liberè restituere non postponat nec attentet eos molestare de cetero super ipsis, ab injuria quam ei super praefatis Episcopis immo nobis dicitur intulisse taliter desistendo quòd super hoc manum nostram apponere non cogamur. Alioquin, quantumcumque ipsi deferre velimus, quia tamen contra Deum non est homini deferendum, fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus praefatam nobilem moneatis prudenter & inducere procuretis ut mandatum nostrum adimplere procuret. Alioquin ipsam ad id per censuram ecclesiasticam, sicut justum fuerit, appellatione remota cogatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Ferentini 1 v. Non. Octobris, pontificatus nostri anno undecimo.

Scriptum est eidem nobili super hoc.

LARISSIENSI ET ATHENIENSI
Archiepiscopis, & Episcopo Sithoniensi.

E Xposita nobis venerabilis fratris nostri Thebani Archiepiscopi conquectio patefecit quòd Hospitalarij in sua provincia consistentes tam dominos Thebanos quam populum undique constitutum pravis suggestionibus dehortantur quòd minus decimas & primitias Ecclesiae Thebanae ac aliis quibus debent exolvant, ipsi eas contra justitiam usurpare nitentes, cumque Thebana Ecclesia non habeat in redditibus nisi nongentos duntaxat hyperperos, praedicti Thebani domini septingentos de ipsis exactionis nomine quae crostica dicitur annuatim extorquent. Unde fit quòd non nisi ducenti tantum hyperperi restant Archiepiscopo memorato pro se ac suis Clericis totius anni spatio

D d iij

Pol. 171.
Rescriptum sub
protectione a-
postolica sedis.
Vide ad. 16.
103. 171.

Epist. 171.
De decimis
Thessalonicae
innocentiae sui
171.

Epist. 171.
De decimis &
primitiis Ec-
clesiae Theba-
nae.

sustentandis. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatenus dictos Hospitalarios & Thebanos ut ab ipsius Archiepiscopi super iis indebito gravamine conquiescant moneatis prudenter & efficaciter inducat. Alioquin ad id per censuram ecclesiasticam appellatione remota mediante iustitia compellere procuretis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Ferentini v. Idus Octobr. &c. ut supra.

ATHENIENSI ET THEBANO
Archiepiscopi, & Episcopo Castoriensi.

*Epist. 154.
Scribitur pro
plero de Larise.*

Cum dilectus filius nobilis vir Guilelmus de Larise diocesis Larissensis regulam evangelicam excedere sine animæ detrimento non possit, quæ Cæsari quæ sunt Cæsaris & quæ Dei sunt præcipit Deo reddi, eidem nobili per scripta nostra dedimus in mandatis ut Abbates & abbatias, Presbyteros etiam & viros ecclesiasticos de Larise molestare de cetero, sicut fecisse dicitur hætenus, non præsumat, sed debito sibi censu contentus, quem reddidisse dicuntur, in plena permittat eos quiete ac libertate manere. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatenus si præfatus nobilis mandatum apostolicum non curaverit adimplere, vos eum ad id per censuram ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, appellatione postposita compellatis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Ferentini iv. Non. Octobr. pontificatus nostri anno undecimo.

Scriptum est eidem nobili super hoc.

LARISSIENSI ARCHIEPISCOPO.

*Epist. 155.
Vt ritum Latino-
rum observet in
consecrationibus.*

Super Episcoporum consecrationibus & Abbatum ac monialium Græcorum benedictionibus, de quibus à nobis certificari petisti, hoc tuæ fraternitati duximus respondendum, ut quos consecratos vel benedictos inveneris, in suo statu dimittas, eis autem qui consecrandi vel benedicendi fuerint consecrationis & benedictionis munus secundum ritum Latino- rum impendas, monachibus & monachis normam vitæ secundum regulam approbatam quam professi fuerint injungendo. Datum Ferentini iv. Non. Octobr. &c. ut supra.

ARCHIEPISCOPI ET EPISCOPI
& dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & aliis Ecclesiarum Prelatis per regnum Franciæ constitutis.

Cum pro Ecclesiæ libertate pugnantibus Ecclesiæ deceant patrocinio confoveri, auctoritate apostolica constituimus ut dilecti filij ad obsequium Christi signati contra Provinciales hæreticos vel signandi, ex quo vivificæ crucis signum ad expugnandum ipsos hæreticos secundum ordinationem Legatorum nostrorum in pectoribus suis susceperint, tam cum personis quam terris, possessionibus & hominibus, necnon & ceteris bonis suis sub apostolicæ sedis & nostræ protectione consistant, & donec de ipsorum reditu vel obitu certissimè cognoscatur, ea omnia in suo statu libera permaneant & quieta. Quocirca discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus si quis vestrarum diocesum prædicta bona ipsorum interim perturbare tentaverit, cum à procuratoribus, officialibus, vel nuntiis eorum fueritis requisiti, injuriatores seu perturbatores eorum per censuram canonicam appellatione postposita comescatis. Datum Ferentini v. Idus Octobris, pontificatus nostri anno undecimo.

*Epist. 156.
Crucis signum
suscipiunt
sub protectione
apostolicæ
sedis.*

VNIVERSIS CLERICIS AD
obsequium Christi signatis contra Provinciales hæreticos vel signandis.

Cum orthodoxæ fidei zelo succensitate decreveritis proficisci, presentium vobis auctoritate concedimus quatinus redditus vestros pro pietatis hujus opere adimplendo liceat vobis pignori per biennium obligare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere &c. usque contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit &c. usque incursum. Datum Ferentini viii. Idus Octobr. pontificatus nostri anno undecimo.

*Epist. 157.
De eadem.*

ARCHIEPISCOPI ET EPISCOPI
& dilectis filiis aliis Ecclesiarum Prelatis in regno Franciæ constitutis.

Vt contra crudelissimos hostes suos Ecclesia sancta Dei terribilis quasi castrorum acies ordinata procedat ad exterminandum pravitatis hæreticæ sectatores, quæ serpens ut cancer Provinciam penè totam infecit, præsidia militiæ Christianæ de circumpositis regionibus duxi-

*Epist. 158.
De eadem.*

mus convocanda, venerabilibus fratribus nostris Conforanensi & Regensi Episcopis necnon & dilecto filio Cisterciensi Abbate apostolicae sedis Legatis de puratis ipsis in duces ut defensori sanctae trinitatis honorem, sub trino triumphant regimine magistrorum. Quapropter unversitatem vestram rogandam duximus & monendam, per apostolica vobis scripta praecipiendo mandantes quatenus apud subditos vestros studio sedulae praedicationis & exhortationis instetis ut ad opus tam sanctum tam per se quam per sua obsequium Deo devotum & auxilium Ecclesiae opportunum impendant, scientes remissionem peccaminum a Deo eisque Vicario universis indultam qui orthodoxae fidei zelo succenti ad opus se accinxerint huiusmodi pietatis, ut eis labor tam sanctus ad operis satisfactionem sufficiat super illis offensis pro quibus cordis contritionem & oris confessionem veram obtulerint vero Deo. Cum autem pro fraterna defensione pugnantes a fraternali decaat injuriis expediri, volumus & mandamus ut si qui nobilium Clericorum seu etiam laicorum contra pestilentes huiusmodi procedentium ad praestandas usuras juramento tenentur astricti, creditores eorum in vestris diocesis constitutos, cum ab ipsis fueritis requisiti, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis ut eos a juramento penitus absolventes, ab usuratum ulterius exactione desistant. Quod si quisquam creditorum ipsos ad solutionem eoegerit usurarum, ipsum ad restituendum eisdem, postquam fuerint persolutae, simili censura sublato appellationis obstaculo coarctetis, creditores talium diligentius quam poteritis inducentes quatinus terminos ad solutionem debitorum praefixos, donec illi labori vacaverint huiusmodi pietatis, elongent; ut sic demum retributionis eorum gaudeant participio quorum certamen tali promoventi adjuvamento. Praeterea cum non videatur absurdum ut qui publicam causam gerunt, publicis stipendiis sustententur, universos tam Clericos quam laicos in terra nobilium virorum Ducis Burgundiae & Nivernensis & sancti Pauli Comitum necnon etiam aliorum qui ad tam gloriosum certamen signati fuerint constitutos moneatis prudenter & efficaciter inducatis ut quemadmodum venerabiles fratres nostri Archiepiscopus Senonensis & suffraganei ejus fecisse noscuntur, de cunctis provenibus suis unius anni ad tam sanctum &

sumptuosum opus implendum portionem eis decimam largiantur, deputatis aliquibus viris providis ac fidelibus ad eleemosynam huiusmodi colligendam, qui collectam assignent sicut praedicti Legati dixerint disponendum. Datum Ferentini v. i. Idus Octob. pontificatus nostri anno undecimo.

PHILIPPO ILLUSTRARI REGI Francorum.

VT contra crudelissimos hostes suos Ecclesia sancta Dei &c. ut in alia usque. Quapropter serenitatem regiam rogandam duximus & monendam, in remissionem sibi peccaminum injungentes quatinus cum a praedictis Legatis fueris requisitus, consilium eis ad hoc & auxilium opportunum impendas, populos tibi subditos inducendo ut ad opus tam sanctum tam per se quam per sua obsequium Deo devotum & subsidium Ecclesiae necessarium exhibere procurent, scientes remissionem peccaminum &c. usque obtulerint vero Deo. Quia igitur apud eos districtio forte poterit proficere temporalis a quibus super hoc spiritualis inductio non admittitur, tuam regalem mansuetudinem in Domino deprecamur quatinus Iudaeos sub tuo dominio constitutos inducas regiaque potestate compellas ut debitoribus suis in huiusmodi Dei obsequium profecturis omnino relaxent usuras, & terminos ad exolvendum sortem praefixos, si fieri potest, prorogent competenter, ut praeter subventiones alias quas Ecclesiae in tam sancto negotio ministraveris, ex hoc quoque merces tibi aeternae retributionis accrescat. Datum Ferentini v. i. Idus Octob. pontificatus nostri anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO LARISSENO.

Svpplicavisti nobis ut cum in sede tua propter hostium circumstantiam sine damno rerum & propriae timore persona residere non possis, residendi apud Ferchikam largiri tibi licentiam dignaremur, qui videlicet locus dioecesa sibi est lege subiectus, & in eo dudum sedes archiepiscopalis noscitur extitisse; maxime cum loci Comestabulus, si hoc fiat, locum ipsum intendat beneficiis ampliare. Quocirca fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus quatenus ob necessitatem huiusmodi residentiam tuam in loco facias memorato, ita tamen ut per hoc priori loco archiepiscopalis dignitas minime auferatur. Datum Ferentini i. i. Idus Oc-

Epist. 139. Ut Iudaei remittant usuras Crucifigatis.

Epist. 160. Datur sibi licentia residentiae apud Ferchikam.

tobr. pontificatus nostri anno undecimo.

MAGISTRO AIMERO
Canonico sancti Andree Pistavenfis.

Epist. 161.
Respondetur
ad ejus consul-
ta.

SVper litteris quæ ab aliquibus ex ma-
litiâ, & à nonnullis ex ignorantia, ta-
cita veritate vel falsitate suggesta impe-
trantur à nobis, diversos intelleximus di-
versa sentire, aliis asserentibus eos debere
prorsus carere omni commodo litterarum,
cùm mendax preceptor carere debeat im-
petratis, aliis verò dicentibus quòd etfi
forma carere debeant in litteris nostris
expressa, nihilominus tamen juxta rigo-
rem juris sit à delegato iudice in negotio
procedendum. Nos igitur inter eos qui
per fraudem vel malitiam & illos qui per
simplicitatem vel ignorantiam à nobis lit-
teras impetrant hujusmodi credimus dis-
cretionem habendam, ut ij qui priori mo-
do falsitatem exprimunt vel supprimunt
veritatem, in suæ perversitatis poenam
nullum ex litteris commodum consequan-
tur, ita videlicet quòd delegatus, post-
quam sibi super hoc fuerit facta fides,
nullatenus de causa cognoscat. Inter alios
autem qui posteriori modo litteras impe-
trant dicimus distinguendum quæ falsitas
suggesta fuerit, vel quæ veritas sit sup-
pressa. Nam si talis expressa sit falsitas vel
veritas occultata quæ, quamvis fuisset ta-
cita vel expressa, nos nihilominus saltem
in forma communi litteras dedissemus,
delegatus non sequens formam in litteris
ipsis appositam secundum ordinem juris
in causa procedat. Si verò per hujusmo-
di falsitatis expressionem vel suppressionem
etiam veritatis litteræ fuerint impetratæ
qua tacita vel expressa nos nullas prorsus
litteras dedissemus, à delegato non est ali-
quatenus procedendum, nisi forsitan ea-
tenus ut partibus ad suam præsentiam evo-
catis, de precum qualitate cognoscat; ut
sic in utroque casu eadem ratio quæ de-
legantem moveret, moveat etiam delega-
tum, & ubi delegans suas litteras denega-
ret, delegatus etiam suæ cognitionis offi-
cium nullatenus interponat. Datum Fe-
rentini xv. Kal. Novembr. pontificatus
nostri anno undecimo.

WILLELMO DOIARD
Canonico Thebano.

Epist. 162.
Confirmatur
sibi præbenda
Thebana.

SOlet annuere sedes apostolica &c.
usque impertiri. Eapropter, dilecte in
Domino fili, tuis postulationibus grato
concurrentes assensu, præbendam quam
in Ecclesia Thebana es canonicè assecu-

tus, sicut eam justè possides & quietè,
auctoritate tibi apostolica confirmamus
& præsentis scripti patrocinio communi-
mus. Nulli ergo &c. nostræ confirmatio-
nis &c. Si quis autem hoc &c. usque no-
verit incursum. Datum Ferentini xiiii.
kal. Novembris, pontificatus nostri anno
undecimo.

GVALTERIO CATHANIENSI
Episcopo, regni Sicilia Cancellario.

HVmilitatem tuam & venerabilis fra-
tris nostri Archiepiscopi Montis re-
galis commendamus in Domino caritatem,
per quam videlicet non quæ sua sed quæ
lesu Christi sunt quærens, non est exalta-
tum cor suum ex eo quòd humiliari te non
refugis coram eo, obedientiam sibi & re-
verentiam, sicut per suas litteras intellexi-
mus, offerendo, quæ Montano Archie-
piscopo Cathaniensis Ecclesiæ ratione de-
betur. Cùm igitur regis negotiis ac servi-
tius familiaritate necessaria & familiari ne-
cessitudine sis implexus, ac ideo sit necesse
ab omni tibi suspicione caveri, eidem Ar-
chiepiscopo per nostras dedimus litteras in
mandatis ut tuæ regiæque commoditati ac
nostris precibus condescendens, tibi su-
per juramento sibi debito impendendo
necessitate deferat exigente. Quocirca
fraternitatem tuam monemus attentius &
hortamur, per apostolica tibi scripta man-
dantes quatenus gratiæ quam tibi fecerit
non ingratus, ipsum habeas in ea reveren-
tia & honore in qua eum fores juramento
præstito habiturus, exhibitis ei, si volue-
rit, ad majorem cautelam litteris tuis, in
quibus spondeas & promittas quòd & ad
mandatum nostrum tempore opportuno,
si necesse fuerit, fidelitatem sibi debitam
exhibebis, & interim ei obedientiam &
reverentiam, ac si fidelitatem præstitisses,
impendes, sollicitè providendo ut de gra-
tiæ nostræ favore securus talem erga nos &
Romanam Ecclesiam satagas te habere
quòd qui tecum in veritate procedimus,
eò quòd & te ambulare jam scimus in ve-
ritate nobiscum, ad honorem & incre-
mentum tuum, ad quod ferventer inten-
dimus, ferventiùs accendi possimus, cùm
illius in hac parte noverimus vestigia imi-
tari qui dicit: *Convertimini ad me, & ego
converterar ad vos.* Datum Ferentini xiiii.
kal. Novembris, pontificatus nostri anno
undecimo.

*Scriptum est super hoc Archiepiscopo Mon-
tis regalis.*

BARTHO.

BARTHOLOMÆO DE CEPERANO.

Cum dilectus filius Orandinus de Pon-
tecurvo Miles coram dilecto filio Ia-
cobo Subdiacono & Capellano nostro,
quem tibi & ei dedimus auditorem, pro-
posuisset te suum esse vassallum, teque ra-
tione quorundam molendinorum, domo-
rum, vinearum, & quarundam aliarum
possessio-
rum ad se spectantium, ut dicebat,
quæ apud Ceperanum habere dinosceris,
teneri sibi cum unico equo servire, te que
præmissis omnino negante, post præsti-
tum ab utraque parte calumniæ juramen-
tum ad præmissa probandum, idem Oran-
dinus quosdam testes produxit, quibus
postmodum publicatis, cum Subdiacono
memoratus tam dicta testium quam ea
quæ utrinque fuere proposita coram eo
nobis fideliter intimasset, nos eidem in-
iunximus ut de consilio dilecti filij Pelagij
sanctæ Lucie ad septa solis Diaconi Cardi-
nalis sententiam promulgaret. Qui cognos-
cens prædictum Orandinum intentionem
suam minimè fundavisse, cum auctore non
probante reus, etsi nihil præstiterit, de-
beat obtinere juxta legitimas sanctiones,
ab impetitione ipsius de consilio Cardinalis
ejusdem sententialiter te absolvit, super
præmissis omnibus ei perpetuum silentium
imponendo. Nos igitur ejus sententiam
ratam habentes, ipsam auctoritate aposto-
lica confirmamus & præsentis scripti pa-
trocinio communimus. Nulli ergo omni-
no hominum liceat hanc paginam nostræ
confirmationis infringere aut ei ausu teme-
rario contraire. Si quis autem hoc atten-
tare præsumpserit &c. usque incursum.
Datum Ferentini x. kal. Septembris, pon-
tificatus nostri anno undecimo.

MEDIOLANENSI ARCHIEPISCOPO
S. R. E. Cardinali.

Ex parte tua nostro est apostolatu re-
seratum quod sæpius dubitasti utrum
cum contingit tuum vassallum decedere &
ad te feudum ipsius redire, feudum ejus
alij liceat tibi dare, cum juramento tenea-
ris astrictus non infeudare de novo, Ro-
mano Pontifice inconsulto. Ad hæc, si vas-
sallum tuum feudum alienare contingat, an
ipsius filium vel consanguineum confor-
tem ejusdem feudi de ipso valeas investi-
re. Alia quoque tua dubitatio continebat
utrum cum feudum alienatum repereris
quod per te facile recuperare non potes,
possis alicui laico in feudum illud concede-
re, qui & illud recuperet & in feudum per
Ecclesiam recognoscat. Nos igitur super
Tom. II.

is de mente tua scrupulum volentes dubi-
tationis auferre, præsentium tibi significa-
tione mandamus quatinus si quando præ-
fati casus emerferint, in primo feudum
decedentis liberè, si videris expedire, con-
cedas, ac in secundo filium vel consangui-
neum alienantis investiens, in tertio feu-
dum alienatum ei poteris licenter conce-
dere per quem ipsum Ecclesia valeat reha-
bere. Datum Ferentini x. kal. Novembris,
pontificatus nostri anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Vincentij.

Cum inter vos & venerabilem fra-
trem nostrum Ricc. Episcopum Tre-
ventinum coram dilecto filio nostro Pela-
gio sanctæ Lucie ad septa solis Diacono
Cardinale, cui vos commissimus audien-
dos, controversia verteretur, ipso Epis-
copo proponente quod decimæ possessio-
num quæ sunt circa Rivum obscurum ac
Sangrum versus monasterium vestrum,
ac per habitatores castrorum Rivi obscuri
& Alfedene coluntur, ad ipsum de jure
spectabant, & quod in castris ipsis, utpo-
te in sua diocesi constitutis, per vos scrip-
ta minimè conferri debebat, vobis au-
tem è contrario respondentibus quod etsi
præfata decimæ ad eundem Episcopum
nequaquam alio jure spectarent, tuti ta-
men præscriptione quadragenaria, quam
obligastis vos probaturos, eratis, nos au-
ditis & intellectis rationibus & attestatio-
nibus utriusque partis coram præfato Car-
dinali productis & nobis relatis fideliter
per eundem, ab impetitione ipsius Epis-
copi super decimis prælibatis iustitia vos
absolvimus exigente, imponentes ei si-
lentium super ipsis, collationem vero
chrisimatis in prædictis castris adjudicavi-
mus Episcopo memorato. Nulli ergo &c.
hanc paginam nostræ diffinitionis infrin-
gere &c. Si quis autem hoc attentare præ-
sumpserit &c. usque incursum. Datum
Ferentini xii. Kal. Novembris, pontifi-
catus nostri anno undecimo.

LVCANO EPISCOPO.

Dum olim, frater Episcopo, cum di-
lectis filiis Abbate ac monachis sancti
Salvatoris de Fischecho super plebe de Sa-
lamazano & adjacentibus Capellis ipsius in
nostra præsentia litigando, institutionem
Clericorum in eis & alia ad jus episcopa-
le spectantia vendicares, ad fundandam
intentionem tuam jus commune prius
palter allegabas, cujus auctoritate dicebas

E e

Epist. 164.
Confirmatur
quædam sen-
tentia lata pro
156.Epist. 165.
Vt Archiepiscopus
eposj Montis
regalis impo-
nar revocari
& honoremEpist. 166.
Eis decimæ ad-
judicantur.Epist. 167.
De feudis licen-
tibus vel non.
C. Ex parte
de feudis.Epist. 167.
Confirmatur
privilegia mo-
nasterij de Fi-
schecho.
Cap. Cum o-
lim. De præ-
scriptis.

universa spiritualia in prædictis locis, quæ sunt in tua diocesi constituta, ad te tamquam ad diocesânem Episcopum pertinere. Arbitrium præterea super hoc promulgatum à bonæ memoriæ Pistoriensi Episcopo & Archipresbytero ac Primicerio Lucanis à partibus electis allegans, quod ab utraque parte fuerat communiter approbatum, in quo continetur expressè ut postquam in eadem plebe conversus quisquam in Plebanum electus fuerit ab Abbate, Lucano Episcopi præsentetur, ab ipso confirmationis gratiam recepturus, & promissurus eidem cum suis Presbyteris sub hac forma obedientiam manualementem ut ad synodum, Capitulum, & etiam letanias ad Ecclesiam sancti Martini cum populo suo vadat, & Episcopo in annua procuratione ac de quarta respondeat decimarum, & cum necesse fuerit, ei subministrer auxilium, & servet ejus sententiam interdicti latam in populum Fischeclensem, & si Plebanus vel Presbyteri sui Lucanam Ecclesiam forsân offenderent in iis quæ in arbitrio continentur, & Abbas semel & bis requisitus infra viginti dies offensam non faceret emendari, liceret Lucano Episcopo pro illa culpa eos tamquam suos Presbyteros judicare. Ad elidendam autem intentionem tuam Abbas prædictus felicis recordationis Gregorij septimi Papæ prædecessoris nostri privilegium exhibebat, quod prædictum arbitrium multo videbatur tempore præcessisse, per quod tam Fischeclense monasterium quam plebs & Capellæ prædictæ videbantur libertate donatæ. In ipso siquidem continetur quod jam dictus prædecessor noster Ecclesia de Salamazano, cum Capellis adjacentibus monasterio memorato concessis instituit ne quis Archiepiscopus vel Episcopus locum ipsum seu plebem & Capellas prædictas molestare audeat, vel Presbyteros ab Abbate qui pro tempore fuerit inibi constitutos excommunicare vel etiam judicare, sed sub tutela & immunitate ac iudicio Romani Pontificis consistentes omnipotenti Deo securè deservire procurent. Aliorum quoque Romanorum Pontificum, Urbani scilicet, Paschalis, Calixti, Eugenij, Anastasij, Adriani, Alexandri, & Lucij dictus Abbas privilegium utebatur post arbitrium promulgatum obtentis, qui libertatis sibi privilegia concedere videbantur. Sic enim in singulorum privilegij inter cetera reperitur. *Sancimus etiam ut nec Episcopo nec Archiepiscopo cuiquam aut eorum ministris liceat locum*

ipsum, scilicet monasterium Fischeclense, vel ejus monachos aut adjacentes Ecclesias de Salamazano cum Capellis suis vel Presbyteros ab Abbate constitutos ibidem præter Romani Pontificis conscientiam excommunicare aut supponere interdicto. Proposuit præterea dictus Abbas quòd etsi prædicta ad se de communi jure spectarent, super iis tamen tam ipsum quam monasterium suum legitima constabat præscriptione munitum. Per testes quoque suos & partis tuæ, qui coram dilecto filio Priore sancti Fridiani Lucani de mandato nostro fuerant utrinque producti, dicebat esse probatum quòd super præmissis omnibus monasterium suum per quadraginta annos & amplius pacifica fuerat possessione gavisum, allegans insuper per arbitrium sæpèdictam nullum potuisse monasterio præjudicium generari, tum quia major & sanior pars Capituli ejusdem loci nullatenus compromissioni memoratæ consenserat, tum etiam quia Romanæ sedis auctoritas, ad quam monasterium & Ecclesiæ pertinebant, accessisse minimè probabatur. Ad hæc autem ex parte tua extitit sic responsum, quòd privilegio Gregorij Papæ, utpote manifestè suspecto, fides adhibenda non erat. Nam in ea sui parte inveniebatur abasum in qua vis quæstionis existit, ubi videlicet sit mentio de Capellis. Sed nec per alia privilegia proponebas eundem Abbatem aliquod debere commodum reportare, cum illa viderentur per subreptionem obtenta, cum de prædicto arbitrio à partibus approbato, quod in rei judicatæ auctoritatem transierat, nullam faciat mentionem. Adiciens insuper te non posse præscriptionis objectu ab adversa parte repelli, quia licet quidam testes deponant se à quadraginta annorum tempore recordari, & adiciant se vidisse monasterium super iis quæ ad jus episcopale spectant in prædictis locis libertate gavisum, per depositiones tamen hujusmodi de quadraginta annorum possessione continua non fit fides, eum hæc duo concurrere satis possint, ut & testes à quadraginta annorum tempore recordentur, & à decennio citra duntaxat monasterium ipsum in possessione viderint prædictorum. Sed hoc frivolum pars altera reputando respondit quòd etsi testes aliqui verbis dubiis sic utantur, plures tamen testes sunt qui apertè testantur se à quadraginta annis & ultra monasterium memoratum in continua prædictorum omnium possessione vidisse. Contra quod pars tua

propofuit replicando quia licet de quadraginta annorum præfcriptione conftaret, tempus tamen * ſchifmatis quod in Luca- na Eccleſia interveniſſe per teſtes erat oſtenſum debebat merito de computatio- ne ſubduci. E contra parte altera respon- dente quòd licet de ſchifmate quod in- terceſſerat fuerit facta fides cum quan- to tempore duraverit minimè ſit oſten- ſum, & potuerit modico tempore dura- viſſe, propter hoc tamen præſcriptionis ob- jectio non poterat efficaciter impedi- ri; præcipuè cum per plures teſtes quadra- ginta quinque annorum præſcriptio ſit probata. Nos igitur iis & aliis quæ co- ram nobis utrinque fuere propoſita perſ- picaciter intellectis, quia prædictus Ab- bas ſufficienter oſtendit monaſterium ſuum ſuper inſtitutionibus, deſtitutionibus, & ordinationibus Plebani & Clericorum, baptiſmo, poenitentia in levioribus culpis, ſepultura, decimarum perceptione, ac di- vinit officiis celebrandis tam in plebe quam Capellis etiam ſupradictis, in ex- communicando quoque, interdicens, & etiam abſolvendo, legitima præſcriptione munitum, Abbatem ipſum ab impetitione tua ſuper jamdictis articulis de conſilio fratrum noſtrorum duximus abſolvendum, ſuper illis tibi perpetuum ſilentium impo- nendo, ſuper aliis omnibus quæ ad jus epiſcopale ſpectare noſcuntur juxta tenorem arbitrij eundem Abbatem quoad ple- bem & Capellas prædictas ſententialiter condemnantes. Nulli ergo omnino homi- num liceat hanc paginam noſtræ diffini- tionis infringere &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſu- rum. Datum Ferentini 11. Kal. Novem. pontificatus noſtri anno undecimo.

ABBATI ET MONACHIS
ſancti Salvatoris de Fieſeco.

Epif. 168. De eadem re. Cvm venerabilis frater noſter Luca- nus Epiſcopus ſuper plebe de Sala- mazano & adjacentibus Capellis ipſius vo- biſcum in noſtra dudum præſentia litigan- do inſtitutionem Clericorum in eis & alia ad jus epiſcopale ſpectantia ſibi intende- ret vendicare, ad fundandam intentionem ſuam jus commune principaliter allegabat &c. *in eundem ſerè modum uſque.* Ad eli- dendam autem intentionem Epiſcopi ſic fundatam, tu fili Abbas &c. *in eundem ſerè modum ut ſuprà uſque in finem.* Datum Ferentini &c. ut in alia.

GERARDO FVNDATORI
Capelle in ſuburbio Wiennæ ad honorem
ſancti ſpiritus & beati Antonij conſtitutæ.

Dilectus filius nobilis vir Dux Auf- triæ per ſuas nobis litteras intima- vit quòd cum de ſuo conſilio & conſenſu Capellam in ſuburbio Wiennæ ad hono- rem ſancti ſpiritus ac beati Antonij con- ſtruxiſſes, & ad opus pauperum cum de- cem & novem areis tuis ibidem adjacen- tibus eam pio dotaviſſes amore, ſentiens odoris fragrantiam quæ per Dei gratiam de religione hospitalis noſtri ſancti ſpiri- tus* in Saxia procedit, illam ei commit- tere decreviſti, cenſum unius marcæ ar- genti ſibi annualiter reddituram. Nos igitur tuis & ejuſdem Ducis precibus incli- nati, Capellam ipſam cum omnibus bo- nis tam eccleſiaſticis quam mundanis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum dante Domino juſtis mo- dis poterit adipiſci, necnon etiam & per- ſonas conſiſtentes in ipſa ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, eamque ſub prætaxato cenſu hospitali prædicto ſancti ſpiritus applicamus, præſentium auctoritate mandantes quatinus, ſicut hæ- tenus, ſub tua interim gubernatione con- ſiſtat donec magiſter hospitalis jamdicti per ſe vel ſuum nuntium eam viſitans, ſe- cundum Deum & ſuam regulam de ip- ſius utilitate diſponat. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis &c. *uſque* in- curſurum. Datum Ferentini 11. Kal. No- vembriſ, pontificatus noſtri anno unde- cimo.

ARCHIEPISCOPO BENEVENTANO.

Bona memoria &c. *uſque* inveſtire. Ceterum licet tranſmiſſæ nobis tuæ litteræ continerent quòd Eccleſia memo- rata ad donationem Eccleſiæ Beneventa- næ pertineat, quamvis per felicis memo- riæ Alexandrum Papam præceſſorem noſtrum prædicto collata fuerit Cardina- li, quia tamen à nonnullis accepimus quòd ipſius collatio ſpecialiter ſpectat ad Ro- manum Pontificem, ac Romanam Eccle- ſiam in hac poſſeſſione reperimus, ean- dem Eccleſiam de manu noſtra duximus conferendam, nolentes ex donatione hu- juſmodi ullum Eccleſiæ Beneventanæ præ- judicium generari ſi volueris vel potueris forſan oſtendere quòd eadem ad donatio- nem tuam debeat pertinere. Datum Fe- rentini.

Epif. 168. Suſcipitur in protectione apoſtolice ſedis.

Vide geſta In- noc. III. cap. 144.

Epif. 170. De donatione ejuſdem Ec- cleſiæ.

LARISSENO ET THEBANO
Archiepiscopis.

Epist. 171.
Vt inquitant
de postulato
ad Ecclesiam
Thessaloni-
censem.
Vide lib. 13.
epist. 13.

Dilecti filij Canonici sanctæ Sophiæ Thessalonicensis suas nobis litteras direxerunt, per quas unâ cum dilectâ in Christo filia nobili muliere relicta Marchionis Montisferrati, necnon & dilectis filiis nobilibus viris Comite de Blandera da Bajulo & aliis Thessalonicensis regni Baronibus, qui super hoc ipso sua nobis scripta misere, multiplices Ecclesiæ Thessalonicensis ac regni necessitates & angustias exponentes, nostro humiliter apostolatui supplicarunt ut postulationem quam iidem Canonici, prædictorum accedente favore, de venerabili fratre nostro Archiepiscopo Verissiensis fecerunt admittere dignemur, cum per ipsius circumspectam prudentiam & circumspeditionem prudentem singulariter quasi sperent, non solum Ecclesiæ, sed & regni posse necessitatibus provideri. Quia igitur nobis plenè non potuit de ipsa postulatione constare, cum juxta morem Ecclesiæ Romanæ canonibus concordantem postulationes hujusmodi, sicut electiones, regularem examinationem deposcant, eò quòd in postulationibus plura sunt quam in electionibus attendenda, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus inquisita diligenter & cognita veritate, si postulationem ipsam ab iis qui eam celebrare possunt & debent inveneritis canonicè celebratam, & præfatum Archiepiscopum, sicut à quibusdam nobis fuerat intimatum, administrationi Thessalonicensis Ecclesiæ se minime ingessisse, propter multam necessitatem vice nostra postulationem admittatis eandem, & absolventes eum à vinculo quo Verissiensis Ecclesiæ tenebatur, injungatis eidem ut palleum quod sub nomine ipsius Ecclesiæ Verissiensis accepit nobis remittere non postponat, aliud, dante Domino, prout convenit, ad nomen Thessalonicensis Ecclesiæ recepturus. Quòd si vel postulationem minùs canonicè celebratam vel illum administrationi se constiterit ingessisse, auctoritate nostra districtè inhibere sibi curetis ne prioris Ecclesiæ mediocritate despecta, Thessalonicensi tamquam celebriori quoquo modo ingerere se præsumat, sed in ea vocatione qua vocatus est permanens Ecclesiam quæ prius ei commissa fuerat studeat gubernare, considerans quòd in hoc multam gratiam

sibi facimus, maximè si sic præfate administrationi repertus fuerit irrepsisse, cum secundum canonicas sanctiones is qui supra mensuram sui juris affectans augeri, priori cathedra derelicta sine conniventia Romani Pontificis, cui soli est auctoritas reservata translationes Præfulum concedendi, ad aliam se transfulerit, & prima carere debeat, quam per superbiam speravit, & à secunda repelli, quam per avaritiam concupivit. Ne verò prædicta Thessalonicensis Ecclesia diutius maneat pastoralis regimine destituta, illos ad quos pertinet ipsius electio moneatis ut absque mora personam idoneam per electionem canonicam sibi præfiant in pastorem. Si autem propter personarum defectum, quò non solum ipsam Ecclesiam sed & totam provinciam credimus laborare, personam idoneam non potuerint ad ejus regimen invenire, vos id nobis per vestras litteras intimetis. Qui, si Canonici memorati cum favore præfate nobilis & aliorum quos supra nominavimus desiderio per litteras quas nobis duxerint destinandas expressò poposcerint, eis auctore Domino dignum Pontificem de nostris manibus consecratum & decoratum palleo, insigni videlicet plenitudinis pontificalis officij, curabimus destinare, qui & sciet & poterit cum sapientiæ divinæ potentia commissam sibi Ecclesiam spiritualiter & temporaliter gubernare. Datum Ferentini Kal. Novembris, pontificatus nostri anno undecimo.

DILECTO IN CHRISTO
filio Pontio Abbati monasterij sancti Egidij ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Quamvis Ecclesiarum omnium cura nobis & sollicitudo imminet, illis tamen locis atque personis quæ beato Petro & sanctæ Romanæ Ecclesiæ specialius adhærere & in ejus fidelitate atque obedientia devotius permanere noscuntur attentiori cura providere nos convenit. Ut autem pro beati Egidij monasterio, cui Deo auctore præesse dinosceris, diligenti sollicitudine vigilemus tanto amplior nobis necessitas est injuncta quanto idem locus ab exordio suæ fundationis ad jus & dominium ejusdem Apostolorum principis specialiter dinoscitur pertinere. Tuis itaque, dilecte in Domino fili Pontii Abbas, justis postulationibus benignum impertientes assensum, ad exemplar prædecessorum nostrorum sanctæ recordationis Innocentij, Eugenij, & Adriani quarti Romano-

Leo 1. epist.
84. & apud
Gratian. 7. q.
1 c. 31. si quis
Episcopus.

Epist. 171.
De consecra-
tione penite-
ntiarum.

rum Pontificum, omnem libertatem seu immunitatem vobis ac vestro cœnobio per antecessorum nostrorum privilegia contributam presentis privilegij pagina roboramus, statuentes ut nulli omnino Archiepiscopo vel Episcopo liceat super idem cœnobium vel Abbatem sive monachos ibidem Domino servientes manum excommunicationis aut interdictionis extendere, sed tam vos quam monasterium cum villa quieti semper ac liberi ab omni episcopali exactione vel gravamine per omnipotentis Dei gratiam maneatis. Monachos verò & Presbyteros seu Clericos qui in vestris obedientiis commorantur, pro delictis suis à quibuslibet laicis capi, verberari, aut ad redemptionem cogi penitus prohibemus. Præterea statuimus ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permanent. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Abbatis videlicet sancti Ægidij * de Ungaria & sancti Eusebij de Provincia, Ecclesias sancti Ægidij de Aceio, Ecclesiam sancti Ægidij de Duno, Ecclesiam sancti Ægidij de Supervia cum villa, Ecclesiam sancti Eusebij de Longobardia, Ecclesiam sancti Baudilij de Hispania, Ecclesiam sanctæ Eulaliæ de Barbastia, Ecclesiam de Revinas cum sua villa, Ecclesiam de Boccona cum villa, Ecclesiam sancti Andree de Lucapello, Ecclesiam sancti Ægidij de Tolmone, Ecclesiam sancti Ægidij de Creisfaco, Ecclesiam sancti Hippolyti de Melfeo cum villa, Ecclesiam sancti Lupi, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Fraixeneto, Ecclesiam sancti Iohannis de Gardonenca cum villa, Ecclesiam sanctæ crucis de Molazano, Ecclesiam sancti Martini de Cerbario cum sua Capella, Ecclesiam sancti Stephani de Corconna, Ecclesiam sancti Amantij cum villa, Ecclesiam sancti Martini de Orianegues, Ecclesiam sancti Martini de Cinciano, Ecclesiam sancti Andree de Berniz cum Capella sua, Ecclesiam sancti Saturnini de Seura cum ipsa villa, villam de Bionz, Ecclesiam sanctæ Cecilie de Stagello cum ipsa villa, Ecclesiam sancti Felcis de Aspirano cum ipsa villa, Ecclesiam sanctæ Columbæ cum media villa, Ecclesiam sancti Andree de campo Mariniano, Ecclesiam sanctæ Ma-

riæ de Saturanicis, Ecclesiam sancti Ægidij de Missiniaco, Ecclesiam sancti Stephani de Castlar cum Capella, Ecclesiam sancti Petri de Prevencheris cum villa & Ecclesiis suis, Ecclesiam sancti Andeoli de Robiaco cum Capella & villa, Ecclesiam sancti Victorini, Ecclesiam sancti Andree, Ecclesiam sancti Petri de Vannis cum ipsa villa, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Monte alto cum Capella & villa, Ecclesiam sancti Baudilij de Somerio cum Capella, Ecclesiam sancti Servij ultra Rhodanum cum villa, Ecclesiam sancti Petri & sancti Michaelis juxta castrum Rossilianis, Ecclesiam sancti Privati cum villa, Ecclesiam sancti Stephani de Menerba cum Capellis & villa, Ecclesiam sancti Christophori de Vacheris cum Capella & villa, Ecclesiam sancti Iohannis de Albenatis cum villa & parochiali Ecclesia sanctæ Mariæ, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Redose cum villa, Ecclesiam sanctæ Columbæ de Capingo, Ecclesiam sancti Ægidij de Padernis, Ecclesiam sancti Maximi de Medenis, Ecclesiam sancti Petri de Inter-montes cum ipsa villa, Ecclesiam sancti Petri de Trincatalis, Ecclesiam sancti Iohannis de Meiano, Ecclesiam sancti Sebastiani de Montepesaro, Ecclesiam sancti Petri de Launiaco, Ecclesiam sancti Salvatoris de Caifanigis, Ecclesiam sancti Eugenij de Orbesat cum Capella, Ecclesiam sancti Genesij de Medio gozez, Ecclesiam de Acione, Ecclesiam de Malbosc cum sua Capella, Ecclesiam de Rocca, Ecclesiam de Camponaz, Ecclesiam de Lardario, cum Ecclesiis & omnibus earum pertinentiis, castrum de Montfort, Castrum de Lennatio, & quinque modiatas terre ac quatuor candelas cotidianas quæ quondam R. de Berjaco monasterio sancti Ægidij testamento reliquit. Transactiones præterea quæ inter vos & Iohannem Nemaufensem atque Raimundum Vzeticensem Episcopos de Ecclesiarum quarionibus factæ sunt, & authentico scripto firmatæ, vobis nihilominus confirmamus. Illud autem auctoritate apostolica prohibemus, ut nullus Abbas vel monachus thesaurum, honores, vel possessiones præfati monasterij seu cellarum ad ipsum pertinentium, quæ aut modò habentur, aut in futurum largiente Domino acquirentur, alienare, distrahere, impignorare, vel in feudum, censum, seu beneficium alicui Militi dare præsumat, nisi fortè pro redemptione videlicet captivorum, pro communi & graviori famis inopia, & pro emptione seu pro

redemptione possessionum. Id ipsum autem si contigerit, totius fiat communi deliberatione Capituli, ut nihil dolo vel subreptione aliqua, sed prædictarum necessitatum instantia committatur. Abbas verò vel monachus qui hoc attentaverit, Abbas siquidem abbatiæ regimine careat, & excommunicationis sententia percellatur, monachus autem à monasterio penitus & ab ejus honoribus excludatur & ejusdem excommunicationis sententia teneatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit. Prohibemus etiam ut infra villam sancti Ægidij & circa eandem villam usque ad unam leugam nulli Hospitaliariorum seu militum Templi vel cuilibet alij personæ absque Abbatis & Capituli consensu liceat religiosam domum, Ecclesiam, oratorium, seu munitionem construere, cimiterium habere, divina officia populo celebrare cum villa ipsa cessaverit, signa pulsare, oblationes à populo in Missarum celebratione suscipere, baptizare, & parochianos vestros ad officia divina suscipere. Obeunte verò ejusdem vestri loci Abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres ipsius monasterij communi assensu vel pars consilij sanioris secundum Deum & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Sanè illam Tolosani Comitis nobilis memoriæ Raimundi abdicationem auctoritate sedis apostolicæ confirmamus. Siquidem Comes ipse honores omnes ad beatum Ægidium, pertinentes tam in valle Flaviana quam in extrinsecis, quicquid justè vel injustè videbatur tenere, omnes rectas sive pravas consuetudines quas ipsius antecessores aut ipse habuerant, ob honorem Dei & beati Ægidij reverentiam apud * Ne-mausense Concilium, in manu prædecessoris nostri beate memoriæ Urbani Papæ jurans, Odiloni Abbati & ejus fratribus noscitur reliquisse, & se atque universos successores suos, si fortè hoc donum irritum facere pertentarent, quod ad se erat, damnatione ac maledictione multavit, atque à præfato antecessore nostro excommunicationis inde sententiam in Concilio dari fecit. Quia verò præfatus Adrianus Papa prædecessor noster devotioni præfati Comitis annuens apostolica auctoritate constituit neminem successorum ejus aliquid de iis quæ à prædicto Comite Raimundo præfato monasterio

*Vide to. 10.
Concilio. pag.
610.

sancti Ægidij relicta sunt ulla posse temporis longevitate præscribere, ut maledictionem & damnationem evadat à præfato Comite constitutam, quod ab eo providè factum est auctoritate apostolica confirmamus. Ad hæc adicientes pro ampliori beati Ægidij veneratione statuimus ut infra terminos à nostris prædecessoribus constitutos nemo prorsus aut super ipsam beati Ægidij villam depradationem vel assultum facere aut graviores personæ cuilibet inferre audeat læsionem. Nulli ergo omnino hominum liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate & diocesanorum Episcoporum in supradictis Capellis canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertiove commonita nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij 11. Idus Novemb. Indictione XII. incarnationis dominicæ anno M C C V III. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

LVNDENSI ARCHIEPISCOPO.

CVM diabolus misisset in cor Episcopo Waldemaro ut pedem in vestigio Iudæ ponens à præsentia nostra fraudulenter abscederet, & nos, qui eum de durissimo carcere liberatum in apostolicæ sedis gremio, verè ut serpentem in sinu, familiaris gratiæ dulcedine fovèramus, in amaritudinem induceret vehementem, ob enormes & multiplices ejus excessus processimus contra ipsum, non solum in eum,

Epist. 171.
De electione
Episcoporum
vicinorum
17. 22. 23.

sed & in fautores ejusdem ecclesiasticam promulgando censuram, quemadmodum venerabili fratri nostro Magdeburgensi Archiepiscopo per nostras meminimus litteras intimasse. Ipse verò in reprobum sensum datus, proverbium Salomonis implendo dicentis, *Si quasi piscinas stultum in pila pilo desuper feriente contuderis, stultitia eius non auferetur ab ipso*, renuit accipere disciplinam; quin potius iniquitatem super iniquitatem apponens, dolo pariter & perjurio, quæ commiserat fugiendo laenter à nobis, contemptum clavium & canonum transgressorem adjunxit, administrationi Bremensis Ecclesiæ se nequiter ingerendo, nesciens, vel si scivit, modicum hoc appetians, quòd secundum canonicas sanctiones nullus Episcopus de una sede transire possit ad aliam sine Romani Pontificis licentia speciali, cui soli est auctoritas reservata translationes hujusmodi concedendi. Propter quod, si ceteræ quoque culpæ cessarent, hæc sola non tantum Bremensi, verum etiam Slevvicensi Ecclesiæ se reddidisset indignum, cum secundum instituta canonica is qui priori cathedra derelicta sine Romani Pontificis conniventia præsumpserit ad aliam se transferre, & prima carere debeat, quam per superbiam sprevit, & repelli nihilominus à secunda, quam per avaritiam concupivit. Quia igitur in tot abusivum enormitatis & enormitatum abusivibus virum apostatam & inutilem, rebellem & contumacem, diutius non debemus nec possumus sustinere, dicto Archiepiscopo & venerabilibus fratribus suis ac Bremensis Ecclesiæ suffraganeis, nec non & Osnaberiensi & Monasteriensi Episcopis districtè præcepimus ut præfato Waldemaro firmiter ex parte nostra injungant ut omni excusatione ac dilatione cessante infra mensem post commonitionem eorum iter arripiat ad sedem apostolicam accedendi, super excessibus suis veniam humiliter petiturus, alioquin ex tunc sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo depositum & degradatum auctoritate nostra ab omni ecclesiastico beneficio & officio denuntiare proeurent eundem, & faciant ab omnibus tamquam anathematizatum usque ad satisfactionem condignam arctius evitari, si tamen de tot & tantis perveritatibus dignè satisfacere sibi detur; inhibentes nihilominus universis ne quis ei communicare vel favere præsumat, ita quòd si qui venire tentaverint in contrarium, laicos hu-

juscemodi excommunicationi subjectos & à Bremensi Ecclesiæ beneficium obtinentes, eo in perpetuum spoliatos, Clericos autem omni ecclesiastico beneficio & officio destitutos auctoritate nostra denuntiare procurent; civitatem verò seu castrum aut hominum quodcunque commune, si contra inhibitionem hujusmodi dicto Waldemaro præsumpserit adherere, districtissime interdicto supponant, ita quòd præter poenitentias morientium & baptisimata parvulorum nullum ibi divinum officium nullumque celebretur ecclesiasticum sacramentum; quod si quis Clericus ausus fuerit violare, ab omni ecclesiastico beneficio & officio deponant eundem; si qui verò super re tam illicita juramentum ei aliquod præstiterunt, denuntietur ab illis ad observationem illius penitus non teneri. Quia verò in memorata Bremensi Ecclesiæ electionem accepimus in discordia esse factam, dictis Archiepiscopo & Episcopis dedimus in mandatis ut tam his qui pro electione ipsa quam illis qui fuerint contra eam apostolica auctoritate injungant quatinus infra mensem post commonitionem eorum per se vel idoneos responsales vicem & potestatem aliorum habentes iter arripiant ad nostram presentiam veniendi; ut præmissa examinatione canonica, si prædicta electio confirmanda fuerit, ejus confirmationem obtineant, sin autem, cum consilio nostro Ecclesiæ suæ de persona idonea provideant in pastorem. Quòd si forsitan ij qui se contra præfatam electionem opponunt vel ad nos accedere, sicut prædiximus, non curaverint infra mensem, vel jamdicto Waldemaro favere tentaverint, denuntient eos ex tunc in electionis negotio partes aliquas non habere, sollicitè provisuri ut hæc omnia tam promptè quam efficaciter exequantur quæ in virtute spiritus sancti sub obedientiæ debito illis injungimus exequenda, districtè præcipientes ut si forsitan, quod non credimus, quivis eorum mandatum apostolicum non perfecterit, responsales idoneos infra mensem alium ad presentiam nostram dirigat, satisfactorius de contemptu per ipsos; qui & si hoc duxerit negligendum, rebellionem & contumaciam suam digna curabimus dante Deo castigatione punire. Hoc autem mandatum ita præcepimus ipsos universos implere ut illud sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo non solum simul omnes, sed etiam per se singuli exequantur. Quocirca fra-

ternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus cum ab ipsis vel eorum aliquibus tibi fuerit intimatum, Slevvicensi Ecclesiæ sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo per electionem canonicam provideri facias in pastorem. Datum Ferentini xi. Non. Novembris, pontificatus nostri anno undecimo.

WASTINANO, LINCOPENSI,
& Scarenfi Episcopis.

Epist. 174.
Vt Ericus in-
vasorem regni
Sueciæ com-
pescant.

AD nostram noveritis audientiam pervenisse qualiter prædecessores Erici, qui in regnum Sueciæ se violenter intrusit, illustris recordationis S. Sueciæ Regis morte per quendam ipsius Camerarium procurata, filium ejus postmodum de unanimes populi voluntate promorum non modicum de ipsis, quos suorum oblitus scelerum misericorditer receperat, confidentem, violatis fide ac juramento quibus ei obligati fuerant, occiderunt. Tandem verò post interitum patris dicti Erici, qui præfatis Regibus taliter interemptis regni gubernacula per violentiam occuparat, carissimus in Christo filius noster S. Sueciæ Rex illustris, qui ad carissimum in Christo filium nostrum Regem Danorum illustrem contingentem eundem proxima consanguinitatis linea se contulerat, ad regni regimen est assumptus; qui super ipsius invasoris regni sui filios, quos videbat puberes & omni auxilio destitutos, misericordii compassione commotus, sibi eos in filios injuriarum suarum immemor adoptavit, tanto eos fovens affectu quòd, in multa familiaritate delectatus eorum, à præsentia sua non sustineret absentes. Tanto itaque operi pietatis invidens humani generis inimicus, feminatis inter ipsos & Regem zizaniis per quosdam suæ nequitie sectatores, eos ad machinandum in mortem regiam concitavit; quorum tandem tribus post detectum scelus eorum in prælio quod adversus Regem moverant interemptis, dictus Ericus, qui congregata post tempora multitudine regni fines violenter intrarat, occurrens sibi cum suis, eodem Rege fugato, regnum obtinuit, se Rege præfato ad dictum Regem Daciæ, comite venerabili fratre nostro Vpsalensi Archiepiscopo, conferente. Cum igitur tum propter Ecclesiarum destructionem & oppressionem etiam viduarum, tum quia dictus Rex sub Ecclesiæ Romanæ ac nostra protectione consistens, regno suo assèritur contra justitiam destitutus, hæc non sint

à nobis clausis oculis omittenda, præsertim cum alium non inveniat ad quem pro justitia obtinenda recurrat, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus dictum Ericum ut cum præfato Rege componat, & regnum ipsum eidem, prout ad ipsum pertinet, dimittat in pace, monere diligentius & inducere procuretis. Alioquin cum ad hoc per censuram ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, appellatione remota cogatis, illud specialiter procurantes, ut præfato Archiepiscopo satisfiat. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani Idibus Novembris, pontificatus nostri anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO MEDIO-
Lanensi S. R. E. Cardinali, & Tperienfi
Episcopo, & dilecto filio Abbati de Tiliro.

INTER multiplices angustias & pressuras quibus in hoc mundi vespere sancta mater Ecclesia vehementer affligitur & vexatur, illud vehementius nos affligit & vexat quòd ij qui, tamquam filij, uberibus consolationis ejus replentur, ei non solum in angustis non subveniunt, sed dolorem vulneribus ejus addunt, & ab illis contempta quos materno nutrit affectu, vix jam invenit qui misereatur ipsius ex omnibus caris ejus; sed amici ejus spreverunt eam, & ei facti sunt inimici, sicut, quod dolentes recolimus, in Episcopo Placentino & clero suo recenti & familiari docemur exemplo. Cum enim olim Consules & Consilij Placentini cum concivibus suis, malignis seducti fallacis, spretis quoque apostolicæ sedis monitis & mandatis, molirentur matrem suam Placentinam Ecclesiam ancillare sicque seipfos in servitatem redigere, cum sequantur filij conditionem maternam juxta legitimas sanctiones, nec metuerent propter Deum nec propter homines erubescerent immanitatem illius tyrannidis exercere quam non exercuerunt in sacerdotibus & Levitas illius temporis etiam Pharaos Rex Ægypti & Rex Persiæ Artaxerxes, qui non solum eis non imposuerunt onera, sed fecerunt alimenta de publico ministrari, præfati Episcopus & clerus ipsius eligentes potius exulare quam videre mala sua pariter & sanctorum, excentes de civitate, pulverem de pedibus suis in testimonium excusserunt, & per totam provinciam miserabiliter sunt dispersi. Sed laici suas indurantes facies supra petram, & non solum ad eorum mobilia

Epist. 177.
Adversus con-
tatem Placen-
tiam.
Vide lib. 11.
epist. 111.

mobilia manus extendentes sacrilegas, sed per iniquitatis ministros universos proventus ecclesiasticos colligentes, pauperum substantias in usus illicitos converterunt. Quare in Consules, Consiliarios, & alios principales hujus iniquitatis actores excommunicationis sententiam promulgavimus, & civitatem totam subjecimus ecclesiastico interdicto. Illorum verò camitibus & presulis paterno compatientes affectu, & Episcopo de nostris proventibus congruos fecimus redditus assignari, & ab universis Clericis Lombardia tam eam quam Clericis Placentinis honestissimè provideri, ita ut plerisque melius esset in alienis domibus quam in suis, & exilium possent quasi pro patria reputare. Cùmque memorati cives in sua tandiu duricia perdurassent quòd nos communicato fratrum nostrorum consilio decreverimus statuendum ut nisi ad mandatum Ecclesie infra mensem post susceptionem litterarum nostrarum redirent super iis pro quibus ecclesiasticam censuram incurrerant satisfactionem debitam impensuri, episcopali dignitate ipsorum civitas privaretur, ac diocesis ejus inter vicinos divideretur Episcopos, & bona mercatorum suorum, ubicunque inveniri possent, præceperimus detineri, tandem quia vel dedit eis vexatio intellectum, vel eorum corda splendor divinæ gratiæ illustravit, in manibus delegatorum nostrorum præstiterunt parendi nobis super iis omnibus corporaliter juramentum, & sic ab excommunicationis & interdictionis sententia meruerunt absolvi. Qui tandem dilectos filios nobiles viros Vb. Vicecomitem & . . . ad sedem apostolicam destinarunt; per quos gratanter & humiliter obtulerunt Episcopo & quibusdam Clericis Placentinis in nostra præsentia constitutis se obligatos eisdem universa civitatis communia tandiu detinenda donec de ipsorum proventibus recompensationem reciperent oblatores, cùm pecuniam non haberent quam propria possent recompensatione præstare. Sed Episcopo & Clericis hoc minimè acceptantibus, dictis Consulibus & civibus sub debito præstiti juramenti præcepimus ut de cetero contra tenorem Lateranensis Concilij non gravarent Episcopum vel clerum Placentinum exactionibus vel collectis; ac restituerent omnes fructus extantes quos eis abstulerant vel fecerant à quoquam auferri. Super aliis autem rebus ablatiis condescendentes eisdem, præcepimus ut tunc tria milia librarum illis red-

Tom. II.

derent, & pro residuo, sicut obtulerant, eis communia obligarent donec ipsis esset plenariè satisfactum. Si verò modum istum minimè acceptarent, eis sub eadem distinctione præcepimus ut summam pecuniæ pro rebus ablatiis secundum estimationem factam infra sex menses cum integritate persolverent, & possessiones quas habebant Ecclesie Placentinæ in eum statum reducere procurarent in quo fuerant tempore violentiæ irrogatæ, neque contra præceptum hujusmodi vi vel dolo aliquid aliquando attentarent. Alioquin, præter notam & noxam perjuri, eos statuimus in priorem reduci sententiam, & in ipsos juxta prælibatam formam procedi. Restitutione igitur novem milium librarum tum in pecunia tum in aliis mobilibus à civibus plenè facta, Episcopus cum clero suo motu proprio, vel forsitan alieno suafu, tamquam prodigus dispensator, suis civibus restituit vel potius largitus est universa, eis existens nimium liberalis qui contra eum valde fuerant insolentes. In quo, præter alias circumstantias, in hoc eum constat graviter excessisse, quia cùm à te, frater Yporiensis Episcopo, consilium habuisset ut ante restitutionem hujusmodi apostolicam sedem consulere, ac responderit ipse tibi quòd id à nobis sibi prohiberi credebatur, in gravem apostolicæ sedis contemptum thesaurum ecclesiasticum in casu à canonibus non concessio ipse cum clero suo distinxit vel potius dissipavit enormiter, illi villico meritò comparandus qui cùm dissipasset domini sui bona, & non posset de ipsis reddere rationem, à sua extitit villicatione remotus. Enormiter quoque totam scandalizavit provinciam, & exemplum perniciosum transmissit ad posteros, ac simul in unum & ipse perdidit & ab aliis perdi fecit operam & impensam. Cùm igitur relatione multorum ad aures nostras hæc iniquitas pervenisset, volentes scire utrum Episcopus cum clero suo clamorem qui ad nos venerat opere complevisset, vobis, fratres Archiepiscopo & Episcopo Yporiensis, & venerabili fratri nostro Papiensi Episcopo dedimus in mandatis ut super iis inquireretis plenius veritatem, & eam nobis rescribere fideliter curaretis. Vobis igitur cum eodem Episcopo apud Placentiam constitutis, per juramentum Episcopi & multorum aliorum certissimè cognovistis quòd inter clerum & laicos nullum prorsus colludium intercessit, licet Episcopus cum suis fautoribus prædicta, sicut præmissi-

F f

mus, restituerit vel donaverit universa. Quamvis ergo secundum juris rigorem potuissimus præfatum Episcopum ab omni officio ecclesiastico in perpetuum degradare, ut quibuscunque culpa fuit in scandalum, pena fieret in exemplum; memores tamen verbi quod in litteris nostris civibus expressimus Placentinis, monendo & obsecrando, ut quod petebatur ab eis, nobis gratuita liberalitate donarent, sub spe non solum mercedis æternæ ipsi à Domino conferendæ, verum etiam præmij temporalis à sede apostolica concedendi, de quo, sicut accepimus, ipsi spem & fiduciam non modicam conceperunt, rigorem ita duximus temperandum, ut Episcopus & alij Ecclesiarum Prælati hujus iniquitatis auctores suspensi sint ab omni officio prælaturæ, & tam ipsius Episcopi quam aliorum beneficia clericorum, qui pecuniam vel pignora reddiderunt, in duas partes dividantur æquales; quarum una sibi pro sustentatione rentata, illis altera tribuatur à quibus exilij tempore subsidia receperunt, ut cum persecutoribus suis liberales extiterint, benefactoribus suis sint munifici vel invitati. Fredentium verò sancti Antonini Canonici & præfati Episcopi Capellanum, quem super iis apud ipsum Episcopum didicimus multipliciter excessisse, ab officio ecclesiastico præcepimus manere suspensum. Præfatos autem cives, quos constat non solum per juramentum quod unus præstitit in animas aliorum, verum etiam per juramenta tam Episcopi quam aliorum Clericorum qui super hoc deposuere jurati, nullum adhibuisse dolum vel fraudem, immo nec promissionem nec spem sibi datam fuisse de restitutione pecuniæ vel pignorum faciendæ, super ablatorum restitutione, quam injunximus eis ut Clericis & Ecclesiis exhiberent, credimus liberatos; salvo jure, si quod Ecclesiis competit, ad repetendum thesaurum malè distractum; eoque similiter salvo, ut nisi Episcopus & clerus humiliter portent impositam sibi pro meritis disciplinam, aut si forsitan ipsi cives minus gratiam haberent gratiam sibi factam, vel scandalum non cessaret, nervum rigoris, quem non dissolvimus, sed infleximus, extendere valeamus. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus quæ à nobis sunt super iis provida deliberatione statuta faciatis sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo per censuram eccle-

sialicam inviolabiliter observari, Episcopum & clericum, si necesse fuerit, compellentes ut interposito juramento mediocritatem suorum proventuum ob causam prædictam juxta providentiam vestram distribuendam assignent. Vos autem auctoritate nostra suffulti defectum eorum super iis à quibus suspensi sunt sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo suppleatis. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani x. Kal. Decembr. pontificatus nostri anno undecimo.

EPISCOPO BAIOCENSI.

Cum in jure peritus existas, & copiam habeas peritorum, non possumus non mirari quod super quibusdam juris articulis nos consulere voluisti qui nihil aut modicum dubitationis continere noscuntur. Primus siquidem tuæ consultationis articulus continebat quod cujusdam Ecclesiæ Decano defuncto, ejusdem loci Capitulum sub hac forma in septem ex ipsis Canonicis compromisit, ut illum quem ex se vel ex aliis de gremio ipsius Ecclesiæ omnes pariter vel major eorum pars duceret nominandum, idem Capitulum reciperet in Decanum. Unde cum unus ex illis septem à tribus ipsorum, & alius, qui non erat de numero eorumdem, in Decanum fuerint nominati, à nobis tua fraternitas requisivit uter eorum assumi debeat à Capitulo in Decanum. Super quo tibi taliter respondemus, quod is qui de numero septem à tribus eorum dinoscitur nominatus, juxta compromissi tenorem debet in Decanum assumi, dummodo electioni de se factæ consentiat & aliquid Canonicum non obsistat. Præterea quæsisisti, cum tibi ab aliquo sub hac forma mandatur, *Auctoritate qua fungor injungo ut talem denunties excommunicationis sententiæ subjacere*, ac tibi super mandato apostolico hæsitanti ab aliquo non fit fides, an mandatum hujusmodi exequi te nearis. Super quo hujusmodi tibi damus responsum, quod nisi de mandato sedis apostolicæ certus extiteris, exequi non cogaris quod mandatur. Contigit insuper quod cum quidam post appellationem ad nos legitime interpositam fuerit excommunicatione notatus, & super absolutione sua per nuntium ad certos iudices nostras litteras impetravit, postquam litteræ fuerunt obtentæ, sed priusquam fuissent iudicibus præsentatæ, pro alia causâ fuit vin-

Epist. 176
Respondetur
ad ejus con-
sultam.
Cap. Cùm in
jure. De iud.

* In tres. Alibi
additur, à tri-
bus aliis, sicut
in articulo
MSS. Collimo-
no & Anstip-
onij.

Cap. Cùm in
jure. De iud.
jud. dicit.

culo excommunicationis astrictus. Vnde responso nostro postulas edoceri an iidem iudices cognoscere valeant de anathematis sententia secundo loco prolata. Super quo fraternitati tuæ duximus respondendum quod iurisdicção iudicum eorundem ad cognoscendum de prædicta sententia extendi non debet, cum eo tempore quo ad eos litteræ nostræ obtentæ fuerunt eadem sententia minimè lata fuerit, nec de ipsa etiam cogitatum. Datum Laterani x. Kal. Decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

FLORENTINO EPISCOPO,
& Abbati Saxivivi, & Priori
Camaldulensi.

Cum ex apostolica servitutis officio in vinea Domini sabaoth, cuius custodia disponente Domino nobis dinoscitur esse commissa, extirpare nociva & plantare utilia teneamur, nec hoc possimus implere ubilibet per nos ipsos, ad hujus sollicitudinis ministerium illos advocamus inter dum quos ad hoc idoneos reputamus. Cum igitur inter ceteros Prælatos Tusciæ geramus de vobis fiduciam plenior, super omnibus monasteriis tam in Tuscia usque Viterbium & Reate etiam in Marchia constitutis committendas vobis duximus vices nostras. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus omnes pariter vel duo saltem ex vobis, si quando quisquam vestrum nequiverit interesse, cum sociorum & evectio-num numero moderato eadem monasteria visitantes, corrigatis appellatione remota quæ fuerint corrigenda, statuentes in eis quæ saluti & honestati videritis expedire. Illam autem maturitatem & temperantiam in exequendo visitationis officium observetis ut ij ad quos vos declinare contigerit non minùs in vestro recessu gaudeant quàm accessu. Datum Laterani vii. kal. Decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

TERRACONENSI, BRACARENSE,
& Compostellano Archiepiscopis.

Licet quibusdam monachis & Canonicis necnon Hospitalariis & Templariis à sede apostolica sit indultum ne postquam aliquis professus fuerit apud eos, ad alium locum possit ipsis invitis arctioris etiam religionis obtentu transire, ut unusquisque secundum Apostolum in ea vocatione permaneat in qua dinoscitur esse vocatus, quia tamen ubi spiritus Dei est, ibi

Tom. II.

libertas, & qui spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, quia lex posita non est iusto, ea ratione videtur hoc illis fuisse concessum ne quis ex temeritate vel levitate in jacturam & in ruinam sui ordinis sub prætextu majoris religionis ad alium ordinem transvolaret, sicut frequenter à multis constat esse præsumptum, non quidem ut ei transeundi licentia denegeretur qui eam cum humilitate ac puritate duxerit postulandam, quatinus non fictè, sed verè, ad frugem melioris vitæ valeat transmigrare. Talis ergo postquam à prælato suo transeundi licentiam postulaverit, ex lege privata, quæ publicæ legi præjudicat, absolutus, liberè potest sanctioris vitæ propositum adimplere, nonobstante proterva indiscreti contradictione prælati, qui privilegium meretur amittere cum concessa sibi abutitur potestate, cum & Romanus Pontifex, qui supremam obtinet in Ecclesia potestatem, Archiepiscopis & Episcopis cedendi licentiam ex justa causa petentibus sine difficultate concedat. Quocirca noverint universi quibus hujusmodi privilegium est concessum se ad concedendum transeundi licentiam taliter postulantis de jure teneri: quia sicut subditus à prælato cum humilitate ac puritate debet transeundi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur, sic profectò prælatus subdito sine difficultate ac pravitate * debet transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire divinitus inspiratum. Si verò probabiliter dubitetur utrum quis velit ad ordinem arctiorem an laxiorem ex caritate an ex temeritate transire, superioris est iudicium requirendum, ne fortè angelus sathanæ in lucis angelum se transformet; illa semper regula inviolabiliter observata, ut nullus absque licentia Romani Pontificis præsumat occasione quacunque deserere præsulatum: quoniam sicut majus bonum minori bono præponitur, ita communis utilitas specialiter utilitati præfertur; & in hoc casu rectè præponitur doctrina silentio, sollicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod utique designandum unigenitus Dei filius Iesus Christus non de Rachele secundum carnem natus est, sed de Lia; nec legitur eum in domum suam Maria excepisse, sed Martha, unde quandiu potest Episcopus præesse pariter & prodesse, non debet cedendi postulare licentiam aut etiam obtinere. Sanè dilecti filij fratres Hospitalis Ierosolymitani in partibus Hispaniæ con-

F f ij

* In tert. coll. additur, quolibet. Sed hac vox non extra in cod. Andegavo.

stituti gravi nobis conqueſtione monſtra-
runt quòd quidam fratres eorum, qui ad-
miſtrationem & magiſtratum habuerant
in domibus Hoſpitalis, & alij ejuſdem or-
dinis, cùm mandatum aliquod recipiunt
à magiſtris quod ſibi non placeat aut du-
rum etiam videatur, ſe ad ordinem Ci-
ſterciensẽ transferunt, & ſic domus Hoſ-
pitalis bonis ſuis multotiẽs ſpoliatur.
Quia verò eorundem fratrum gravamen
clauſis non poſſumus oculis pertranſire,
dilectis filiis uniuerſis Abbatibus Ciſter-
ciensis ordinis in Hiſpania conſtitutis no-
ſtris litteris dedimus in præceptis ut quæ
præmiſſa ſunt diligenti meditatione pen-
ſantes, procurent eadem firmiter obſervare,
proviſuri attentius ut quod ſibi fieri nolunt,
minimè faciant fratribus antedictis. Quo-
circa fraternitati veſtræ per apoſtolica
ſcripta mandamus quatenus ſi dicti Abba-
tes mandatum noſtrum neglexerint adim-
plere, vos memoratos fratres contra præ-
miſſorum tenorem non permittatis aliqua-
tenus moleſtari, quin immo tam receden-
tes fratres quàm illos qui eoſdem contra
præmiſſam formam recipere fortè præ-
ſumpſerint, ut ab huiusmodi præſumptio-
ne deſiſtant per cenſuram eccleſiaſticam
appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd
ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Da-
tum Laterani vi. Kal. Decembris, anno
undecimo.

ARCHIEPIſCOPO NEOPATRENSI,
& Epifcopo Davalienſi, & Abbati ſanci-
ti Lucae Nigripontenſis dioceſis.

Epif. 179.
Scribitur pro
Theodoro E-
piſcopo Nigri-
pontenſi.

SVa nobis venerabilis frater noſter
Theodorus Epifcopus Nigripontis fe-
cit conqueſtione monſtrari quòd licet co-
ram dilecto filio Benedicte tituli ſanctæ
Suſannæ Preſbytero Cardinale tunc apo-
ſtolice ſedis Legato ſacroſanctæ Romanæ
Eccleſiæ canonicam obedientiam promi-
ſerit exhibere præſtito juramento, & idem
Legatus epifcopatum ipſum auctoritate
qua fungebatur confirmari eidem, Ar-
chiepiſcopus tamen Athenienſis Metro-
polititanus ipſius, occasione aſſumpta ex eo
quòd idem inungi nolebat juxta conſue-
tudinẽ Latinorum, præſertim cùm idem
Archiepiſcopus mandatum ſuper hoc non
haberet apoſtolicum ſpeciale, ipſum pro
ſuæ voluntatis arbitrio præſumpſit deſti-
tuere juris ordine prætermiſſo, & alium
in Epifcopum loci ejuſdem eligi fecit in
ejuſ præjudicium & gravamen. Cùm igitur
dictus Epifcopus tam nobis quàm ip-
ſi Archiepiſcopo paratus ſit, ſicut aſſent,

Vide geſta In-
noc. III. cap.
75.

canonicam obedientiam exhibere, diſcre-
tioni veſtræ per apoſtolica ſcripta manda-
mus quatenus ſi eſt ita, ipſum ad epifco-
patum prædictum mediante juſtitia ſubla-
to cujuſlibet appellationis obſtaculo reſti-
tui faciatis, nec permittatis eundem ſuper
eo indebitè moleſtari, contradictores per
cenſuram eccleſiaſticam compellentes.
Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea
&c. Datum Laterani vi. Idus Decembr.
pontificatus noſtri anno undecimo.

LITTERÆ PHILIPPI REGIS
Francorum ad Dominum Papam.

SANCTIſſimo Patri & Domino cariſſimo
Innocentio Dei gratia ſacroſanctæ
Romanæ & uniuerſalis Eccleſiæ ſummo
Pontifici Philippus eadem gratia Franco-
rum Rex ſalutem & tam debitam quàm
devotam in omnibus reverentiam. Pater-
nitati veſtræ, de qua plenè confiſimus,
preces affectuoſas ex toto cordis affectu
porrigimus quatinus viro venerabili Do-
mino Guala Legato veſtro, qui eſt in ter-
ra noſtra, detis poteſtatem ſeparandi ma-
trimonium noſtrum appellatione remota,
ſive per affinitatem, ſive per maleficium,
ſive intrando religionem, ſive alio quo-
cunque modo rationabili per quem ſolet
ſeparari matrimonium tempore veſtro &
temporibus antecellorum veſtrorum, &
leviorem diſpenſationem quam poteritis
erga nos, ſi placet, faciatis. Super iis au-
tem & ſuper aliis fidei & familiari Cleri-
co noſtro Guidoni de Atheis latori præ-
ſentium ex parte noſtra indubitanter cre-
datis.

CARISSIMO IN CHRISTO FILIO
Philippo illuſtri Regi Francorum.

SVper cauſa conjugij alias tibi litteras
ſatis prolixas dirigimus, quæ pro ma-
jori parte utriuſque partis continent ratio-
nes, hæc præſertim ex cauſa, ut illis inſ-
pectis deliberes cum viris prudentibus,
qui non minùs reſpiciant ad juſtitiam
quàm perſonam, utrum expediat tibi ſu-
per ipſa cauſa ſubire iudicium, quod exer-
ceri quidem oportet ſine omni accep-
tione perſonæ. Nos autem, qui & tuam
ſecundùm animam deſideramus ſalutem,
& tuam ſecundùm corpus zelamur hono-
rem, hoc tuæ regali prudentiæ recta fide
conſulimus & ſuggerimus intentione ſin-
cera, quatinus non ſolùm inclines ani-
mum, ſed etiam cogas ipſum tamquam
Rex fortis & prudens, qui tuo quoque de-
bes animo dominari, ad exhibendum ca-

Epif. 181.
Reſponſoria
epiſtola ſup-
noſtra.

riffima in Christo filiae nostrae Ingeburgi Reginae Francorum uxori tuae conjugalem affectum, quod quidem si feceris, nos apud Deum tibi volumus esse sponsores quoniam & in praesenti & in futuro ipse tibi mercedem retribuet supra merita in speratam. Datum Laterani VII. Idus Decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

E I D E M.

Veniens ad apostolicam sedem dilectus filius Guido nuntius tuus regias nobis litteras praesentavit, perens ex parte tua suppliciter viva voce ut carissima in Christo filia Ingeburgi Regina Francorum uxore tua sponte ad religionis propositum transeunte ac publicè confitente in loco securo, sicut Legatus noster statuerit, teque jurante quòd eam carnaliter non cognoveris, liceat tibi aliam ducere in uxorem; quia, sicut felicis memoriae Alexander Papa praedecessor noster respondit, licet in evangelio Dominus dixerit non licere viro uxorem suam nisi ob causam fornicationis dimittere, intelligendum est tamen secundum sacri expositionem eloquij de iis quorum matrimonium est carnali copula consummatum, sine qua matrimonium consummari non potest; & ideo si non est à viro suo cognita mulier, licitum ei est ad religionem transire, sicut idem alibi dicitur, quòd post legitimum de praesenti consensum licitum est alteri conjugum eligere monasterium, etiam altero repugnante, quemadmodum quidam sancti de nuptiis vocati fuerunt, dummodo carnalis commixtio non fuerit subsecuta, & alteri remanenti, si commonitus continentiam servare noluerit, licitum esse videtur ut ad secunda possit vota transire; quia cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest transire unus ad Deum & alter in seculo remanere. Cum igitur hanc solam causam assignet, quòd si mulier per commixtionem carnalem non est effecta una caro cum viro, eo etiam repugnante ad religionem valeat transinigrare, nullam aliam circumstantiam allegando, patet profectò quòd existente causa, subsequi potest effectus, praesertim cum sicut commixtio sexuum designat unionem inter verbum & humanam naturam, quia verbum caro factum est & habitavit in nobis, sic animorum consensus significet caritatem inter Deum & justam animam; quoniam qui adhæret Deo, unus spiritus est cum eo; & ideo

sicut vinculum unionis inter verbum & humanam naturam separari non potest, sic vinculum conjugale inter virum & uxorem eis viventibus non potest dissolvi postquam per commixtionem sexuum effecti sunt una caro; sed sicut glutinum caritatis inter Deum & animam saepe dissolvitur, ita conjugalis potest commixtio separari quando solus inter conjuges consensus extitit animorum, propter illud quod inquit Apostolus protoplasti verbum exponens dicens: *Erunt duo in carne una. Hoc autem dico magnum sacramentum in Christo & in Ecclesia.* Porro cum veritas ipsa, quæ Deus est, non per Apostolum vel Prophetam, sed per se ipsam in evangelio suo dicat, *Quod Deus conjunxit homo non separet, & Vir non dimittat nisi propter causam fornicationis uxorem;* non est à nobis extendenda licentia ut causa religionis vir ab uxore vel uxor à viro discedat, nisi quantum exempla sanctorum & patrum statuta declarant, ne humana praesumptio constitutionem divinam transgredi videatur. Profectò legimus quosdam sanctos ex ipsis nuptiis ad eremi solitudinem & peregrinationis pauperiem evolasse; quorum exemplo fortè commoniti quidam praedecessores nostri dixerunt quòd *desponsatam puellam non licet pariter alij viro tradere, monasterium tamen eligere sibi licet, & decreta legalia desponsatam, si converti voluerit, nullo censuerunt damno mulctari.* quamvis exempla paucorum communem legem non faciant, praesertim illorum qui creduntur ab inspiratione divina fecisse, cum de nuptiis vocati legantur, quoniam, ut inquit Apostolus, *Vbi spiritus Dei est, ibi libertas, & qui spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege.* Praefata verò decreta non de conjugibus sed de sponis quidam intelligi voluerunt, sicut ipsorum verba demonstrant, quæ non conjugatam sed desponsatam appellant. Sed nec ex praedictis decretis vel exemplis colligitur quòd alterutris conjugum, si tales etiam conjuges reputentur, ad religionis propositum transeuntibus, reliqui ad copulam transierint conjugalem, nisi quòd praefatus Alexander Papa legitur cuidam Episcopo de quadam muliere mandasse quòd si vir ejus eam carnaliter non cognoverat, & ipsa vellet ad religionem transire, sufficientem ab ea cautionem reciperet, ut vel ad religionem transiret, vel ad virum suum infra duorum mensium spatium accedere procuraret. Verùm utrum intentio tua, fili carissime,

F f . iij

Epist. 18.
Super eadem
11. Epist. 104.

Epist. 18.
De causa
ortu.

Cap. 7.
De coarct.
conjugio.

Cap. 7.
De palli.
in eod. tit.

Epist. 11.
Sponsalia
velit sup.
rik.

17. q. 2. c. 17.
18.

Cap. Ex publi.
co. De conv.
conjug.

infra hos limites concludatur quos exempla sanctorum vel patrum decreta praefigunt, diligenter oportet adverti; ne si fuerit in hoc casu, quod Deus avertat, erratum, nobis ac tibi grande periculum & grave scandalum oriatur. Manifestum est enim quod ad praedictam Reginam conjugem tuam aliquoties accessisti ut carnaliter eam cognosceres, diligentem ad hoc operam impendendo; cui licet te asseras non potuisse carnaliter commisceri, fortasse tamen in ipso tali commercio aliquid circa eam extraordinarie peregisti. Nunc autem et si necessaria sibi facias congruè ministrari, quantum ad victum pertinet & vestitum, ipsam tamen in arcta facis custodia detineri, ut de suis neminem secum habeat marem aut feminam, nec etiam ipsa palatium in quo tenetur possit exire, neque quisquam ad eam sine tuo speciali mandato infra ipsum palatium possit intrare, quam hoc modo detentam multifariam induci fecisti per inductores utique multiformes, multis & magnis promissis muneribus, ne dicamus comminationibus intentatis, ut habitum religionis assumat & se dicat à te cognitam non fuisse, ut sic aliam tibi copulare possis uxorem; quamvis ipsa Legatis nostris confessà fuerit in iudicio quod tu eam carnaliter per commixtionem sexuum cognovisti, & hoc ipsum nobis multoties intimaverit, quasdam nobis ante triennium patentes litteras suo sigillo munitas in testimonium destinando, in quibus constantissime profiteretur quod tu eam carnaliter cognovisti, & si forte contrarium confiteretur aliquando, nunquam contrariae confessioni credamus, quia confessionem huiusmodi extorqueret ab ea vel metus poenae vel studium evadendi, sicut in simili casu Teberga Regina legitur contra Lotharium Regem olim sanctae memoriae Nicolao Papae praedecessori nostro scripsisse. Ex praemissis verò decretis vel exemplis propositis haberi non potest quod ij qui causa religionis suas deseruerunt uxores, ad illas intraverint. Tu autem ad praedictam conjugem tuam non solum intrasti, sed ut carnaliter ipsam cognosceres diligentem operam impendisti. Nullus illorum uxorem induxit ut ad religionem transferret, quatinus ipse ad aliud conjugium transvolaret. Tu verò non solum ad hoc praefatam induxisti Reginam, verum etiam multis promissionibus provocasti; quin immo iuramentum ab illa ut hoc ageret accepisti, mille libras annui redditus pol-

licendo. Nullus illorum vel modico tempore in custodia coarctavit uxorem. Tu autem per octo jam annos praefatam Reginam in arcta fecisti custodia detineri. Quin immo cum illi legantur transisse de nuptiis, vel alij transire voluerint antequam ad nuptias pervenissent, haec post sextum decimum annum à contracto conjugio transire monetur, utinam non cogatur. A nullo illorum uxor conjugale debitum postulavit. A te verò memorata Regina frequenter exegit, sed illud ei reddere denegasti. Nullus illorum uxor se cognitam dixit ab ipso. Saepesata verò Regina constanter asseruit, etiam in iudicio, quod tu eam carnaliter cognovisti. Unde si nunc contrarium fateretur, non esset ejus simplici verbo credendum, cum & de his qui causa frigiditatis affirmant se non potuisse ad invicem commisceri beatus Gregorius Papa statuerit ut eorum uterque septima manu propinquorum tactis sacrosanctis reliquiis dicat iurejurando quod nunquam permixtione carnis conjuncti una caro effecti fuissent. Quanto magis ergo illa praestare debet simile iuramentum quae nimio tædio videtur affecta, ut non dicamus, correpta timore, seducta consiliis, vel illecebra promissis. Vides ergo, fili carissime, quod circa praefatam Reginam longè amplius processisti quam secundum exempla proposita vel praemissa decreta fuerit processum ab aliquo qui causa religionis suam deseruerit uxorem, vel cujus uxor ob causam eandem reliquerit suum virum. Nec putes quod ista dicamus quasi circa te nimium velimus exercere rigorem, cum ex comparatione similis facti possis advertere nos erga te magnae benignitatis gratiam impendisse. Tempore quippe praefati praedecessoris nostri Nicolai Papae memoratus Lotharius Rex, non minimus, sed maximus inter Reges, Tebergam uxorem suam propria temeritate dimisit, & superduxit Gualdradam, faciens illam in arcta custodia detineri & istam regali honore tractari. Cumque praefato praedecessori nostro suam illa querelam deponeret, inter cetera libellum appellatorium destinavit, in quo non quidem adhuc confessam, sed cogi se ut contra se falsum diceret crimen innotuit, subjungens quod si amplius foret compulsus, sciretur quod non veritate, sed timore mortis, & evadendi studio, quia non posset aliter, diceret quod Rex vellet. Ex iis potes & debes advertere quantum tuae magnificentiae curaverimus

Vide cap. lxxvii. de adulterio. de frigiditate & coarctatione.

& in verbis & in factis deferre. Prædictus enim prædecessor superinductam Gualdradam pellicem Lotharij appellabat; nos autem superinductam à te nunquam appellavimus tuam pellicem, sed nobilem mulierem. Ille præfatum Lotharium non appellabat simpliciter Regem, sed si Rex veraciter dici posset qui nullo salubri regimine appetitus corporis refrænabatur. Nos autem te non solum Regem simpliciter appellavimus, sed catholicissimum Principem & Christianissimum Regem. Ille duos Archiepiscopos, Coloniensem videlicet & Treverensem, deposuit pro eo quòd injustam sententiam in causa conjugij protulerunt. Nos autem nec unum Archiepiscopum deposuimus, Remensem videlicet, avunculum tuum, qui sententiam divortij seu potius ludibrij fabulam promulgavit. Ille Lotharium Regem & superinductam Gualdradam excommunicationis mucrone percussit. Nos autem, etsi protulerimus sententiam interdicti, non quidem in totum regnum, sed in partem aliquam regni tui, non tamen te vel superinductam excommunicationi subjecimus, sed nec illi vel tibi officia divina subtraximus vel ecclesiastica subduximus sacramenta. Licet etiam te sæpissime monuerimus ut præfatum conjugem tuam debitæ restitueres libertati & regali faceres honorificentia pertractari, nondum tamen ad hoc apostolica te compulimus potestate, sed nec ad reddendum ei debitum conjugale sæpissime postulanti adhuc ecclesiastica censura compulimus, multotiens commonitum diligenter. Putasne, magnifice Rex, quòd etsi præfatus prædecessor noster præstantior nobis fuerit merito & scientia, nos eo simus officio & potestate minores, ut quod ille justitiæ zelo succensus erga tantum Regem egisse dinoscitur, nos erga te pari zelo succensu agere non possimus, vel amodo minus justè agere valeamus quod hætenus fortè plus justo distulimus exercere? Vt autem cognoscas affectum dilectionis & gratiæ quam erga te gerimus, ecce temperato rigore mandamus dilecto filio Gualæ sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali apostolicæ sedis Legato quatinus, quemadmodum per regias litteras postulasti, ut tuis verbis utamur, appellatione remota procedat super negotio matrimonij, sive de affinitate, sive de maleficio, sive de religionis proposito, sive alio quocunque modo rationabili per quem solent matrimonia separari, causa fuerit propo-

sta coram eo, ita videlicet ut licet hujusmodi variatio sit suspecta, modò de affinitate, modò de maleficio, modò de religione proponere, seu quolibet alio indistinctè ad conjugium dirimendum, si amen ad quæstionem affinitatis volueris habere recursum, formam observet quam super eodem articulo aliis Legatis duximus præfigendam; si verò causam volueris prosequi maleficij, formam sequatur sibi præfixam. Quòd si de proposito fuerit religionis agendum, idem Legatis & præscripta prudenter attendat & proponenda consideret diligenter; ac demum si de partium processerit voluntate, causam in quolibet casu canonico sine deciderit, vel ipsam sufficienter instructam ad nostrum remittat examen, præfigens partibus terminum competentem quo per responsales idoneos nostro se conspectui repræsentent justam auctore Deo sententiam recepturæ. Illo semper in omnibus observato, ut præfate Reginæ omnimoda provideatur libertas, quemadmodum in simili casu jamdictus prædecessor noster Nicolaus constituit ita dicens: *Sive de conjugij federe, sive de adulterij crimine sit judicium agendum, nulla patitur ratio Tebergam cum Lothario inire posse certamen, nisi prius ad tempus sue reddita fuerit potestati, & consanguineis prius liberè sociata. Inter que locus est etiam providendus in quo nulla vis multitudinis formidetur, ne sit difficile testes producere vel ceteras personas que tam à sanctis canonibus quam à venerandis Romanis legibus in hujusmodi controversis requiruntur.* Ecce, fili carissime, non de corde nostra nova verba confingimus, sed de jure canonico authentica producimus instituta, sicut viri prudentes te poterunt plenius edocere. Quocirca regalem prudentiam rogamus attentius & monemus quatenus & quid liceat & quid deceat & quid etiam expediat in hoc agi negotio sollerter attendas, ab illis avertens auditum qui caput tuum oleo peccatoris impinguant: quoniam, ut divinis verbis utamur, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, illud tibi sub obtentu divini judicij pro tuorum remedio peccatorum in virtute spiritus sancti mandantes, quatinus præfatum Reginam in nullo permittas offendi vel ad aliquid invitam compelli, sed eam & debita facias libertate potiri & regali honorificentia pertractari; ne, si secus feceris, quod non credimus, indignationem divinam & apostolicam merearis, & præter grandem offensam, gravem quoque pœnam incur-

Vide cap. 10
de
regul. & no
stic.

Vide supra
cap. 10.

ras, tuaque novissima primis & mediis hujus peccati merito non concordent. Datum Laterani v. Idus Decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

*DILECTO FILIO GUALÆ
sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardi-
nali, apostolicæ sedis Legato.*

*Epist. 183.
Super eodem.*

Super causa conjugij carissimo in Christo filio nostro Philippo Regi Francorum illustri scribimus in hunc modum. *Veniens ad apostolicam sedem dilectus filius Guido nuntius tuus &c. ut in alia usque in finem.* Ideoque discretioni tuæ, fili Legate, per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus secundum formam præscriptam prævia ratione procedas. Datum Laterani &c.

*MAGVNTINO ET MAGDEBVRGENSI
Archiepiscopis.*

*Epist. 184.
De matrimo-
nio Regis
Boemiarum.
* Orthodoxarum.
Vide supra lib.
2. epist. 188. &
cap. Constitutio-
nis, De testib.*

Olim per litteras à venerabili fratre nostro Avelbergensi Episcopo & dilecto filio Abbate in Sichen nobis destinatas accepimus quòd cum * O. illustrem Regem Boemiarum super causa matrimonij quæ vertitur inter ipsum & nobilem mulierem A. sororem Marchionis Misnensis auctoritate tam nostra quam Legatorum nostrorum peremptoriè citavissent, parte mulieris ipsius in eorum præsentia comparente, idem Rex contumaciter se subtrahit. Cùm autem ab eisdem mulieris fuisset parte propositum quòd memoratus Rex B. Presbyterum, quem præfati iudices cum litteris citatoris miserant ad eundem, capi fecerat & arctæ custodiæ mancipari, ac iidem iudices post peremptoriàm diem biduo expectassent si forsan aliquis pro præfato Rege in eorum præsentia compareret, quia demum jam die tertia probato per testes idoneos quòd pervenerant litteræ citationis ad ipsum, suam manifestè contumaciam cognoverunt, excommunicationis in eum sententiam protulere. Cùm igitur dictus Rex diceretur recusasse prædictos iudices ut suspectos, venerabili fratri nostro Hostiensi Episcopo & dilecto filio Leoni tituli sanctæ crucis Presbytero Cardinali, quibus tunc fuerat pro causis Imperij ac Ecclesiæ ad partes illas officium legationis injunctum, dedimus in mandatis quatinus juratoria cautione ab ipso Rege recepta quòd juri pareat, beneficium impenderent absolutionis eidem, & inquirerent, sit tamen possent ad hoc intendere, per seipsos, vel facerent per aliquos idoneos viros inquiri

utrum prædicti iudices ab ipso possent rationabiliter recusari; quòd si forent rationabiliter recusati, audirent causam vel facerent audiri appellatione remota, ita quòd cum esset usque ad sententiam in ipsa processum, nobis remitteretur instructa, præfixo partibus termino competente quo se per procuratores idoneos nostro conspectui præsentarent justam auctore Deo sententiam recepturam; alioquin partes ad priorum iudicum remitterentur examen. Verùm quoniam ipsi Legati, propter miserabilem illum eventum qui rerum statum inopinata morte Principis immutavit, de arrepto legationis itinere recedentes, eis intendere nequiverunt, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus absoluto præfato Rege secundum formam præscriptam, inquiratis sollicitè per vos ipsos utrum iudices antedicti possint ab eo rationabiliter recusari, & in ceteris mandatum apostolicum, quod prædictis fuit Legatis injunctum, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo exequi procuretis. Datum Laterani 11. Idus Decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

*VNIVERSIS CHRISTI
fidelibus per Lombardiam & Marchiam
constitutis.*

Vtinam Dominus & nobis efficacem sermonem & vobis ac aliis perfectum largiretur auditum; ut quod de celestis Regis obsequio suademus, saltem per parabalam inducanimi Regis temporalis implere, qui cùm servorum suorum culpa regnum proprium amisisset, ad recuperationem ipsius auxilium sæpe flagitavit eorum; quibus ei non solum illud impendere contumaciter recusantibus, quin immo manus suas convertentibus hostiliter in se ipsos, ipse demum propria recuperavit potentia regnum suum. Num igitur quis ex vobis tam misericors est vel demens qui si vice Regis hujusmodi fungeretur, accepto tempore justitiam judicandi servos tales, tamquam regios proditores & perfidos infideles, exilio vel incendio, suspendio, sive forsan alio duriori supplicio non puniret, ut malis malè perditis, in eorum bona fideles alios subrogaret? Porrò si sic Rex faceret temporalis, qui solum in corpore potestatem haberet, quanto magis Dominus Iesus Christus Rex Regum & Dominus dominantium, qui & corpus & animam nobis contulit, & utrumque potens est mittere in gehennam, de ingratitude

*Epist. 185.
De successu
terre sancte.*

ingratitude vicio & velut infidelitatis crimine suos servos poterit condemnare, si ei de terra quam pretio sui sanguinis comparavit, ob culpam profecto non suam, sed ipsorum, ejecto, ad illam recuperandam neglexerint subvenire. Ecce ipse de sua hereditate pro nostris iniquitatibus pulsus exulat, ecce ad suam subventionem auxilium nostrum quasi exheredatus implorat, nec est qui vel foveat exulem vel adjuvet implorantem. Expansis in cruce brachiis iteratam quasi crucifigentium se nobis insinuat contumeliam, & penè penitus nullus est qui ad ejus debita moveatur devotione vindictam. Transfigitur lancea latus ejus, manus & pedes clavibus crudelibus configuntur, & neminis ferè peccatus compassio crudelitatis tantæ transferberat ut mortem sibi retributurus, quam tribuit ille pro ipso, in adjutorium ejus exurgat. Aggravata sunt etenim corda omnium, & eo jam ferè spiritum emittente voce magna, qua clamat, nequeunt excitari. O quàm omnes sine pietate sunt facti & in crudeles universi mutati, quandoquidem puerpera virgo de paupere præsepj diverforio cum puero vagiente depellitur, & à nullo sibi debito humanitatis studio subvenitur: Væ genti peccatrici, væ populo pleno peccatis. Verè animi duri es, & area tua frons, ac nervus ferreus cervix tua. Dominus qui te fecit, & non solum tibi tribuit id quod habes, sed etiam & quod es, cæditur & conspuitur, blasphematur & flagellatur, quin potius jam cunctis ludibriis & suppliciis, quæ sustinuit corporaliter, spiritualiter innovatis, non solum ad crucem usque deducitur, immo ipsa sibi etiam crux aufertur, in hoc rabie modernorum crucifixorum veterum tyrannidem excedente quòd cum illi nihil in cruce dimississent eidem, isti nec crucem, & tu tantam tui dissimulas ignominiam creatoris. Heu servos ingratos: heu famulos indevotos, qui cum cæli ac terræ dominus ad recuperandum proprium patrimonium, non suis, sed eorum culpis amissum, adjutorium implorat ipsorum, non solum illud impendere damnablem sibi renuunt, verum etiam in seipos hostiliter arma convertunt: Proh dolor: quis furor est, & quæ licentia tanta ferri domesticorum cruorem per civilia bella condere, ac perfidas & perferas nationes de Christi sinere patrimonio triumphare: Numquid abbreviata & parvula facta est manus ejus, ut non possit redimere, aut non est virtus ad liberandum

Tom. II.

in ipso? Nonne ipse, qui malefaceret in sua increpatione desertum, indueret cælos tenebris, & saccum poneret operimentum eorum, funiculum hereditatis suæ in solo posset oris sui verbo salvare? Deus siquidem sempiternus Dominus, qui terminos terræ creavit, qui dat lapso virtutem, & iis qui non sunt fortitudinem & robor multiplicat, non deficiet nec etiam laborabit quin orientalem provinciam quando voluerit & sicut voluerit de manibus eruat impiorum, sed in occupatione ac detentione ipsius peccata nostra sic forsitan punienda prævidit ut pœna ipsa impœnitentibus majorem verteretur in culpam & pœnitentibus proficeret ad coronam; ut unde contumacium aggravaret excessus, inde remitteret humiliantium se reatus. Sciens etenim quòd diligentibus se omnia cooperantur in bonum, non ut scientiam sibi per experientiam compararet, cum universa noverit & prævidit ab æterno, sed ut nos de virtute vel infirmitate nostra redderet certiores, & daret intelligi plenius qui sunt ejus, salutiferæ crucis signum, in quo ipse salus nostra pependit, & terram nativitatis suæ, quam proprio sanguine consecravit, capi ab inimicis fidei Christianæ permisit, si quem forsitan tangeret ejus injuria, si quem zelus divinæ legis accenderet, & ad vindicandam crucis injuriam excitaret. Dormiebant etenim somnum suum omnes viri divitiarum, dormiebant, & in suis voluptatibus ac voluptatibus dormitabant, cum factus est repente de cælo sonus de inopinato Christi hereditatis excidio, non solum excitans dormientes, sed universos Christianorum fines concutens; ut quia nullus de Dei potentia dubitabat, id singuli suis criminibus imputarent, & sic saltem reverterentur ad Dominum, & de suis pœniterent excessibus qui prius in cordibus suis dixerant: *Non est Deus*. Cum igitur Dominus in hoc forsitan occasionem nobis voluerit præstare salutis, immo salvationis causam præbere, universitatem vestram monemus attentius & exhortamur in Domino, ac in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatinus ante oculos cordis habentes exilium crucifixi, qui potentes sunt prælium Domini præliari, & crucem & arma capeffant; qui verò non sunt habiles ad pugnandum, in expensis suis secundum proprias facultates aliquos dirigant bellatores, nec sic qui se ab hujusmodi obsequio subventionis excuset quin aliquid saltem modicum

G g

vel unum nummum imperialem propter hoc devotè ac libenter impendat, cum ad mercandum regnum eorum interdum calix sufficiat aquæ frigida, ac pauper mulier in gazophylacium duo minuta mittendo laudetur plus ceteris obtulisse. Proinde, carissimi filij, dum communis instar necessitas, similitates domesticas deponatis, & operam quam essetis bellis aut guerris mutuis impensuri, in terræ sanctæ vos juvet auxilium exercere, quæ pro peccatis nostris viris & viribus, operatoribus & opibus destituta in tanta necessitate consistit in quanta prorsus ab initio suæ visitationis nequaquam noscitur extitisse. Ut autem de vestra jam quasi retributione securi laborem tam sanctum confidentiùs assumatis, de Dei omnipotentis misericordia & beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis Deus, licet indignis, ligandi atque solvendi contulit potestate, omnibus qui laborem hujus itineris in propriis personis subierint & expensis plenam peccatorum suorum, de quibus cordis & oris egerint penitentiam, veniam indulgemus, & in retributione justorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis tantum expensis juxta qualitatem & facultatem suam viros idoneos destinarint illuc per annum moraturos ad minus, & illis similiter qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis, assumptæ peregrinationis laborem impleverint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remissionis volumus esse participes juxta quantitatem subsidij & devotionis affectum omnes qui ad subventionem ipsius terræ de bonis suis congruè ministrabunt. Personas quoque ipsorum & bona, ex quo crucem susceperint, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, necnon & sub Archiepiscoporum & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei consistere defensione jubemus, statuentes ut donec de ipsorum obitu vel reditu certissimè cognoscatur, integra maneant & quietæ consistant. Quod si quisquam contra præsumperit, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compefatur. Si qui verò proficiscendum illuc ad præstandas usuras jramento tenentur astricti, creditores eorum per Ecclesiarum Prælatos, ut remittant eis præstitum jamentum, & ab usurarum exactione desistant, eadem præcipi-

mus distractione compelli. Quòd si quisquam creditorum ad solutionem eos coegerit usurarum, ipsum ad restitutionem earum simili cogi animadversione mandamus. Concedimus etiam venerabilibus fratribus nostris Cremonensi & Yporiensi Episcopis & dilecto filio Abbate de Tilieto, quibus specialiter auctoritatem tradidimus inducendi vos ad opus hujusmodi pietatis, necnon aliis Archiepiscopis & Episcopis in quorum diocesis permanetis, ut circa eos qui de bonis suis terræ sanctæ voluerint subvenire, de discretorum virorum consilio, qualitate personarum & rerum quantitate pensatis, & considerato nihilominus devotionis affectu, opus injunctæ penitentiae commutare possint in opus elemosynæ faciendæ. Datum Laterani 1 v. Idus Decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

*ARCHIEPISCOPIS ET
Episcopis & aliis Ecclesiarum Prælati per
Lombardiam & Marchiam constitutis.*

Vtinam Dominus & nobis efficacem sermonem &c. in eandem ferè modum usque in finem. Quocirca universitatem vestram monemus attentius & hortamur, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus apud populos vobis subditos studio sedulæ prædicationis & exhortationis instetis ut juxta nostram & prædictorum Episcoporum & Abbatis exhortationem memoratæ terræ sanctæ succurrant, constitutionem & mandatum nostrum in ceteris quæ superius sunt expressa sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo efficaciter exequentes, quadragessimam quoque partem ecclesiasticorum reddituum proventuumque vestrorum & aliorum nihilominus Clericorum, necnon & alias fidelium elemosynas, quas dudum ad subventionem ipsius terræ mandavimus congregari, siquidem collectæ sunt, assignari prædictis Episcopis & Abbati quantum totius faciatis, in ejusdem terræ subsidium juxta suæ discretionis arbitrium transmittendas. Alioquin eas colligi diligenter, & ipsis faciatis fideliter assignari. Datum ut in alia.

*EPISCOPO YPORIENSI
& Abbati de Tilieto visitatoribus
Lombardie.*

EX litteris vestris accepimus quòd cum ad Albigenensem Ecclesiam unicum venerabili fratre nostro Pisano Archiepiscopo, tunc Episcopo Vercellensi,

Cap. Ex litte-
ra. De excessu
pauca.
Vide infra lib.
II. cap. 114.

accessissetis, visitationis officium imple-
turi, Albiganensis Episcopus inter cetera
quæ proposita fuerant contra ipsum, hoc
vobis ore proprio est confessus quòd cum
quidam in villa quadam ad ipsius jurisdic-
tionem spectante infamaretur de furto,
& idem illud inficiaretur omnino, offerens
quòd candentis ferri iudicio se purgaret,
adiendo ut suspendio puniretur si defice-
ret in eodem, dictus Episcopus à iudice
requisivit quid super hoc videretur eidem,
& cum iudex respondisset ut fieret sicut
fur ipsemet dixerat, ferrum candens in
ipsius Episcopi præsentia est allatum;
quòd cum accepisset fur ille, combustus
est. Vnde iudex expavescens, quid sibi
super hoc videretur consuluit Episcopum
memoratum, qui respondit quòd si fur
idem sic evaderet, malum esset; quam-
quam per litteras quas idem Episcopus no-
bis modò direxit asserit se talibus verbis
usum fuisse: *Auditis quantus est clamor po-
puli, omnes dicant quòd malum est si evaserit
impunitus.* & sic Episcopus & iudex villam
ipsam cum multitudine sunt egressi; in
quorum præsentia fur prædictus auctori-
tate ipsius Episcopi est suspensus. propter
quòd ipsum cum litteris vestris ad sedem
apostolicam destinastis. Sed idem in no-
stra præsentia constitutus nihil unquam
super iis proposuit coram nobis; nec lit-
teras vestras vidimus, licet idem se nobis
illas asserat præsentasse, quin immo sta-
tim cum dictus Archiepiscopus ad aposto-
licam sedem accessit, qui nobis huius rei
seriem plenariè indicavit, idem Episco-
pus à nostra discessit præsentia, & perqui-
situs non potuit inveniri. Nos autem su-
per iis cum fratribus nostris deliberavimus
diligenter, & quia idem Episcopus, non
solum in iudicio candentis ferri, verum
etiam in furis suspendio graviter noscitur
deliquisse, cum his non tantum auctori-
tatem præstiterit, verum etiam præsen-
tiam exhibuerit corporalem, ipsum indig-
num altaris ministerio reputamus. Cum
igitur pontificale officium sine altaris mi-
nisterio non valeat adimpleri, discretioni
vestræ per apostolica scripta mandamus
quatenus ut episcopatu cedat monachis
eundem. Alioquin ipsum auctoritate apo-
stolica ab Albiganensi Ecclesia sublato ap-
pellationis obstaculo amoventes, faciatis
eidem per electionem canonicam de per-
sona idonea provideri, contradictores per
censuram ecclesiasticam appellatione post-
posita competentes. Datum Laterani
Idibus Decemb. pontificatus nostri anno X. I.

Tom. II.

PRIORI OSENSI ET SUBPRIORI
sanctæ Fredeſvidæ.

EX tenore litterarum vestrarum intel-
leximus evidenter quòd cum causam
quæ inter I. Clericum ex parte una &
Abbatem & conventum de Bello ex alte-
ra super reddito decem marcharum vel
quindecim quas idem exigebat ab ipsis,
eò videlicet quòd eidem, quam citò se
facultas offerret, in tantum se promise-
rant provifuros, nec promissionem suam
curaverant adimplere, noscitur agitari,
vobis duxerimus committendam, dictus
Clericus post litis contestationem char-
tam quandam monachorum ipsorum con-
tinentem expressè quòd ei primam Ec-
clesiam ad suam donationem spectantem
valentem decem marchas vel quindecim
assignare promiserant exhibuit coram vo-
bis, nihilominus per idoneos testes pro-
bans ipsos post promissionem huiusmodi,
licet potuerint, nolle sibi, quamquam su-
per hoc admoniti fuerint, providisse. quæ
dictos Abbatem & monachos ad assign-
andum sibi redditum decem marcharum
ad minus cogi cum instantia postulabat.
Ad hæc autem fuit ex adverso responsum
quòd ratione promissionis huiusmodi, ut-
pote factæ contra Concilij Lateranensis
statuta, quæ probari per chartam exhibi-
tam videbatur, eos non poterat conveni-
re, præsertim cum non de aliqua Eccle-
sia, sed de promissione tantum, in litteris
nostris mentio haberetur. Cum igitur aliis
ipsos posse conveniri asserentibus, aliis ve-
rò in contrarium sentientibus, super hoc
fuisset hinc inde coram vobis diutius dis-
putatum, vos quid juris sit in hoc articu-
lo dubitantes, in negotio ipso ulterius pro-
cedere noluitis donec super hoc recipere-
tis nostræ beneplacitum voluntatis, nobis
humiliter supplicantes ut quid sit in hac
parte agendum vos dignaremur per no-
stras litteras reddere certiores. Nos igitur
attendentes quòd promissio prædicta
non tenet, utpote contra statuta præfati
Concilij attentata discretioni vestræ per
apostolica scripta mandamus quatinus
memorato Clerico super hoc silentium im-
ponentes, ab impetitione ipsius dictos Ab-
batem & monachos absolvatis. Datum
Laterani 11. Idus Decembris, pontifica-
tus nostri anno undecimo.

Gg ij

Epist. 188.
Scribitur pro
Abbate de Bel-
lo.
Cap. Ex teno-
re. De concess.
prob.

Epist. 186.
De eadem.

Epist. 187.
Episcopus
Albiganensis
movens.

NEOPATRENSI ARCHIEPISCOPO,
& Episcopo Davaliensi, & dilecto filio
electo Nazorescensi.

Epist. 189.
De obedientia
quam Episcopi
debent suis Me-
tropolitans.

Venerabilis frater noster Larissensis Archiepiscopus sua nobis conquestione monstravit quod venerabilis frater noster Dimitriacensis Episcopus suffraganeus Larissensis Ecclesie, fultus potentia laicali, eidem denegat obedientiam & reverentiam debitam exhibere. Quocirca discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus prefatum Episcopum ut debitam obedientiam & honorem exhibeat Archiepiscopo memorato monere diligentius & inducere procuretis, eum ad hoc, si necesse fuerit, districtione qua convenit appellatione remota cogentes. Nullis litteris veritati & justitie prejudicantibus &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani vi. Idus Decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

ELECTO NAZORESCENSI.

Epist. 190.
Suscipitur sub
protectione a-
postolicæ se-
dis.

CVm à nobis petitur quod justum est & honestum &c. usque effectum. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, Nazorescensem Ecclesiam cum omnibus quæ in presentiarum rationabiliter possidet &c. usque communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis infringere vel ei &c. Si quis autem hoc attentare presumpserit &c. usque incursum. Datum Laterani v. Idus Decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

EPISCOPO DAVALIENSI.

Epist. 191.
De eodem ar-
gumento.

CVm à nobis petitur &c. usque effectum. Eapropter, venerabilis in Christo frater &c. usque assensu, Davaliensem Ecclesiam cum omnibus quæ in presentiarum rationabiliter possidet &c. usque communimus. Decernimus ergo &c. hanc paginam nostre protectionis infringere &c. usque incursum. Datum ut in alia per totum.

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO
Cremonensibus.

Epist. 192.
De electione
Abbatis de
Cornu.

CVm venerabilis frater noster Yporiensis Episcopus & dilectus filius Albertus Presbyter Mantuanus ad monasterium sancti Stephani de Cornu ob visitationis & correctionis officium accessissent, statutis in eo plurimis quæ regulari con-

gruunt honestati, quia P. tunc Abbas ejusdem monasterij super lapsu carnis, crimine simoniae, ac multis aliis graviter fuerat infamatus, cum ipsi juxta officij sui debitum super iis vellent inquirere veritatem, idem Abbas eis humiliter supplicavit ut secundum formam juris procederent circa ipsum, cum notoria res non esset, nec vexaret eum fama publica vel privata, nec etiam contra eum accusator aliquis appareret. Cumque ipsi supplicationes vel potius exceptiones hujusmodi tamquam frivolas non admitterent, dictus Abbas sedem apostolicam appellavit. Sed eadem appellatione hujusmodi, velut frustratoria, non admissa, à Priore ac multis monachis ipsius cenobij, qui super hoc deposuere jurati, de premissis inquisierunt plenius veritatem. Interim autem cum de predictis visitatoribus Abbas ipse in auditorio nostro gravem fecisset conquestionem deponi, venerabili fratri nostro Vberto Mediolanensi Archiepiscopo S. R. E. Cardinali dedimus in mandatis ut inquireret ab Episcopo & Presbytero memoratis qua de causa induci fuerint ad inquisitionem hujusmodi faciendam, & nisi aliam rationabilem causam ostenderent, ne procederent ad inquisitionem predictam auctoritate ipsis apostolica prohiberet, in statum debitum revocato si quid post appellationem ad nos rationabiliter interpositam in ipsius Abbatis prejudicium attentassent, alioquin canonicum haberent in eadem inquisitione processum. Cum igitur de ipsorum processu tam per litteras eorundem quam per relationem Episcopi memorati nobis plenius constitisset, dictum Abbatem ab eadem abbacia exigente justitia duximus removendum, discretioni vestre per apostolica scripta mandantes quatenus & quod à nobis est super hoc provida deliberatione statutum faciatis per censuram ecclesiasticam sublato contradictionis & appellationis obstaculo firmiter observari, ac Priori & fratribus ipsius monasterij auctoritate apostolica injungatis ut personam idoneam per electionem canonicam sibi praeferant in Abbatem. Ipsum quoque depositum ad restituendum privilegia monasterij & alia quæ suæ fuerant commissa custodiae per censuram eandem sublato appellationis obstaculo compellatis, contraditores, si qui fuerint, vel rebelles districtione simili compescentes. Datum Laterani xvi. Kal. Januarij, pontificatus nostri anno undecimo.

SIGIBALDO ABBATI
monasterij sancte Mariae de Rosevelde,
ejusque fratribus tam praesentibus quam fu-
turus regularem vitam professis in perpe-
tuum.

191.
De confirma-
tione privile-
giorum.

Q Votiens illud à nobis petitur quod religioni & honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere & petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus elementer annuimus, & praefatum monasterium sanctae Mariae de Rosevelde, in quo divino mancipati estis obsequio, quod ad jus & proprietatem Romanae Ecclesiae pertinere dinoscitur, ad exemplar felicitatis memoriae praedecessorum nostrorum Adriani & Alexandri Romanorum Pontificum sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & praesentis scripti privilegio communitimus, statuimus ut quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesentiarum iuste & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permanent. in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo praefatum monasterium situm est cum pertinentiis suis, decimam de Lu, quam bonae memoriae Albero Hamburgensis Ecclesiae Archiepiscopus ex convenientia totius cleri & populi eidem monasterio vestro in concambium dedit, decimam de Rosevelde, quae item in concambium pro silva quae dicitur Frankenholt vobis data est, curiam quae dicitur Coningohof cum omnibus pertinentiis suis, officium Elikeri cum omnibus pertinentiis suis, vetus officium cum pertinentiis suis, duodecim mansos juxta Albiam cum pertinentiis suis, in Selavia villam quae Lanchua dicitur, & possessiones quae jacent juxta Lu, bona quae bonae memoriae Ermengardis Marchionissa Ecclesiae vestrae contulit in Tumarisco, curiam scilicet Crimpefede cum omnibus suis pertinentiis, curiam Fragifede cum pertinentiis suis, totam terram quae dicitur Busin cum pertinentiis suis, officium Oddonis cum pertinentiis suis, officium Hermannii & Wilberni cum omnibus pertinentiis suis, officium Siberni cum pertinentiis suis, officium Hefingi cum pertinentiis suis. Cum autem generale interdictum terrae

fuerit &c. usque celebrare. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, à diocesano suscipietis Episcopo &c. usque voluerit exhibere. Alioquin ad quemcumque malueritis antistitem recurratis, qui apostolica fultus auctoritate quae postulantur indulgeat. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate &c. usque secundum Deum & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Quòd si fortè, quod absit, in suo collegio invenire nequiverint qui huic regimini idoneus habeatur, liceat eisdem de quocumque maluerint loco sui ordinis & suae professionis assumere. Prohibemus insuper ut nullus Abbatum Roseveldensis monasterij bona infeudare, vel vendere, seu alio quolibet titulo alienare sine assensu majoris & sanioris partis Capituli vestri praesumat. Praeterea decernimus, sicut praedicti antecessores nostri Adrianus & Alexander Romani Pontifices decrevisse noscuntur, ne alicui Archiepiscopo vel Episcopo seu alij ecclesiasticae secularique personae aliqua disponere vel ordinare aut exactiones vel paratas recipere sine consensu & voluntate fratrum ibi Deo servientium liceat, sed tantum Romano Pontifici ad obediendum vel serviendum teneatur. Ad haec statuimus sancimus ut nullus unquam monasterij vestri Advocatus esse praesumat nisi quem fratres communi consensu praeviderint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci &c. usque nullus obstat. Salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit praefatum monasterium &c. usque profutura. Salva sedis apostolicae auctoritate. Ad indicium autem perceptae hujus à Romana Ecclesia libertatis, secundum quòd Vdo Marchio cum fratre suo Rodulfo & matre Odda, in quorum patrimonio monasterium ipsum situm est, instituisse dinoscitur, per annos singulos bizantium unum nobis nostrisque successoribus persolvetis. Si qua igitur in futurum &c. usque subjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. usque praemia aeternae pacis inveniant. Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Mariae in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij v. Idus Decembris, indictione XI, incarnationis dominicae anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papae III. anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Vedasti Atrebatensis.

Epist. 194.
De libertate
ejusdem mo-
nasterij.

EX privilegio felicitis memorie Alexan-
dri Papæ prædecessoris nostri, quod
monasterio vestro concessit, & nos ad
exemplar ipsius duximus innovandum,
evidenter apparet monasterium ipsum
nullo medio ad Romanam Ecclesiam per-
tinere. Licet autem dilectus filius. Atre-
batensis Canonicus nuntius venerabilis
fratris nostri Atrebatensis Episcopi nuper
in nostra præsentia constitutus firmiter
asseruerit quòd tempore bonæ memorie
Urbani Papæ prædecessoris nostri super
hoc inter ipsius Episcopi & tuum, fili Ab-
bas, prædecessores extitit litigatum, quia
tamen privilegium libertatis apparet, &
de ipsius Episcopi jure non constat, ei-
dem Episcopo per nostras litteras duxi-
mus inhibendum ne contra tenorem ip-
sius privilegij vos tam in personis quàm
rebus ad ipsam monasterium pertinenti-
bus molestare præsumat, sed si idem Epif-
copus de jure confidit, causam suam or-
dine judiciario prosequatur. Alioquin sen-
tentiam, si sententia dici debet, quam in
vos Episcopus ipse proferret, decernimus
non servandam, tamquam à non suo ju-
dice promulgatam. Datum Laterani xvi.
Kal. Ianuarij, pontificatus nostri anno un-
decimo.

PRIORI ET FRATRIBVS
Andrensibus.

Epist. 195.
Vt rehabere
valeant posses-
siones pignori
obligatas.
Vide in 9. Spi-
ritus Duch-
vianus pag. 181.

EX parte vestra fuit propositum co-
ram nobis quòd nonnulla ad feu-
dum vestri monasterij pertinentia obliga-
ta potentibus ab infeodatis in pignus, fa-
cta sunt, non quidem de jure, sed tan-
tùm de facto, ab eodem monasterio usu-
ris excrecentibus aliena. Vnde nobis hu-
militer supplicastis ut terras, redditus,
& alia quæ prædicto modo ad monaste-
rium vestrum spectant, vobis, ne omni-
no alienari contingant, in pignus recipere
de nostra permissione liceret, ita vide-
licet quòd recepti fructus vobis compu-
tari non debeant pro usuris. Volentes au-
tem monasterij vestri indemnitatibus pa-
terna sollicitudine præcavere, annuimus
postulatis. Nulli ergo omnino hominum
liceat hanc paginam nostræ permissionis
infringere, vel ei ausu temerario contrai-
re. Si quis autem hoc attentare præsum-
serit &c. usque in finem. Datum Laterani
xiiii. Kal. Ianuarij, pontificatus nostri
anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRA-
ganeis Terraconensis Ecclesie.

EIUS exemplo qui non est Deus dissen-
sionis, sed pacis, volens omnes ho-
mines salvos fieri & ad agnitionem verita-
tis venire, venientes ad apostolicam se-
dem dilectos filios Durandum de Osca &
focios ejus paterna benignitate suscepimus,
& ea quæ nobis tam pro se quàm pro fra-
tribus suis exponere curaverunt pleno
cepimus intellectu. Ex iis ergo quæ nobis
de articulis fidei & sacramentis Ecclesie
diligenter examinati dixerunt cognovi-
mus eos fidem sapere orthodoxam & ca-
tholicam altruere veritatem. Ad majorem
tamen expressionem appositis evangelis,
& scripto confessionis eorum imposito su-
per illa, recepimus ab eis hujusmodi jura-
mentum. Ego, inquit, Durandus de Osca
inter manus tuas consecratus, summe Ponti-
fex Domine Innocenti, Deum invoco testem
in animam meam quòd ita simpliciter & ve-
raciter credo sicut in hoc scripto per omnia con-
tinetur, & contrarium nunquam credam, sed
contrarium credentibus pro posse resistam. Ti-
bi verò tamquam beati Petri Apostoli succes-
sori & Archiepiscopi & Episcopis aliisque
Prælati in quorum diocesis vel parochia
commemorabor obedientiam & reverentiam ex-
hibebo tam debitam quàm devotam. Scrip-
tum autem confessionis est tale. PATEAT
OMNIBVS fidelibus quòd ego Duran-
dus de Osca & I. & E. & B. & omnes fra-
tres nostri corde credimus, fide intelli-
gimus, ore confitemur, & simplicibus ver-
bis affirmamus patrem & filium & spiritum
sanctum tres personas esse, unum Deum,
totamque trinitatem coessentialem & con-
substantialiam & coeternalem & omni-
potentem, & singulas quasque in trinitate
personas plenum Deum, sicut in Credo in
Deum, & in Credo in unum Deum, & in
Quicumque vult continetur. Patrem quo-
que & filium & spiritum sanctum unum
Deum, de quo nobis sermo, esse crea-
torem, factorem, gubernatorem, & dis-
positorem omnium corporalium & spiri-
tualium, visibilem & invisibilem, corde
credimus & ore confitemur. Novi & vete-
ris testamenti unum eundemque auctorem
credimus esse Deum, qui in trinitate, ut
dictum est, permanens de nihilo cuncta
creavit, Iohannemque Baptistam ab ipso
missum esse sanctum & justum & in utero
matris suæ spiritu sancto repletum. Incar-
nationem divinitatis non in patre nec in
spiritu sancto factam, sed in filio tantum,

Epist. 196.
De negotio
Durandi de
Osca & focio-
rum episc.
Vide lib. 11.
epist. 17. 44
& seq. lib. 11.
epist. 77. 78

corde credimus & ore confitemur, ut qui
 erat in divinitate Dei patris filius, Deus
 verus ex patre, esset in humanitate ho-
 minis filius, homo verus ex matre, ve-
 ram carnem habens ex visceribus ma-
 tris & animam humanam rationabilem,
 simul utriusque naturæ, id est, Deus &
 homo, una persona, unus filius, unus
 Christus, unus Deus cum patre & spiritu
 sancto, omnium auctor & rector, natus
 ex virgine Maria vera carnis nativitate,
 manducavit & bibit, dormivit, & fatiga-
 tus ex itinere quievit, passus vera carnis
 suæ passione, mortuus vera corporis sui
 morte, & resurrexit vera carnis suæ resur-
 rectione & vera animæ ad corpus resump-
 tionem; in qua postquam manducavit &
 bibit, ascendit in cælum, sedet ad dex-
 teram patris, & in eadem venturus est ju-
 dicare vivos & mortuos. Corde credimus
 & ore confitemur unam Ecclesiam, non
 hereticorum, sed sanctam Romanam ca-
 tholicam & apostolicam, extra quam ne-
 minem salvari credimus. Sacramenta quo-
 que quæ in ea celebrantur inestimabili at-
 que invisibili virtute spiritus sancti coope-
 rante, licet à peccatore sacerdote minis-
 trentur, dum Ecclesia eum recipit, in
 nullo reprobamus, nec ecclesiasticis offi-
 ciis vel benedictionibus ab eo celebratis
 detrahimus, sed benivolo animo tamquam
 à iustissimo amplectimur; quia non nocet
 malitia Episcopi vel Presbyteri neque ad
 baptismum infantis, neque ad eucharis-
 tiam consecrandam, nec ad cetera eccle-
 siastica officia subditis celebrata. Appro-
 bamus ergo baptismum infantium; qui si
 defuncti fuerint post baptismum ante-
 quam peccata committant, fatemur eos
 salvari & credimus; & in baptisate om-
 nia peccata, tam illud originale pecca-
 tum contractum, quam illa quæ volun-
 tati commissa sunt, dimitti credimus.
 Confirmationem ab Episcopo factam, id
 est, impositionem manuum, sanctam &
 venerandè accipiendam esse censemus.
 * Sacrificium, id est, panem & vinum,
 post consecrationem esse verum corpus
 & verum sanguinem Domini nostri Iesu
 Christi firmiter & indubitanter corde pu-
 ro credimus & simpliciter verbis fide-
 libus affirmamus, in quo nihil à bono ma-
 jus, nec à malo minus perfici credimus
 sacerdote, quia non in merito consecran-
 tis, sed in verbo efficitur creatoris & in
 virtute spiritus sancti. Vnde firmiter cre-
 dimus & confitemur quòd quatumcunque
 quilibet honestus religiosus sanctus & pru-

dens sit, non potest nec debet eucharis-
 tiam consecrare nec altaris sacrificium
 conficere nisi sit Presbyter à visibili &
 tangibili Episcopo regulariter ordinatus.
 Ad quod officium tria sunt, ut credimus,
 necessaria, scilicet certa persona, idem
 Presbyter ab Episcopo, ut prædiximus,
 ad illud propriè officium constitutus, &
 illa solemnia verba quæ à sanctis patribus
 in canone sunt expressa, & fidelis intentio
 proferentis. Ideo firmiter credimus & fa-
 temur quòd quicumque sine præcedenti
 ordinatione episcopali, ut prædiximus,
 credit & contendit se posse sacrificium eu-
 charistiae facere, hæreticus est & perdi-
 tionis Chære & suorum complicitum est
 particeps atque confors & ab omni sancta
 Romana Ecclesia segregandus. Peccato-
 ribus verè poenitentibus veniam concedi
 à Deo credimus, & eis libentissimè com-
 municamus. Unionem infirmorum cum
 oleo consecrato veneramus. Conjugia
 carnalia esse contrahenda secundum Apo-
 stolum non negamus, ordinariè verò con-
 tracta disjungere omnino prohibemus.
 Hominem quoque cum sua conjuge sal-
 vari credimus & fatemur; nec etiam se-
 cunda vel ulteriora matrimonia condem-
 namus. Carnium perceptionem minimè
 culpamus. Non condemnamus juramen-
 tum, immo credimus puro corde quòd
 cum veritate & iudicio & iustitia licitum
 sit jurare. [* De potestate seculari asse-
 rimus quòd sine peccato mortali potest
 iudicium sanguinis exercere, dummodo
 ad inferendam vindictam, non odio, sed
 iudicio, non incautè sed consultè proce-
 dat.] Prædicationem necessariam valde &
 laudabilem esse credimus; tamen ex aucto-
 ritate vel licentia summi Pontificis vel Pre-
 latorum permissione illam credimus exer-
 cendam. In omnibus verò locis ubi mani-
 festi hæretici manent, & Deum & fidem
 sanctæ Romanæ Ecclesiæ abdicant & blas-
 phemant, credimus quòd disputando &
 exhortando modis omnibus secundum
 Deum debeamus illos confundere & eis
 verbo dominico, veluti Christi & Eccle-
 siæ adversariis, fronte usque ad mortem
 libera contraire. Ordines verò ecclesiasti-
 cos & omne quod in sancta Romana Ec-
 clesia sanctum legitur aut canitur humiliter
 collaudamus & fideliter veneramus.
 Diabolum, non per conditionem, sed
 per arbitrium, malum esse factum credi-
 mus. Corde credimus & ore confitemur
 hujus carnis quam gestamus & non alte-
 rius resurrectionem. Iudicium quoque per

* Hac addita
 sunt ex libro
 19.

Epist. 196.
 de negotio
 urandi de
 sca & locis
 am ejus.
 de lib. 11.
 17. 48
 leq. lib. 11.
 77. 78

„ Iesum Christum esse futurum, & singulos
 „ pro iis quæ in hac carne gesserunt receptu-
 „ ros vel penas vel præmia firmiter credimus
 „ & affirmamus. Eleemosynas, sacrificium,
 „ ceteraque beneficia fidelibus posse prodes-
 „ se defunctis credimus. Remanentes in secu-
 „ lo & sua possidentes eleemosynas & cetera
 „ ex rebus suis agentes, præcepta Domini
 „ servantes salvari fatemur & credimus. De-
 „ cimas, primitias & oblationes ex præcep-
 „ to Domini credimus Clericis perfolven-
 „ das.] Quia verò non solum fides recta,
 „ sed bona etiam operatio exigitur ad salu-
 „ tem, quoniam sicut sine fide impossibile
 „ est placere Deo, ita fides sine operibus
 „ mortua est, propositum quoque conver-
 „ sationis eorum præsentis pagina duximus
 „ annotandum; cuius tenor est talis. AD
 „ HONOREM Dei & ejus Ecclesiæ catho-
 „ licæ, & ad salutem animarum nostrarum,
 „ fidem catholicam per omnia & in omnibus
 „ integram & inviolatam corde credere &
 „ ore proposuimus confiteri sub magisterio
 „ & regimine Romani Pontificis permanen-
 „ do. Seculo abrenuntiavimus, & quæ ha-
 „ bebamus, velut à Domino consultum est,
 „ pauperibus erogavimus, & pauperes esse
 „ decrevimus; ita quòd de crastino sollici-
 „ ti esse non curamus, nec aurum nec ar-
 „ gentum vel aliquid tale præter victum
 „ & vestitum cotidianum à quoquam ac-
 „ cepturi sumus. Consilia evangelica velut
 „ præcepta servare proposuimus, orationi
 „ juxta horas canonicas septies insistentes,
 „ dicendo quindecies *Pater noster*, insuper
 „ *Credo in Deum*, & *Miserere mei Deus*, &
 „ orationes alias. Cum autem ex magna par-
 „ te Clerici simus & penè omnes litterati,
 „ lectioni, exhortationi, doctrinæ, & dispu-
 „ tationi contra omnes errorum sectas de-
 „ crevimus desudare. Disputationes tamen
 „ à doctioribus fratribus in fide catho-
 „ licæ comprobatis & instructis in lege Do-
 „ mini dispensentur, ut adversarij catholi-
 „ cæ & apostolicæ fidei confundantur. Per
 „ honestiores autem & instructiores in lege
 „ Domini & in sanctorum patrum sententiis
 „ verbum Domini censuimus proponendum
 „ * in schola nostra fratribus & amicis, cum
 „ prælatorum verò licentia & veneratione
 „ debita, per idoneos & instructos in sacra
 „ pagina fratres, qui potentes sint in sana
 „ doctrina arguere gentem errantem & ad
 „ fidem modis omnibus trahere & in gre-
 „ mio sanctæ Romanæ Ecclesiæ revocare.
 „ Virginitatem & castimoniam continuam
 „ inviolabiliter conservando, duas quadra-
 „ gelimas & jeunia secundum ecclesiasticam

* In libro 13,
 legitur: pro-
 ponendum
 fratribus &
 amicis, cum
 Prælatorum
 conscientia &
 assensu; ita
 quòd ab eis
 propter hoc
 nec Ecclesiæ
 rum frequen-
 tatio nec Cle-

regulam instituta annis singulis facere pro-
 poluimus. Religiosum & modestum habi-
 tum ferre decrevimus, qualem consuevi-
 mus deportare, calciamentis desuper aper-
 tis ita speciali signo compositis & variatis
 ut apertè & lucidè cognoscatur nos esse,
 sicut corde, sic & corpore, à Lugdunen-
 sibus & nunc & in perpetuum segregatos,
 nisi reconcilientur catholicæ unitati. Ec-
 clesiastica sacramenta suscipimus ab Epis-
 copis & sacerdotibus in quorum diocesi-
 bus vel parrochiis commorabimur, & eis
 obedientiam & reverentiam debitam im-
 pendemus. Si qui verò secularium in no-
 stro voluerint consilio permanere, consu-
 limus ut exceptis idoneis ad exhortandum
 & contra hæreticos disputandum, ceteri in
 domibus religiosè & ordinatè vivendo
 permaneant, res suas in justitia & miseri-
 cordia dispensando, manibus laborando,
 decimas, primitias, & oblationes Ecclesiæ
 debitas perfolvendo.] Nos igitur habito
 fratrum nostrorum consilio per apostoli-
 ca vobis scripta mandamus quatenus re-
 cepto à ceteris fratribus simili juramento,
 reconciliatis eos ecclesiasticæ unitati, &
 denuntiatis ipsos verè catholicos ac rectè
 fideles, in præscriptis & aliis eos secun-
 dum Deum ab omni scandalo & infamia
 servantes immunes, & in litteris testimo-
 nialibus & aliis adminiculis ipsos propter
 Deum misericorditer adjuvetis. Datum
 Laterani xv. Kal. Januarij, pontificatus
 nostri anno undecimo.

DVRANDO DE OSCA
*ejusque fratribus, qui pauperes catholici
 nancupantur, in fide catholica permanen-
 tibus.*

NE quis de cetero conversationis ve-
 stræ propositum calumniatur injus-
 tè, maxime circa illos qui secundum
 formam quam in aliis litteris nostris ex-
 pressimus reconciliati fuerint ecclesiasti-
 cæ unitati, nos illud auctoritatis nostræ
 munimine approbando, præsentis pagina
 duximus annotandum. Quod quidem est
 tale. AD HONOREM Dei & ejus Ec-
 clesiæ catholicæ & ad salutem animarum
 nostrarum &c. ut in alia usque perfolven-
 do. Datum Laterani &c. ut in alia.

DVRANDO DE OSCA ET
*ejus fratribus in fide catholica
 permanentibus.*

Postulastis à nobis ut iis qui rema-
 nentes in seculo ad honorem Dei &
 salutem animarum suarum in vestro pro-
 ponunt

Epist. 117
Super ceteris

Epist. 118
Ne concurreat
ad bellum pro-
cedere contra
Christianos

ponunt consilio permanere concedere dignemur ne contra Christianos cogantur ad bellum procedere vel pro rebus secularibus, veluti pro petendo communi, juramentum prestare. Nos autem predicta concedimus quantum sine aliorum prejudicio & scandalo possunt salubriter observari, maxime cum permissione secularium dominorum. Datum Laterani xv. Kal. Ianuarij, pontificatus nostri anno undecimo.

PRIORI ET FRATRIBVS
Andrensis monasterij.

Cum à nobis petitur quod iustum est & honestum &c. usque perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus inclinati, ne quis infra parrochiarum vestrarum terminos oratoria seu xenodochia construere contra vestram & dioecesani Episcopi voluntatem presumat, salvis privilegijs Pontificum Romanorum, auctoritate presentium inhibemus. Nulli ergo &c. usque incursum. Datum Laterani xvi. Kal. Ianuarij, pontificatus nostri anno undecimo.

HENRICO PRIORI
monasterij Andrensis ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convegit adesse presidium; ne forte cujuslibet temeritatis incursum aut eos à proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & praefatum monasterium sancti Salvatoris & sanctae Rotrudis virginis, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar felicis memoriae Paschalis Papae II. praedecessoris nostri sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & praesentis scripti privilegio communitimus. In primis siquidem statuantes ut ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam in eodem monasterio &c. usque observetur. Praeterea quascunque possessiones, quascunque bona idem monasterium in praesentiarum iuste & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneat in quibus haec propriis duximus
Tom. II.

exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo praefatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, altare villae Andrensis, Capellam sanctae Mariae infra oppidum Gignes, altare de Bredenarda, altare de Lullinghahem, altare de Fernes, & altare de Elingahem, cum omnibus decimis & pertinentiis eorum, & universa quae bonae memoriae Balduinus Comes Gisenensis cum uxore sua Adela & Manasses ejus filius vel Barones eorum eidem monasterio contulerunt, videlicet pasturam omnem circa ipsum locum Andernes, & commoditatem aquae, paludis, & cessipitum, terram de Hantengehem cum bosco, villanis, & omnibus redditibus suis, in villa Gignes stagnum & sedem molendini, terram de Suavatas & manerium cum villanis suis & commoditate aquae & tertia parte decimae, terram de Campagnes & tertiam partem decimae, terram & comitatum de Bredenarda cum manerio ibidem sito & elemosyna à nobili viro A. Gisenensi Comite vobis intuitu pietatis collata, terram, villanos, boscum, stagnum, & molendinum quae Garinus de Filnes & mater ejus Ecclesiae vestrae pietatis intuitu concesserunt, altare in villa Bocredes cum omnibus decimis & pertinentiis suis, duas portiones reddituum altaris de Terdinghaem, in parrochia de Pithen manerium cum terra & comitatu, in monte qui dicitur Mas terram, manerium cum bosco, pastura, & comitatu, in parrochia de Spelleka duas partes totius decimae, in villa Elcekam decimam à bonae memoriae Petro Abbate vestro acquisitam, in territorio de Merch redditus quos à Gualtero Blundo & Theoderico Clerico & Herberto Folin Milite noviter acquisistis, in villa quae dicitur sancti Audomari Ecclesia terram in elemosynam vobis collatam, in villa Craierovic unam marcam super terram Balduini quondam fratris vestri vobis assignatam, in villa Landertun decimam quam habetis ex dono nobilis viri * Ingelramni de Fielnes, in villa Erudinghem tertiam partem totius decimae, in villa Buxin decimam quondam Danielis, terram & redditus quos noviter acquisistis, foragium quoque de vinis quae ad vestros usus emittis per totum castrum sancti Audomari à bonae memoriae * Willelmo Castellano vobis concessum & suo scripto nihilominus confirmatum, in villis Iorni, Audenhem, Foxole, Landertim, Westehoc, & Antingherem, terras, societates, & decimas ab antiquis temporibus à vobis
H h

Vide to. 9.
Spicilegij Dacherian pag. 498.

* Vide ibid. pag. 488. & seqq. 514.

* Vide ibid. pag. 486. 517.

alicuiusque
dicio per
ponatur
agunt.

Epist. 199.
De capellis
suo contractu
in iura terti
monasterij.
Vide in 9. spic
legh. Dacher.
pag. 511.

Epist. 100.
De confirmat
ione privilegiorum.
Vide in 9. spic
legh. Dacher. pag.
511.

Epist. 119.
uper totum

Epist. 198.
o recocant
bellum pro
dere contra
antianum.

possessas, redditus & procuraciones quos super quodam nemore debet vobis annuatim Ecclesia de Wasto, duas marcas quas super quodam manerio vobis abbatia de Bello loco solvere annuatim tenetur, in villa de Hames terram, villanos, & redditus ab antiquo à vobis possessos, in villa Balinghen ex dono antiquorum nobilium tertiam partem totius villæ in terris, villanis, comitatu, stagno, molendino, pascuis, & paludibus, & elemosynas in eadem villa vobis concessas à nobilibus viris Hugone & Simone fratre suo, Radulfo Bailoi & participibus eius, in villa Hochtinghem universos mansionarios quos habetis, cum redditibus & comitatu & paludibus ad usus vestros à bonæ memoriæ Balduino Comite monasterij vestri fundatore concessis, in villa Ferenes terras cum comitatu, villanos & redditus ab antiquo à vobis possessos, in villa Odersele redditus à Guidone de Vlesoge quondam fratre vestro vobis concessos, decimam quoque de monte de Fielnes, decimam de Dolo, decimam de Dirlirgetun, & substitutionem Capellani ad oratorium ejusdem vici, Vavassores quoque à vobis feodatos, & tam ad placitandum pro vobis quam ad equitandum vobiscum ab antiquis temporibus attitulatos, & forum Ecclesiæ vestre cum omnibus justis & approbatis consuetudinibus, sicut eas justè hæctenus & pacificè possidistis. Sepulturam verò ejusdem loci omnino liberam esse sancimus, ut tam supradictorum Comitum progenies quam Barones omnes, qui Pares castelli vocantur, * sepeliantur ibidem. Ceterorum quoque qui illic sepeliri deliberaverint devotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuscumque vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate & diocesani Episcopi canonica justitia & debita reverentia monasterij Karroffensis. Si qua igitur in futurum &c. usque subjaceat. Cunctis autem &c. usque præmia æternæ pacis inveniant. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R.

* In chronico Andrensi additur, juxta votum & deliberationem suam

E. Cancellarij xii. Kal. Januarij, Indi. x. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
Karoffensibus.

SAcrofanda Romana Ecclesia devotos & humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos, tamquam pia mater, suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris precibus inclinati, de Bovefrezia, de Alneto, & de Formeria Ecclesias, cum justitiis & pertinentiis suis quæ rationabiliter vos proponitis affectuos, sicut ea justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani x. Kal. Januarij, pontificatus nostri anno undecimo.

Epist. 101
De constitutione privilegiorum.

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO
& Capitulo Morinensi.

Congruam officij nostri actionem prosequimur cum viros religiosos caritate debita confovemus eorumque votis & desideriis apostolicæ favore benignitatis annuimus, & ne indebitis agitentur molestiis, ipsi apostolicæ sedis defensionis subsidium impertimur. Volentes igitur Andrensi cœnobio paterna sollicitudine providere, auctoritate vobis præsentium inhibemus ne de cetero pro benedictione Abbatis ipsius palefredum, pastum, vel capam præsumptis sericam extorquere. Datum Laterani x. Kal. Januarij, pontificatus nostri anno undecimo.

Epist. 101
Ne quid pro benedictione exigatur ab Abbate Andrensi.

EPISCOPO ET CAPITULO
Cathalunensi.

Cum ad nostram dudum audientiam pervenisset quòd Ferricus de Dompnapetra, qui tenebat in Ecclesia vestra præbendam, ad militiam se transfulerat laicalem cum quadam in Apulia publicè contrahendo, & venerabilis frater noster Beneventanus Archiepiscopus, cui mandavimus ut super hoc inquireret veritatem, per suas nobis litteras respondisset quòd id notorium in partibus illis erat, demum eidem Ferrico per nostra scripta præcepimus ut infra mensem nostrum se

Epist. 101
Vt videretur administrari ad præbendam.

conspicui presentaret; si forsitan ad excusationem suam ostendere rationabile quicquam posset. Ipse verò cum testimoniis quoque litteris venerabilis fratris nostri Episcopi Bivincensis, per quem cum super hoc mandavimus admoneri, per suas nobis litteras respondendo confessus est quòd cum olim circa octavum annum ætatis suæ pater suus clericali militiæ tradidisset eundem, duodecimo tandem anno transacto resiliit ab ea, & ad arma secularia se exercens, denique cum claræ memoriæ Waltero Brenensi Comite Apuliam introivit & hæcenus ibi mansit, fructibus jamdictæ præbendæ quibusdam creditoribus obligatis, quam recognoscere se dicebat contra conscientiam tenuisse, ac ideo debitum quod super eadem præbendâ contraxerat extenuatum penitus esse dicens, eam in nostris manibus resignavit. Nos igitur idoneæ personæ in ipsa provideri volentes, eam dilecto filio magistro Waltero, viro provido & honesto, de vestris partibus oriundo, duximus concedendam, universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus ipsum per procuratorem suum in corporalem possessionem ipsius inducere ac in fratrem & Canonicum recipere procuretis, stallum chori & locum Capituli sibi nihilominus assignando, mandatum apostolicum taliter impleturi quòd gerere possimus acceptum. Alioquin dilectis filiis Decano, Cantori, & G. Pedilupi Canonico Remensis dedimus in mandatis ut vos ad id per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellant. Datum Laterani x 11. Kal. Januarij, pontificatus nostri anno undecimo.

Scriptum est illis super hoc.

LONGIPONTIS ET IGNIACENSIS
Abbatibus, & Priori Igniacensi
Suessionensis diocesis.

EX litteris dilectorum filiorum Decani, Cantoris, & G. Canonici Remensis intelleximus evidenter quòd cum Isabel mulier adversus R. virum suum Laudunensis diocesis, qui non curabat eidem necessaria ministrare nec maritale ipsi debitum exhibere, nostras impetrasset ad eos litteras continentes quòd si res taliter se haberet, dictum R. ut tamquam uxorem suam exhiberet eandem & maritali affectione tractaret, censura ecclesiastica sublato appellationis obstaculo coercerent, ipsi partes legitime citaverunt. Quibus in eorum præsentia constitutis, præ-

Tom. II.

fata mulier intentionem suam fundare voluit coram eis, asserens dictum R. cum ipsa legitime matrimonium contraxisse, nec sibi velle in necessariis providere vel debitum reddere conjugale. Cum autem dicto R. hæc inficiante omnino testes producti essent pariter & recepti, iudices super hoc sententiare nolentes, depositiones ipsorum & ea quæ hinc inde fuere proposita coram eis, sub sigillis suis nobis fideliter transmiserunt. Nos igitur visis & intellectis depositionibus testium productorum, quia per dicta eorum de matrimonio nobis constitit evidenter, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus memoratum R. non obstante quòd post contractum matrimonium se fecit in Subdiaconum promoveri, ad recipiendam uxorem suam & eam maritali affectione tractandam monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 11. Kal. Januarij, pontificatus nostri anno undecimo.

DECANO SARESBERIENSI
Parisius commoranti, A. Archidiacono, & magistro P. Peverel Canonico Parisiensi.

Cum dilecti filij Willelmus Andreus Ecclesiæ monachus, qui pro electo ejusdem Ecclesiæ se gerebat, & Gaufridus Daubins monachus ac procurator monasterij Karroffenensis super jure eligendi Abbatem in Andrensi monasterio & ejusdem Willelmi electione invicem in nostra præsentia litigarent, idem Willelmus electionem suam à fratribus Andrensis concorditer celebratam auctoritate petiit apostolica confirmari, asserens tam de jure communi quàm privilegio speciali eis à felicis recordationis Alexandro Papa prædecessore nostro, & à nobis postmodum confirmato, liberam eligendi auctoritatem ad eosdem fratres tantummodo pertinere. Nam de jure communi omnis congregatio monachorum eligere sibi debet Abbatem; & in ejusdem Alexandri privilegio continetur ut obeunte monasterij Andrensis Abbate nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres vel eorum pars consilij sanioris secundum Deum & beati Benedicti regulam duxerint eligendum. A nobis quoque prædictis fratribus dinoscitur esse concessum ut licitum sit eisdem, cum Ecclesiam suam Abbate vacare contigerit, personam idoneam de gremio ejus-

H h ij

*Epist. 107.
De electione
Abbatis Andrensis.
Cap. Cum dilectus. De consecratione.
Vide to. 9.
Spici. ep. Da-
cheriani pag.
578.*

** Suprà lib.
10. epist. 97.*

** To. 9. Spicil.
pag. 461.*

*Epist. 107.
De consecratione.
cap. Cum dilectus.*

*Epist. 107.
quid pro
electione
Abbatis ad
Andrensi.*

*Epist. 104.
W. R. Subdiaconus ad uxorem
suum reddebat.*

*Epist. 107.
N. rateron
trane ad
Andrensi.*

dem Ecclesie vel aliunde per regularem electionem sibi præficere in partem, Karroffensi monasterio præsentandam, ut ab ipso confirmationem accipiat, & reverentiam ei quam debet impendat. Dicitur verò Gaufridus procurator proposuit ex adverso quòd cum olim ad petitionem Comitis Balduini, uxoris & filiorum ejus Andrensis Ecclesie patronorum à bonæ memoriæ * Gerardo Morinensi Episcopo fuerit constitutum quòd si præfatus locus divino munere adeo pullularet ut Prior aut Abbas constitueretur ibidem, electio ejus penes fratres ejusdem loci & Capitulum Karroffense penderet, & hujusmodi obtentu statuti sic fuerit longè retroactis temporibus observatum ut monasterio Andrensi vacante, Andrenses fratres in Karroffensi Capitulo aliquem de gremio monasterij Karroffensis sibi elegerint in Abbatem, electio prædicti Willelmi tam contra statuti tenorem quàm etiam contra consuetudinem approbatam, quæ optima est legum interpretis, minus canonicè attentata, meritò cassari debebat, & mandari fratribus antedictis ut juxta quod hæcenus est obtentum procederent ad electionem Abbatis, adiciens quòd per privilegium supradicti prædecessoris nostri nec etiam confirmationem nostram præjudicari poterat monasterio Karroffensi, cum nulla penitus de prædicto statuto & approbata consuetudine habita mentione fuerint per subreptionem obtenta. Proposuit insuper idem G. quòd ex alia quoque causa dicta electio cassari debebat, quia videlicet ab interdictis & de interdicto fuerat celebrata. Cum enim bonæ memoriæ Lambertus Morinensis Episcopus supradictis fratribus dederit in præceptis, prout in ejus patentibus * litteris perspeximus contineri, ut ad Karroffensem Ecclesiam, de cujus gremio eligere debebant Abbatem, infra octo dierum spatium accedentes, ibidem eligerent, ut debebant, quod si non facerent, scirent se ab omni officio & beneficio & Ecclesiarum ingressu fore suspensos, ipsi mandato Episcopi vilipenso, infra præfixum tempus, prout debebant, eligere contempserunt. Unde cum post elapsum terminum suspensionis sententia ceperint esse ligati, electio post hæc ab ipsis præsumpta debebat irrita judicari. Ad hoc autem fuit ex adverso responsum quòd cum prædicto modo eligere Andrenses monachi minimè tenerentur, Episcopo sine causæ cognitione hoc præcisè mandanti non tenebantur obedi-

re, ac ideo prædicta sententia interdicti eos ligare non potuit, utpote minus rationabiliter promulgata, maxime cum infra terminum ab Episcopo constitutum ad Karroffense monasterium accedentes, licentiam petierint de suo monasterio eligendi, licet eam nequiverint obtinere. Contra quod pars altera replicavit quòd etsi fuisset forsitan dicta sententia minus justa, humiliter tamen parere tenebantur eidem, cum fuisset à diocesano Episcopo promulgata. His igitur & aliis quæ coram nobis utrinque fuere proposita perspicaciter intellectis, quia nobis constitit electionem ipsam à suspensis & de suspensio etiam celebratam, ipsam de consilio fratrum nostrorum iustitia cassavimus exigente. Excommunicationis autem & suspensionis in ipsum Willelmum & alios monachos Andrenses & interdicti sententias in eorum Ecclesias à venerabili fratre nostro * Silvanectensi Episcopo & conjudicibus ejus post appellationem ad nos interpositam promulgatas ad cautelam duximus relaxandas. Ceterum cum supradictum statutum, videlicet quòd penes fratres ejusdem loci & Capitulum Karroffense pendeat Abbatis electio, ita sanè possit intelligi quòd per illud nec juri communi nec apostolico privilegio derogetur, ut videlicet ad sæpeditos fratres electio spectet Abbatis, & ad Karroffense Capitulum confirmatio, devotioni vestræ præsentium auctoritate mandamus quatenus auditis hinc inde propositis, si ex parte Karroffensis cœnobij talis fuerit consuetudo probata quæ juri communi præjudicet in hac parte, vos secundum illam consuetudinem decernatis electionem Andrensis Abbatis de cetero faciendam. Quòd si talis consuetudo probata non fuerit per quam in hoc casu præjudicetur juri communi, vos Andrensis monachis jus eligendi Abbatem sublato appellationis obstaculo adjudicare curetis, ut sic de cetero liberam habeant facultatem vel de gremio Ecclesie suæ vel etiam aliunde per electionem canonicam eligendi personam idoneam in Abbatem præsentandam Karroffensi Capitulo, ut ab eo, si canonica fuerit electio, confirmetur. Porrò si partes maluerint ut nobis sententia reservetur, vos causam instructam ad nostrum remittatis examen, præfigentes partibus terminum competentem quo nostro se conspectui repræsentent recepturæ Deo dante judicium æquitatis. Testes autem qui fuerint nominati &c. usque perhibere. Nullis litteris obstantibus

* Ibid. p. 344.

* Ibid. pag. 339.

* Ibid. pag. 364. 367.

Vide infra lib. 14. epist. 19.

si quæ apparuerint à sede apostolica præter assensum partium impetrata. Quod si non omnes &c. duo vestrum. Datum Laterani 111. Nonas Ianuarij, anno undecimo.

WLTERRANO. EPISCOPO.

Epist. 106. Coomittitur ei quædam causa si matrimonio. C. Ex parte. De rescriptis. ff. de her.

EX parte M. mulieris fuit propositum coram nobis quod cum eam adhuc infra pubertatis tempora constitutam quidam patruus suus . . filio . . Senensis civis nondum septem annorum voluerit in matrimonio copulare, ac eadem traducta fuerit in domum civis ejusdem, ipsa ex quo ad nobiles annos pervenit, ratum nolens habere quod à dicto patruo suo circa hoc fuerat procuratum, à venerabili fratre nostro Senensi Episcopo nubendi alij licentiam postulavit. Cumque partes idem Episcopus citavisset, & præfata M. per procuratorem idoneum in judicio compareret quærens possessiones & res alias sibi restitui dotis nomine pro se datas, & pars altera restitutionem peteret mulieris ejusdem, asserens eam non posse per alium causam agere, sed debere ipsius tractatui personaliter interesse, præfatus Episcopus dubitans quid super iis statuere posset de jure, prout nobis suis literis intimavit, processit negotij superfedit. Quia igitur non credimus ambigendum quin ipsa mulier, quamvis minor esse dicatur, & causam possit matrimonij per procuratorem tractare, ac pars alia restitui nequaquam debeat, quæ nullo juris seu possessionis est commodo destituta, cum per solam traditionem prædictam, quam non præcesserunt sponsalia vel consensus legitimus nec fuerunt etiam subsecuta, nullum inter eos obligatorium vinculum sit contractum, ut finis litibus imponatur, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si est ita, nonobstantibus exceptionibus supradictis, partibus convocatis, audias quæ hinc inde duxerint proponenda, & quod canonicum fuerit appellatione remota decernas, faciens quod decreveris per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Datum Laterani 111. Idus Ianuarij, pontificatus nostri anno undecimo.

LITTERÆ HENRICI Constantinopolitani Imperatoris ad Dominum Papam.

Epist. 107. De obellatione Voullæ.

S Ancissimo Patri ac Domino Innocentio Dei gratia summo & universa

li Pontifici, Henricus eadem gratia fidelissimus in Christo Imperator, à Deo coronatus, Romanæ moderator, & semper Augustus, salutem & tam promptam quam debitam in omnibus obedientiam. Non hominum sed Dei omnipotentis potissimum fuit, & præcipue meritis & intercessionibus beatissimi Petri & Ecclesiæ Romanæ non nostris meritis hoc evenit, ut imperium Romanæ nostro potentatui subjaceret. Cum enim miraculose factum fuerit ut ad honorem beati Petri Constantinopolis caperetur, miraculosius his diebus, beatissimo Petro dimicante pro nobis, Christus operatus est in nobis, cujus auxilio, vigilia ipsius Petri festi quod vocatur ad vincula, iniquissimum persecutorem Ecclesiæ Dei Voullam apud Philippopolim debellavimus, eumque, infinita strage facta suorum, de campo fugavimus; & ut gaudeatis nobiscum in Domino, quindecim dietas terræ imperio nostro de suo acquisitas habemus. Status noster melioratus est, & de die in diem suscipit incrementum, nec nobis ascribimus, sed potius Deo & vobis, & fidei quæ in Ecclesia Romana subsistit. Noverit sanctitas vestra quod sani sumus & incolumes, quod libentissime audiremus de vobis, & quod pro fide Ecclesiæ beatissimi Apostolorum principis, cujus vicem geritis, subire martyrium non timemus, cui quicquid facimus, quicquid acquirimus, pro nomine ipsius & in ipso est & erit. Grates infinitas vobis referimus de honore à vobis exhibito G. famulo nostro, & de negotiis nostris à vobis obtentis. Litteras vestras gratanter suscepimus & devotè. Rogamus omnimodis Deum ut vos, quem ad honorem suum & Ecclesiæ ipsius crexit pastorem, in sua constituat sede sanos & incolumes diutius permanere, & conservet nobis vos famulum suum, vosque, cujus preces efficacissimæ sunt apud Deum, rogare pro nobis ut ipse nobis pro ipso dimicantibus opem conferat salutarem & vitam diutinam & victoriam nobis donet. Volumus ut Ecclesia Romana nos habeat mandatorum executores suorum; quia nos non sumus ejus domini, sed ministri. Pater sancte, valeat sanctitas vestra, subveniendo nobis in nostris petitionibus, quæ pro nobis & pro terra nostra mittentur ad vos. Hucusque pia mansuetudo vestra nostras preces & petitiones benignè recepit, & quod bono inchoata est principio, placido consequatur effectu, quia nisi patrocinio vestro terra & impe-

pod Philippopolim.

rium nostrum totius Romaniae regatur, non est dubium quin succumbat; sed si vestrum auxilium habuerimus, cedit nobis adversitas praeritorum. Nihil enim possumus sine vobis. Videte ergo ut quod bene coepistis in Domino, opere compleatis. Datum in expeditione nostra Pamphil. mense Septembri, Indictione XII. imperij nostri anno tertio.

CARISSIMO IN CHRISTO
filio Frederico illustri Regi Siciliae.

Epist. 208.
Suadetur ne
jurisdictione
spiritualem si-
bi vendicat.

EX tenore litterarum tuarum nostris est auribus intimatum quod Panormitana Ecclesia viduata pastore, Capitulum ejusdem Ecclesiae tibi multotiens supplicarunt ut eis praereres licentiam Pontificem eligendi; quibus cum tandem benignum praeruisisses assensum, mandans eisdem ut invocata spiritus sancti gratia in personam idoneam convenirent, Cantor, Succentor, & quidam alius a reliquis recedentes tuis iussionibus resistunt, ejus concanonice inhibentes ne ad nominationem procederent, ad sedem apostolicam appellando. Super quo tu vehementer commotus, disposuisti acriter in personas eorum injuriam hujusmodi vendicare, sed pro reverentia nostra & ordinis clericalis motu animi temperato, solum eis exilium indixisti, ut de cetero in regno tuo malignandi materiam non haberent, quod ob hoc nobis significare curasti, ne persuaderi nobis posset aliud ab eisdem. Nos igitur iis auditis mirati fuimus non modicum & commoti graviter contra eos qui hac tibi persuadere, fili carissime, praesumpserant, cognoscentes profecto quod prava sint latera tua, quae tibi hujusmodi persuadent. Vnde nimirum timemus ne persuasionibus eorundem inductus, immo seductus potius, imitari velis vestigia crudelium tyrannorum, qui de terra viventium suis iniquitatibus exigentibus sunt abscisi, & nunc forte acrius cruciantur, cum non tua sorte contentus, nostram praesumpseris usurpare, jurisdictionem in Clericis exercendo. Temporalibus enim debueras esse contentus, quae tamen habes a nobis, & non ad spiritualia, quae ad nos pertinent, extendere manus tuas. Nescis quod cum Oza arcam foederis temere tetigisset, a Domino correptus interiit, & Ozias Rex, dum adolere vellet incensum, lepra macula est respersus? Considerare quippe debueras & timere ne forte propter delicta praedecessorum tuorum, qui quaedam spiritualia sibi praesumpse-

rant usurpare, haec supervenerit tribulatio qua oppressum est haecenus & adhuc premitur & quatitur regnum tuum, & humiliari nihilominus in conspectu altissimi, ut placatus converteret procellam in auram, & cessaret quassatio comprimens & conturbans. Certè si melius notavisses haec & ea quae regnis ceteris evenerunt in quibus iis similia fuerant attentata, timuisses utique manum in Clericos extendere ultionis pro eo quod ad sedem apostolicam appellarant, nec a regno procripsisses eisdem, cum etsi te gravissime offendissent, nobis vindicta fuisset potius reservanda; quia secundum Apostolum servus suo domino stat aut cadit, nec ad te judicare servum pertinet alienum. Verum fortassis ex eo te putas offensum quod in quodam privilegio praedecessoris tuis concessio, immo ab initio magis extorto, de appellationibus continetur, quasi appellando praefati Clerici venerint contra illud. Sed si diligentius attendisses quid actum fuerit super iis tempore clarae memoriae Imperatricis Constantiae tunc Reginae Siciliae matris tuae, nequaquam id ad animum revocasses. Cum enim eadem venerabilem fratrem nostrum Neapolitanum Archiepiscopum & dilectos filios Ham. Archidiaconum Cathaniae, magistrum Thomam de Gaieta Iustitiarium, & Nicolaum iudicem Vigiliensem pro innovando praedicto privilegio & concedendo ac confirmando ei ac tibi regno ad nostram praesentiam destinasset, & illi pro iis multipliciter institissent, non potuerunt a nobis aliquatenus obtinere ut illud vellemus privilegium innovare, propter quatuor capitula quae continebantur in eo, videlicet de Conciliis, legationibus, appellationibus, & electionibus Praelatorum. Tandem vero duo illorum ad praedictae matris tuae praesentiam redeuntes, reliquis apud sedem apostolicam remanentibus, exposuerunt eidem super iis nostrae beneplacitum voluntatis, cui cum eadem, sicut religiosa persona, acquiescere studuisset, idem ad sedem apostolicam iterum accesserunt, & obtinuerunt a nobis illud privilegium innovari & confirmari ei & tibi regnum, tribus capitulis de appellationibus, legationibus, & Conciliis a privilegio prorsus amotis, & quarto, de electionibus scilicet, moderato. Quid autem super electionibus inter nos ac praefatam matrem tuam fuerit ordinatum, cedula quam tibi praesentibus mittimus interclusam te poterit plenius

* Vide Bona
ad 20, 1097.

Vide epistolam
Villemo Regis ad Hadrianum I V. apud
Rochum fir-

Vide lib. 1.
epistol. 410. 411.
412.

edocere. Monemus igitur serenitatem regiam & exhortamur attentius quatenus divina considerationis intuitu de cetero non attentis tibi jurisdictionem in spiritualibus vindicare, ne contra te ac regnum tuum divinam propter hoc provocas majestatem; sed in devotione sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris tuæ firmiter perseverans, eidem reverentiam debitam exhibeas & honorem, quæ, sicut pia mater, in iis & aliis necessitati ac utilitati tuæ diligentis sollicitudine providebit, & præfatos Clericos revoces & permittas in terra tua pacificè commorari & sua beneficia liberè possidere, dimittens omnino rancorem quem contra eos propter appellationem ab ipsis ad nos interpositam concepisti, sciturus pro certo quòd nos constitutum de electionibus inter nos & sæpèdictam Imperatricem matrem tuam habitum per totum regnum faciemus solemniter publicari, ut secundùm illud electiones de cetero celebrentur. Caveant autem illi qui te perversis consiliis non metuunt fascinare ne super hoc de cetero malignentur, quia divinam & nostram non effugient ultionem; cùm tolerabilius sit ut humana vindicta percutiat perverfos quàm ira divina in te ac regnum tuum propter eorum iniquitates defæviat, si remanserint incorrèctæ. Datum Laterani v. Idus Ianuarij, pontificatus nostri anno undecimo.

*PRIORI SANCTI THOMÆ
martyris Aconensis & sancti Georgij de
Sisto ejusque fratribus.*

Cum à nobis petitur quòd justum est & honestum &c. usque effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris postulationibus grato concurrentes assensu, loca ipsa in quibus divino estis obsequio mancipati & personas vestras cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis dante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem sanctæ Mariæ, sancti Petri, & sancti Nicolai de Campo Anglorum Ecclesias, & hospitale sancti Thomæ, ac possessiones alias, sicut eas justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos ipsis Ecclesiis vestris auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Quòd autem prædecessori tuo, fili Prior, & successoribus suis felicitis recordationis Alexander Papa prædecessor noster cotidiana

num usum anuli, virgæ pastoralis, & mitra in præcipuis festivitibus de sedis apostolicæ benignitate concessit, nos ratum habemus, ejus vestigiis inhærentes. Ad indicium autem hujus à sede apostolica perceptæ protectionis ac liberalitatis duos sarcenatos nobis nostrisque successoribus annis singulis persolveris. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere &c. usque incursum. Datum Laterani iv. Idus Ianuarij, pontificatus nostri anno undecimo.

*PRIORI ET FRATRIBVS
de Tinemvabe.*

Ullis petentium desiderijs dignum est facilem nos præbere assensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domine filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, possessiones vobis pia fidelium liberalitate colatas, libertates etiam & alia bona à clara memoriæ Rege Ricardo & carissimo in Christo filio nostro * Iohanne Rege Anglorum illustri Ecclesiæ vestræ concessa, sicut ea justè ac pacificè possidetis, & in eorundem authenticis plenius continetur, necnon Ecclesias & pensiones earum eidem Ecclesiæ per Metropolitanum & diocesani Episcopi litteras confirmatas, libertates quoque ac immunitates monasterio sancti Albani pro suis cellis concessas, vobis & per vos Ecclesiæ vestræ, cùm sit cella monasterij memorati, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis infringere &c. usque incursum. Datum Laterani 111. Nonas Ianuarij, pontificatus nostri anno undecimo.

*LONDONIENSI, ELIENSI,
& Wigornienfi Episcopis.*

Super negotio Cantuariensis Ecclesiæ carissimo in Christo filio nostro illustri Regi Anglorum scribimus in hunc modum. TACTI SVMVS dolore cordis intrinsecus & vehementi mœrore turbati quòd cum ex illa specialis dilectionis prærogativa qua te sedes apostolica diligebat inter ceteros Principes speraverimus ut versa vice rependeres ei reverentiam & honorem, odium ei pro dilectione retribuissis, & quasi conjuraveris in te ipsum, tuo non parcis honori ut nostro valeas derogare, quin immo tuam & famam negligens & salutem,

*Epist. 210.
De confirmatione privilegiorum.*

** Vide Monasticon Anglic. to. 1. pag. 335.*

*Epist. 211.
De negotio Cantuariensi.
Vide gesta 17. no. 111. cap. 131.*

Vide Baron. an. 1097.

*epistolæ
celmi Re-
Hadri-
1 V. apud
tum Sic.*

*lib. 1.
10. 411*

in præjudicium utriusque temerè contra
 nostram & Ecclesiæ immo Dei dispositio-
 nem erigeris, non attendens quòd in va-
 cum eam evacuare moliris, cum exten-
 tam manum altissimi nemo possit auertere
 quòdque fuerit ab ipso decretum nullus
 valeat immutare. Sanè quantum & quali-
 ter super negotio Cantuariensis Ecclesiæ
 tuæ regali celsitudini detulerimus, etsi tu
 forsan hoc non recolas ut ingratus, de
 memoria tamen universalis Ecclesiæ facilè
 non poterit aboleri, quæ bonitate mali-
 tiam non vincente, nostram circa te mi-
 miam patientiam admiratur. Heu! quæ,
 carissime fili, duritia tuum obturavit audi-
 tum, ut salutaria monita tibi à nobis to-
 tiens inculcata non caperes? Quæ duritia
 tuum absorbit intellectum, ut discreta
 consilia tibi à nobis suggesta sapius non
 seruares? Iam sic induratus esse conspice-
 ris quòd in immensum crescentem vulneris
 tui plagam non sentias. Ita fascinatus esse
 videris quòd nec medicaminis opem nec
 operam medicantis admittas, ut quasi de
 te possimus conqueri cum Propheta di-
 cendo: *Cui loquemur, & quem contestabi-
 mur amplius? In circumciso sunt aures ejus &
 audire non possunt.* Piget te verbi quod
 pro tua tibi salute suggeritur, tædet te bo-
 ni quod pro tua tibi honorificentia suade-
 tur, dum nec animæ tuæ detrimenti te mi-
 feret, nec famæ quoque, ne infamiæ di-
 xerimus, mundare te pudet. Vnde tanto
 magis te super tanta duritia miseramur
 quanto in crudelem ipse tibi mutatus, mi-
 fereri tui hactenus miserabilis refugisti.
 Licet autem paterna caritas, ex qua ista
 tibi suggerimus, tibi sit forsan odiosa,
 circa te tamen prudentis & amantis me-
 dici vices agimus, qui quandoque infir-
 mum inuitum & improvidè reluctan-
 tem salubriter secat & urit. Ideoque si mor-
 bum tuum, quod absit, inuenerimus in-
 duratum, violentiori nos coges insistere
 medicinæ, juxta quod necessaria cura
 deposcet; cujus asperitatem etsi forsan
 in præsentem refugas, sanitate tamen re-
 cepta, ipsius collaudabis effectum, ac
 peritum quoque medicum benedices. Vt
 autem adhuc lenitatis apponamus un-
 guentum, si forsan ipso mollitus asperiora
 molimina non expectes, serenitatem re-
 giam rogamus attentius & monemus, per
 eum qui venturus est judicare vivos &
 mortuos obtestantes quatinus usus con-
 filio saniori, à tanto revocaris errore, sal-
 tem in ipso negotio procedendo juxta
 continentiam litterarum quas dilectus

filius Abbas Bellilici à nobis tuo du-
 dum nomine impetravit: quia proculdu-
 bio, præter culpam priorem, hoc ad cul-
 pam alteram tibi poterit imputari, si ab
 eo recedere videaris quod sub tuarum lit-
 terarum testimonio tam expresso cum tan-
 ta fuerit instantia postulatum, per quas
 videlicet litteras nobis humiliter supplica-
 bas ut quicquid idem Abbas de negotio
 ipso tuo nomine nobis diceret firmiter cre-
 deremus. Propter quod debueras sine dif-
 ficultate qualibet adimplere quod per
 suam fuit sollicitudinem impetratum; præ-
 fertim cum hoc demum visus fueris ac-
 ceptare, quandoquidem propter illud à te
 prius diligenter auditum & examinatum
 prudenter, delegatos nostros ad præsen-
 tiam tuam postea quasi pro complemento
 negotij venire fecisti. Quapropter, fili ca-
 rissime, ne sis durus, & negotio ipsi diffi-
 cultatem de cetero nullam ingeras; ne te,
 quod absit, in illam difficultatem inducas
 de qua facilè non valeas expediri. Alio-
 quin, quantumcunque personam tuam sin-
 cere in Domino diligamus, & canonicam
 disciplinam indignanter sis forsan recep-
 turus, quia tamen cum is qui diligitur ca-
 stigatur, tunc circa eum pietas exercetur,
 eò quòd amor habeat plagas suas, qua-
 dulciores sunt cum amariis inferuntur,
 nisi usque ad tres menses post susceptio-
 nem aut reculationem præsentium qua-
 premisimus adimpleveris, ex tunc ex par-
 te Dei omnipotentis patris & filij & spiri-
 tus sancti & beatorum Petri & Pauli Apo-
 stolorum ejus, quorum, licet indigni, au-
 ctoritatem habemus, te anathematizatum
 decernimus & à fidelium communione
 præcisum, venerabilibus fratribus nostris
 Londoniensi, Eliensi, & Wigornienfi
 Episcopis dantes firmiter in præceptis ut
 sententiam ipsam appellatione remota non
 differant publicare, facientes eandem sin-
 gulis dominicis & festiuis diebus pulsatis
 campanis & candelis accensis usque ad sa-
 tisfactionem condignam solemniter inno-
 vari, quam etiam & nos ipsi solemniter
 ore proprio publicabimus, ut sic certius
 & validius poena ejus in omnem Ecclesiam
 innotescat cujus culpa generalem noscitur
 Ecclesiam offendisse, adhuc cum altissimi
 adjutorio contra te multipliciter processu-
 ri si nec sic tuum corrigere festinaris er-
 rorem. Ecce tensus est arcus. Fuge ergo,
 fili carissime, à sagitta quæ non conue-
 nit abire retrorsum, ne sauciatus ab illa
 ita graviter infirmeris ut non solum non
 possis ad meliora proficere, verum etiam

vix valeas ad priora redire, cujus utique plaga sine deformi non poterit cicatrice sanari. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus firmiterque precipimus quatinus si dictus Rex ea que premissa sunt infra tempus non impleverit prenotatum, vos ex tunc in iplo negotio juxta prescriptam formam sublato cujusslibet contradictionis & appellationis obstaculo procedere non tardetis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 11. Idus Januarij, pontificatus nostri anno undecimo.

PRIORI ET CONVENTUI Coventrensi.

Epist. 213. De electione Episcopi Coventrensis.

Cum certa sint tempora constituta ultra que non debent Ecclesie pastoribus desitutata vacare, carissimus in Christo filius noster illustris Rex Anglie, quod dolentes dicimus, pravariationem addendo, facit, prout dicitur, ordinationem earum in regno suo vacantium ultra quam liceat prorogari, ut sic forsitan earundem proventus sibi possit occasionaliter vendicare quoadusque de personis que sibi placeant ordinentur, sperans majorem a nobis gratiam, ut videtur, multiplicatis excessibus extorquere, cum potius contra quemlibet, quantumcunque nobis sit carus, injurias Ecclesie Dei tam perseveranter prosequi disponamus ut nulla supplicatione seu rebellionem, donec ipse a persecutione desistat vel in ea defecerit, convertatur. Vnde nos eundem Regem nostris litteris monemus attentius & hortamur ut non impediatur nec per suos impediri permittat quod minus tam cathedrales quam regulares Ecclesie sic vacantes personas idoneas per electionem liberam & canonicam sibi presciant in pastores. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta precipiendo mandamus quatenus convenientes in unum, invocata gratia sancti spiritus, personam idoneam, que tanto congruat oneri & honori, per electionem canonicam in pastorem vobis prescicere studeatis. Alioquin nos vobis cum divino consilio & auxilio secundum officij nostri debitum talem curabimus in pastorem prescicere qui vobis preesse valeat & prodesse, pro nulla injustitie violentia prosecutioni justitie defuturi, & inobedientiam vestram digna pena curabimus auctore Domino castigare. Datum Laterani Idibus Januarij &c. ut in alia.

Tom. II,

In eundem modum scriptum est Priori & conventui Dunelmensi.

In eundem modum Decano & Capitulo Cestrensi.

In eundem modum Capitulo Exoniensi. Cum certa sint tempora constituta &c. usque convertamur. Quia igitur quantumcunque Regem ipsum in Domino diligamus & suo velimus honori deferre, pro Rege terreno caelestem Regem offendere non debemus, eundem nostris litteris monemus attentius & hortamur &c. ut in alia usque in finem.

Epist. 213. De eodem articulo.

In eundem modum Decano & Capitulo Lincolnensi, ut in precedenti usque in finem. Datum ut in alia.

LONDONIENSI, ELIENSI, & Wigorniensis Episcopis.

Ad petitionem venerabilis fratris nostri Stephani Cantuariensis Archiepiscopi S. R. E. Cardinalis discretioni vestre committimus quatinus non obstante interdicti sententia quam tulistis, conventualibus Ecclesiis que ipsum patienter ac humiliter & continue ab initio servaverunt licentiam concedatis pro conficienda eucharistia semel ac secreto in hebdomada celebrandi divina, ut virtus divinissimi sacramenti finem impetret huic negotio salutarem. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani &c. ut supra in alia.

Epist. 214. De licentia celebrandi tempore interdicti. Vide Matth. Paris. ad ann. 1209. Vide infra epist. 258. 259.

E I S D E M.

Grave gerimus & indignum quod cum F. de Cantolu & R. de Cormeill. pro negotio Cantuariensis Ecclesie justitia exigente sint vinculo excommunicationis astricti, quidam tam Clerici quam laici majores pariter & minores passim & scienter eis communicare presumunt. Nolentes igitur ut per hujusmodi presumptores dissolvatur nervus ecclesiasticæ disciplinae, fraternitati vestre per apostolica scripta precipiendo mandamus quatinus inquiratis super hoc appellatione remota sollicitè veritatem, & eam nobis fideliter rescribatis, ut per vestram relationem certiores effecti, contra tantam insolentiam auctore Domino procedamus sicut fuerit procedendum. Testes autem qui fuerint nominati &c. usque perhibere. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 11. Idus Januarij, pontificatus nostri anno undecimo.

Epist. 215. Non esse communicandum cum excommunicatis.

11

STEPHANO CANTVARIENSI
Archiepiscopo S. R. E. Cardinali.

Epist. 216.
De eadem re.

EX paternæ benignitatis affectu quem erga salutem gerimus singulorum occasionem indurandi nulli volentes sed causam potius penitendi præstare, fraternitati tuæ præsentium auctoritate concedimus quatinus F. de Cantalu & R. de Corneill. qui nominatim excommunicati fuerunt eò quòd ad Ecclesiam tuam manus sacrilegas extendere, beneficium absolutionis impendas cum illud duxerint humiliter implorandum, dispensando cum ipsis, si expedire cognoveris, de labore quem essent veniendo pro absolutione petenda ad sedem apostolicam subituri, maxime si spes fuerit quòd per absolutionem eorum pax debeat efficacius provenire. Datum ut supra in alia.

E I D E M.

Epist. 217.
De licentia celebrandi tempore interdicti.

FRaternitati tuæ præsentium auctoritate concedimus quatinus nonobstante interdicto pro ecclesia tua lato, si pro Ecclesiæ tuæ pace ad præsentiam carissimi in Christo filij nostri illustris Regis Angliæ te contigerit utiliter accersiri, permittere tibi liceat ut in locis ad quæ in tuo transitu decinaveris celebrentur tibi ac venerabilibus fratribus nostris Londoniensi, Eliensi, & Wigornienti coepiscopis tuis & familiæ tuæ suppressa voce divina. Datum ut supra.

WINTONIENSI EPISCOPO.

Epist. 218.
Vt ea impleat que supra nominari Episcopi ei injuaxerint.

FRaternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus & in virtute obedientiæ sub obtentu gratiæ nostræ districtè præcipimus quatinus ea quæ venerabiles fratres nostri Londoniensis, Eliensis, & Wigorniensis Episcopi vel eorum duo super Ecclesiæ Cantuariensis negotio tibi duxerint injungenda, omni occasione, difficultate, seu dilatione postposita implere procures. Alioquin illud in caput tuum gravissimè redundaret. Datum Laterani Idibus Januarij, pontificatus nostri anno undecimo.

HERVEO EPISCOPO TRECENSI
ejusque successoribus canonicè substituendis
in perpetuum.

Epist. 219.
De confirmatione privilegiorum.

Cvm honestas tua, frater Episcope, ac devotio mereantur ut apud nos in tuis debeas petitionibus exaudiri, tanto tibi libentius in iis quæ secundum Deum duxeris requirenda deferimus quanto gratiam apostolicæ sedis comparasse

tibi nosceris pleniorum. Epropter, venerabilis in Christo frater Episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar felicis recordationis Alexandri Pape prædecessoris nostri Trecentem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dinosceris, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, Ecclesiam de sancto Leone & ipsam villam cum appendiciis & pertinentiis earum, Ecclesiam de Aquis & villam cum appendiciis & pertinentiis suis, decimam de Barbereio, decimam Capellæ sancti Lucae tam in annona quam in vino, Ecclesiam de Calixto, Ecclesiam de Villagruiis, Ecclesiam de Nigella, Ecclesiam de Monte Poterij, Ecclesiam de Monte Gevoldi, Ecclesiam de Larbusia, Ecclesiam de Pontibus, Ecclesiam de Nogento, Ecclesiam sancti Petri & sancti Martini de Bocenaio, Ecclesiam de Avenz, Ecclesiam de Mariniaco, Ecclesiam de Castris, Ecclesiam sancti Saviniani, Ecclesiam de Saveris, Ecclesiam sanctæ Mauræ, Ecclesiam de Corlavelleio, Ecclesiam de Verreriis, Ecclesiam de Lusineio, Ecclesiam de Bulliaco, Ecclesiam de Villamauri, Ecclesiam sancti Medardi, Ecclesiam de Bretteniaco, Ecclesiam de Fols, Ecclesiam de Barbona, Ecclesiam de Elterniaco, Ecclesiam de Campo Guidonis, Ecclesiam de Bufseiaco, Ecclesiam de Curia Givoldi, Ecclesiam de Tombis, Ecclesiam de sancto Iusto, Ecclesiam de sancto Ferreolo, Ecclesiam de Arceis, Ecclesiam Troci de sancto Basolo, Ecclesiam sancti Vli, Ecclesiam de Salona, Ecclesiam de Calderiaco, Ecclesiam de Allebauderis, Ecclesiam de Viaspero cum Capella Bonavicinæ, Ecclesiam de Grandivilla, Ecclesiam de Herbita, Ecclesiam de Villeris, Ecclesiam de Semonia cum Capella Campi Grillonis, Ecclesiam de Vlmis, Ecclesiam de Estrællis, Ecclesiam de Bolegis, Ecclesiam de Summovery, Ecclesiam de Septem fontibus, Ecclesiam de Puellari monasterio, Ecclesiam de Poenz, Ecclesiam de Nucerio, Ecclesiam de Dienvilla,

Ecclesiam de Crespeio, Ecclesiam de Sublenis, Ecclesiam de Pigneo, Ecclesiam de Hispania, Ecclesiam de Loves, Ecclesiam de Sumpseio, Ecclesiam de sancta Susanna, Ecclesiam de Pipere, Ecclesiam de Guafconia, Ecclesiam de Marcilliaco, Ecclesiam de Summofonte. Præterea canonicas Ecclesias ad jus Trecensis Ecclesie pertinentes, scilicet Ecclesiam sancti Nicolai de Sezanna, Ecclesiam sancti Remigij de Pleiotro, Ecclesiam sancti Blicherij de Breccis, Ecclesiam sancti Flaviti de Villamauri, Ecclesiam sancti Nicolai de Pugcio, Ecclesiam sancti Laurentij de Planceio, Ecclesiam quoque sancti Stephani prope civitatem Trecensem, cujus curam Decani ejusdem loci de manibus tuis debent suscipere, cum omni obedientia & subjectione quam tibi tuisque successoribus iisdem Decani cum hominij tenentur exhibitione persolvere, auctoritate apostolica confirmamus. Ad instar præterea bonæ memoriæ Eugenij Papæ prædecessoris nostri abbatiam sancti Lupi, abbatiam sancti Petri de Cella, abbatiam sancti Martini, abbatiam sancti Petri Arremarenensis, abbatiam sancti Petri de Niggella, abbatiam quæ vulgò dicitur Oia, abbatiam sancti Sereni de Cantumerula, abbatiam sanctæ Mariæ de Arripatorio, abbatiam sanctæ Mariæ de Bullencurt, abbatiam sanctæ Mariæ de Recluso, abbatiam de Belloloco, abbatiam de Capella, abbatiam de Bassofonte, abbatiam sanctæ Mariæ quæ sita est in suburbio Treccasino, abbatiam quæ vocatur Paraclitus, decimam de Molceio, decimam de Marineio, decimam de Iardourio, decimam de Summofonte, decimam de Avantz, decimam de Villa Arduini, decimam de sancto Leone, decimam de Martileio, decimam de Bretenaio, decimam de sancto Victore, decimam de Claellis, decimam de Novovico, decimam de Fontebetun, & decimam de Busseris, tibi & Ecclesie tuæ auctoritate apostolica confirmamus. Ad hæc, cum de prudentum & religiosorum virorum consilio bonæ memoriæ Mathæus prædecessor tuus statuisse dicatur ut in Trecensi Ecclesia septem Canonicorum ad minus Presbyteri & septem Diacones, præter Archidiaconos, sint assidui, quibus decedentibus nulli debeant subrogari nisi Presbyteri vel Diacones aut etiam alij in talibus ordinibus constituti quod propinquioribus quatuor temporibus quæ occurrunt ad illos ordines assumantur, promissione ac professione nihilominus præ-

Tom. II.

tita de assiduitate in prædicta Ecclesia facienda, idem Alexander prædecessor noster ejusdem Episcopi petitionibus benignè, prout decuit, annuendo, constitutionem ipsam ratam habens & firmam, eandem perpetuis temporibus illibatam manere decrevit, adiciens quòd si eis inferiorum ordinum Clerici fuerint substituti, & commoniti primis quatuor temporibus illos ordines non reciperent, liceret dicto Episcopo & successoribus suis illis loca sua & fructus interdicere præbendarum, & si nec sic in subsequenibus quatuor temporibus ordines illos recipere procurarent, eis prorsus amotis, alios subrogandi liberam haberet auctoritate apostolica facultatem. Præterea de ipsius Episcopi conscientia & voluntate idem prædecessor noster instituit ut si qui Canonici Trecensis Ecclesie in ejusdem Episcopi vel successorum suorum aut etiam in ejusdem Ecclesie servitio forsân existerent, vel cum licentia jamdicti Episcopi & Capituli vacarent scholasticis disciplinis, aut essent infirmitate detenti, suarum nihilominus integros fructus perciperent præbendarum, alij vero Canonici, qui Ecclesie assidue non fervirent, viginti tantummodo solidos perciperent annuatim. Insuper idem Alexander prædecessor noster adjecit ut tam à præfato Episcopo quàm à successoribus suis in prædicta Ecclesia, cum Decano careret, in Decanum Presbyter Canonicus statuatur, aut etiam Diaconus, qui primis quatuor temporibus quæ occurrerint in Presbyterum ordinetur, & si commonitus in eisdem quatuor temporibus ordinem Presbyteri suscipere fortè neglexerit, fas præfato Episcopo & suis successoribus esset illi auctoritatem & potestatem ipsius officij & sedem in Choro & Capitulo interdicere, ac si nec sic in subsequenibus quatuor temporibus ordinem presbyteratus susciperet, eo amoto liberè alium subrogaret. Nos igitur ejusdem prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, quæ ab ipso super præmissis articulis approbata vel statuta sunt approbando, eadem auctoritate apostolica confirmamus. Ad hæc, ad instar ejusdem Alexandri prædecessoris nostri sancimus ut nec tibi neque tuis successoribus liceat præscriptas parrochiales Ecclesias ad mensam Episcopi specialiter pertinentes à mensa vestra sine auctoritate Romani Pontificis aliquatenus alienare. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre,

I i ij

vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmiæ æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij x v. kal. Februarij, Indictione x i i. incarnationis dominicæ anno m c c i x. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

ILLVSTRI REGI VNGARIÆ.

Epist. 110.
De negotio Episcopi Bamberg. & Archiepiscopi Colocensis.
Vide infra lib. 12. epist. 118.
Et seq. Et rescriptum de negotio imp. epist. 182.

Licet Babenbergensis Episcopus se nobis multipliciter exhibuerit in devotum, ad regium tamen honorem & ecclesiasticam honestatem congruum respectum habentes, negotium suum sub hac forma Legatis nostris duximus committendum ut si super necesse claræ memoriæ Philippi Ducis Sueviæ, accusatore contra eum legitimo comparente, culpabilis coram eis fuerit comprobatus, eum ab omni officio & beneficio ecclesiastico sublato cujuscumque contradictionis & appellationis impedimento deponant, alioquin indicant ei purgationem canonicam; in qua si forte defecerit, eadem ipsum censura condemnent; quod si legitime se purgaverit, denuntient eum super objecto crimine penitus innocentem; ante omnia providentes, ut si quid contra eum vel ejus Ecclesiam est perperam attentatum, in statum debitum revocetur. Concedimus autem ut si maluerit coram nobis prosequi causam suam, ad apostolicam sedem accedat, & ibi eam illo quo decet ordine prosequatur. Vtrumlibet autem tam nobis quam ipsis Legatis non differat intimare, ut sine dubitatione sciatur ubi sit iudicium aditandum. Præterea de tua regali pru-

dentia valde conquerimur tibi ipsi, qui de Colocensi electo per instantiam nimiam nos graviter circumvenisse videris, detrahentibus nobis multis, sicut & habere videntur materiam detrahendi, quod illum præfecimus in magistrorum magistrum qui nondum discipulorum discipulus esse norat, cum eum in Episcoporum Episcopum concesserimus promovendum qui scientia pontificali officio congruente asseritur ex majori parte carere, in tantum ut cura commissæ sibi Ecclesiæ derelicta, quæ quasi gravius vivo pastore videtur quam mortuo desinita, Vincentiam se transtulerit, ibique circa prima rudimenta versetur, non præcavens imperitiam suam, quam cautè domi studendo potuisset utcumque redimere, foris indecenter vagando turpiter publicare. Quapropter ei per nostras dedimus litteras in præceptis ut omni dilatione postposita continuo ad Colocensem Ecclesiam revertatur, & aliquos viros peritos familiariter secum habens, proficere in scientia sub ipsorum satagat disciplina, sollicitè providendo ut literaturæ defectum ita studeat prærogativa morum & conversationis honestæ redimere quod nos, uno per alterum compensato, possumus eum aliquatenus tolerare. Alioquin ejus exemplo qui dicit *Penitet me fecisse hominem*, cogitare de ipso aliter oportebit, ut quod circumventi construximus, circumspecti demum favente Domino destruamus. Quocirca serenitatem regiam monemus attentius & hortamur quatenus ipsum ad hoc ita diligenter inducas ne, si secus egerit, quem allevare tantopere studuisti, deiecisse potius te contingat. Datum Laterani x i i. kal. Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

ILLVSTRI REGI ANGLIÆ.

More pij patris, qui filium offendentem offensus etiam odisse non potest, & quandoque de malo ejus gravius quam ipse turbatur, indurato tibi non possumus indurari, sed paterna pietate molliti, te tantopere in tua damna molitum omni ope vel opera qua valemus satagimus emollire, ut te à tuo damnabili & damno proposito revocemus, tristantes plurimum si quod veremur contingeret te incurere, sed majoris causam tristitiæ reputantes quia noluisse illud, cum posses præmunitus totiens & præmonitus, evitare. Fortunatum namque malum doloris habet qualecunque remedium. Quod

Epist. 111.
De negotio Cantuariæ.
Vide supra epist. 110.

autem spontaneus quis incurrit, durius post se ingerit dolendi tormentum. Tu verò, fili carissime, præcave diligenter ne volens & sciens illi periculo te subicias à quo te cupimus tanto studio præservare, quodque denum tanto tibi majorem incuteret pœnam quanto minus providè rejecisses ostensam tibi de illo vitando cautelam. Illud autem regalem prudentiam nolumus ignorare, quòd multa nobis de præsentis negotij circumstantiis innotescant quæ à tua notitia per illorum versutias absconduntur qui tibi nolunt ostendere vulnus tuum, nescientes vinum increpationis infundere, scientes autem adulationis oleum illinire; utinamque callidè non procurent ut sèmpè in angustia perseveres, quatinus in angustia constitutus sèmpè illos habeas cariores. Quapropter nos, qui & prudenter illud aspiciamus & curare salubriter affectamus, consilia monitis monitaque consiliis inculcantes, blanditiis minas & minis blanditias interferimus, vice periti medici medicinalis artis auxilia variando, qui ferrum adhibet ubi fomenta non profunt, & potionem tepentis aquæ languores emendat qui medicinæ violentiam non senserunt, quoniam etsi velut adamans durus esses, deberet utique te artificij tanti sedulitas emollire, cum ille, tametsi cedere ferro nesciat, hircini sanguinis infusione mollescat. Vide quoque ne cursum tuæ prosperitatis impediās, quia nobiscum pacem habere non possit quicumque te vellet in hoc errore fovere. Iam igitur apud te quasi ultimis remediis insistentes, quæ ultra tibi adhibere possimus remedia non habemus, & inter repugnantes sibi sanare volentis & sanari nolentis affectus, donec spes hujusmodi curæ foret, malleus levibus & suavis quàm duris & asperis te curare: cum illa nullam deserant post se saniam, ista verò deformem soleant relinquere cicatricem. Ne itaque nos & te in majorem necessitatem inducas, ecce familiariter petimus, ecce dulciter admonemus, ecce paternè consulimus, ecce benignè rogamus, sub obtentu divini judicij in remissionem tibi peccaminum injungentes quatinus super Ecclesiæ Cantuariensis negotio nobis & Ecclesiæ immo Deo sine ulteriori mora satisfacere non postponas, pro illa dilectione sincera qua te inter ceteros Principes & dileximus & diligimus hoc saltem nobis concedens in donum, qui spem utique habebamus, nec desperamus adhuc, quòd si petissemus majora, negare

nullatenus debuisses, præsertim cum, si cut alia tibi vice curavimus intimare, licet supra jus tuo fuerit juri delatum, ex iis autem quæ acta fuerant vel gerenda nullum tibi voluerimus aliquando præjudicium generari. Eligas ergo, fili carissime, tam dulcibus monitis & consiliis salutaribus acquiescere, non autem adulationum perveritatibus & perverforum adulationibus assentire; quoniam, ut utamur verbo divino, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. Alioquin cælum & terram contra te in testimonium invocamus quòd ex pertinacia tua non ex nostra severitate continget si manum apostolicam in te pateris aggravari, quam hæcenus vix potuimus sed de cetero nunquam poterimus continere. Quare quæsumus diligenter ab illis qui caput tuum oleo peccatoris impinguant ad quem finem valeas ex hac pugna venire. Non audebunt profectò aliud respondere nisi quòd non poteris vincere nisi victus, sed gloriosior erit tibi victoria cum de victo fueris victor effectus; quia tunc vinces proculdubio cum vinceris, nec ab homine, sed à Deo, à quo gloriosum est homini vinci, ut sèmpè det homo Deo gloriam & honorem. Unde nemo te vana suggestionem seducat, quòd nisi tu cesseris nobis, nos in hac pugna quovis tibi modo cedamus, qui facilius possemus occidi quàm vinci. Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

Vide supra
epist. 89. &
lib. 10. epist.
219.

GIRARDO ECCLESIAE
Thebanæ Thesaurario.

Cum à nobis petitur &c. usque effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, personam tuam cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quàm mundanis &c. usque protectione suscipimus. Specialiter autem thesaurariam Ecclesiæ Thebanæ, sicut eam justè possides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocínio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere &c. usque incursum. Datum Soræ vi. kal. Septembris, pontificatus nostri anno undecimo.

Epist. 221.
Suscipitur sub
protectione sedis
apostolicæ.

IOHANNI REGI
Anglorum illustri.

Quantum celsitudini regie in negotio carissimæ in Christo filie Berengariæ

Epist. 223.
Vt bona B. Anglorum
Reginæ

restituatur.
Vide lib. 13.
Epist. 74.

quondam Anglorum Regina illustris hactenus detulerimus, si melius notavisses, forsitan & tu nobis, immo ei cujus vicem licet immeriti gerimus, ad quem ascendunt à maxilla descendentes ab oculo lacrymæ viduarum, quas etiam exaudire, cum ad eum vociferaverint, se altissimus pollicetur, curasses in hac parte deferre, ac tandem vincens salubriter temeripsum, preces & monita nostra tibi super hoc plus quam octies replicata effectui mancipasses, nec coëgisses præfatam Reginam totiens fatigari laboribus & expensis, quam ex strenuitate regali nobis non exhortantibus honorare debueras & ab aliis pro viribus defensare, considerato perspicue quod id ad tuum honorem cederet & salutem. Ecce jam octo annis & amplius apud te propter hoc precibus & monitionibus insistentes expectavimus patienter si quo modo tuæ saluti consulens & honori, eidem Regina super dotalitio suo, medietate mobilium inclitæ recordationis Regis Ricardi fratris tui, & quibusdam aliis quæ sibi competere asserit, satisfacere procurares deferendo Deo & nobis, qui fortè plus debito tibi detulimus in hac parte. Sed nec sic adhuc potuimus proficere, sicut effectus indicat, & sæpeditæ Regina querela nostris auribus totiens inculcata, cum non solum ei satisfacere non curaveris, verum etiam nec coram iudicibus illis quibus negotium ipsum dinoscimur pluries commississe volueris iustitiam exhibere, qui non tantum cavere debueras ne à te injuriarum actio nasceretur, sed etiam cohibere quoslibet tuæ ditioni subjectos ne injuriam cuiquam facerent, cum ad malefactorum vindictam, laudem verò bonorum gladium susceperis bajulandum. Certè non minus serenitati reginæ quam ipsi Regina, immo longè amplius expedisset nostris super hoc acquievisse monitis & consiliis, per quæ divinam placare potueras majestatem, quam propter injuriam sæpeditæ Regina illatam videris graviter offendisse, ac etiam laudem in conspectu hominum promereri, quia etsi ei super damnis esset rerum temporalium satisfactum, tibi damnum innocentie resarcisses, quod non est dubium esse majus. Veruntamen si te forsitan existimes eidem in aliquo non teneri, coram nobis, qui personam hominis in iudicio non accipimus, sed iustum iudicium, prout ille nobis inspirare dignatur qui omne iudicium dedit filio, iudicamus, saltem ipsi debueras iustitiam exhibere, ac non uti potentie mag-

nitudine contra illam, sciens quod potentior est te ille qui facit misericordiam & iudicium omnibus injuriam patientibus & in regno hominum dominatur. At tu hæc prout convenit non attendens, nec satisfacere illi nec subire super prædictis iudicium cum eadem hactenus voluisti. Cum enim post octo annos elapsos, per quos reginæ serenitati detulimus, nolentes ulterius deferre homini contra Deum, qui viduam voce prophetica præcipit defensari, tibi dederimus in mandatis ut usque ad festum nativitatis beatæ Mariæ proximo præteritum per procuratorem idoneum te nostro conspectui præsentares, exhibiturus sæpeditæ Regina vel procuratori ejusdem super præmissis & aliis, si qua fortè adversus te duceret proponenda, quod ordo posceret rationis, tu id efficere penitus contempstisti, licet dilectus filius Prior Wigorniensis de mandato venerabilis fratris nostri Wigorniensis Episcopi exhibitis tibi litteris nostris præfatum terminum ex parte nostra tuæ magnitudini peremptorium assignarit, sicut venerabiles fratres nostri Eliensis & præfatus Wigorniensis Episcopi, quibus super hoc direximus scripta nostra, per suas nobis litteras intimarunt, procuratore ipsius Regina ad prædictum terminum ad sedem apostolicam accedente, ac per quatuor menses & amplius expectante. Quia igitur contra salutem nostram & tuam tibi deferre ulterius nec volumus nec debemus, serenitatem regiam monemus & exhortamur attentius, in virtute spiritus sancti firmiter injungentes quatinus usque ad sex menses post susceptionem præsentium aut præfate Regina satisfacias congruè de prædictis, aut componas, si fieri possit, amicablem cum eadem, vel per sufficientem & idoneum responsum te nostro conspectui repræsentantes, exhibiturus eidem vel procuratori suo super iis & aliis quæ adversus te duxerit proponenda iustitiæ complementum. Alioquin ex tunc in Sumerstresire manerium de Yvecestre & manerium de Meretoc cum pertinentiis eorundem, & totam Rotelandam cum pertinentiis ejus, & manerium de Ketten cum tota Socka, & Brudecroft, & Nortufham, cum pertinentiis eorundem, & in Barchescire manerium de Lamburn. cum pertinentiis ejus, & in Wiltescire, Westburi, Wilton, & Malmesburi, cum pertinentiis eorundem, & in Sudsex villam Arundellæ cum honore ac pertinentiis suis, & civitatem Cicestriæ cum ipsius pertinentiis, & in

Oxonefordescire villam de Stanton cum pertinentiis ejus, & in Nordhantonscire Rokingham cum pertinentiis ejus, & villam de Nordhanton. in Devenscires manerium de Keinton & Leston cum pertinentiis suis, ac manerium de Alrichefcote, cum villa de Sloncumbis, & Quenevke cum pertinentiis suis, & civitatem Exoniae, & in Sudhamtonscire manerium de Wlintonia cum pertinentiis suis, & in Heresfordescire Berchamested. cum toto honore ac pertinentiis ejus, ac in Essex. villam de Waltham cum pertinentiis ejus, & in London. Eya Reginae, & in Lincolnscire Graham cum pertinentiis suis, & villam de Stamford cum pertinentiis ejus, ac in Glowvecestrescire honorem de Berkeleia ac pertinentiis ejus, cum omnibus aliis maneriis, villis, & castris quae ad dotalium praefatae Reginae spectare noscuntur, necnon demania, maneria tua in praedictis comitatibus constituta, de quibus saepefata Regina lanam debet habere, licet omnia praedicta ex alia causa supposita sint sententiae interdicti, propter hoc pari sententia specialiter decernimus alligata, ut in iis omnibus nequaquam interdicti sententia relaxetur donec super hoc satisfeceris competenter, dantes dilicte venerabilibus fratribus nostris Roffensi & Saresberienfi Episcopis nihilominus in praecipuo ut ipsi, humana gratia & mundano timore postpositis, praefatam sententiam publicent & faciant sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo auctoritate nostra firmiter observari. Quod si nec sic tua poterit durities emolliari, in te manus nostras fortius curabimus aggravare, sciturus quod quantumcunque te sicut carissimum in Christo filium diligamus, quia tamen in tuae salutis dispendium tibi ulterius non credimus defendendum, nulla omitemus penitus ratione quae nostrum officium exequamur donec ad cor rediens super hoc apostolicae sedi te offeras paritum. Datum Laterani xii. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

*ROFFENSI ET SARESBERIENSI
Episcopis.*

*Epist. 244.
De eadem re.*
S I carissimus in Christo filius noster Iohannes Rex Anglorum illustris melius notavisset quantum celsitudini regiae haecenus detulerimus in negotio carissimae in Christo filiae Berengariae quondam Anglorum Reginae illustris, forsitan & ipse nobis, immo ei cujus vicem licet immeriti

gerimus &c. in eandem modum ut in alia usque observare, praefato Regi litteras nostras, quas propter hoc eidem dirigimus, exhibentes. Qualiter autem in executione praecipui apostolici processeritis, nobis per litteras vestras curetis fideliter intimare, praecipuum nostrum taliter impleri quod non possit de negligentia reprehendi, sed de obedientia potius commendari. Quod si non ambo iis exequendis &c. alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani &c. ut in alia.

*PRÆPOSITO ET CAPITULO
Briwatenfi.*

C Vm dilecti filij S. Ecclesiae vestrae ac D. venerabilis fratris nostri Claramontensis Episcopi procuratores ad sedem apostolicam accessissent, & nos eis benignantiam audientiam dedissemus, procurator ejusdem Episcopi proposuit coram nobis quod cum Ecclesia vestra in ipsius Episcopi sit diocesi constituta, & ob hoc deberetis eidem tamquam diocesano vestro in spiritualibus respondere, vos ipsi jura episcopalia penitus subtrahentes, in Ecclesiis aliis ejusdem diocesis, quas ad vos pertinere proponitis, non permittitis ipsum jurisdictionem debitam exercere, procuratorem quam idem & praedecessores ipsius ab ipsis Ecclesiis aliquando habuerunt sibi pro vestrae voluntatis arbitrio subtrahendo. Verum procurator Ecclesiae vestrae proposuit ex adverso quod cum eadem a jurisdictione cujuslibet praeterquam Romani Pontificis penitus sit exempta, sicut per privilegium pie recordationis Calixti Papae praedecessoris nostri evidenter appareret, non tenebamini ei nec pro capite nec pro membris quae ad vos pertinent pleno jure in aliquo respondere. Porro pars altera replicavit quod idem privilegium formam privilegij non videtur habere, cum verbum exemptionis non contineatur in eo, sed inhibitionis tantum inveniat insertum, proponens illud nequaquam suspicione carere, cum stilum cancellariae nostrae non sapiat, & subscriptionibus Cardinalium non appareat communitum, propter quod idem debere carere viribus proponebat, & nullam esse per ipsum praestitam libertatem, attamen etiam aliquas vires obtineat, licet capiti per illud utcumque tribuatur libertas, membra tamen ab episcopali non eximit potestate, cum de libertate membrorum nullam expressam faciat mentionem. Unde assererat eadem memorato Episcopo esse

*Epist. 225.
De exemptione
corum.
Vide infra lib.
16. epist. 72.
73.*

debere diocesana lege subiecta, sicuti Ecclesie illæ suis subiunguntur Episcopis quæ ad quadam monasteria pertinent quæ sedem apostolicam nullo respiciunt mediante. Ad quod fuit ex parte vestra responsum quod libertas per præfatum privilegium Ecclesie vestre concessa non solum ad caput debet referri, verum etiam ad membra ipsius extendi, quia illud quod continetur in eo, *Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium & Ecclesiarum & ordinationes Clericorum qui ad sacros ordines fuerunt promovendi, à quocumque malueritis catholico suscipietis Episcopo*, ad minores est Ecclesias referendum, cum in majori Ecclesia baptismus minimè celebretur, ratione cuius chrisma & oleum sancti sunt potissimè opportuna, & ad consecrationes altarium & subditarum Ecclesiarum & ordinationes etiam Clericorum tam membrorum quàm capituli semper consueveritis vicinos Episcopos convocare. Unde si quantum ad ista, quæ sine ministerio Episcopi fieri non possunt, minores Ecclesie sunt exemptæ, multò fortius quantum ad alia intelligi debent libertate gaudere quæ sine officio Episcopi possunt expediri, cum indulgisse videatur minora qui majora concessit. Adiecit insuper procurator prædictus quod si non sufficerent supradicta, tanto tempore usque fuerat Ecclesia vestra tam in capite quàm in membris huiusmodi libertate quod legitima esset super ea contra prædictum Episcopum præscriptione munita. Nam ad exequendum prædicta quæ, sicut supra dictum est, non possunt nisi per Episcopum expediri, semper quos voluit Episcopus convocavit. Alia verò, utpote Clericorum institutiones & destitutiones eorum, tam Clericorum, quàm laicorum coactiones, & decisiones causarum tam criminalium quàm civilium, semper exercuit per se ipsam. Sacrista etiam & hebdomadarij Ecclesie vestre sacerdotes & Clericos subditarum Ecclesiarum ad synodum evocant bis in anno, & eis synodalia dant præcepta, & corrigunt tam in Clericis quàm in laicis quæ inveniunt corrigenda. Præterea minores Ecclesie adeo sunt annexæ majori quod sunt de corpore præbendarum & etiam dignitatum ejusdem, quæ in villa Brivatensi oblationes & decimas recipit, injungit poenitentias, & recipit ad sepulturam defunctos; licet sint ibi alie quædam Ecclesie quæ ab ipsa omnino dependent, propter multitudinem populi, ad succursum. Ceterum cum Claromontensis Episcopus terram suppo-

nit ecclesiastico interdicto, in Ecclesia vestra & in membris ipsius divina officia celebrantur, nec unquam in officiis ecclesiasticis Claromontensis Ecclesie consuetudinem imitantur. Nos igitur iis & aliis quæ coram nobis fuere proposita plenè auditis ac perspicaciter intellectis, quia præfatum privilegium in duobus locis plenariam Ecclesie vestre continere perspeximus libertatem, de fratrum nostrorum consilio ipsam in capite liberam omnino esse decrevimus, ut nulli unquam in spiritualibus teneatur præterquam Romano Pontifici respondere. Membra verò ipsius adjudicavimus Episcopo memorato fore lege diocesana subiecta, illis duntaxat exceptis super quibus vos probare poteritis legitima præscriptione munitos. Quia verò privilegium meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate, nisi libertate vobis concessa curaveritis bene uti, ut ex ea propter absentiam correptoris non capetis licentiam delinquendi, sed potius propter gratiam largitoris benefaciendi materiam assumatis, illo vos privilegio noveritis esse privandos, præsertim cum à nullo prædecessorum nostrorum fuerit innovatum. Nulli ergo &c. hanc paginam nostre diffinitionis infringere &c. usque in finem. Datum Laterani v. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

ABBATI SANCTÆ
Genovesæ, & Archidiacono, & Magistro
P. Peverel Canonico Parisiensi.

DE prudentia dilectorum filiorum Abbatissæ sancti Victoris, Decani, & magistris Roberti de Corzon Canonici Parisiensis non possumus non mirari, quod cum super negotio dilecti filij Morinensis electi per litteras nostras certa forma fuerit illis expressa per omnia consona rationi, eam ipsi pro suæ voluntatis arbitrio exceperunt. Nam cum fuerit ipsis injunctum ut illos tres electores, in quos Canonici Morinenses potestatem Episcopum eligendi contulerant, astringerent vinculo juramenti dicere veritatem quot ex Canonicis examinationis tempore in præfatum convenerunt electum, & si tres simul aut duo saltem ex ipsis jurati dicerent quod Canonicorum major pars convenerat in eundem, iidem contradictorius silentium imponere non differrent, & si per eorum depositiones constaret dictum electum extitisse à paucioribus nominatum, tunc demum diligenter audirent quicquid utraque pars proponeret

Epist. 114.
De electione
Episcopi Morinensis
Vide supra
Epist. 43.

ad probandam formam secundum quam eligendi præfatis tribus electoribus potestas asseritur fuisse concessa, & si foret sufficienter ostensum quod de gremio Ecclesie secundum formam sibi datam deberent eligere in quem omnes vel major & sanior pars Capituli conveniret, ipsi electionem ejus omnino cassarent; alioquin quod de ipso factum est ratum habentes, contraditores per censuram ecclesiasticam ab ejus impetitione compescerent appellatione remota, ipsi, sicut ex litteris eorum accepimus, illos tres electores ad suam præsentiam evocarunt, & primo duobus eorum & tertio postmodum in ipsorum præsentia constitutis, ab eis sub iurjurando fideliter & sollicitè de numero Canonicorum Morinensium qui dicebantur electum nominasse prædictum studuerunt inquirere veritatem. Sed quia ipsi videbantur quandoque loqui eundem & excogitatum sermonem, quandoque etiam vacillantes, ipsum multimodis variabant, in tantum ut quanto examinabantur fidelius, tanto minus fidei afferebant, iidem interloquendo dixerunt ad alium esse articulum procedendum, forma mandati nostri penitus prætermissa. propter quod pars electi sentiens se gravari, ad nostram audientiam appellavit, ex parte nostra firmiter inhibens iudicibus memoratis ne ulterius in negotio ipso procedere attentarent. At ipsi appellationi ejusdem minime deferentes, in ipso negotio procedere decreverunt. Ex præmissis autem evidenter apparet nos in ipsa commissione tres articulos distinxisse, utrum videlicet per depositiones trium electorum vel saltem duorum ex ipsis plures ex Canonicis in præfatum electum concordasse claresceret, an pauciores ex ipsis in eundem convenisse constaret, vel neutrum per attestaciones hujusmodi probaretur, & in duobus quidem articulis, scilicet primo & ultimo, electionem ipsius ratam haberent, contraditoribus ejus perpetuum silentium imponendo, in unico vero, videlicet medio, ipsius electionem cassarent, dummodo constaret quod sub hac forma fuisset tribus electoribus potestas eligendi concessa, ut videlicet illum de gremio Ecclesie Morinensis eligerent in quem major & sanior pars Capituli concordaret. Porro, sicut ex depositionum transcriptis, quæ nobis tam sub sigillo dilecti filij Gualæ sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis apostolicæ sedis Legati quam venerabilis fratris nostri Silvaneæ & tenfi Episcopi

Tom. II.

& plurium aliorum nobis transmissa fuere, comperimus, major pars Canonicorum Morinensium qui examinationis tempore aderant, in præfatum convenit electum. Et ideo delegati prædicti, sive depositionibus testium fidem præbere, sive fidem adimere voluissent, profectò secundum formam præscriptam electionem ipsius debuissent ratam habere, cum non probato quod minor pars convenisset in illum, inutiliter etiam probaretur quod secundum formam sibi datam tres electores illum debuissent eligere in quem major pars Capituli conveniret. Quocirca ne præfata Morinensis Ecclesia ulterius aggravetur laboribus & expensis, & tam in spiritualibus quam in temporalibus ingens detrimentum incurrat, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis, ad majorem cautelam originales testium depositiones faciatis vobis à præfatis iudicibus exhiberi, & transcripta quæ vobis sub bulla nostra dirigimus cum originalibus conferentes, si hæc illis inveneritis concordare, quicquid post appellationem à præfato electo ad sedem apostolicam interpositam contra eum inveneritis attentatum, sublato cujuscumque contradictionis & appellationis obstaculo decernatis irritum & inane, quodque de ipso factum est solemniter confirmantes, contraditoribus ejus perpetuum silentium imponatis, & denunciatis Archiepiscopo suo ut ipsum non differat in Episcopum consecrare, illum præbenda Morinensis Ecclesie spoliante qui se spontaneus ad hanc pœnam, si forsitan in probatione deficeret, obligavit. Quod si forsitan ipsi delegati vobis infra decem dies postquam fuerint requisiti attestaciones noluerint vel nequiverint exhibere, vos nihilominus fidem adhibentes rescriptis, maxime cum secundum tenorem litterarum quas ipsi nobis miserunt intentionem suam non fundaverit pars adversa, juxta præscriptam formam in ipso negotio procedatis, similiter processuri si forsitan, quod non credimus, originalia discordaverint aliquatenus à rescriptis, dummodo non sit per illa probatum quod minor pars in præfati electi nominatione convenerit; quia secundum legitimas sanctiones auctore non probante, is qui convenitur, etsi nihil prætulerit, debet absolvi. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani 14. Kal. Februarij pontificatus nostri anno undecimo.

K k

E I S D E M.

Epist. 227.
De eadem re.

NE pastoralis provisio diu desit Ecclesia Morinensi, per apostolica vobis scripta mandamus quatenus si adversarij dilecti filij Morinensis electi nequiverint infra spatium triginta dierum intra provinciam vel in vicinis partibus inveniri, vos citationis edicto ad eorum domicilium manifeste transmissio, nihilominus procedatis secundum formam quam in aliis litteris vobis duximus exprimendam, cum jam in ipso negotio usque ad publicationem testium sit processum. Datum Laterani 11. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

*EPISCOPO, ET SANCTI PETRI
& de Securo Abbatis Aniciensibus.*

Epist. 228.
Eis committitur
causa Canonice. Bri-
vacensium.

Licet ex injuncto nobis apostolatus officio omnibus paterna sollicitudine teneamur adesse, illis tamen debemus specialiter apostolicum praesidium impertiri qui apostolicam sedem nullo respiciunt mediante. Cum igitur dilecti filij Canonici Brivatensis Ecclesiae, quae ad nos nullo medio noscitur pertinere, frequenter & a multis injurias, damna sustineant & rapinas, cum dioecesanum non habeant ad quem possint recurrere quotiens indubite aggravantur, nos ad supplicationem eorum ipsis duximus providendum. Quocirca discretionem vestram per apostolica scripta mandamus quatenus quotiens ab eisdem fueritis requisiti, de malefactoribus suis in Claromontensi, Anicensi, & Mimateni diocesibus constitutis faciatis eis auctoritate nostra sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo justitiae plenitudinem exhiberi, eosdem ad id monitione praemissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellendo. Quod si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero &c. Datum Laterani v. Kalend. Februarij, ut supra.

ILLVSTRI REGI FRANCIAE.

Epist. 229.
Inducitur ad
expugnationem
haereticorum
Provincialis.

Religiosa fides & fidelis religio, quae in te a progenie in progeniem derivata Christianissimis tuis patribus Christianissimum Principem te substituit, nos inducit ut negotium Ecclesiae Dei, cum expedit, providentiae tuae confidentissime committamus. Cum ergo sit providere cogitatum ut iis qui orthodoxae fidei zelo succensi ad expugnandum Provinciales haereticos se accingunt unus in Capita-

neum deputetur sub cuius unius consilio unanimiter universi procedant, serenitatem regiam rogamus attentius & monemus, in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus eis vel eorum aliquibus, prout expedit, convocatis, aliquem virum strenuum, providum, ac fidelem eis auctoritate regia praeficere non postponas qui praesidium Domini praeliantes sub divino praesidio tuoque vexillo conducatur, hanc pij operis providentiam ita prudenter & hilariter impleturus quod dum omnes ad agonem sanctae pugnae succinxis, in omnium quasi manibus ipse quoque bellari bellum Domini comproberis, ac retributionis eorum efficias te participem quorum certaminis te taliter exhibueris adiutorem; ante omnia & in omnibus sollicitè providendo ut in tanto Dei servitio illam servent & unitatis concordiam & concordiae unitatem quod per astutiam sathanæ, qui operibus pacis invidet, nulla discordia inter ipsos, nulla possit amulatio suboriri, ita strenue, ita caute in hoc negotium cum tuo subsidio & consilio processurus quod illud possint feliciter & salubriter consummare; ne, si secus accideret, quod divinitus avertatur, in quo proficere poterat Ecclesiae causa deficeret, & haeretica pestis unde potuerat aboleri, deterius inoleret. Datum Laterani 11. Non. Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

*VNIVERSIS FIDELIBVS
in obsequium Christi contra Provinciales
haereticos certaturis.*

Benedicti vos in Domino qui fecit caelum & terram; quoniam cum committeret draco bellum & Ecclesiam sanctam Dei machinarum suarum molimine conquassaret, apprehendistis arma & scutum, & in ejus adjutorium surrexistis. Quia igitur omnis qui in agone contendit abstinere se ab omnibus ut unum certaminis sui cursum eo melius quod liberius valeat consummare, universitatem vestram rogamus attentius & monemus, per apostolica scripta in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatinus tam arduum & tam sanctum Dei obsequium aggressuri, postpositis omnibus quae hunc vestrum sanctum agonem impedire valent, ante omnia & in omnibus caveatis ut illam servetis & unitatis concordiam &c. sicut supra usque in finem. Eia igitur, potentissimi Christi milites, eia strenuissimi militiae Christianae tyrones. Opponite

Epist. 229.
De eodem re.
guntur.

vos Antichristi præambulis, & pugnate cum serpentis antiqui ministris. Pugnastis fortassis hæcenus pro gloria transitoria, pugnate jam pro gloria sempiterna. Pugnastis pro corpore, pugnate pro anima. Pugnastis pro mundo, pugnate pro Deo. Non enim pro præmio qualicumque ad tantum Dei servitium vos hortamur, sed pro regno cælesti, quod vobis ob hoc confidentissimè pollicemur. Datum ut supra.

UNIVERSIS FIDELIBVS AD obsequium Christi signatis contra Provinciales hæreticos vel signandis tam in regno quàm extra regnum Franciæ constitutis.

Epist. 211. De præsentibus in apostolica sedis.

Cum orthodoxæ fidei zelo succensum ad expugnandam hæreticam pravitatem decreveritis proficisci, auctoritate apostolica constituimus ut ex quo vivificæ crucis signum ad expugnandum hæreticos secundum ordinationem Legatorum nostrorum in vestris pectoribus susceperitis, cum personis, terris, possessionibus, hominibus, ac ceteris bonis vestris sub protectione sedis apostolicæ maneatis, & donec de vestro reditu vel obitu certissimè cognoscatur, ea omnia in suo statu libera maneant & quietæ consistant. Nulli ergo &c. nostræ constitutionis &c. usque in finem. Datum ut in alia.

REGENSI ET CONSORANENSI Episcopis, & Abbati Cisterciensi, apostolicæ sedis Legatis.

Epist. 212. De negotio comitis Melgioris.

Licet nobis jamdudum Comes Tolosanus per suos nuntios supplicaverit ut super comitatu Melgiorensi, qui beati Petri juris & proprietatis existit, fidelitatem ab eo recipere dignaremur, ne tamen ipsum hoc modo quasi confirmare videremur eidem, preces suas non duximus admittendas, considerantes hoc ipsum quod tu, fili Abbas, per tuas nobis litteras suggestisti, ut videlicet si fortassis in incepta malitia pertinaciter perduraret, ipso demum eo juxta meritum spoliato, statueremus de ipso quod Ecclesiæ negotio expediret. Quia verò à nobis est sollicitè requisitum qualiter procedendum sit circa comitatum eundem fideli exercitui signatorum, id vobis providimus suadendum, quatinus ad Apostoli dicentis, *Cum essem astitus, dolo vos cepi*, magisterium recurrentes, cum talis dolo prudentia potius sit dicendus, deliberato cum eorundem signatorum prudentioribus opportuno consilio, divilos ab Ecclesiæ unitate Tom. II.

divisim capere studeatis, dummodo videritis quòd ex hoc idem Comes vel alius minus assistere vel per se ipsum minus debeat insanire, non statim incipiatis ab ipso, sed eo primitus arte prudentis dissimulationis eluso, ad extirpandos alios hæreticos transeatis; ne si scamis Leviathan sese conjungentibus unà vi fueritis simul omnes aggressi, tanto demum hujusmodi satellites Antichristi difficilius possint conteri quanto pertinacius ipsos in unum conjunctionis vinculum contingeret glomerari. Sic enim & illi facilius sterni poterant remissius adjuti per istum, ac iste illorum interim visâ strage ad cor fortasse redibit, vel si perseveraverit in malitia, tandem contra ipsum & solum & destitutum levius procedatur. Hæc ergo vobis suggerimus ad cautelam. Vos autem, qui rerum circumstantias eò pleniùs quò præfentiùs agnosceatis, sic vel aliter circa singula procedatis quemadmodum tam vobis quàm aliis quorum fuerit utendum consilio de cælo fuerit revelatum, circa præfati Comitis negotium processuri prudenti deliberatione præmissâ, prout ad honorem Dei & utilitatem Ecclesiæ videritis expedire.

E I S D E M.

Super negotio signatorum & hæreticorum excidio litteras vobis destinamus ad præsens quales novimus expedire. Monemus ergo discretionem vestram & exhortamur attentius, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus prout opus fuerit ipsis utentes, prudenter atque constanter circa singula procedatis, ante omnia & in omnibus cautè ac sollicitè providendo ut illam servent &c. *sicut in prima.*

Epist. 213. De negotio fidei.

E I S D E M.

Licet nobilis vir Guido Comes Alvernensis circa captionem venerabilis fratris nostri Claromontensis Episcopi germani sui graviter excessisse noscatur, quia tamen nulli veraciter pœnitenti debet venia denegari, precibus ejusdem Episcopi, qui super hoc nostro apostolatu supplicavit, inducitur, & zelo utilitatis ecclesiasticæ provocati, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si hoc Ecclesiæ noveritis expedire, cujus negotium multipliciter posse per eum dicitur adversus hæreticos promoveri, præfato Comiti secundum formam ecclesiasticam absolutionis beneficium impendatis, & injungatis eidem quod talibus

Epist. 214. Ut absolvant Guidonem Comitem Alvernensem. Vide supra lib. 1. epist. 498.

K k ij

confuevit injungi. Datum Laterani &c.
at in prima.

*CISTERCIENSI ABBATI,
apostolicæ sedis Legato.*

*Epist. 235.
Arguitur de
pravis suspi-
cionibus.*

Licet æquanimiter tulissemus si vene-
rabilis frater noster Londoniensis
Episcopus & coexecutores ipsius Cister-
ciensis ordinis monasteria non sic arctè in-
terdicto ab initio conclusissent quòd minùs
possent secundùm indulta eis apostolica
privilegia celebrare, quia tamen & ipsi
benefacere arbitrati monasteria ipsa in-
terdicto hujusmodi constrinxerunt, & illa
cœperunt ipsum humiliter observare, si-
ne gravis præsumptionis offensa nequa-
quam illud postea violarunt. Ceterùm lau-
damus te, sed in hoc laudare non possu-
mus quòd consultus consulentibus respon-
disti ut nisi rescripti nostri copia eis fie-
ret, vel si forsan illud obtentum per sub-
reptionis vitium appareret, per appella-
tionis objectum se à præfatis executori-
bus tuerentur; cùm etsi secundùm juris
rigorem per hujusmodi subtilitatis astu-
tiam potueris respondere, de tanti tamen
nominis ac meriti Pontificibus nunquam
debueris suspicari quòd vel auctoritatem
quam non dedissemus eisdem sibi temerè
arrogassent, vel eandem datam ad aliud
malitiosè intorsissent; præsertim cùm alio-
rum animos ex proprio metientem non te
decuerit contra illos in scrupulum hujus-
modi suspicionis incidere, qui si contra te
in similem incidissent, reputasses forsan
eos conscientiam scrupulosam habere. At-
tendentes itaque nec utile nec honestum
existere ut aliter in ipso negotio, circa
hunc præsertim articulum, disponamus
quàm ipsi executores providerint dispo-
nendum, rescriptum illud de quo fecimus
superiùs mentionem à nobis de certa pro-
cessisse scientia declaramus, id volentes in
hoc firmiter observari quod illi pensatis
negotij circumstantiis provida deliberatio-
ne mandaverint observandum. Datum ut
suprà.

*BVRDEGALENSI
Archiepiscopo.*

*Epist. 236.
De præbenda
Santonensi cõ-
ferenda Fulch.*

Licet super omnium Clericorum pro-
visione nos deceat esse sollicitos, pro
illis tamen nos convenit sollicitudinem
gerere specialem pro quibus apud nos &
morum honestas & litteraturæ gratia in-
terpellat. Hinc est quod cùm dilectus fi-
lius nobilis vir Calo Dominus de Ponte
præbendam quam in Xantonensi Eccle-

sia obtinebat, per suas nobis litteras du-
xerit resignandam, & dilectus filius ma-
gister Fulch. de Xantonensi diocesi oriun-
dus de vita pariter & scientia nobis fuerit
multorum testimoniis commendatus, fra-
ternitati tuæ per apostolica scripta man-
damus quatenus ad cautelam ab eodem
Milite præbendæ resignatione recepta,
eandem auctoritate nostra memorato ma-
gistro sublato appellationis obstaculo con-
teras & assignes, faciens ipsum ejusdem
præbendæ pacifica possessione gaudere,
contradictores per censuram ecclesiasti-
cam appellatione postposita compescen-
do. Datum Laterani Nonis Februarij,
pontificatus nostri anno undecimo.

*ABBATI SANCTI AVBERTI,
& Decano & magistro R. de Bekereel
Canonico Cameracensi.*

Cvm olim Abbat & conventui sancti
Michaelis, qui dicebantur Ægid.
sacerdotem ad presbyteratus ordinem pre-
sentasse, scripsissemus in forma communi
pro ipso, dilecti filij Cantor sancti Quin-
tini sui que commonitores, postquam con-
stitit eis de idoneitate personæ, super re-
præsentatione ipsius testes recipere cura-
verunt, nobisque miserunt depositiones
eorum. Licet igitur per eas in auditorio
nostro lectas vitium non fuerit usquequa-
que plenè probatum quòd idem Presby-
ter præsentatus ab Abbate memorato fuis-
set, quia tamen in hoc semiplena proba-
tio plena debet pietate juvari, cùm pia
beneficia non semper rigida jurâ requi-
rant, discretionis vestræ per apostolica
scripta mandamus quatenus dictos Abba-
tem & conventum ut præfato Presbyte-
ro juxta formam prioris mandati provi-
deant monere ac inducere procuretis, ip-
sos ad hoc, si opus fuerit, appellatione
remota per censuram ecclesiasticam com-
pellentes. Quòd si non omnes &c. duo
vestrum &c. Datum Laterani Non. Fe-
bruarij, pontificatus nostri an. undecimo.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO.

Cvm à nobis petitur quod justum est
& honestum, tam vigor æquitatis
quàm ordo exigit rationis ut id per sollici-
tudinem officij nostri ad debitum perduca-
tur effectum. Eapropter, venerabilis in
Christo frater, tuis justis postulationibus
grato concurrentes assensu, personam
tuam & Atheniensem Ecclesiam, cui Deo
auctore præesse dinosceris, cum omnibus
bonis tam ecclesiasticis quàm mundanis

*Epist. 237.
Vt Episcopus
admittatur ad
presbyteratum.*

*Epist. 238.
Suscipitur ab
protectore ibi-
dis apostolice
videt infra epist.
236.*

quæ in presentiarum rationabiliter possides, aut in futurum iustis modis præstante Domino poteris adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ protectionis &c. usque incursum. Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

HVGONI CANONICO
Thebano.

CVm à nobis petitur &c. usque effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili &c. ut in alia usque suscipimus, specialiter autem Ecclesiam de Kalenda, sicut eam iustè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. protectionis & confirmationis &c. usque in finem. Datum ut in alia.

ROBERTO DE SVCIACO
Canonico Atheniensi.

CVm à nobis petitur &c. ut in alia usque suscipimus, specialiter autem præbendam quàm in Atheniensi Ecclesia es canonicè asssecutus &c. ut in alia usque in finem. Datum ut supra.

MAGISTRO GVILLELMO
Canonico Thebano.

CVm à nobis petitur &c. ut in alia usque suscipimus, specialiter autem Ecclesiam sancti Iohannis de Araquio, sicut eam iustè possides & quietè &c. usque in finem. Datum ut in prima.

HVGONI CANONICO
Thebano.

CVm à nobis petitur &c. ut in alia usque suscipimus, specialiter autem præbendam quam in Thebana Ecclesia es canonicè asssecutus, sicut eam iustè possides &c. ut in alia usque in finem. Datum Laterani &c. ut supra.

MAGISTRO RANDVLPHO
Decano Davaliensi.

CVm à nobis petitur &c. usque effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili &c. usque suscipimus, specialiter autem decanatum Davaliensis Ecclesie, sicut illum iustè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ protectionis & confirm. &c. usque in finem. Datum ut supra.

ARCHIEPISCOPO LARISSENO,
& dilectis filiis Ciriensi & Nazorensi electis.

AD nostram noveritis audientiam pervenisse quòd venerabilis frater noster Atheniensis Archiepiscopus, timore ductus, nobili viro Ottoni de Rocca Domino Athenarum, qui uxoratus est, quendam personatum Atheniensis Ecclesie, qui Theauraria vulgenter appellatur, conferre præsumpsit in enormem ipsius Ecclesie læsionem. Volentes igitur indemnitate eiusdem Ecclesie paterna sollicitudine providere, discretionis vestre per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita super præmissis diligentius veritate, quod per dictum Archiepiscopum super hoc in præiudicium ipsius Ecclesie inveneritis attentatum, sublato appellationis obstaculo in statum debitum revocetis. Nullis litteris veritati & iustitie &c. Quòd si non omnes &c. tu ea, frater Archiepiscope, cum eorum altero &c. Datum Laterani x. Kalendas Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

Epist. 244. Scribitur eis pro Archiepiscopo Atheniensis.

NOBILIBVS VIRIS BALMO
Thessalonicensi Comestabulo, Ottoni de Rocca Domino Athenarum, .. Marchioni, .. Domino Nigripontis, T. de Ostremancout, & aliis Principibus Romanie.

QVanto personas vestras sinceriori diligimus in Domino caritate, tanto majori dolore turbamur eum ea nobis de vestris actibus referuntur quæ famam vestram obnubilant apud homines & conscientiam maculant apud Deum. Cùm igitur, sicut venerabiles fratres nostri Atheniensis Archiepiscopus, Episcopus * Fer- * Thermopyl. mopilenis, & dilectus filius Nazorensis electus in nostra presentia constituti pro se ac aliis Ecclesiarum Romanie Prælati nostris auribus intimarunt, Ecclesias & abbatias, personatus & redditus detineatis ecclesiasticos in salutis vestre dispendium occupatos, devotionem vestram rogamus attentius & monemus, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus prædicta omnia Ecclesiis quibus debentur liberaliter resignantes, decimas eis integrè persolvatis, facientes subditos vestros, Græcos videlicet & Latinos, Prælati suis obedientiam & reverentiam exhibere. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Thessalonicensi & Larisensi Archiepiscopis & Episcopo Davaliensi nostris damus litteris in mandatis ut vos ad id monitione præ-

Epist. 245. De decimis solvendis.

missa per censuram ecclesiasticam appellatione remota iustitia mediante compellant. Datum Laterani 1x. Kal. Februarij, anno undecimo.

Scriptum est ipsis super hoc.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO.

*Epist. 246.
De residentia
Canonicorum.*

Proposuisti nobis in nostra praesentia constitutus quod quidam Ecclesiae tuae Canonici nolunt Atheniensi Ecclesiae, prout tenentur, personaliter deservire. Quare dicta Ecclesia divinis officiis plurimum defraudatur. Ne igitur dicti Canonici ex hoc commodum valeant reportare ac dicta Ecclesia debito servitio defraudetur, praesentium tibi auctoritate concedimus ut ipsos per censuram ecclesiasticam appellatione remota tibi compellere liceat ad debitam in ipsa Ecclesia residentiam faciendam. Datum Laterani &c. ut supra.

NAZORESCENSI ELECTO.

*Epist. 247.
Super eodem.*

Proposuisti nobis in nostra praesentia constitutus quod quidam Ecclesiae Nazorescensis Canonici nolunt eidem Ecclesiae, prout tenentur, personaliter deservire &c. *ut in alia.* Datum Laterani viii. Kal. Februarij anno undecimo.

HELIENSI EPISCOPO.

*Epist. 248.
De Praeceptoribus
Ecclesiae London.
Cap. Cum olim.
De consuetudine.*

Cum olim venerabilis frater noster Londoniensis Episcopus nostris auribus intimasset quod in sua Ecclesia proposuerat statuere Praeceptorem, certum redditum assignaturus eidem sine laesione cuiusquam, nos ejus precibus inclinati licentiam ei concessimus Praeceptorem huiusmodi ordinandi, dummodo in conferendis sibi redditibus nulli praedictum inferretur, nihilominus statuentes ut Praeceptor taliter institutus in sessionibus, processionibus, & aliis illam haberet in Londoniensi Ecclesia dignitatem quam habent alij Praeceptores in aliis Ecclesiis Anglicanis. Postmodum autem nostris fuit auribus intimatum quod licet idem Episcopus dilectum filium B. in eadem instituisset Ecclesia Praeceptorem, quod tamen a nobis fuerat de praebata dignitate statutum biennio jam elapso exequi non curarat. Quapropter tibi dedimus in mandatis ut illud sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo exequi non proponeres, contradictores per censuram ecclesiasticam compescendo. Noviter vero dilecti filij Decanus & quidam alij personatus habentes in Ecclesia memorata suam nobis transmissere querelam quod cum

per Anglicanas Ecclesias consuetudines sint diversae, ac quidam Cantorum minorum, quidam vero majorem habeant dignitatem, nec possint dignitates eorum, cum sint vel variae vel repugnantes, convenire simul in unam, is qui noviter est institutus in Ecclesia Londoniensi Praeceptor, non contentus eo quod habere potest sine praedictum aliorum, occasione litterarum nostrarum quasdam ipsius Decani & aliarum personarum ejusdem Ecclesiae dignitates sibi nititur in eorum praedictum arrogare. Quocirca fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus quatenus si secundum diversas locorum consuetudines diversos habere noveris Praeceptores in Anglicanis Ecclesiis dignitates, jandictum Praeceptorem illam habere facias in Londoniensi Ecclesia dignitatem eaque appellatione remota permanere contentum quam rationabilibus & approbatis consuetudinibus ejus salvis sine alieno praedictum poterit obtinere. Datum Laterani 11. Non. Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

**HVBALDO EPISCOPO IN
Archiepiscopum Ravennatem electo.**

Post translationem tuam ad Ecclesiam Ravennatensem cum dilecti filij Praepositus, Canonici, Abbates, & Primicerij Faventini totiusque civitatis clerus, sicut per litteras eorumdem accepimus, in dilectum filium I. Presbyterum Canonicum Faventinum liberam eligendi auctoritatem unanimiter contulissent, ipse sancti spiritus gratia invocata dilectum filium Ioachim sancti Fridiani Lucani Canonicum, olim Episcopum Serzenatem, in Faventinum Episcopum postulandum elegit, per cuius sollicitudinem circumspicendam, qui primò Canonicus & postea Praepositus in Faventina Ecclesia fuit laudabiliter conversatus, multiplicia sperantur eidem Ecclesiae commoda proventura. Porrò a dilecto filio sancti Fridiani Priore super hoc requisito & obtento consensu, Praepositus & alij supradicti postulationem eandem approbari a nobis humiliter petierunt. Verum postulationi huiusmodi videbatur Concilij Constantinopolitani capitulum prima facie obviare, in quo statutum esse dinoscitur ut quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam & poenitentiae locum descenderit, nequaquam ulterius ad pontificatum resurgat. Vnde contra dictum Concilium, cum sit unum ex quatuor princi-

*Epist. 249.
De Faventina
Ecclesia Episcopum
eligendi
faciat.
Cap. Post translationem.
De monachis.
Vide infra
epist. 271.*

*Vide lib. 5.
Conc. lat. 6.
imp. cap. 24.
§. 11.*

palibus, quæ sicut quatuor evangelia catholica Ecclesia veneratur, nullatenus videbatur eadem postulatio admittenda. Ceterum speciales quidam casus inveniuntur in quibus, prædicto Concilio non obstante, is qui vitam monachalem elegit, licet rursus potest ad episcopatum assumi. Si enim quisquam persecutionis rabie fervente vel præpediente in valetudine corporis, cum proficere nequeat in regimine pastoralis, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat, persecutionis vel ægritudinis impedimento cessante ad episcopalem resurgere poterit dignitatem. Item si quis propter litterarum defectum, ne tamquam cæcus præbeat cæco ducatum, locum regiminis auctoritate apostolica deserendo ad otium se contulerit monachale, ac per exercitium lectionis scientiæ receperit margaritam, poterit proculdubio denuo vocatus à Domino cathedram reascendere pastorem. Rursus si quis cupiditate parentum, eo tamen penitus ignorante, fuerit episcopatum adeptus, & hoc comperto, episcopatum ipsum de licentia superioris dimittens, observantiam elegerit regularem, etsi ad eundem episcopatum redire postmodum nequeat juxta canonicas sanctiones, ad alium tamen licet poterit reassumi. Quamquam autem in iis & consimilibus casibus is qui episcopatu dimisso vitam monasticam eligit resurgere valeat ad officium pastorale, nihil tamen in hujusmodi casibus contra præscriptum intelligitur Concilium attentari, quod in eo loquitur casu, cum propter aliquod crimen episcopatum quis deserens, ad vitam monasticam pœnitentiæ causa descendit. Unde quidam in eo casu loqui dixerunt capitulum supradictum, cum quis pro crimine de quo convictus fuerit vel confessus ab episcopali dignitate depositus, in monasterio exitit ad pœnitentiam agenda inclusus, vel cum aliquis propter grave crimen, pro quo episcopatum retinens pœnitentiam dignè agere non valebat, cedendi obtenta licentia vitam monachalem elegit, aliis asserentibus sic intelligendum esse præscriptum capitulum ut per se resurgere nequeat, id est, repeteret quasi debitum quod tali modo dimisit, quamquam eligi possit, præsertim si locum tantum & non ordinem resignavit. Cum ergo nobis plenè constare nequiverit ob quam causam prædictus Ioachim olim episcopatu cessarit, cum in nostris litteris super hoc transmisissis eidem

hoc solummodo exprimat quod nos litteris super sua resignatione receptis ejus propositum in Domino commendantes quod temporali honori salutem animæ præponebat, eundem absolvimus ab onere sollicitudinis pastoralis, quamquam per quendam sancti Fridiani Canonicum nobis nuperrimè sit suggestum quod idcirco dictus Ioachim cedendi licentiam postulabat quoniam ad notitiam ejus pervenerat quod quidam parentes ipsius ut eligeretur in Episcopum quædam dederant, licet pauca, fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus quatinus inquisita super iis diligentissimè veritate, si tibi constiterit quod propter aliquam ex præmissis causis seu consimilibus idem Ioachim episcopatu cessarit memorato, tu auctoritate nostra sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, dummodo necessitas & utilitas id exposcat, licentiam ei tribuas accedendi ad regimen Ecclesiæ Faventinæ; maximè si veritate subnitiur quod tam præfati Præpositus & Canonici Faventini quam Prior & Capitulum sancti Fridiani nobis suis litteris expresserunt, quod videlicet dictus Ioachim loco tantummodo cessarit, & non ordini vel etiam dignitati. Tunc enim esset vehementissimè præsumendum quod non propter crimen ab eo commissum causa pœnitentiæ peragenda ad vitam migraverit regularem, præsertim cum apostolica sedes post cessionem multò minùs quam ante permisisset eidem tali crimine irretito in pontificali ordine ministrare. Alioquin, cum durum nimis existeret contra tam solemne Concilium hujusmodi postulationem admittere, Præposito & Canonicis memoratis injungas ut aliam personam idoneam sibi eligant in pastorem. Datum Laterani iv. Idus Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

ABBATI ET CANONICIS
Dominici Templi.

Sacro sancta Romana Ecclesia devotos & humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos, tamquam pia mater, suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filij, devotionem quam erga beatum Petrum & nos ipsos habere noscimini attendentes, personas vestras cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quam mundanis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum jus-

Epist. 250.
Suscipiuntur
sub protectione
apostolicæ
sedis.

tis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, specialiter autem sancti Nicolai de Varvar Constantinopoli, sanctæ Trinitatis Atheniensis, sancti Nicolai Thebani, sancti Nicolai de Nigroponte, & sanctæ Mariæ de Clusurio diocesis Fermopilenfis Ecclesias cum omnibus possessionibus & pertinentiis earundem, necnon & præbendam Atheniensem, sicut eas justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere &c. usque incursum. Datum Laterani xi. Kal. Februarij, anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
Molisimensi.

Epist. 271.
De visitatione
monasterij
Molisimensis.

Cum olim ad nostram audientiam pervenisset quod monasterium Molisimense graviter esset in temporalibus spiritualibusque collapsum, dilecto filio Abbati Cisterciensi dedimus in mandatis ut ad ipsum cum ea diligentia qua solebat suas filias visitare annuatim accedens, corrigeret tam in capite quam in membris quæ corrigenda regulariter inveniret & statueret statuenda. Postmodum autem plerique viri religiosi per suas nobis litteras intimarunt quod Abbate ipso præfatum monasterium visitante, repertum fuit in bono spiritualium & temporalium statu manere, ac sicut tu, fili Abbas, per evidentem exposueras rationem, debitum viginti duorum milium librarum, quo cum suscepisti administrationem ipsius illud inveneras oneratum, per factam solutionem extenuaras in tantum quod nisi mille quingentæ libræ remanserant exolvendæ, reductis etiam ad monasterium ipsum possessionibus multis & magnis quæ sub feodore fuerant obligatæ, mille septingentis libris exceptis quas in monasterio reparando constiterat te per testes idoneos expendisse. Vnde pro monasterio ipso nobis fuit humiliter supplicatum ut cum ex visitatione prædicta, quæ dicebatur per æmulos monasterij fuisse subrepta, eidem monasterio utilitas aliqua non pervenerit, neque proventura etiam crederetur, quin potius jam fuisset inutiliter in expensis ejus occasione gravatum, maxime quia timebatur ne prætextu visitationis ipsius jus correctionis perpetuæ usurparetur in eo, revocare dignemur eandem. Nos ergo, si-

cut fueramus antè tristati cum de lapsu ipsius monasterij nobis exiit nuntiatum, ita postea de boni status ipsius relatione gavisi, attendendo quod præfatus Abbas ad exequendum commissæ sibi legationis officium de mandato nostro contra hereticos proficiscebatur in provinciam Narbonensem, quo minus poterat monasterij sæpediti negotium procurare, venerabili fratri nostro Trecenti Episcopo & collegis ipsius dedimus in præceptis ut cum idem Abbas nihil nobis de hujusmodi nuntiasset, non obstantibus litteris obtentis ad ipsum, super præmissis inquirerent diligentius veritatem, & inquisitam nobis fideliter rescribere procurarent, ut per eos certiores effecti procederemus in facto sicut nobis Dominus inspiraret. Ipsi verò in inquisitionem eorum sollicitè procedentes, ad præsentiam nostram inquisita remittere curaverunt; per quæ videtur ostensum quod idem monasterium per laudabilem regiminis tui curam spiritualiter & temporaliter profecit in multis, cum, sicut est assertum à pluribus & à nemine contradictum, contractorum antea debitorum numerosa solutio & obligatarum possessionum redemptio studio, muralis quoque reparatio fabricæ, ac moralis reformatio disciplinæ, te, fili Abbas, domui tuæ bene præpositum fateantur. Super quo sollicitudinis tuæ prudentiam plurimum in Domino commendantes, monemus attentius & hortamur quatenus sequentia continuando prioribus, in incepto bono non deficias, sed proficias, ac more navis contra icum fluminis ascendentis, quæ uno in loco nequaquam stare permittitur, quoniam ad inferiora relabatur nisi ad superiora conetur, posteriorum oblitus ad anteriora cum Apostolo te extendas, & inceptum opus studio satagas incessante perficere, ne, quod absit, hoc ipsum quod operatus es incidens possit remissio vacuare. Ut autem eò melius quò liberius utilitates valeas dicti monasterij promovere, quod per Dei gratiam & diligentiam tuam in eo assertur esse statu quod visitatoris extrinseci sollicitudine non indigeat, à prædicto visitationis mandato auctoritate præsentium vos reddimus absolutos, præsertim cum idem ex injuncto sibi legationis officio contra Provinciales hereticos Ecclesiæ negotiis occupatus, si etiam expediret, minus posset circa ista versari, & caveri quoque, sicut pelis, oporteat ne prætextu visitationis ipsius jus correctionis perpetuæ

peruz in monasterio ipso valeat usurpari. Tu ergo, fili Abbas, ita vigila circa ipsum ut alienam non oporteat ibi vigiliam adhiberi, ne si secus faceres, aliter nos de ipso compelleres cogitare. Datum Laterani 11. Idus Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

LARISSENO ARCHIEPISCOPO,
& Episcopo Davaliensi, & Citriensi electo.

Epif. 253.
De thesauraria
Consecrationum
in isto rito.
* Thaumopji

Venerabilis fratris nostri Episcopi & dilectorum filiorum Capituli * Cermopilenfis nobis exposita significatio patefecit quod destructa quondam Cermopilenfi civitate per guerrarum incursum, Episcopus & Canonici qui tunc erant, in loco quem Bondoniciam vocant incolæ secus mare quoddam oratorium, ut divinum in eo celebrarent officium, construxerunt; quem locum adeo piratis & aliis malefactoribus pervium asseverant quod plerique superveniant Canonicis ibidem volentibus celebrare, quorum timore iidem Canonici, vestibus & aliis ecclesiasticis ornamentis abjectis, relictoque Dei servitio, fugam petunt, personarum periculum metuentes, cum quidam Episcopus, tertius à præfato Episcopo qui nunc præest, ab hujusmodi malefactoribus in eodem loco crudeliter fuerit interemptus. Vnde à nobis humiliter postularunt ut indemnitati Ecclesie ac securitati eorum misericorditer providentes, eis concedere dignemur ut in abbacia quæ Communio vulgariter appellatur in proprio Cermopilenfis Ecclesie fundo sita valeant commorari. Quia verò nobis non consistit de præmissis, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita super his diligentius veritate, si necessitas hoc exposcit, ipsis sine præjudicio monachorum in dicto monasterio commorandi, donec alias provideatur eisdem, auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo licentiam tribuatis, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani 1111. Idus Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Mauri Andegavensis.

Epif. 254.
Ecclesia sancti
Petro de Cultura
ad judicium

Vm causam quæ super jure patronatus Ecclesie sancti Petri de Cultura inter vos & Andegavensem Ecclesiam

Tom. II.

vertebatur dilectis filiis Decano sancti Petri & de Cella & sanctæ Radegundis Prioribus Pictavensibus commiserimus decidendam, ipsi utriusque partis receptis testibus, instrumentis & aliis rationibus intellectis, usque ad diffinitivam sententiam servato juris ordine procedentes, ad nos causam eandem remiserunt instructam, partibus terminum præfigentes quo cum attestationibus ipsis & aliis instrumentis nostro se conspectui præsentarent sententiam recepturæ. Partibus igitur in nostra præsentia constitutis, inspectionem instrumentorum & testium depositiones dilectis filiis Iohanni sanctorum Cosmæ & Damiani & Pelagio sanctæ Lucie ad septa solis Diaconis Cardinalibus duximus committendam: qui cum omnia inspexissent diligentius & nobis fideliter retulissent, jus patronatus ipsius Ecclesie sancti Petri de Cultura adjudicavimus monasterio sancti Mauri, Andegavensi Ecclesie super hoc perpetuum silentium imponentes. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ diffinitivis infringere &c. usque incursum. Datum Laterani 1111. Idus Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

EPISCOPO ET CAPITULO
Lexoviensibus.

Vm thesaurariam pariter & præbendam quas bonæ memoriæ Iohannes Subdiaconus noster in Ecclesia vestra tenuit donationi nostræ dudum reservavimus personæ idoneæ conferendas, te, frater Episcope, per nostras litteras & monuimus & rogavimus ut in hoc ita gratuitum impertireris assensum & tuam nobis quantocius super eo rescriberes voluntatem quod ipsarum demum collatio tuæ liberalitati non minus quam nostræ possit gratiæ imputari, quarum profectò collationem sic in nostra retinuisse nos intimavimus potestate ut donec tuum ad nos responsum & nostrum tandem ad te recurreret beneplacitum, super eis nihil ab alio de ipsis attentari liceret, & si quid interim attentari contingeret, irritum de crevimus & inane. Vos autem nobis per vestras litteras respondistis quod cum de ipsius Iohannis obitu vobis certissime constisset, decimo die antè quam vel per nuntium vel per litteras super iis quicquam vobis de nostra innotesceret voluntate, thesaurariam dilecto filio magistro Willemo Arundel, cui multiplex morum asseritis & litteraturæ meritum suffragari, præbendam verò in duas portiones divisam

Epif. 254.
De thesauraria
& præbenda
Lexoviensi re-
servatis à Pa-
pa.

L 1

duobus viris idoneis, vita commendabilibus & scientia, de communi dederatis consensu, ut in duabus Ecclesiis quæ ad jamdictam pertinebant præbendam plenius & sufficientius ministrari valeret, ac utrique oneris parte detracta, animarum cura posset ab eis & sustineri facilius & diligentius exerceri. Vnde nobis humiliter supplicatis ut si vel erratum esset in hujusmodi ordinatione corrigere, vel si foret rectè processum, illud apostolico dignaremur munimine roborare. Licet igitur, si præhabita undecunque prælibati nostri notitia constituti vel vos ad conferendum vel illi ad recipiendum prædicta beneficia processissent, non solum id quod esset taliter attentatum deberet in irritum revocari, verum etiam vos & illi graviter deberetis de contemptu puniri. Quia tamen, si res ita se habet quemadmodum per vestras litteras expressistis, de contemptu excusabiles apparetis, discretioni vestræ committimus intuendum quantum si considerato constituto prædicto, quod sic actum est cognoveritis de jure posse valere, ij quibus ipsa beneficia contulistis, non solum ex permissione, verum etiam ex concessione nostra ipsa retineant confidenter; si verò quod taliter factum est de jure stare non potest, ne justitiam simul & conscientiam offendatis, eo in statum quem per nostrum statutum expressimus revocato, id nobis quantocius per vestras litteras intimetis, ut de ipsis juxta quod nobis Dominus inspiraverit ordinemus. Datum Laterani 11. Idus Februarij, pontificatus nostri an. undecimo.

*ATREBATENSI EPISCOPO,
& de Dunis & Vrsicampi Abbatibus
Morinensis & Noviomensis diocesum.*

*Epist. 255.
De collatione
præbendarum
Ariensium.
Cap. Dilecto.
De testibus.*

Dilecto filio G. Ariense Præposito nobis innotuit exponente quòd cum causam quæ inter ipsum & nobilem mulierem Comitissam Flandrensem super donatione sex præbendarum sacerdotalium agitur vobis, frater Episcopo ac filii Abbas de Dunis, necnon & dilecto filio Atrebatensi Decano duxerimus committendam, idem Præpositus citra lites contestationem proposuit coram vobis quòd testimonium ipsius Decani necessarium sibi erat in causa prædicta, cum de jure suo non nisi per ipsum & alium unicum tantum testem facere fidem posset. Vnde postulavit instanter ut vel vos duo in causa illo procederetis excluso, vel superfederetis negotio quoadusque nos lo-

co ejus alium substitui mandarem. Vos autem petitionem ejus in hoc admittere recusastis; quinimmo post appellationem quam ad nos ipse propter hoc & alia interposuit, à præbendarum ipsarum donatione suspendistis eundem. Ne igitur ob hujusmodi testis defectum Præpositi memorati justitia valeat deperire, te, fili Abbas Vrsicampi, loco prænominati Decani duximus subrogandum; per apostolica scripta mandantes quatenus si præmissis veritas suffragatur, prælibata suspensione Præpositi relaxata, in causa ipsa juxta prioris mandati tenorem ratione prævia procedatis. Quòd si non omnes, &c. duo vestrum &c. Datum Laterani xiv. Kal. Martij, anno undecimo.

*BERARDO ATHENIENSI
Archiepiscopo, ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.*

Antiquam Atheniensis gloriam civitatis innovatio gratiæ non patitur antiquari, quæ, quasi modernæ religionis figura in prima ejus fundatione præluserit, cultum quem tribus distincta partibus tribus falsis numinibus impendebat, sub tribus demum personis erga veram & individuum trinitatem convertit, studioque mundanæ scientiæ in divinæ sapientiæ desiderium immutato, arcem famosissimæ Palladis in sedem humiliavit gloriosissimæ genitricis, veri Dei nunc affectua notitiam quæ dudum ignoto extruxerat Deo aram. Civitas quidem ipsa præclari nominis ac perfecti decoris philosophicæ prius artem erudita, dum & poetas litteris imbuat & Prophetas demum ex litteris intellexit, dicta est mater artium & vocata civitas litterarum. Hanc autem, si velimus interpretans in interpretatum convertere, Cariatsepher possumus appellare, quam quia Othoniel imperio Calep subdidit, filia ejus Axa data in conjugem illi fuit. Subdita ergo Deo, venerabilis in Christo frater Archiepiscopo, hac egregia civitate, ut ipsam in ejus subjectione conserves, sponsam in ea tibi spirituali conjugio copulasti, quam instar Axæ veluti à te monitam intelleximus suspirando deposcere ut arentia sua apostolicæ benedictionis irriguis perfundere dignaremur. Nos igitur non incongruum reputantes munus illuc apostolici patrocinij litteratoriè destinare unde copiam scientiæ litteralis in orbem penè totum novimus effluxisse, justis postulationibus clementer annuimus, &

*Epist. 256.
De collatione
ratione partium
giorum.
Vide supra
epist. 217.
243. 245.*

Athemienſem Eccleſiam, cui favente Deo præſeſſe diſpoſeris, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus ac præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quæſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conſeſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneat. in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Caſalia, Procovenico, Vertipos, Triclini, Platan, Felin, Curionoaſter, Caſſas, Menidi, Ducheleos, Calixtes, Perſeconar, Catraperſeta, Clazazundas, Chandebride, Aliaſtaſtis, Poſthamo, Pargo, Hu, Mareton, Oargite, Largedo, Lalaconite, Varia, Litterne, Mortar. Episcopatus quoque inferiùs annotatos Eccleſiæ tuæ ab antiquis temporibus metropolitanico jure ſubjectos tibi tuiſque ſucceſſoribus nihilominus confirmamus, videlicet episcopatum Aegripontis, Cermopilenſem, Davalienſem, Abelonenſem, Zorconenſem, Carſtlienſem, Coroniacenſem, Andrenſem, Mezarenſem, Squirenſem, & Cheenſem. In Carſtlienſi episcopatu duo caſalia, Leſboveries, Lepeſin, Leperſitere, Lamarogna, Locarimera, Lomoni, Lochichemi, Lopoliftile, Cundegrat, Lapifto, Vineas Conizari, Muſcærel, Catachephalar, Agiafroneſis. Quadringentas palicas & ducentos papates commorantes Athenis, & centum palicas in Thebis, & centum in Nigroponte. Molendina Eccleſiæ, hortos & balnea, & macella de Nigroponte & Athenarum, & flumina unde rigantur horti. Abbatias ſancti Siriani, ſancti Michaëlis, ſancti Iohannis, & ſancti Nicolai. Monasteria beati Nicolai de Cataperſica, beati Nicolai de Columnis, & ſanctæ Mariæ de Blakernis. Monasteria Cmolotarum, ſancti Prothaſij, ſanctæ Trinitatis, ſancti Georgij, ſancti Dionyſij Arcopagita, ſancti Theodori, ſanctorum Coſmæ & Damiani, beati Nicolai de Ducheleo, beati Nicolai de Menide, beati Philippi, ſancti Luca, ſancti Georgij de Inſula, monasterium Copreæ & ſancti Blaſij. Uſum quoque pallei ad pontificalis officij plenitudinem tuæ fraternitati apoſtolice ſedis liberalitate concedimus; quo utique infra tuam Eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia uti memineris eis diebus quibus prædeceſſores tuos uſos fuiſſe cognoviſis, videlicet in nativitate Domini, feſtivate

Tom. II.

protomartyris Stephani, circumciſione Domini, Epiphania, hypapanti, dominica in ramis palmarum, cæna Domini, ſabbato ſancto, Paſcha, feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtivitibus ſanctæ Mariæ, natale beati Iohannis Baptiſtæ, ſolemnitate omnium Apoſtolorum, commemoratione omnium ſanctorum, dedicationibus Eccleſiarum, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtivitibus, conſecrationibus Episcoporum, ordinationibus Clericorum, & anniverſario tuæ conſecrationis die. Cimiteria inſuper Eccleſiarum tuæ diocæſis & eccleſiaſtica beneficia nullis hereditario jure poſſideat. Quod ſi quis hoc facere contenderit, cenſura canonica compeſcatur. Porrò quia quidam monachorum jus ſuum Episcopis auferre contendunt, auctoritate apoſtolica prohibemus ne monachi in diocæſi Athenienſi capellanas teneant ſacerdotis, ſeu Capellani beneficium aut officium ſine auctoritate pontificali uſurpent, ſed Presbyteris Capellanis integrè conſerventur quæcunque ad jus capellaniæ pertinere noſcuntur. Statuimus præterea ut nullus cujuſquam ordinis Clericus Eccleſias in vita ſua tantùm ſibi commiſſas ad jus archiepiscopij pertinentes ſine conſeſſentia vel conſenſu tuo vel ſucceſſorum tuorum faciat cenſuales aut in cujuſquam transferat poteſtatem; & ſi factum fuerit, irritum habeatur. Sed nec monachi aut Canonici ſeu quilibet alij Clerici in Eccleſiis ad tuam diocæſim pertinentibus ſine auctoritate tua inſtituere vel remove audeat Capellanos, niſi fortè Pontificum Romanorum privilegio vel antiqua & rationabili conſuetudine muniantur. Præterea quod à te communi aſſenſu Capituli tui vel majoris partis ſanioris conſilij in tua diocæſi canonicè fuerit inſtitutum, ratum & firmum volumus permanere. Prohibemus autem ne Presbyteri vel alij Capellani Eccleſiarum ad Eccleſiæ tuæ jus pertinentium poſſeſſiones earum abſque conſenſu tuo, ſalvis tamen canonicis inſtitutionibus, diſtrahere, vendere, vel obligare, ſeu alio quolibet modo alienare præſumant. Quod ſi factum fuerit, irritum habeatur. Apoſtolica inſuper auctoritate vetamus ne interdicitos vel excommunicatos tuos ad officium vel communionem eccleſiaſticam ſine conſeſſentia & conſenſu tuo quiſquam admittat, aut contra ſententiam tuam canonicè promulgatam aliquis venire præſumat; niſi fortè periculum mortis imminet, ut dum præſentiam tuam

Imitatum ex
Vrbano II. 16.
q. 2. cap. 6.
Sanè quia,

Ll ij

habere nequiverint, per alium secundum formam Ecclesie satisfactione premissa oporteat ligatum absolvi. Ad hæc, omnes libertates & immunitates, dignitates quoque, ac rationabiles & approbatas consuetudines Ecclesie tue, nec non & exemptiones secularium exactionum à Regibus seu Principibus aut aliis fidelibus rationabiliter tibi & Ecclesie tue ac Clericis ejus indultas auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat Atheniensem Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salvis semper in omnibus apostolicæ sedis auctoritate, reverentia, & mandato. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manuum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Idibus Februarij, Indictione xi. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

PARISIENSIS EPISCOPO.

Epist. 217.
De Clerico
falsario.
Cap. Novimus.
De verbor. signi-
ficat.
* Cap. Ad falsarios. De falsario.

Novimus expedire ut verbum illud quod & in antiquis canonibus & in nostro quoque * decreto contra falsarios edito continetur, ut videlicet Clericus per judicem ecclesiasticum degradatus seculari tradatur curiæ puniendus, apertius exponamus; cum & quidam predecessorum nostrorum super hoc consulti diversa responderint, & quorundam sit opinio à pluribus approbata, ut Clericus qui propter hoc vel aliud grave flagitium non solum damnabile sed damnosum fue-

rit degradatus, tamquam exutus privilegio clericali, seculari, foro per consequentiam applicetur, cum ab ecclesiastico fuerit foro projectus, cujus utique degradatio celebranda est seculari potestate presente, ac prænuntiandum est ei, cum fuerit celebranda, ut in suum forum accipiat degradatum, & sic intelligitur tradi Curie seculari, pro quo tamen Ecclesia debet efficaciter intercedere ut citra mortis periculum citra eum sententiam moderetur. Pro illo verò falsario scelerato, quem ad mandatum nostrum capi fecimus, hoc tibi duximus consulendum; ut in perpetuum carcerem ad agendam poenitentiam ipsum includas, pane doloris & aqua angustie sustentandum, ut commissa desinat & stenda ulterius non committat. Datum Laterani xi. Kal. Martij, pontificatus nostri anno undecimo.

AVRIENSI EPISCOPO.

Postulasti per sedem apostolicam edoceri ut cum rectores parrochialium Ecclesiarum quandoque quosdam presentent ad suarum Ecclesiarum titulos ordinandos, utrum electio talium ad ipsos rectores pertineat vel etiam ad patronos, & si in iis patronorum non est requirendus assensus, utrum jus illis salvum remaneat eligendi, ut cum ipsas Ecclesias vacare contigerit, intulati hujusmodi non sint aliis præferendi. Ad quod fraternitati tue breviter respondemus, quod per intultationem hujusmodi nullum patronis præjudicium generatur quin possint alios ad ipsas Ecclesias, cum vacaverint, presentare, nisi de patronorum processerit assensu. Datum Laterani 11. Idus Februarij, pontificatus nostri anno undecimo.

VNIVERSIS EPISCOPIS
per Angliam constitutis.

Cum Cisterciensis ordinis monasteria per Angliam constituta interdictum ecclesiasticum pro negotio Cantuariensis Ecclesie auctoritate nostra generaliter promulgatum incepissent arcte servare, postmodum quædam eorum, sicut accepimus, appellationis prætextu quam occasione privilegiorum suorum interposuisse dicuntur, ipsum non solum quoad eorundem privilegiorum indulta temerè violarunt, verum etiam in campanis sonantibus ac boantibus cantilenis, apertis januis, & ad communionem aliis invitatis, solemniter præsumperunt solito celebrare. Licet igitur tantam præsumptionis auda-

Epist. 218.
De iure pæ-
næ.
Cap. Postulasti.
De iure pæ-
næ.

Epist. 219.
Commis-
sionis
venis eos qui
non servavit
interdictum.
Vide Math.
Paris ad an.
1109. & 1110.
epist. 101. 110.

ciam de viris religiosis credere vix possumus, quia tamen, si verum est quod asseritur, non sine gravi iactura libertatis ecclesiasticae debilitari posset per illud nervus canonicae disciplinae, universitati vestrae per apostolica scripta mandamus & districte precipimus quatenus super hoc inquiratis diligentissime veritatem, & Abbates sive Priores monasteriorum illorum quae taliter inveneritis celebrasse suspensos ad praesentiam nostram ad satisfaciendum de tanto contemptu sublato cujuslibet contradictionis & appellationis auctoritatu per censuram ecclesiasticam accedere compellatis, monasteria ipsa simili censura cogentes ut secundum mandatum venerabilium fratrum nostrorum Londoniensis Episcopi & coexecutorum suorum inviolabiliter praelibatum interdictum observent, non obstante quolibet privilegio, cum nec possit mandato apostolicae auctoritatis obviare, qua semper salva hujusmodi privilegia conceduntur. Quod si non omnes &c. singuli vestrum ea nihilominus exequantur &c. Datum Laterani 1 x. Kalend. Martij, pontificatus nostri anno undecimo.

ABBATI CISTERCIENSI,
apostolica sedis Legato.

Grave gerimus & indignum quod cum monasteria tui ordinis per Angliam constituta interdictum ecclesiasticum &c. ut in alia usque canonica disciplina, venerabilibus fratribus nostris Episcopis per Angliam constitutis districte dedimus in praecipitis ut super hoc inquirant diligentissime veritatem, & Abbates sive Priores monasteriorum illorum, quae taliter invenerint celebrasse, suspensos &c. usque per censuram ecclesiasticam venire compellant, monasteria ipsa simili censura cogentes ut secundum mandatum venerabilium fratrum nostrorum Londoniensis Episcopi & coexecutorum suorum &c. ut in alia usque conceduntur. Quia vero tanto reputamus indignius hoc a Cisterciensi ordine sustinere quanto minus apostolica sedes & nos meruimus apud illum ut pro gratia nobis injuriam & contemptum rependeret pro honore, propter quod, nisi rationabilem animi nostri motum ille zelus ferventissimae caritatis quem circa te aliosque religiosos ejusdem ordinis gerimus temperaret, hujusmodi temeritatis actores graviori curavissimus animadversione punire, discretionem tuam monemus attentius & hortamur, per apo-

stolica tibi scripta mandantes quatinus super eo dolens & moerens quod ex tuo videtur hortatu tantus provenisse contemptus, quandoquidem, sicut ipse nobis per tuas dudum litteras intimasti, & nos per nostras super hoc familiari ratiocinatione iurgavimus, appellandi causas & audaciam celebrandi consultus consulentibus suggestisti, eum de mandato quod superius est expressum accipias intellectum ut sic alios tui ordinis a simili culpa praeserves ne poenam similem seu forsitan graviorem illa quae nunc istis infligitur ad ipsos contingat extendi; quia profecto si secus, quod non credimus, attentares, caput & membra, juxta quod hoc vel illa peccassent, castigatione debita puniremus. Datum Laterani 1 x. Kal. Martij, pontificatus nostri anno undecimo.

MELDENSI ELECTO, ET
Abbati sanctae Genovefae, & Guillelmo
Archidiacono Parisiensi.

Dilectus filius magister Herbertus Viridunensis Canonicus in nostra protulit praesentia constitutus quod necaro dudum in armis Episcopo Viridunensi, Decanus & Capitulum Viridunensis Ecclesiae foraneorum & quorundam residentium quoque fratrum, qui studiorum vel aliis necessariis causis aberant, captantes, ut videbatur, absentiam, octavum diem sepulturae Pontificis interempti ad eligendum sibi pastorem praeproperè statuerunt, in quo videlicet die idem magister casu non vocatus interfuit, eoque cum aliis ingressu Capitulum, Decanus primo verbo ad electionem spectante dixit se ac alios in Primicerium consensisse, continuoque in aure Archidiaconi secreto susurrans sermonem iteravit consimilem, quibusdam subjungendo dicentibus id quod ille dixerat verum esse. Cumque protinus Primicerium ipsum pro persolvendis debitis praedecessoris sui rogare coepissent, magister memoratus admirans si adeo processum fuisset ab eis, inquit Decano non esse ita praecipitanter sed cum diligenti deliberatione ante nominationem super electione tractandum, Cancellario respondente quod de ipso jam antea pertractarant. Ad haec igitur ipse magister facti novitate per motus surrexit, & accedens propius auctoritate cepit apostolica prohibere ne quid contra canonicam formam fieret, appellare intendens & appellationis causas nihilominus assignare. Plurimi autem audito quod auctoritatem apostolicam no-

Vide supra
cap. 14. 214.
in infra lib. 11.
cap. 9.

cap. 17.
fuit per
os.
Postulati
per par.

Vide supra
De eadem re
Vide supra.

L. 117.
in fine 21.
et qui
erant
liberum.
et al.
et supra
02. 216

Epist. 261.
De electione
Episcopi Viridunensis.

minasset, consurgentes circumdederunt eundem, & conclamantes improbe cum clamante, loquentis interrumpere sermonem, volentemque intermissa verba resumere, confusi clamoris fremitu prohibebant audiri, ac demum jurgatum graviter ut taceret, & superpellicio tractum fortiter, ad sedem propriam redire fecerunt. Qui tandem viso quod Primicerius idem surgens pavimento procubuit, quasi electionis suae gratias redditurus, iterum proclamavit in continenti se offerens paratum ostendere quare idem Primicerius eligi non deberet, appellans ad nos, & proximo tunc futuras octavas omnium sanctorum terminum appellationi prosequendae praesens. At illi eum, sicut & prius, clamore vincentes, Primicerium ipsum in episcopali cathedra nihilominus posuerunt. Quod cum ad notitiam quatuor concanonicorum qui studebant Parisius pervenisset, tres eorum praefato adhaerere magistro, quorum duo ad Viridunensem Ecclesiam redeuntes, pro se ac tertio contradicere curaverunt; qui etiam acceptis litteris ejusdem tertij concanonicum ac praedicti magistri factum continentibus & inhibentibus cum appellationis objectu ne talis confirmaretur electus, ad Treverensem Archiepiscopum accessere, in cujus praesentia cum confirmationem electionis hujusmodi studuissent prudenter & fideliter impedire, multorum demum devoti precibus in illam consensisse dicuntur, quamquam postea cum ipsis & sex aliis sapiedictus magister coram eodem Archiepiscopo constitutus, una cum eis pariter interdixit ne ad consecrationem procederet impendendam, super quinque articulis ad nostram audientiam appellando, quatuor in factum & uno in personam expressis, primo videlicet quod ad faciendam electionem absentes legitime non fuere vocati, secundo quod super ipsius tractatu deliberatio debita non processit, tertio quod eidem magistro audientia cum debita tranquillitate fuerat denegata, quarto quod post appellationem ad nos legitime interpositam processum fuerat in negotio, quinto autem quod litteraturae defectum dicebant eundem Primicerium sustinere, asserentes insuper electionem ipsius ex multis aliis fuisse suspectam. Super quibus omnibus licet idem magister cum sociis suis & rationes & canones allegasset, ac tam praesentatoribus quam consecratoribus necnon etiam consecrando appellationem innovando pluries inhibuerit ne ad

consecrationem procedere attentarent, illi tamen nihilominus processerunt. Unde cum sociis suis supplicabat humiliter ut quod sic illicitè factum fuerat in irritum revocantes, eos quoque per quos fuerat attentatum debita dignaremur poena punire, ac praecipere nihilominus de aliis quae duxerint proponenda veritatem inquiri. Ceterum dilectus filius R. procurator partis adversae proposuit è contrario quod cum Decanus & Canonici Viridunenses à civibus suis essent de civitate propria pro Ecclesiae libertate depulsi, omnisque ipsorum substantia devorata, mortuo demum Episcopo memorato tutum convenerunt in locum, & non solum seditiones civiles, verum etiam hostilia bella pensantes, ut in utrisque sibi salubriter in pastore substitutione consulere, inducias à civibus petere decreverunt, quatinus ad eligendum sibi Pontificem in suum possent Capitulum convenire. Cumque breves eis induciae concessae fuerint difficulter ab illis, diem electioni faciendae unanimiter praesixerunt, infra quem vocatis omnibus concanonicis vel debuerunt vocari vel vocari commodè potuere, de persona eligenda in Choro & Capitulo deliberarunt ac sollicitè tractaverunt. Praesixa itaque die convenientibus universis qui vocati venire voluerunt in unum, Decanus, qui medio tempore diligentiam maximam adhibuerat in perscrutandis voluntatibus & intentionibus singulorum, de communi assensu ad petitionem totius Capituli praefatum Primicerium, virum integræ famae, nobilem ac facundum, in temporalibus providum, & in spiritualibus sufficienter instructum, eo modo quo decuit nominavit & in pastorem elegit, consentientibus universis qui aderant, praedicto magistro duntaxat excepto, qui non erat de residentibus in Ecclesia, sed foraneus, nec aliquam rationabilem causam sui dissensus ostendit. Cumque praenominato Archiepiscopo electionem ipsius confirmandam praesentassent ex more, die demum confirmationis ipsius contradixerunt quidam, sed postmodum consentientes in ipsum, simul cum aliis petierunt ut idem Archiepiscopus electionem confirmaret praedictam & diem consecrationi praesigeret impendendam. Quapropter Archiepiscopus de prudentium consilio electionem confirmavit eandem, & diem consecrationi praesixit, in qua denique sapiedictus magister & quidam alij qui prius in electionem consenserant, ac duo alij qui con-

querebantur se non fuisse vocatos, consecrationem impedire moliti sunt, rationes quasdam, diligenter quidem, sed non efficaciter proponendo, quibus demum Archiepiscopus ipse pro frivolis reputatis, de consilio Episcoporum, Abbatum, & jurisperitorum præfatum electum in Episcopum consecravit, ipso magistro cum suis à præsentia ejus contumaciter recedente. Vnde procurator jamdictus suppliciter postulabat ut quod circa electionem & consecrationem memorati Episcopi nitebatur astruere canonicè factum esse, ratum dignaremur habere; præsertim cum etsi non eminentis litteraturæ, competentis tamen esse asseveraret eundem, & Ecclesiam Virdunensem in multis jam sub ejus regimine profecisse. Quia igitur nobis non constitit de præmissis, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus habentes præ oculis solum Deum, vocatis qui fuerint evocandi, inquiratis super iis diligentissimè veritatem, & usque ad calculum diffinitivæ sententiæ sublato appellationis obstaculo procedentes, causam sufficienter instructam nobis remittere procuretis, præfigentes partibus terminum competentem quo recepturæ sententiæ nostro se conspectui repræsentent; ita quòd si dictus Episcopus maluerit ad præsentiam nostram in propria persona venire, super litteraturæ duntaxat articulo, cum per examinationem præsentem satis nobis valeat de ipsa liquere, minimè procedatis. Alioquin de ipsa diligenter examinantes eundem, quod inveneritis simili modo ad nostram præsentiam transmittatis. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam cessante appellatione cogatis veritati testimonium perhibere. Quòd si non omnes iis exequendis &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani x. Kal. Martij, pontificatus nostri anno undecimo.

CYNTHIO TITVLI SANCTI
Laurentij in Lucina Presbytero Cardinali,
apostolicæ sedis Legato.

Officij tui laudabilem exequeris actionem cum super illis de quibus dubitas per nos postulas edoceri. Sanè nobis tuis litteris intimasti quòd cum monasterium quoddam possessionibus convenienter ditatum, sed positum in medio nationis prævæ & perversæ pastore careret, monachi de electione Abbatis tractantes

necessarium duxerint personam eligere aliquam cujus potentia valeret à persecutoribus liberari, cumque non possent sui ordinis idoneam invenire personam, in quendam virum nobilem oculos direxerunt, per quem melius poterat defensari, & consilio quorundam jurisperitorum adierunt patrem ipsius, humiliter postulantes quòd filium suum induceret ut habitum susciperet monachalem, nullam patri de ipsius promotione fiduciam tribuentes, & pater ad hoc induxit filium discretum, providum, litteratum, & viginti quinque annorum ætatis; qui monachus est effectus, nulla spe, ut asserit, de sublimatione tributa, sed die in quo monachus est effectus, fuit in Abbatem electus; cujus electio fuit per dilectum filium nostrum G. de Lab. Subdiaconum nostrum rectorem Messanæ, apostolicæ sedis Legatum, qui in omnibus prædictis interfuit, confirmata. Cum autem idem sit paratus purgare se quia nulla fuit ad hoc ambitione inductus, per litteras nostras postulas edoceri utrum dictus Legatus potuit hujusmodi electionem confirmare vel dispensare ut quòd factum est stare possit, & utrum electione rite cassata, iterum valeat eligi in Abbatem. Nos autem consultationi tuæ taliter respondemus, quòd licet ex his quæ in continenti subsecuta sunt ostendatur quòd talis taliter eligi non possit in Abbatem, maximè cum ex eo quòd antequam esset discipulus voluit esse magister, electionem illam irritam esse discernimus & inanem. Verùm postquam fuerit in regula competenter instructus, si urgens necessitas & evidens utilitas ipsius monasterij postulaverit, purgatione recepta poterit in Abbatem assumi, ne monasterium opprimatur incurfibus malignorum.

Secundò quæsisisti, cum quis in testamento relinquit Episcopo propriam portionem, & alia multa monasteriis vel Ecclesiis aliisque dimittit, utrum Episcopus ex illis legitimam possit petere portionem, adiciens an cum aliquis ex testamento in fraudem modicum constituerit mortuarium & alia dimiserit pro anima sua plura, nihilominus possit Episcopus exigere portionem de aliis à canone constitutam. Nos autem super iis consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si portionem illam cum conditione legavit Episcopo ut esset ea sola contentus, & eam Episcopus acceptavit, quia per hoc alius renuntiasse videtur, de ceteris non poterit exigere portionem. Quòd si eam ipsi

Cap. Officij.
De istam.

Epist. 161.
Responsio ad
quæsisita.
Cap. Officij.
De istam.

absolute reliquit, portionem sibi debitam poterit nihilominus de ceteris vindicare. Si vero constiterit quod in fraudem modicum constituit mortuarium, ut in ceteris Episcopus portione debita fraudaretur, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, Episcopus portionem ex illis poterit exigere à canone constitutam, salvis indulgentiis Pontificum Romanorum quæ quibusdam regularibus sunt concessæ.

Cap. Requisi-
sti. De testam.
Vide infra
lib. 12. capit.
58.

Requisisti de his quæ testator pro anima sua legat in ultima voluntate, qualiter sint inter Episcopum & Ecclesias dividenda. Et quidem regulariter verum est quod Episcopus debet de his secundum diversas consuetudines tertiam vel quartam portionem habere. Sed considerandum est diligenter utrum testator legeret hoc modo, *Relinquo*, inquit, *istud Episcopo*, an, *Relinquo istud Ecclesie*, vel, *Relinquo istud Episcopo & Ecclesie*, an, *Relinquo istud Episcopo, & relinquo illud Ecclesie*. In primo casu distinguendum est utrum relinquatur illud Episcopo ab extraneo, an propinquo. Si ab extraneo, generaliter verum est quod præsumitur esse relictum intuitu Ecclesie, non personæ. Unde cathedralis Ecclesia canonicam de illo potest petere portionem; quemadmodum Episcopo competit sua portio, si aliquid ipsi Ecclesie relinquatur. Et hoc utique verum est, nisi testator exprimat quod velit illud esse tantum Episcopi, non Ecclesie. In quo casu servanda est dispositio testatoris. Secus autem si exprimat quod velit illud esse tantum Ecclesie, non Episcopi:

* Cod. Andeg.
Episcopo relictum

11. q. 3. cap.
Pontificis.

quia privata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem canonis immutare. Nec est contrarium quod in canone legitur, videlicet quod Pontifices quibus ab extraneis aliquid aut cum Ecclesia aut sequestratum dimittitur aut donatur, (quia ille qui donat, pro redemptione animæ suæ, non pro commodo sacerdotis, probatur offerre) non quasi suum proprium, sed quasi dimissum Ecclesie, inter facultates Ecclesie computabunt: quoniam hoc est verum cum testator ita sequestratum legat illud Episcopo quod non exprimit utrum velit ad Episcopum tantum & non ad Ecclesiam pertinere. Si vero relinquatur illud Episcopo à propinquo Ecclesie, sed personæ, nisi forte contrarium probaretur, & de isto nihil potest Ecclesia petere in vita ejus. Quod si relinquatur Episcopo & Ecclesie, de illo canonica inter ipsos est divisio facienda. Si vero

istud Episcopo & illud Ecclesie relinquatur, siæ æqualia siæ inæqualia sint relicta, reducenda sunt ad divisionem canonicam inter Episcopum & Ecclesiam cathedrallem, nisi ambo velint esse testatoris dispositione contenti, quam propter ultimæ voluntatis favorem satis decens est observari ubi neque fraus intervenit neque dolus; nec quisquam nimium defraudatur debita portione. Secus est autem si aliquid legatur Episcopo & aliquid capellis vel monasteriis aut aliis piis locis. Nam in hoc casu quod legatur Episcopo, ejus est præcipuum cum Ecclesia cathedrali, quemadmodum si cuiuslibet alij legaretur, & de his quæ illis legantur portionem canonicam nihilominus obtinebit: quoniam non est tanta communio inter Episcopum & capellas vel monasteria seu alia pia loca quanta est inter ipsum & Ecclesiam cathedralem, cui est spiritali conjugio copulatus. Unde quæ acquirit Episcopus, non illis, sed isti tantum acquirit. Illud autem est generaliter observandum circa eum qui potest proprium possidere prælationem vel administrationem Ecclesie non habentem, quod si ei aliquid specialiter relinquatur, non solum à propinquo, verum etiam ab extraneo, intelligitur esse relictum, non intuitu Ecclesie, sed personæ, nisi probatio in contrarium apparet. Et idcirco de illo non Episcopus nec Ecclesia potest in vita ejus sibi aliquid vindicare. Et hoc intelligitur esse verum cum fraus minimè procuratur; quæ si detecta fuerit, patrocinari non debet.

Cap. 3. de
penit.

Significasti præterea, quandam mulierem in penitentiâ fuisse confessam quod timens ne viri possessio devolveretur ad alios, inducenda cujusdam consilio veneficæ mulieris quarundam herbarum quotidie succum potabat, & sic ejus venter intumuit, & inde gravidam se ostendens, tandem sibi partum supposuit alienum; timensque maritum; non vult facinus ipsi detegere, qui prolem credit sine dubitatione qualibet esse suam. Quoniam igitur per nostras postulas literas edoceri utrum ei, hac fraude durante, sit penitentiâ injungenda, inquisitioni curatè taliter respondemus, quod sicut mulieri quæ ignorante marito de adulterio prolem suscepit, quamvis id viro suo timeat confiteri, non est penitentiâ deneganda, ita nec illi debet penitentiâ denegari, maxime si per alios intelligas alienos, ad quos timeat possessionem viri devolvi, sed competens satisfactio per discretum sacerdotem ei debet injungi. Et infra. Postremò quæsi

Cap. 24 de
fuit & excom-

quæfisti utrum is qui propter plures excessus à pluribus prælatis jus in ipsum habentibus excommunicationis est vinculo innodatus, & uni prælatorum de uno tantum satisfacere vult excessu, ab eo sit absolvendus de quo satisfacere vult eidem, & cum de alio non satisfecerit, alij absolutus valeat nuntiari. Quia verò super hoc inter scholasticos divertæ sunt sententiæ diversorum, nos ad præfens nulli præjudicare volentes, id solummodo tibi super hoc articulo respondemus, quòd supprimenti veritatem absolutio subrepta non prodest, & veritatem intelligens, absolutionem hujusmodi exhibere non debet.

Hæc epistola mutila est in regesto, ubi duo capita desunt quæ nos reduimus ex antiquis collectionibus decretalium istius nostri Pontificis, primum videlicet & tertium. Nam illa ita incipit in regesto. *Officij &c. Et infra. Secundo quaesisti.* Deinde post vocem *concessit*, in qua desinit secundum capitulum, legitur, *Et infra.* Et statim scribitur: *Significasti præterea quandam mulierem.* Nos voces illas, *Et infra*, sustulimus, & capita quæ decant reposuimus. Superest capitulum quintum, cujus loco in regesto positum est, *Et infra.* Verum reperire illud non potuimus in libris decretalium.

ARCHIEPISCOPO ET
Magistro Gerardo Canonico
Magdeburgensibus.

Epist. 169.
De electione
Abbatissæ He-
nricæ.
Cap. Cùm di-
lecta de res-
pon.

Cùm dilecta in Christo filia R. Custos Heriensis Ecclesiæ ac Volpertus Clericus procurator G. monialis olim ad sedem apostolicam accessissent, & super electionibus celebratis de Custode ac moniale jamdictis litigassent aliquandiu coram nobis, nos iis diligenter auditis quæ tam à procuratore ipso fuere proposita quam Custode, Helervardenfensi & Herogensi Abbatibus ac Præposito Geismariensi dedimus in mandatis ut quicquid factum fuerat super monialis electione jamdictæ, auctoritate nostra suffulti, nullius contradictione vel appellatione obstante, denuntiarent irritum & inane, ac super ipsius electione Custodis veritate diligentius inquisita, si electionem ipsius canonicam & personam idoneam invenirent, ipsam auctoritate apostolica confirmarent, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescerent. Verum cum ipsa Custos mandatum hujusmodi iudicibus præstasset, quod de præfata moniali factum fuerat denuntiaverunt irritum & inane. Quæ cum nollet dimittere abbatiam, iudices ipsi excom-

municationis eam vinculo innodantes, mandaverunt eandem arctius evitari; sed ipsa cum electricibus suis post aliquot dies super electione sua per nuntium appellavit. Iudices autem appellationi nullatenus deferentes, præsertim cum de nostro expresso mandato fuisset ejus electio irritata & appellatio esset in litteris nostris inhibita, citato Heriensis conventu, de ipsius electione Custodis, prout ipsis injunctum fuerat, inquirere studuerunt. Cùmque ipsius electionem invenissent canonicam idoneamque personam, habito prudentum consilio electionem confirmantes ipsius, abbatiam Heriensensem auctoritate nostra per diffinitivam sententiam adjudicaverunt eidem. Et licet dioecesanus Episcopus appellaret & inhiberet Heriensis conventui ne illi tamquam Abbatissæ præsumerent obedire, ipsi tamen eam in corporalem ejusdem abbatissæ possessionem cum omni mansuetudine induxerunt, à qua per fratrem monialis prædictæ ac fautores ipsius per violentiam est ejecta, & præter alia mala quæ ibidem fuere nequiter perpetrata per illos, dictam R. coegerunt sacramento firmare ut usque ad festum beati Martini tunc proximè futurum Heriensensem Ecclesiam non intraret nec etiam domo simplici vel quod ibidem obtinebat stipendio uteretur. Porro cum dicta R. super iis & aliis graviter vexaretur, ad nostram duxit præsentiam recurrendum, memorata G. moniali similiter veniente. Cùmque super iis ipsa R. proposuerit quæstionem, & postulaverit confirmari processum iudicum prædictorum & ut satisfaceret sibi de damnis & injuriis irrogatis, dicta G. proposuit ex adverso quòd cum electa fuerit in Heriensis Ecclesiæ Abbatissam à majori & saniori parte conventus, & ejus electio per dioecesanum fuerit Episcopum confirmata, ipsa Custos ad Abbatem de Conradsburch & ejus conjudices litteras impetravit. Ad quorum præsentiam cum ipsa G. citata veniret & ostenderet se spoliatam fuisse ipsius occasione Custodis, sententiam ab ipsi iudicibus reputavit se illi nullatenus respondere teneri nisi foret primitus restituta. sed ipsa Custos ab eadem sententia provocando, appellationem suam est personaliter profecuta. Ceterum cum ipsa G. ad hoc tantum procuratorem transmiserit ut eadem confirmaretur sententia, procurator ipsius mandati fines excedens passus est obtinere Custodem quod voluit contra ipsam, & ad supradictos iudices litteras reportavit;

M m

Tom. II.

quorum unus excommunicationis sententia subjacebat, prout litteræ venerabilis fratris nostri Maguntinensis Archiepiscopi nobis exhibere continebant, cum quo alter eorum, absente tertio, in omnibus inordinatè processit, & licet tam ipsa quam Herisienne Capitulum pro diversis gravaminibus appellarint, ipsi tamen nihilominus procedentes, eandem Custodem per Albertum familiarem ipsius, qui, sicut ex eisdem litteris memorati Archiepiscopi probabatur, vinculo erat excommunicationis astrictus, & B. Plebanum in corporalem fecerunt possessionem induci. Ad probandum verò quod procurator jamdictus mandatum tale receperit, ut videlicet appellationem interpositam prosequi procuraret, testes coram auditore sibi dato produxit. Sed è contrà responsum est quòd etsi testes illi mandatum tale probassent, per hoc tamen nullatenus est ostensum quin aliud recepisset, & ideo cum esset pro sententia præsumendum, præsertim cum fuisset à nobis cum maturitate consilij promulgata, manifestè intelligi poterat quòd super principali negotio procurator prædictus mandatum receperat generale, sicut eadem Custos per testem unicum, quem produxit, plenius ostendebat. Nos autem iis & aliis intellectis quæ fuerunt ab unaque parte proposita, præfatam G. monialem ab administratione ipsius abbatiæ sententialiter duximus removendam, dilectis filiis Scholastico Hildesheimensi, Custodi & Scholastico Mindensibus dantes nostris litteris in præceptis ut ad ipsam Ecclesiam personaliter accedentes, abbatiæ administrationem ejusdem alij personæ idoneæ committere procurarent, cui ad opus Ecclesiæ fieret hinc inde resignatio subtrahendorum, ipsi verò interim de confirmationis sententia, quæ super electione Custodis lata erat à delegatis iudicibus, cognoscentes, sicut justum esset, confirmarent vel infirmarent eandem, ita videlicet quòd si pro eo quòd unus ex iudicibus delegatis, qui eandem sententiam tulerant, excommunicationis esset vinculo publicè innodatus quando sententia lata fuit, sicut per Metropolitanani litteras monstrabatur, aut ex alia causa ipsam constaret sententiam infirmandam, ea cassata, cognoscerent iterum de ipsius electione Custodis, & quæ in factum fuissent proposita vel personam plenius audientes, ipsam, si fuisset inventa canonica, confirmarent. alioquin ea penitus infirmata, darent sororibus facultatem li-

beram eligendi, & quam in Abbatiis sibi ducerent regulariter eligendam, ejus electionem sublato appellationis obstaculo confirmarent, ac præfatæ Custodi de bonis Ecclesiæ facerent in expensis legitimis provideri, contradictores nihilominus vel rebelles ut à sua temeritate desisterent per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogentes. Testes etiam qui nominati essent, si se gratia, odio, vel timore subtraherent, per distinctionem eandem cessante appellatione cogere veritati testimonium perhibere. Ipsi verò iudices tam Custodem ipsam quam conventum Herisienne Ecclesiæ ad suam præsentiam evocantes, dilationis eis terminum indulserunt, sed dilacione pendente, Præposita Herisienne cum complicibus suis Abbatibus de Reinvehusen, Præposito de Nova Ecclesia, & Plebano de Eschenshufem nostras litteras præsentavit, in quibus eisdem iudicibus mandabatur ut prædicta Custos quædam ipsius Ecclesiæ ornamenta, custodia quoque proventus ad usum Ecclesiæ pertinentes, & redditus de Meinchfern, qui debebant fororum necessitatibus ministrari, ac quædam alia de præbendis earum, quæ per quosdam prædones malitiosè subtraxerat & ipsa pro suæ voluntatis arbitrio detinebat, per censuram ecclesiasticam appellatione remota justitia mediante restituere cogere; quarum auctoritate Custos ipsa citata, cum statuto sibi die non posset coram iudicibus comparere, ipsi post appellationem à Lamberto Clerico interpositam pro parte Custodis ejusdem, in ipsam excommunicationis sententiam protulerunt. Et licet eodem die procurator ipsius comparuerit coram eis, & eandem excommunicationis sententiam, utpote minus rationabiliter latam, peteret relaxari, cum in nullo penitus audiretur, appellationem à prædicto Lamberto Clerico interpositam ratam habuit, & recessit. Ipsi verò appellationi minimè deferentes receperunt testes à Præposita ac complicum ejus parte productos, & eorum depositionibus in ipsius Custodis absentia publicatis, ipsam cum complicibus suis ad restitutionem centum quinquaginta marcarum & de furto ac sacrilegio nihilominus condemnarunt, excommunicationis sententiæ supponentes easdem. Postmodum autem cum procurator Custodis ipsius prædictorum Scholastici Mindensis & conjudicum suorum conspectui se statuto termino præsentasset pro eadem Custode in judicio processu-

rus, iidem iudices asserentes quod cum praefata Custos excommunicata esset à iudicibus memoratis, sicut ipsa non poterat agere, sic nec ejus debebat procurator audiri, eum ab agendo per sententiam repulerunt. Procurator autem ex adverso respondit quod talis excommunicationis sententia sibi nocere non poterat vel Custodi, cum per legitimam appellationis obstaculum, quae sententiam ipsam praecesserat, de jure fuerit impedita. Cumque iudices ipsi, allegationem hujusmodi frivolam reputantes, nolent de appellatione cognoscere, procurator jamdictus ad sedem apostolicam appellavit, sed ipsi appellationi deferre nolentes, testes quos pars altera producere voluit ad probandum quod unus ex delegatis iudicibus qui sententiam tulerant pro Custode tunc excommunicatus erat cum pro ea confirmationis sententia lata fuit, ea occasione sumpta quod quidam ex ipsis testibus à remotis partibus venerant, receperunt. Propter quod quaedam sorores Herisifenses pro se ac praedicta Custode ad sedem apostolicam provocarunt. Qui appellationem interpositam contemnentis, G. monialem ab administratione Herisifensis Ecclesiae removerunt, ipsam ejusdem Ecclesiae Praepositae committentes, aliquas personas idoneas in suum adjutorium receptura. Iidem quoque iudices articulum de resignatione subtractorum intermittentes, qui primò fuerat in mandato nostrarum litterarum insertus, testes super alio articulo receperunt, quia videlicet ab Abbate praedicto & conjudicibus suis legitime olim fuerat provocatum, eò quod rescripti nostri copiam partibus facere noluerunt. Qui receptos testes super praemissis articulis postmodum publicantes, confirmationis sententiam pro praedicta Custode latam penitus infirmarunt, ac de ipsius electione nihilominus inquirentes, tanquam celebratam minus canonicè cassaverunt, concessa sororibus eligendi libera facultate. Quae convenientes in unum saepedictam G. monialem unanimiter elegerunt; cujus electionem dicti iudices confirmantes, abbatiae possessionem & cathedram solemniter assignarunt eidem, supra dictam Custodem & fautrices ejus excommunicatas publicè nuntiando. Subsequenter autem ij qui super articulo praenotato, de resignatione scilicet subtractorum, auditores fuerant à praedictis iudicibus deputati, recipientes testes à praedicta Praepositae ac suarum complicum parte produc-

Tom. I I.

tos, depositiones ipsorum sub sigillis propriis interclusas eidem iudicibus transmisserunt. Verùm cum Custos ipsa iter arripisset ad sedem apostolicam veniendi, memorati iudices noluerunt dicta testimonia publicare, ad nostram praesentiam eadem sub sigillis suis destinantes inclusa. Nos igitur haec & alia quae tam Custos praedicta quam I. Clericus, qui pro eodem negotio venerat contra ipsam, nuper apud sedem apostolicam constituti proponere voluerunt, & acta iudicum ab eisdem nobis exhibita diligentius attendentes, deprehendimus manifestè praedictas litteras ad memoratum Abbatem de Reineshusers & suos conjudices impetratas per subreptionem obtentas, cum in eis illius articuli, videlicet de subtractorum resignatione, fuerit praeter nostram conscientiam cognitio de mandata, qui litteris fuerat insertus prioribus, de quibus in secundis litteris mentio aliqua non fiebat. Et ideo quod ipsarum litterarum occasione dinoscitur attentatum, penitus duximus irritandum. Dictum insuper Scholasticum Hildesemensem & conjudices suos invenimus minus providè processisse: quia cum in nostris litteris eidem principaliter mandaretur ut ad praedictam Ecclesiam personaliter accedentes, personae idoneae administrationem committerent abbatiae, cui ad opus ejusdem abbatiae fieret hinc inde resignatio subtractorum, ipsi formam mandati apostolici transponentes, illo capitulo praetermissis, de aliis articulis inordinate plurimum cognoverunt, propter quod processum ipsorum, contra nostri formam rescripti ac juris ordinem attentatum, irritum decrevimus & inanem, praesentium vobis auctoritate in virtute spiritus sancti districtè praecipiendo mandantes quatinus convenientes in loco competenti & tuto, G. A. & quibusdam aliis ejusdem Ecclesiae sororibus, sicut justum fuerit, restitutus, & forma mandati nostri exacta diligentia observata, in negotio ipso juxta tenorem praecedentium litterarum appellatione remota ratione praevia procedatis, ita quod per vestram sollicitudinem circumspectam saltem hac vice negotio tamdiu prorogato finis debitus imponatur. Quia verò propter causam istam diutius jam protractam Herisifensis Ecclesia graves dinoscitur sustinuisse jacturas, volumus & mandamus ut tu, frater Archiepiscopo, in expensis propriis cognitioni causae studeas interesse.

M m ij

ARCHIEPISCOPO ET MAIORIS
monasterij & sancti Iuliani Abbasibus
Turonensibus.

Epist. 364.
Committeretur
eis causa de
succentoria
Pictavenfis.
Cap. Inter di-
lectos de excess.
Prælator.

INter dilectos filios Bocardum & Petrum Coëth Canonicos Pictavenfes super succentoria Pictavenfis Ecclesie quaestione suborta, eorum utroque firmiter asserente succentoriam ipsam se per Pictavensem Cantorem, ad quem ejus donatio pertinebat, canonicè assecutum, prædictus Bocardus propter hoc ad sedem apostolicam veniens, coram dilecto filio nostro Guala sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, quem sibi & procuratori prædicti Petri dedimus auditorem, affirmans sibi succentoriam ipsam canonicè fuisse collatam, adjecit quòd etsi Cantor eam memorato Petro alias canonicè contulisset, donatio tamen ipsa propter indignitatem personæ consequi non debebat effectum, cum idem Petrus esset publicus aleator & usurarius manifestus. Licet autem post altercationes multas, non solum ad hoc, sed etiam ad principale probandum præfatus Bocardus induxerit quosdam testes, quia tamen tam ipse quam pars adversa super principali & incidentibus plures testes producere intendebat, dilectis filiis Decano & Cantori sanctæ Radegundis Pictavenfis & Toarcensi Decano causam ipsam commisimus sine canonico terminandam, attestaciones prædictas eis sub bulla nostra transmittentes inclusas. Coram quibus postea partibus constitutis, cum jamdictus Bocardus testes suos recipi postularet, fuit ex adverso responsum quòd non erat aliquatenus audiendus, utpote qui per dilectos filios Archipresbyterum, magistrum scholarum, & Magistrum P. Parvum Canonicum Bituricenses, judices delegatos à nobis, sententia erat excommunicationis adstrictus pro eo quòd ad mandatum eorum * Hugonem Clericum in Canonicum Fayensem admittere recusabat. Cumque postmodum idem Bocardus super absolutione sua litteras eorundem judicum præsentasset, adversa pars eas cepit arguere falsitatis, eò quòd clausula finalis earum tam in incausti colore quam in litterarum forma à scriptura reliqua discordabat, allegans eundem B. tamquam reum criminis falsitatis ab intentione sua penitus repellendum. Porro post contentiones multiplices & diversas, iudices ipsi de voluntate partium testes tam super principali quam incidentibus receperunt. Sed eodem B. postmodum ad nos-

* Vide supra
epist. 45.

tram audientiam appellante, iudices ipsi partes cum attestacionibus & actis iudicij sigillis propriis consignatis ad nostram præsentiam remiserunt. Partes itaque propter hoc nuper apud sedem apostolicam constitutæ, coram dilecto filio nostro Cynthio tituli sancti Laurentij in Lucina Presbytero Cardinali, quem ipsis deputavimus auditorem, aliquandiu licigarunt: qui cum nobis quæ audierat fideliter retulisset, nos uniusque partis attestacionibus diligenter inspectis, invenimus evidenter esse probatum eundem Petrum publicum aleatorem esse ac usurarium manifestum, utpote qui undecim denarios pro duodecim publicè mutuarat in ludo. Unde licet ad palliandum tanta præsumptionis excessum proposuerit idem Petrus quòd hoc fecerat juxta Gallorum consuetudinem Clericorum, secundum quam ferè Clerici universi mutant sic frequenter & ludunt, nos tamen, qui ex officij nostri debito pestes hujusmodi extirpare proponimus, atque ludos voluptuosos, occasione quorum sub quadam curialitatis imagine ad dissolutionis malitiam devenitur, penitus improbamus, excusationem prædictam, quæ per pravam consuetudinem, quæ dicenda est corruptela potius, palliatur & frivola reputantes, cum in illis magis plectibilis sit offensa per quos ad excusandas excusationes in culpis delinquendi auctoritas usurpatur, quod circa eundem Petrum de succentoria prædicta factum esse dinoscitur, propter indignitatem ac vilitatem ipsius duximus irritandum, cum personis vilibus & indignis potius dignitatis patere non debeant juxta legitimas sanctiones. Præterea contra præfatum Bocardum fuit manifestè probatum quòd de conscientia judicum prædictorum Bituricensium ultima clausula inserta non fuerat litteris eorundem, sicut in ipsorum depositionibus exprimitur evidenter. Robertus quoque Diaconus ad hoc probandum testis inductus illud idem deposuit & adjecit, quòd cum deberet easdem litteras sigillare, illas diligenter inspexit, nec eandem clausulam appositam tunc invenit. Unde pars altera proponebat quòd cum prædictus B. scienter usus fuerit litteris sic falsatis, debebat merito tamquam falsarius omnino repelli. Verum nos attendentes quòd etsi constaret evidentissimè quòd dicta clausula litteris illis fuisset apposta præter conscientiam judicum prædictorum, quia tamen nobis fides facta non fuit quòd dictus B. illam clausulam apposuerit vel procuraverit ut ab

alio poneretur, vel etiam quod scienter usus fuerit litteris sic falsatis, ab hujusmodi falsitatis objectu eundem duximus absolvendum; maximè cum postquam hoc sibi objectum fuit, prætermiserit penitus uti eis. Ad hæc, per testes Bocardi super principali negotio productos fuit satis sufficienter ostensum quod quinta feria &, ut loquamur expressius, die Jovis post festivitatem sancti Michaelis, biennio jam elapso, succentoria sibi concessa fuerat supradicta; sed per confessionem ejusdem apparuit quod idem festum eodem anno die Jovis fuerat celebratum, sicque fuit per consequentiam comprobatum quod octavo die post festum ipsum eidem B. dicta donatio facta fuit. Ceterum per sex testes, Cantorem scilicet, Oliverium, W. Geru, R. Agnellum, I. Marinum, P. de Marcai, quos supradictus P. ad probandum quod donatio sibi facta præcesserat introduxit, exitit manifestè probatum quod anteriori tempore sibi fuerat succentoria supradicta collata, cum Oliverius, W. & I. manifestè dicant quod secunda vel tertia, & Cantor quod tertia vel quarta die post dictum festum, & P. quod in hebdomada post idem festum eidem Petro donatio facta fuit. Verùm per testes quos Bocardus ad reprobationem testium jamdictorum induxit, Oliverius & Willelmus fuerunt tamquam manifesti fornicarij reprobati. Cantor quoque per multos testes convincitur esse perjurus; quia cum juratus dixerit quod Bocardo succentoriam nunquam dederat supradictam, per multos testes probatum est ex adverso quod ipsis præsentibus Cantor investivit eundem. Insuper R. Agnellus nihil deposuisse dinoscitur super negotio principali, licet pars Petri dicens ipsum amphibologicè fuisse locutum ostendere nisa fuerit quod idem testis super principali dixerit illud idem quod Oliverius & Willelmus. Duo verò residui, scilicet I. Marinus & P. de Marcai, remanserunt qui nequiverunt rationabiliter reprobari, quia licet dixerit pars Bocardi quod ipsius P. testimonio fides habenda non erat, quoniam in causa Petri fuerat procurator, quod ex eo nitcbatur astruere quia testes ejusdem Bocardi dixerant quod idem I. litteras Petri portaverat, quæsierat testes, & quædam hujusmodi fecerat, quia tamen nobis non constitit quod ejusdem P. fuerit procurator, ejus testimonio fidem censuimus adhibendam. Sed & illud frivolum reputavimus quod proposuit ea-

dem pars Bocardi, videlicet quia cum Petrus de Marcai dixerit quod in hebdomada post prædictum festum supradicta Petro donatio facta fuit, innuitur quod donationem ipsius B. quæ octavo die post idem festum facta fuerat, eadem Petri donatio minimè præcessisset. Nam cum hebdomada vel septimana nequaquam ultra diem septimum extendatur, apparet quia donatio quæ facta fuerat in hebdomada vel etiam septimana, ceteriori utique tempore fuit facta quam illa quæ facta fuit postmodum in octavo. Cum igitur per depositiones saltem duorum testium, qui nullatenus reprobati fuerunt, nobis constiterit evidenter quod concessio Petro facta præcesserit, quamquam propter indignitatem ejusdem P. meruerit reprobari, concessionem Bocardo factam irritam decrevimus & inanem. Quia verò Cantor, ad quem ipsius succentoriæ donatio spectare proponitur, ut de ipsius perjurio taceamus, adeo inconstanter se habuit in hoc facto ut, sicut præmissum est, prima donatio non reprobata secundam facere attentarit, & dignum sit ut in eo quis puniatur in quo vitus est deliquisse, in hoc ejus duximus varietatis inconstantiam puniendam ut concedendi succentoriam ipsam hac vice nullam habeat facultatem, præsentium vobis auctoritate mandantes quatinus eandem auctoritate nostra suffulti sublato appellationis obstaculo personæ idoneæ assignetis, contradictores &c.

*PARISIENSI ET TRECENSI
Episcopis, & Abbati sanctæ Genovesæ
Parisiensis.*

CUm olim dilecti filij Abbas & conventus Virziliacenses sua nobis questione monstrassent quod nobilis vir Petrus Comes Autissiodorensis quoddam stagnum, molendinum, & domum in terra eorum construere nitcbatur in ipsorum præjudicium & gravamen, venerabili fratri nostro Episcopo & dilecto filio Thesaurario Nivernensi commisimus causam ipsam; in quorum præsentia partibus constitutis, sicut per litteras eorundem accepimus, lite super petitionibus Ecclesiæ contestata, receptis utrinque testibus, & attestationibus publicatis, cum super dictis testium inter partes fuisset postmodum disputatum, tandem pars Comitis proposuit coram eis quod de damnis in memorijs & rebus alijs datis, super quibus testes deponere videbantur, cognoscere non de-

*Episc. 165.
De causa monasterij Verze-
lac. contra
Comitem Au-
tissiodorensis.
Cap. Cum o-
lim. De off. jud.
delegati.*

bebant, cum in rescripto nostro nulla de damnis mentio haberetur, adiciens quod res illae super quibus quaestio agebatur de feudo erant nobilis viri Ducis Burgundiae, sicut idem Dux in patentibus litteris fatebatur, & ideo super illis ad dominum feudi potius quam ad dictos fuerat iudices recurrendum. Ad quod fuit ex adverso responsum, quod si non expressè, tacite tamen de damnis datis in nostris litteris mentio habebatur, cum nomen gravaminis esset litteris ipsis insertum, propter quod de ipsis cognoscere poterant, saltem tamquam de accessoriis seu appendiciis negotij principalis. Item cum super omnibus articulis de quibus testes deposuerant lis fuisset solemniter contestata, de ipsis cognoscere ac pronuntiare iudices tenebantur. Sed & super exceptione feudi sero nimis, utpote post testium publicationem, objecta, audiendum non esse Comitem assererat. Ad hæc pars Comitis replicavit quod etsi super damnis à procuratore lis fuerit contestata, ei tamen ex hoc non poterat præjudicium generari, cum ad hoc procurator datus non fuerit, sed ad illam duntaxat causam quæ fuerat in litteris commissionis expressa, super castro videlicet, stagno, & molendino, ad hoc parte altera respondente quod procuratoris factum * ulterius impugnare non poterat, quod usque post publicationem testium minimè duxerat revocandum. Iudices autem super hinc inde propositis habito consilio discretorum interlocuti sunt quod super damnis datis à Comite ad eos cognitio pertinebat. Quo audito Comes ad appellationis beneficium convolvavit. Unde licet ipsum iudices evocatum & nec per se nec responsalem idoneum competentem excommunicationis vinculo astrinxissent, eo tamen in contumacia perdurante, causam eandem cum attestationibus fideliter consignatis ad nostram presentiam remiserunt. Porro procuratoribus utriusque partis propter hoc apud sedem apostolicam constitutis, procurator monasterij proposuit coram nobis quod cum villa de Vetenedo Virziliacensis & sancti Germani Antisthodorensis monasteriis sit communis, ita quod terragium, spanagium, albergariam, censum, tertias, laudas, vendas, & retentionem habeant in eadem, prædictus Comes, qui nihil aliud quam duos denarios annuatim à quolibet rustico custodiae seu salvamenti nomine percipere consuevit, nunc in ipsa jurisdictionem sibi contra iustitiam usurpando,

* Comes

ab unoquoque villano quinque solidos extorquet in quodam loco ejusdem villae post inhibitionem tam sibi quam Hospitalariis factam, qui locum ipsum in censiva monasterij obtinebant, ab eis per commutationem recepto, castrum, stagnum, & molendinum ædificando in ipsorum præjudicium & gravamen, in nemoribus, lapidibus, & rebus aliis gravibus damnis datis. Propter quod ædificia supradicta, utpote post inhibitionem & nuntiationem extracta, idem procurator petiit demoliri, & compelli Comitem supradictum à Virziliacensis monasterij super hoc molestatione cessare, super damnis datis eidem compensationem congruam exhibendo. Procurator verò Comitis allegavit quod cum in prædicto loco de Vetenedo suæ jurisdictioni subiecto perpetrarentur sapissime homicidia & rapinae, ipse volens tot & tantis obviare periculis, quandam domum in solo quod ab Hospitalariis per commutationem acceperat, ubi domum fortem olim extitisse dicerat, ad transeuntium securitatem construxit, quodam stagno & molendino ad opus custodum ipsius domus ædificatis ibidem. Verum Abbas & conventus prædicti falsò dicentes se super hoc prægravari, litteras ad prædictos iudices impetrarunt; & cum ipsis in presentia iudicum obtulerit dictus Comes quod si qua damna probarent se ob illa ædificia pertulisse, non solum in simplicum sed duplum ipsis damna eadem resarciret, ipsi tam hoc verbum quam etiam alias pacis species penitus respuerunt. Cum autem per iudices fuerit in eadem causa usque ad testium publicationem processum, quoniam attestationibus publicatis apparuit eos super multis deposuisse articulis super quibus lis contestata non fuerat, pars Comitis allegavit quod iudices super illis cognoscere non valebant. Unde iudicibus se de damnis datis cognoscere ac pronuntiare posse interlocuentibus, ad nostram fuit audientiam provocatum. Nos autem auditis iis & aliis quæ procuratores proponere curaverunt, & attestationibus uniusque partis diligenter inspectis, intelleximus pro monasterio esse probatum in supradicta villa terragium, spanagium, albergaria, census, tertias, laudas, vendas, ac retentiones ad prædicta monasteria pertinere, ac stagnum & calcoria supradicta partim in proprietate Virziliacensis cenobij, & partim in ipsis & sancti Germani censiva fuisse constructa. Item quod Hospitalariis, qui pro prædicto loco annuum

cenſum monaſteriis exolvebant, ne locum ipſum, cenſivam videlicet monaſteriorum, transferrent in Comitum; & Comiti ne cenſivam ipſam reciperet, prohibito facta ſuit. Pro parte verò Comitis videbatur eſſe probatum quòd juſtitia nemoris ſupra fortalitia eſt ipſius, & quòd abſque cujuſquam injuria dictus Comes ad alber-gagium hominum ipſius villæ poteſt concedere nemus ipſum; quòdque Comes ipſe juſtitiam habet in villa, & pro ſalvamento de qualibet domo villæ duos denarios recipere conſuevit. Item quòd in pratis Hoſpitaliariorum eſt fortalitia ipſa fundata, & quòd quicumque aliquid habet ad cenſum, illud ſalvo cenſu poteſt vendere cui vult. Rurſus quòd in eadem villa olim fuerat domus fortis clauſa palatiis & foſſatis. Quia verò ſuper damnis datis antequam lis fuerit conteſtata nequaquam ad dictos juſtices cognitio pertinebat; cum in reſcripto noſtro nulla de ipſis mentio haberetur, nec ad ipſos potuerit juſdictio prorogari, cum procurator ad illa intelligatur ſolummodo conſtitutus quæ in commiſſionis litteris inveniuntur expreſſa, & poſtquam Comes publicatis atteſtationibus intellexit ſuper damnis illis fuiſſe depoſitum, protinus contradixit, nos eodem juſtices protinus pronuntiavimus minus juſtè interlocutos fuiſſe ac ſepediſtum Comitem, qui ob hoc ad appellationis beneficium convolavit, excommunicationis ſententia non fuiſſe ligatum. Ceterum quia ex procuratoris ejuſdem Comitis conſeſſione didicimus poſt nuntiationem novi operis ſibi factam ſupradicta fortalitia, ſtagnum, & molendinum ædificari, præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus utramque partem ad compositionem amicabilem faciendam, quam utriusque neceſſariam credimus, moneatis prudenter & efficaciter inducatis. Quòd ſi forſitan infra menſem poſtquam à vobis fuerit diligenter admoniti veſtris acquieſcere monitis non curarint, vos auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ſententiam proferatis quam ſub bulla noſtra vobis mittimus intercluſam, facientes eam per cenſuram eccleſiaſticam inviolabiliter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani anno duodecimo.

Quoniam frequenter in dubium vocatur à multis an lite non conteſtata teſtes recipi valeant, auctoritate præſentium duximus declarandum regulariter

verum eſſe quòd lite non conteſtata non eſt ad receptionem teſtium procedendum, niſi forſè de morte teſtium timeatur vel abſentia diuturna. in quibus caſibus cum civiliter eſt agendum, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis caſibus ſubtrahatur, ſenes & valitudinarij & alij teſtes de quibus ex aliqua rationabili cauſa timeatur, etiam lite non conteſtata ſunt procul dubio admittendi; ſive pars contenta ſit contumax, ſive ſit abſens abſque malitia, ut conveniri non poſſit. Sed ſi actor non convenerit adverſarium infra annum ex quo poterit conveniri, vel ſaltem receptionem hujusmodi teſtium non denuntiaverit illi, atteſtationes ſic receptæ non valeant, ne forſè hoc procuret in fraudem ut proceſſu temporis exceptiones legitimæ ad repellendum teſtes vel alia locum habere non poſſint. Porro ſpeciales cauſæ poſſunt occurrere in quibus caſualiter eſſet aliud obſervandum; ut verbi gratia, ſi ſuper alicujus electione vel copula maritali quæſtio moveatur. Tunc etenim, ne propter longam moram in ſpiritualibus vel temporalibus patiat Eccleſia læſionem, vel viro ſeu mulieri fornicationis occaſio præbeatur, maxime cum propinquitatis gradus opponitur divina lege prohibitus, in hujusmodi caſibus teſtes ſunt merito admittendi, ſi videlicet contumax apparuerit is in quem fuerit actio dirigenda, ſive quia peremptoria citatione recepta venire contemnit, ſive quia malitioſè ſe ipſum occultat, ſive quòd impedit ne poſſit ad eum citatio pervenire. Si verò aliter abſens fuerit & agatur de ſpirituali conjugio inter Prælatum & Eccleſiam jam contracto, electione maxime confirmata, illud in hoc articulo volumus obſervari quòd ſuper expectatione talium perſonarum in ſacris eſt canonibus diffinitum. Quòd ſi forſan agatur de ſpirituali conjugio contrahendo, is qui eſt in Prælatum electus, per ſpatium ſex menſum expectetur, niſi penſatis negotij circumſtantis per ſuperioris providentiam magis vel minus fuerit expectandus. Si autem de carnali conjugio ſit agendum, tamdiu alteruter conjugum expectetur donec de ipſius obitu verifiſimiliter præſumatur; quia cum ſine culpa ſit abſens, ut ſi captivitate vel ægitudine aut alio juſto impedimento forſitan teneatur, aut etiam ex propria ſed non malitioſa voluntate in remotis partibus moram faciat, ut de ſacili vel in brevi citari non poſſit, ei quidem præjudicari non debet, cum habeat forſan excep-

Dil. 266.
Tribuimus
iniquitatem.
Cuiusmodi
ſunt omnia
ſua.

tionem legitimam ad intentionem contrariam elidendam; eo nequaquam obstante quòd de lapsu carnis possit opponi, quoniam in conjugio multi casus occurrunt in quibus conjuges sine culpa, sed non sine causa, continere coguntur. Sunt & alij casus similiter speciales, quos alibi nos meminimus distinxisse, in quibus absque litis contestatione legitime possunt testes produci, ut quando excessuum inquisitio vel testium publicatio imminet facienda. In aliis verò casibus cum prudenter est attendendum utrum contumax actione reali vel personali conveniatur. Si reali, mittendus est utique actor in rei petita possessionem, ut ratio affectus reus veniat responsurus. Quòd si venerit infra annum, iudicio sibi praestita cautione, ac exhibita satisfactione congrua expensarum, possessionem recuperet. Quòd si cautionem offerre neglexerit infra annum, actor post annum verus constituatur possessor, super proprietate duntaxat adversae parti defensione legitime reservata. Quòd si super rebus immobilibus quisquam conveniatur, quicquid nomine possidet alieno, debet statim in iudicio dominum nominare, certo dierum spatio à iudice finiendo, eoque ad eius notitiam perducendo; ut vel ipse veniens, vel idoneum dirigens responsalem, actoris intentionem excipiat. Si verò post tempus indultum quod dispositum est noluerit adimplere, tamquam lite quae ingeritur ex eo die quo possessor ad iudicium vocatus est ad interrumpendam praescriptionem longi temporis contestata, dominum possessionis iudex edictis legitimis evocabit, & tunc ipso in eadem voluntate manente, negotium summam examinandum, in possessionem ipsarum rerum actorem mittere non tardabit, omni allegatione absentis super principali quaestione servata. Si autem personali actione conveniatur, vel mittendus est actor in possessionem mobilium bonorum ipsius vel immobilium, si mobilia forte non habeat, pro modo debiti declarati, vel in contumacem est ecclesiastica sententia proferenda; ita videlicet quòd alterutra poena, quae magis timeri debeat, iudex à principio sit contentus, ad alteram nihilominus processurus, si hoc meruerit protervitas contumacis; qui veniens infra annum, vel post annum etiam, audietur juxta distinctionem in alio casu superius annotatam.

FERRARIENSI EPISCOPO.

RESPONSO nostro postulas edoceri an cum Ferrarienses cives excommunicationis & interdicti sententiis sint ligati, liceat tibi viros & mulieres semel in hebdomada vel in mente apud aliquam Ecclesiam convocare, quibus praedices verbum Dei, & eosdem ad correctionem inducas. Super quo fraternitati tuae taliter respondemus, quòd sine scrupulo conscientiae hoc facere poteris cum videris expedire, dummodo contra formam interdicti nullum eis divinum officium celebretur. Praeterea quaesivisti, cum Ferrariensis civitas interdicto sit & excommunicationi supposita, & ideo sint ibidem, praeter baptismum parvulorum & poenitentiam morientium, universa sacramenta ecclesiastica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus consignare. Super quo taliter tibi duximus respondendum, quia sicut baptizari possunt pueri, sic & baptizati ad confirmationem in frontibus à te possunt sacro chrismate deliniri.

EPISCOPO SANCTI ANDREAE,
& Abbati de Berborc, T. Priori, R. Archidiacono, & magistro L. Officiali sancti Andree.

CVm dilecti filij Abbas & Canonici de Cambuskinel Abbatem & monachos de Dunfermelin diocesis sancti Andree coram venerabili fratre nostro Dublinensi Episcopo & dilectis filiis de Cupre & de Scona Abbatibus diocesis sancti Andree super quibusdam decimis ad Ecclesiam suam de Egres spectantibus & damnis & injuriis irrogatis auctoritate litterarum nostrarum traxissent in causam, & ipsi eodem Abbatem & Canonicos ex delegatione nostra coram dilectis filiis Priore sanctae crucis & Decano de Tinihec ejusdem diocesis ad te, fili Officialis, super capella de Nipast & decimis ad eandem spectantibus convenissent, utraque pars &c. ut supra lib. x. epist. xxxi.

INquisitioni tuae breviter respondentes credimus distinguendum utrum alter conjugum pro certo sciat impedimentum conjugij, propter quod sine mortali peccato non possit carnale commercium exercere, quamvis illud apud Ecclesiam probare non possit, an impedimentum hujusmodi non sciat pro certo, sed credat. In primo itaque casu potius debet excommunicationis sententiam humiliter sustinere quam

Epist. 117
Respondens ad
ejus consilia
ca.
Cap. Respondens
De sacra & m.
117000.

Epist. 118

Epist. 119
Respondens ad
salutem co-
jugum
ca.
Cap. Inquisitioni
De sacra & m.
119000.

quam per carnale commercium peccatum operari mortale. In secundo vero casu distinguimus utrum habeat conscientiam huiusmodi ex credulitate levi & temeraria, an probabili & discreta. Et quidem ad sui pastoris consilium, conscientia levis & temeraria credulitatis explosa, licet potest non solum reddere, sed exigere debitum conjugale. Verum cum conscientia pulsat animum ex credulitate probabili & discreta, quamvis non evidenti & manifesta, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet; ne in alterutro vel contra legem conjugij vel contra iudicium conscientiae committat offensam. Tu ergo secundum responsum praedictam super illo procedas articulo de quo nos consulere voluisti.

FLORENTINO ET FESVLANO
Episcopis, & Archipresbytero Pistoriensis.

Inter dilectos filios Hospitalarios sancti sepulchri de Pisis hospitalis Ierosolymitani ex una parte ac fratres hospitalis sancti Allucij quaestione suborta, cum iidem Hospitalarij super possessorio quod semel & iterum, ex causis tamen dissimilibus, intenterunt contrariam sententiam reportassent, demum ad petitorium recurrentes per procuratorem suum coram dilecto filio Andrea Subdiacono & Capellano nostro, quem sibi & procuratori partis alterius auditorem concessimus, proponere curaverunt quod cum B. quondam rector & patres ac patroni eiusdem hospitalis sancti Allucij habito communi tractatu deliberassent hospitale ipsum Hospitalariis supponere supradictis, commiserunt in hoc tribus procuratoribus vices suas, communiter statuentes ut quod per ipsos super hoc fieret acceptarent. Qui postmodum ad praedictos Hospitalarios accedentes, cum eisdem taliter statuerunt, ut ad ipsum hospitale aliqui mitterentur qui eorum nomine reciperent assignationem ipsius. Cum autem fratrem M. & B. propter hoc illuc transmisissent, iidem in camera praedicti rectoris donationem & assignationem hospitalis praedicti tam a praefato magistro quam supradictis procuratoribus & aliis eiusdem domus fratribus receperunt. Et infra. Procurator autem partis alterius ex aduerso respondit quod praedicta donatio debebat non immerito retractari, quoniam multis ex fratribus inconsultis a praedicto rectore ac paucioribus fratribus excommunicatis nihilominus & perjuris ac de re litigiosa & in fraudem Plebani de Piscia,

Tom. II.

qui super eodem hospitali moverat quaestionem, fuerat celebrata; & haec omnia proponebat sufficienter esse probata per depositiones testium productorum. Ad haec vero parte altera multipliciter respondente, hinc inde fuit aliquandiu disceptatum. Nos igitur iis & aliis intellectis quae coram Capellano praedicto partes proponere curaverunt, & ipsarum attestacionibus diligenter inspectis, attendentes quod fratres & patroni sancti Allucij pro se immo potius contra se suam turpitudinem allegabant, videlicet perjurium, excommunicacionem, & fraudem, non utique contra ipsos, sed ab ipsis commissam, & intelligentes donationem ab eis praefatis Hospitalariis factam puram ac simplicem extitisse, quia non deceptoribus, sed deceptis jura subveniunt, unde per ea quae superius sunt proposita se contra factum proprium legitime defendere non valebant, cum & quaedam ex ipsis non fuerint comprobata, de consilio fratrum nostrorum hospitale praedictum sancti Allucij cum pertinentiis suis Hospitalariis sancti sepulchri adjudicare curauimus; ita quod per hanc nostrae diffinitionis sententiam dioecetano Episcopo & Plebano de Piscia nullum praedictum generetur, cum res inter alios acta non debeat aliis praedictum generare.

EPISCOPO PICTAVENSI.

Licet undique confluentium negotiorum multiplicitas copiosa nostrum animum ad varias curas impellere non desistat, fraternitas tamen tua, quam sincera complectimur in Domino caritate, sollicitudinem ad tempus deponere compulit quam in exequendis aliis ex debito pastoralis officij gerebamus, atque tuam dubitationem apostolico certificare responso. Cum igitur a nobis duxeris requirendum si causam aliquam tribus iudicibus delegamus, in nostris apponi litteris illam clausulam facientes, *Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur*, & unus postquam commiserit cuidam ex aliis vices suas, de medio sit sublatus, tertius ut suspectus merito recusetur, an collega superstes suo nomine ac defuncti possit negotium diffinire, inquisitioni tuae taliter respondemus, quod si iurisdictione a suo sibi collega delata eo vivente uti non cepit, quia mandatum huiusmodi re integra morte mandatarij expiravit, non habet solus officium iudicandi. Si vero ante mortem mandatarij iurisdictione uti ceperit taliter demandata, vi-

N a

*Epist. 271.
Respondet ad
ejus consilia.
Cap. Licet un-
dique. De offi-
jud. deleg.*

ces suas & illius poterit adimplere.

EPISCOPO ANTISSIODORENSI.

Epist. 273.
De ordinando
Abbate. 5.
Quirici.
Cap. Tuam in
Domino. De
temp. ordinat.

CVM in diocesi tua &c. ut supra lib.
X. epist. LXI.

LEONI TITVLI SANCTÆ
crucis Presbytero Cardinali.

Epist. 273.
De ordinando
Abbate. 5.
Quirici.
Cap. Tuam in
Domino. De
temp. ordinat.

TVAM in Domino diligentiam com-
mendantes, quam super monasterio
sancti Quirici reformando dinosceris adhi-
bere, devotioni tuæ præsentium auctoritate
mandamus quatinus si non potes eidem
monasterio de persona idonea melius pro-
videre, tu monachum illum quem in litte-
ris tuis de honestate ac industria commen-
dasti, per quem status ejusdem loci creditur
reformandus, nullum prorsus habens
respectum ad petitionem illicitam quam
quidam laici faciebant, sed ex tuæ duntaxat
provisionis officio instituas in Abbatem,
ita videlicet quod ad sacros ordines
non ascendat, cum instante necessitatis articulo
possit in Abbatem assumi etiam in
minoribus ordinibus constitutus, & laici
memorati non sint consanguinitate vel affi-
nitate conjuncti monacho memorato, ut
ex ipsorum petitione debeat contra eum
aliqua sinistra suspicio suboriri.

VNIVERSIS DOCTORIBVS
sacre pagine, Decretorum, & liberalium
Artium Parisius commorantibus.

Epist. 274.
Confirmatur
quoddam eorū
statutum.
Cap. Ex litte-
ris. De jurar.

EX litteris vestræ devotionis accepimus
quod cum quidam moderni Doctores
liberalium artium à majorum suorum
vestigis in tribus præsertim articulis de-
viarent, habitu videlicet inhonesto, in
lectionum & disputationum ordine non
servato, & pio usu in celebrandis exequiis
decedentium Clericorum jam quasi peni-
tūs negligenter omisso, vos cupientes vestræ
consulere honestati, octo ex vobis juratos
ad hoc unanimiter elegistis, ut super
dictis articulis de prudentum vivorum consilio
bona fide statuerent quod foret expediens
& honestum, ad illud in posterum observandum
vos juramento interposito communiter
astringendo, excepto duntaxat magistro G.
qui jurare renuens & formidans fidejussoriam
pro se tantum obtulit cautionem. Fuit insuper
ad cautelam à vobis fide præstita protinus
constitutum ut si quisquam magistrorum
adversus alios duceret resistendum, & primò,
secundò, tertiove communitus infra triduum
universitati parere contemneret magistrorum,
ex tunc beneficio societatis eorum in

magistralibus privaretur. Et quidem hoc
ultimum quidam ex vobis simpliciter, quidam
verò nisi satisfaceret, & nonnulli nisi
per nos se admittat aliis obtineret, se intellexisse
fatentur. Cum autem supradictus magister G.
infra triduum universitati non paruerit requisitus,
juxta conductum vestrum ex tunc à vobis habitus
est exclusus: qui cum satisfactioni condignæ se
postmodum obtulisset, in quatuor vestrum
juramento interposito compromisit illorum
dictum pro bono pacis se gratum & ratum
pariter habiturum. Illi verò usi consilio
sapientum dictum suum communiter promulgarunt,
memorato magistro in virtute juramenti
præstiti prohibentes ne deinceps in licitis
universitati resisteret magistrorum, & injungentes
eidem ut tandiu in eo statu persisteret quo
tunc erat donec per se vel procuratorem suum
se posse ab aliis magistris admitti per sedem
apostolicam obtineret, salva in omnibus
honestate. Vnde nobis humiliter supplicastis
ut eundem magistrum, virum utique providum
& honestum, qui tamquam obedientiæ filius
quod sibi prædicti quatuor injunxerunt
suscepit humiliter & patienter observat,
ex benignitate apostolica faceremus
communioni restitui magistrorum. Nos igitur
ex præmissis intelligentes eidem magistro
fuisse mandatum ut tandiu in eo statu
persisteret quo tunc erat donec magistrorum
communione de mandato sedis apostolicæ
redderetur, & paratus sit super præmissis
satisfactionem congruam exhibere, licet fuerit
constitutum ut si quis magistrorum adversus
alios duceret resistendum, & primò, secundò,
tertiove communitus infra triduum universitati
parere contemneret magistrorum, ex tunc
beneficio societatis eorum in magistralibus
privaretur, & ob hoc ipse fuit eorum
communione privatus, quia tamen
constitutum non fuit ut in perpetuum
hujusmodi privatio perduraret, & tam
juris canonici quam nostri moris existat ut
is qui propter contumaciam satisfactionem
privatur, cum satisfactionem congruam
exhibuerit, restitutionem obtineat, universitati
vestræ præsentium auctoritate mandamus
quatinus supradictum magistrum statutis
vestris humiliter parere curantem ad
communione vestræ consortium in
magistralibus admittatis.

Epist. 274.
Licet non
solicite
sive aliter
nom.

PLerunque contingit quòd aliqui
contra quosdam super aliquibus rebus
nostris litteris impetratis, illis uti multo

tempore postponentes, tunc demum eas exhibere procurant cum aliarum litterarum auctoritate ab eisdem contra quos ipsi primitus litteras impetrarunt ceperint conveniri, dicentes posteriores litteras non valere, utpote non facientes de prioribus mentionem. Cum igitur non sit malitius hominum indulgendum, presentium auctoritate statuimus quatinus si quis nostras litteras impetrans, infra annum postquam copiam iudicum habuerit, ex malitia vel negligentia postposuerit uti eis, auctoritate posteriorum valeat conveniri, licet in ipsis nulla de prioribus mentio habeatur.

*SANCTÆ MARIE IN CAGIA
& Vallis sancte Abbatibus, & M.
Canonico Remensi.*

Epil. 176.
Committitur
in auctoritate
abbas S. Dion-
ysii Remensis
Cap. C. 1. &
L. De sententia
et rejudic.

Cvm I. & A. Canonici sancti Dionysii Remensis ad nostram dudum presentiam accessissent, ex parte quorundam Canonicorum ejusdem Ecclesie nostro apostolatu referarunt quod Abbas eorum super dilapidatione, perjurio, simonia, & quibusdam aliis erat multipliciter infamatus, & cum super iis & aliis cum procuratore ipsius Abbatis apud sedem apostolicam aliquandiu litigassent, nos postmodum venerabili fratri nostro Cathalanesi Episcopo & dilectis filiis Decano sancti Quintini Noviomensis diocesis & magistro Simoni de Vallibus Canonico Laudunensi dedimus in mandatis ut ad Ecclesiam ipsam pariter accedentes, tam in capite quam in membris appellatione postposita corrigere corrigenda & statuerent quae statuenda viderent. *Et infra.* Vnde iudices de voluntate partium Abbate ipso ad administrationem spiritualium restituto, quibusdam discretis & fidelibus viris curam temporalium commiserunt. Post hæc autem Abbatis & Canonicorum juramenta recipientes, quosdam eorum examinaverunt eodem die, ad examinandos alios diem alium statuendo, quem gratanter pars utraque recepit. Sed statuto die Abbate coram eis minimè comparente, Abbas sancti Jacobi Pruviniensis avunculus ejus se cum litteris de rato patentibus presentavit. Quo nequaquam contradicente, in examinatione ipsa iudices processerunt, & cum die sequenti parati essent sententiam promulgare, procurator jamdictus litteras exhibuit coram eis, in quibus continebatur expressè quoniam appellationem quam prima die interposuerat innovabat. Sed iudices attendentes quod idem Abbas appellationi prædictæ tacitè renuntiave-

Tom. II.

rat juramentum præstando & ipsorum iudicium subeundo, maximè cum appellationis obstaculum nostris esset litteris interclusum, & de ipsius Ecclesie lapsu irreparabili timeretur, habito virorum prudentum consilio, memoratum Abbatem ab administratione ipsius Ecclesie per sententiam removerunt, correctione membrorum dilata, quam tunc non poterant expedire, à qua sententia tamquam iniqua procurator prædictus ad nostram audientiam appellavit, pro eo quod interlocuti fuerant delegati prædictis ex causis ab appellatione fuisse recessum. Porro præfatus Abbas & procurator Canonicorum propter hoc nuper ad sedem apostolicam venientes, coram dilecto filio nostro Iohanne sanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinali, quem ipsis dedimus auditorem, idem Abbas multa proposuit, per quæ dicebat ipsam sententiam merito reprobendam; tum quia litteræ illæ, quarum auctoritate iudices processerant, per suppressionem unitatis fuerant impetratæ, cum Canonici per quos fuerunt obtentæ de triplici excommunicationis sententia, qua per eum pro eo quod aleatores erant & tabernas frequenter intrabant & inobedientes existebant eidem, ligati fuerant, non fecerant mentionem; tum quia post appellationem ad nos interpositam in inquisitione ipsa, cum denuntiationem caritativa communitio minimè præcessisset, eo non restituto, & lite non contestata, in negotio ipso processerant; tum etiam quia juramenta conspiratorum recipientes iudices contra ipsum, depositionibus minimè coram partibus publicatis nec ostensis eidem, ad sententiam procedere præsumserunt. *Et infra.* Quia verò de conspirationis articulo nobis non potuit fieri plena fides, discretionis vestre per apostolica scripta mandamus quatinus inquisita plenius veritate, si vobis constiterit quod illi conspiratores fuerint quorum constat à iudicibus juramenta recepta, & quod hoc ipsum Abbas probare voluit coram eis, & quod eorum dicta iudices sequuti tantummodo, cum per alios eadem probata non essent, sententiam protulerunt, vos appellatione remota irritantes processum eorum, in negotio ipso juxta præscriptam formam in prioribus comprehensam litteris procedatis. Si verò eos conspiratores fuisse nequiverit comprobari, vel licet de hoc constaret, appareat tamen illos nihil super iis deposuisse pro quibus idem fuit Abbas amotus, vel etiam si ali-

N. ij.

qua deposuerint super iis, ea tamen per aliorum dicta fuerant sufficienter ostensa, processum ipsorum iudicium sublato appellationis obstaculo confirmetis: quia licet adversus Abbatem non debuerint conspiratores admitti, iuramenta tamen ipsorum de veritate dicenda super statu ipsius domus recipi potuerunt, ut per ipsorum dicta super aliis fides posset haberi quæ Abbatem minimè contingebant, præsertim eum tunc probatum non esset eos conspiratores fuisse.

CAPITVLO MESSANENSI.

Epist. 277.
Conceditur ei
ut cohabitaret
secundæ uxori,
quam duxit
priori vivente.
Cap. Veniens.
De eo qui duxit.

Veniens ad præsentiam nostram G. laicus lator præsentium humili nobis insinuatione monstravit quod cum olim in civitate Lemovicensi quandam sibi matrimonialiter copulasset, & per biennium cohabitasset eidem, ab ea demum animi levitate recessit, cumque per seculum evagando Messanam advenerit, ibidem M. mulierem insciam penitus quod idem G. aliam haberet uxorem sibi solemniter copulavit, ex qua duos filios dinoscitur suscepisse. Verùm cum eidem in penitentia fuisset inunctum ut ad legitimam rediret uxorem, & ipse propter hoc in suam patriam rediisset, uxorem suam inveniens carnis debita persolvit, ad Messanensem rediit civitatem, & supradictæ M. tamquam legitimæ cohabitavit uxori. Nunc autem impostam sibi pro priori excessu penitentiam agens, humiliter & devotè cohabitandi eidem M. à nobis licentiam postulavit. Licet autem præfatus G. vivente legitima conjugè prædictam M. sibi copulare nequiverit in uxorem, quia tamen uxore defuncta, utpote à lege ipsius solutus, in eandem M. de novo potuit matrimonialiter consentire, dummodo non præstiterit fidem adulteræ vel machinatus non fuerit in mortem uxoris, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus si præmissis veritas suffragatur, eundem G. ut supradictæ M. affectu adhareat conjugali, sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, licentiam concedatis, non permittentes eundem super hoc ab aliquibus indebitè molestari.

APPENDIX

LIBRI VNDECIMI.

Dilectis filiis fratribus canobij sancti Prosperi subtus civitatem Regij constitutis iam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

QVotiens à nobis petitur quod religio-
ni & honestati convenire dinoscitur
animo nos decet libenti concedere ac pe-
tentium desiderijs congruum suffragium
impertiri. Eapropter, dilecti in Domino
filij, vestris postulationibus clementer an-
nuimus, & præfatum monasterium sancti
Prosperi, quod ad Romanam Ecclesiam
noscitur pertinere, in quo divino estis ob-
sequio mancipati, ad exemplar felicitis re-
cordationis Alexandri & Celestini præde-
cessorum nostrorum Romanorum Ponti-
ficum sub beati Petri & nostra protectione
suscepimus & præsentis scripti privilegio
communimus. In primis siquidem statuen-
tes ut ordo monasticus, qui secundum
Deum & beati Benedicti regulam in eod-
em monasterio institutus esse dinoscitur,
perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter
observetur. Præterea quascunque posses-
siones &c. usque permaneant, in quibus
hæc propriis duximus exprimenda voca-
bulis. Locum ipsum in quo præfatum mo-
nasterium situm est, cum omnibus teni-
mentis & pertinentiis suis & cimiterio suo.
Novem jugera terræ cum Capella sancti
Nazarij quam à quodam Præposito eju-
dem Ecclesiæ sancti Prosperi infra castrum
eiusdem civitatis sitæ per commutationem
justè factam Abbas qui tunc temporiserat
accepit, necnon & omnem terram illam
de Corticella vel in circuitu ipsius monas-
terij quæ ab Episcopis vel Canonicis vel
à quibuscunque fidelibus jamdicto monas-
terio data est. Insuper duodecim mansos
in Fossule, quatuor in Palude, quatuor in
Campagnola, tres in Quingenta, unum
in Curte nova, unum in Gargo, unum in
Fossadunde, quinque in Bagnolo, & Ca-
pellam sanctæ Multiolæ cum suis pertinen-
tiis, unum mansum in Crustulo veteri,
unum in vico de Sbregato, unum in mag-
no Casali, & Capellam sancti Silvestri cum
dominatu de eadem villa magni Casalis,
tres mansos in Regio & ducatu Regij,
Braidam Regis & omnem terram prædicti
monasterij circa eandem civitatem sitam,
tres mansos in Rodano, tres in Marmiro-

Epist. 277.
De consuetudine priores
giorum.

lo, unum in Aliano, unum in Bibiano, unum in Piano, unum in Mulazano, unum in Planzo, unum in castro Oleriani, & curtem de Naffeto cum Lama Praularia & campo, & rivum de Naffeto, quæ à Karolo piissimo Rege per præceptum juxta fines designatos Regiensi Ecclesiæ data esse dinoscitur, & terram quam dedit Rolandus filius Heriberti. In Mutilena quatuor mansos, cum Capella, & quandam partem castri. In Albinea quatuor mansos, & Capellam sanctæ Mariæ in Pifignano, cum oliveto sibi adjacente. In Vergnano duos mansos, & octo mansos quos dedit Ardicio filius Attonis filij Gandulphi, & Capellam sancti Dalmatij in Medule, quam dedit Vbertus Comes, cum septem mansis. Capellam sancti Petri de Canarolo cum omnibus suis pertinentiis. In Spezano unum mansum, unum in Floriano, in monte Baranzonis unum, & quartam partem in Capella sancti Martini in Revere, & quatuor partes in prædicta Revere, duas in Ecclesia sanctæ Mariæ, unam in sancto Florentino, unam in Sancto Laurentio, duos mansos in Pulianello, & quicquid juris intra Italicum regnum justè possidet seu de jure possidere debet. Sanè novalium vestrorum &c. usque præsumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & absolutos à seculo fugientes in monasterio vestro ad conversionem recipere & eos sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem monasterio professionem &c. usque retinere. Obeunte verò te Abbate &c. usque eligendum. Ob reverentiam quoque beati Prosperi confessoris Domini, ad exemplar ejusdem Alexandri Papæ prædecessoris nostri statuimus ut liceat Abbati & fratribus ipsius monasterij, quibus idem Abbas injunxerit, dummodo sacerdotij fungantur officio, populis undecunque ejusdem sanctissimi confessoris limina visitantibus, vel ipsius terræ incolis ad eandem Ecclesiam convenientibus, super ipsius sacras reliquas Missarum solemniam publicè celebrare, dummodo non sint excommunicati vel interdicti, ipsosque reficere pane verbi Dei, & post solemnem & publicam confessionem ab eis factam, remissionem & benedictionem communem super ipsos proferre, orationum vestrarum aliorumque bonorum operum quæ in monasterio vestro jugiter fiunt eis participationem concedere, prout ipsorum devotio promeretur. Præcipimus quoque ne quis ejus-

dem civitatis Episcopus vel Metropolitanus aut quælibet magna parvaque ecclesiastica secularive persona quicquam eorum quæ supra taxavimus pervertere aut deat, neque quavis occasione inibi Missas publicas celebrare aut ordinationem aliquam, quamvis parvissimam, sine voluntate Abbatis & fratrum agere, aut excommunicationem contra ipsos facere, vel aliud quod officium contradicere, sed neque aliquam potestatem vel jurisdictionem contra ipsum venerabile cœnobium exercere præsumat, sicut hæcenus est obtentum. Sepulturam præterea illius loci liberam esse decernimus &c. usque mortuorum corpora assumentur. Decernimus ergo ut nulli &c. usque profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus à sede apostolica perceptæ libertatis, bisantium unum nobis nostrisque successoribus singulis annis exolveris. Si qua igitur in futurum &c. usque inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij x. Kal. Februarij, Indictione XI. incarnationis dominicæ anno M C CVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

CAPITVLO BIVINENSI.

Cum à nobis petitur &c. usque effectum. Eapropter, dilecti filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, donationes & concessionem casualium, videlicet sancti Petri in Drugazzano, Balnei, Castelluccij, de Sclavis, casualis Domni Leonis, casualis sanctæ Mariæ de Nebula, casualis Sabuceti, & aliorum jurium seu libertatum quas Robertus olim Palatinus Comes Loretelli Bivinesi fecit Ecclesiæ, cujus privilegio nobis ostenso plenius & apertius continetur, interveniente confirmatione dilecti Ecclesiæ filij illustris Siciliae Regis Guillelmi primi tympario suo bulla aurea ad æternam rei memoriam communita, & præterea ipsius Ecclesiæ Capitulo specialiter casale quoddam & territorium sancti Petri de Matrice per eundem donata Comitem filium benedictum ejus speciali privilegio continetur, necnon antiquas consuetudines & jura per eundem obtenta Capitulum eo tempore cujus memoria non extabat, prout apparuit manifestè, ex apostolicæ sedis clementia perpetuam firmitatem habere volentes, auctoritate apostolica confirmamus, continentiam infra scripti privilegij,

N n iij

Epist. 279.
De confirmatione privilegiorum.

donationes factas Capitulo, dimissis alijs suo esse munimine regio roboratis, de verbo ad verbum presentis confirmationi nostrae jussimus inferendam. * ROBERTVS

* To. 8. Ital.
lic. pag. 354.

Dei gratia Palatinus Comes Lorelli &c. Quae praedicta omnia nostra confirmatione praehabita praesentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut nulli omnino hominum liceat dictam Ecclesiam & Capitulum temere perturbare sive quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra &c. usque ultioni. Cunctis autem praedictis Ecclesiae & Capitulo sua jura servantibus &c. usque consequantur. Datum Laterani per manus Iohannis sanctae Mariae in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij III. Non. Februarij, Indictione XI. incarnationis dominicae anno MCCV. pontificatus Domini Innocentij Papae III. anno undecimo.

HVBALDO EPISCOPO
Faventino.

Epist. 180.
Transfertur ad
Ecclesiam Ra-
vennatam.
Vide supra
epist. 149.

Ecclesia Ravennae suo viduata pastore, suffraganei & Capitulum ejusdem Ecclesiae Ravennatis convenientes ad invicem de substitutione Pontificis venerabilibus fratribus nostris Iohanne Cervienti & Alberto Sassinate Episcopis, & dilectis filiis Presbytero Iohanni & Donato Canonici & Presbyteris, Voberto & Martino Cantoribus ejusdem Ecclesiae, Bernardo sancti Apollinaris in Classe & Ambrosio sancti Apollinaris in novo Abbatibus, & Presbytero Iohanne, ac Petro Diacono Primicerij eligendi seu postulandi Pontificem praehabita diligentia te in Archiepiscopum postularunt, nobis humiliter supplicantes ut postulationi ipsorum annuere dignaremur. Nos ergo, non solummodo approbantes, verum etiam ratam habentes postulationem [eandem, te a vinculo quo] tenebaris Ecclesiae Faventinae duximus absolvendum, fraternitati tuae per apostolica scripta mandantes quatenus ad Ecclesiam Ravennatam accedens, circa regimen ejus insilire studeas salubriter & prudenter. Nos enim suffraganeis ejusdem Ecclesiae & clero & populo Ravennatensi per nostras damus litteras in mandatis ut tibi tamquam pastori suo [impendant] & exhibeant reverentiam debitam & honorem. Datum Laterani Kal. Iunij, anno undecimo.

* Diaconorum
primicerio

ROFFRIDO TITVLI
sanctorum Marcellini & Petri Presbytero
Cardinali Abbati & Conventui Casinensi.

Licet ex apostolicae servitutis officio, quo generaliter sumus sapientibus & insipientibus debitores, de universis Ecclesiis curam & sollicitudinem gerere te neamur, ad monasterium tamen vestrum eo propensius nos convenit aciem nostrae provisionis extendere quod specialius juris & proprietatis apostolicae sedis existit, cum non alium supra se quam Romanum habere Pontificem dinoscatur. Sanè cum ad idem monasterium visitationis gratia venissemus, investigato de statu ejus in interioribus & exterioribus diligenter, ab hospitali, vestiario, sacristia, infirmitorio, & cellario multa minus licite alienata compereimus, de qua subtractione praelibata officia detrimentum multiplex sustinebant. Volentes igitur indemnitate monasterij memorati paterna sollicitudine praecavere, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus & districtè precipimus quatinus universa quae ab officiis ipsis minus licite alienata noscuntur, ad ea curetis in integrum revocare, illorum quibus deputata sunt usibus omnimodis profutura, auctoritate apostolica statuentes ut nec tu, fili Abbas, nec tuorum quilibet successorum de his quae taliter revocabitis, seu illis quae in praesentiarum praefata officia possident, alienare, distrahere, vel concedere praesumatis. salvo semper in omnibus apostolicae sedis mandato. Ne verò hujusmodi nostra provisio temeritate cujuslibet possit impediri, auctoritate vobis praesentium indulgemus ut tam ea quae superius sunt expressa quam etiam & terratica, necnon alia quae a monasterio vestro in ejus dispendium minus legitime alienata vel concessa noscuntur, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo legitime revoleatis ad ipsum. Decimas autem de possessionibus ad Ecclesias vestras parochiali jure spectantibus, in quibus jus plenum habetis, liceat vobis nomine praedictarum Ecclesiarum exigere, ac recusantes solvere, cum tam ex veteris quam ex novae legis praeepto decimae debeantur Ecclesiis, ad solvendum spiritali & temporali districtione, si opus fuerit, coertere, cum utramque jurisdictionem habeatis in ipsis, ita quod cum Clericis qui deserviunt praedictis Ecclesiis de hujusmodi decimis rationabiliter componatis, tamquam etsi haecenus eas minime perce-

Epist. 181.
De revocatis
alienationibus

piſſent. Ceterum ſi tu, fili Abbas, per te aliqua de ſpectantibus ad præſcripta officia diſtraxiſti, quæ de levi fortaffe non poſſis ſine ſcandalo vel iniuſtitia revocare, volumus & jubemus ut ſecundum æſtimationem eorum, de iis quæ ſpecialiter pertinent ad menſam Abbatis officiis tantundem aſſignes in uſus eorum liberè convertendum donec illa fuerint devocata, firmiter injungentes quatenus hospitalitati & eleemoſynæ plenius inſiſtatis, & ab iniquis & immoderatis exactionibus omnino ceſſetis, ut & pauperes Chriſti de pia ſubventione lætentur, & homines monaſterij de gravamine non triſtentur injuſto. Præterea ſupplicationibus veſtris grato condeſcendentes aſſenſu, reditum duarum librarum argenti quas apoſtolicæ ſedi venerabilis frater noſter Turritanus Archiepiſcopus ab Eccleſia ſanctæ Mariæ de Teugo exigebat, vobis in vita noſtra donamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ juſſionis, conſtitutionis, conſeſſionis, & donationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum apud ſanctum Germanum VIII. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno undecimo.

DILECTIS FILIIS ROFRIDO

Abbati monaſterij ſancti Benedicti Caſinenſis ejuſque fratribus tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Omnipotenti Deo, cujus melior eſt miſericordia ſuper vitas, gratias agimus copioſas, quoniam glorioſus in ſanctis ſuis atque mirabilis eſt, & virtutes ſuas ubicunq; vult ineffabili bonitate demonſtrat. Ipſe quippe dignationis ſuæ potentia beatiffimum Benedictum patrem conſtituit monachorum, ipſum monaſticæ legis latorem & operatorem eſſe diſponens, ut merito Caſinenſe monaſterium, in quo & ſanctiſſimè vixit & glorioſiſſimè obiit, omnibus per occidentem monaſteriis dignitatis privilegio antecellat. Quoniam igitur dignum eſt ut tam celebre ac ſolemne monaſterium apoſtolica ſedes ſpecialius amplectatur, monaſterium ipſum ad exemplar felicitis memoriæ Clementis Papæ ac prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri ac noſtra proteccionem ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, in primis ſiquidem ſtatuentes ut idem monaſterium

& omnia quæ ad ipſum pertinent pleno jure, quieta ſemper & ab omni jugo mortalium libera, ſub ſolius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ jure ac perpetua defenſione conſiſtant. Præterea quaſcunq; poſſeſſiones, quæcunq; bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtrisq; ſucceſſoribus & illibata permanent. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In primis monaſterium Domini Salvatoris poſitum ad pedem Caſini montis, monaſterium ſanctæ genitricis Dei virginis Mariæ quod vocatur Plumberola, monaſterium ſanctæ Mariæ in Cingla, cellam ſancti Benedicti in Capua cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Angeli ad Formam cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Iohannis puellarum, ſancti Ruſi, ſancti Benedicti Pizoli, ſancti Angeli ad Odaldiſcos, ſanctæ Agathæ in Aversa, ſanctæ Cæcilie & ſancti Dimitrij in Neapoli. In civitate Beneventana Eccleſiam ſancti Benedicti ad portam Ruſnoi, ſancti Nicolai in civitate nova, ſancti Benedicti in Pantana, ſancti Nicolai in Petrapulecina, ſancti Georgij in Fenuclo, ſancti Iohannis in Turlecuſo, ſancti Petri in Roſſano, ſancti Angeli in Capraria, ſancti Ianuarij prope Beneventum, ſancti Martini ibidem, ſancti Dionyſij in ponte, ſancti Anaſtaſij, ſanctæ Mariæ in Canneto juxta fluvium Trinium, ſancti Benedicti & ſancti Laurentij in Salerno, ſancti Liberatoris in Marchia cum omnibus ſuis pertinentiis, ſancti Benedicti in Marſi, ſanctæ Mariæ in Luco cum pertinentiis ſuis, ſancti Coſmatis in Civitella, ſancti Angeli in Barcio cum omnibus pertinentiis ſuis, ſanctæ Mariæ ancillarum Dei in civitate Coſentina, ſancti Petri de Lacu, ſancti Petri de Avellana cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Eraſmi & ſancti Benedicti & ſanctæ Scholaſticæ & ſancti Martini in Caieta, ſancti Magni in Fundis cum cellis & pertinentiis ſuis, ſanctæ Agathæ, ſancti Benedicti, & ſancti Stephani in Tarracina, ſancti Petri in Foreſta cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Eliæ in Ambrifia, ſancti Pauli in Foreſta, ſanctæ Mariæ & ſancti Vincentij in Pontecurvo cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Benedicti in Bagnarola, ſanctæ Mariæ & ſanctæ Lucie in Rivo Matricio, ſancti Nicolai & ſancti Petri in Caſtello, ſancti Iohannis in Carrica,

sancti Angeli & sancti Nicandri & sancti Thomae in Troia, sancti Eustachij in Panthasia, sancti Benedicti in Alarino, sancti Benedicti in Pettinari, sancti Pauli in Campo Marino, sanctae Mariae in Casale plano, sanctae Illuminatae in castello Limosano, sanctae Trinitatis & sancti Georgij in Termole, sancti Focatis in Lefina cum foce & piscaria, sancti Benedicti in Asculo, sancti Eustachij in Petra abundanti, sancti Eustachij in Vipera, sanctae Mariae in Barrotano, sanctae Scholasticae in Pinnis, sancti Salvatoris in Tave, sancti Nicolai juxta fluvium Fustinum in Aprutio cum pertinentiis suis, sancti Iohannis ad Scurionem, sancti Benedicti in Trunto, sancti Benedicti in Tifino fluvio, sancti Apollinaris in Firmo qui dicitur ad Oplanis, sanctae Mariae in Arbusa, sancti Marini in Saline, sancti Angeli in Marano, & sanctorum septem fratrum, & sancti Laurentij, sancti Benedicti in Ripauria. In comitatu Aquinensi cellam sancti Gregorij, sancti Mauricij, sancti Pauli, sancti Constantij, sancti Christophori, sancti Nicolai, & sanctae Mariae in Albaneto, sancti Nicolai in Ciconio, sancti Benedicti in Elya, sancti Nazarij in Comino, sancti Valentini & sancti Martini, sancti Urbani, sancti Angeli, sancti Pauli, sancti Felicis & sancti Salvatoris, sancti Angeli in Valle Luce, sancti Michaëlis in Oliveto, sancti Nicolai in Pica cum Capellis suis, sancti Onufrij & sanctae Mariae de Egitpo, sancti Angeli in Caputio, sancti Iohannis de Plesclo, sanctae Mariae in Verule, sancti Petri in Esclata, sanctae Luciae & sancti Petri in Curuli, & sancti Nicolai de Francavilla, sancti Iohannis de Plantano, sancti Silvestri & sancti Martini & sanctae Luciae in Arpino, sanctae Mariae de castello Zoponis, sancti Benedicti in colle de Insula, sanctae Mariae in Vanuco, sancti Nicolai in Turrice, sancti Iuliani in Frisellone, sancti Valentini in Ferentino. In Anagnina sancti Caesarij, sancti Angeli in Algido, sancti Marci in Cesano, sanctae Agathae in Tusculano, & sancti Hieronymi, sancti Benedicti in Albano. In Roma monasterium sancti Sebastiani quod dicitur Palladium. In Lucano cellam sancti Georgij, sancti Saltatoris in Civitella. In ducatu Spoletino, sancti Germani in Sora, sancti Benedicti in Peschefana, sancti Petri in Morinis, sancti Angeli in Pescocanale, sancti Petri in Formis, sancti Angeli in Albe, sancti Erasmi in Pompeiano, sanctae Mariae in cellis. In Vena-

fro, sancti Benedicti, sancti Nazarij, sancti Martini in Issa Furca & curte, sanctae Mariae in Salo, & sancti Benedicti Piccolli. Ibidem sancti Benedicti in Cefinia, sancti Iacobi de Pace, sancti Benedicti & sancti Leonis in Sueffa, & curtem quae dicitur Lauriana, & feudum quod fuit Pandulfi de Patricio, sancti Iohannis in Currenti, sancti Benedicti in Trano, sanctae Mariae in Calvo, & sancti Agapiti in territorio Calvi, sancti Nazarij in Anglona, sancti Adjuoris & sancti Benedicti in Aliphis, sancti Domnini in Telesia, sancti Martini in Vulturno, sancti Petri in Sesto. In Amalphi, sanctae crucis & sancti Nicolai, sanctae crucis in Serina, sancti Marci in Carpineta, sanctae Mariae in Calena, sancti Benedicti in Trano, sancti Benedicti in Bari, sancti Petri imperialis in Tarrento. In Calabria Ecclesiam sanctae Anastasiae, castellum Fella & sancti Nicolai in Sellettano, sanctae Mariae in Tropea, sanctae Euphemiae in Marchia, Ecclesiam sancti Martini in pede arcis. Item civitatem quae dicitur sancti Germani positam ad pedem ipsius montis. Pontemcurvum, & castellum sancti Petri quod ab antiquis dicitur est castrum Casini. Castellum sancti Angeli, Pignatarium, Teramum, Plumberolam, Pedemonte, & villam de Pedemontis. Castellum sancti Stephani, castellum sancti Georgij, castellum sancti Apollinaris, castellum sancti Ambrosij, castellum sancti Andreae vallis frigida, castellum novum Fractae, Ecclesiam sancti Martini, Mirtulam cum ipsa curte quae dicitur Casa Furtiva, Roccam de Vandra cum omnibus pertinentiis suis, Sugium, Turrim à mare iuxta fluvium Garilianum sancti Salvatoris qui vocatur Cucuruzo, Vandram Comitatis, Vandram monasticam, Caminum, Venturam, Torollum, Cervariam, sanctum Victorem, sanctum Petrum in sine, sanctum Eliam, Vallem rotundam, Saranescum, castrum Atini cum omnibus pertinentiis suis, Cardetum, Aquam fundatam, Vitecosum, castrum Citrariae cum omnibus Ecclesiis & pertinentiis suis, Ecclesiam sancti Martini in pede arcis. In Marchia Theatina castellum Sastinianum, montem Albericæ, Mucellanum, sanctum Quiricum cum portu Frisani, sanctam Iustam. In comitatu Esculano, castellum quod dicitur Octavum post montem Cimanum, Trivilianum, & Cavinum. In principatu castellum Ripaurse, Montebellum, Petram Fracidam. In Comino Vicum album. In territorio Carleo-

Carfeolano caſtellum Auſicula, Piretum, Roccam incameratam, Foſſam cœcam, & Capriatam. In Amalphi Fundicum. In territorio Trojano Caſtellationem de Baruncello, ſanctam Juſtam, villam ſancti Nicolai quæ dicitur de Gallicianis. In monte ſancti Angeli hoſpitale. In territorio Capriano gualdum de Liburia. In comitatu Tenenſi curtem ſancti Felicis cum Eccleſia ſancti Hippolyti. In comitatu Aretino monaſterium ſancti Benedicti. In territorio Piſanæ civitatis, ſancti Silveſtri & ſancti Benedicti. In Crema Eccleſiam ſancti Nicolai prope portam caſtri Martiæ in Peſulo. In regno Francorum Eccleſiam ſancti Mauri Glannofolienſis cum cellis & pertinentiſ ſuis. In Sardinia inſula Eccleſiam ſanctæ Mariæ in tergo, ſancti Eliæ in monte, & ſancti Eliſæi, cum omnibus earum pertinentiſ, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Sabundo, & ſanctæ Mariæ de Storalbo, ſanctæ Mariæ de Tanede, ſancti Petri de Trecingle, ſancti Nicolai & ſanctæ Mariæ in Solio cum pertinentiſ earum, ſancti Nicolai de Teſaſa, ſancti Michaëlis in Feruſiſi, ſancti Georgij in Ricello, ſancti Petri de Symbrano, ſancti Petri in Vrzi, ſancti Nicolai de Nugulbi, ſancti Iohannis & ſancti Eliæ de Sitim. In Tuſcia prope civitatem Caltri monaſterium ſancti Colum bani cum cellis & pertinentiſ ſuis. Præterea patrum noſtrorum beate memoriæ Vr bani, Calixti, & dicti Clementis Romanorum Pontificum veſtigia ſequentes venerabile cœnobium ceteris per occidentem cœnobiiſ præferendum aſſerimus, & tam te quàm ſucceſſores tuos in omni conventu Episcoporum ſeu Principum ſuperiorem omnibus Abbatibus conſedere atque in iudicio priorem ceteris veſtri ordinis juris ſententiam proferre ſancimus. Uſum quoque compagorum, chirothecarum, tunicæ, dalmaticæ, ac mitræ, virgam paſtorales, & quotidianum uſum anuli tam tibi, ſili Abbas, quàm ſucceſſoribus tuis auctoritate apoſtolica indulgemus. Sanè tam in ipſo venerabili monaſterio quàm in cellis ejus cujuſlibet Eccleſiæ Episcopum vel ſacerdotem præter Romanum Pontificem ditionem quamlibet aut ex communicandi aut interdicendi aut ad ſynodum provocandi præſumere prohibemus; ita ut niſi ab Abbate vel Priore loci fuerit invitatus, nec Miſſarum ſolemnia inibi audeat celebrare. Liceatque ipſius monaſterij & cellarum ejus fratribus Clericos cujuſcunque ordinis vel laicos de quocunque episcopatu à ſeculo fugientes & liberos & abſolutos ad converſionem

venientes abſque cujuſlibet contradictione ſuſcipere. Liceat quoque abſque cujuſlibet ſecularis vel eccleſiaſticæ poteſtatis inhibitione ſubjectos monaſteriis ſuis tam monachos quàm moniales feminas judicare. Liceat etiam fratribus per cellas in civitatibus conſtitutis ad divina officia quancunque voluerint ſigna pulſare, & januas Eccleſiæ aperire, & populum Dei tam in ipſum cœnobium quàm & in cellas ejus ad Dei verbum audiendum ingredi, & conſitendi peccata ſua nullus Episcopus, excepto pro communi totius civitatis vel parrochiæ interdicto, prohibeat. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes monachorum ſeu Clericorum à quocunque malueritis catholico accipietis Episcopis. Baptiſmum verò & oleum infirmorum, viſitationes in oppidis veſtris aut villis ad vos pertinentibus pleno jure per Clericos veſtros ageris. Ad perpetuum etiam hoſpitiſ tibi, ſili Abbas, tuiſque ſucceſſoribus Palladij cellam concedimus, ut de veſtra illic congregatione quem volueritis ordinetis, quem ſi fortè Romano Pontifici in Abbatem promovere placuerit, omnino tamen tamquam veſtræ congregationis monachum ſub veſtra decernimus diſpoſitione perſiſtere. Redditum quoque qui ab officialibus noſtris apud Oſtiam vel Portum de navibus exigi ſolet navi veſtræ, ſi qua venerit, relaxamus. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars conſilij ſanioris de collegio veſtro aut de alieno, ſi ibidem idoneus repertus non fuerit, ſecundum Dei timorem & beati Benedicti regulam provide rint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem conſecrandus accedat. Ad hæc, tam præſentium quàm futurorum avaritiæ ac nequitia obviantes, omnes omnino ſeditiones, quas lævas dicunt, ſeu direptiones in cujuſcunque morte aut electione fieri auctoritate apoſtolica interdici mus. Sepulturam ſanè loci veſtri & monaſteriorum veſtrorum liberam omnino eſſe cenſemus, ut eorum qui illic ſepeliri deliberaverint devotioni & extremae voluntati, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalva ſemper juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Præterea cum vobis tam in capite quàm in membris ab apoſtolica ſede ſit conceſſa libera ſepultura, Alexandri, Innocentij, & dicti Clementis prædeceſſorum noſtrorum veſ-

tigiis inhaerentes, vobis & vestris fratribus tam praesentibus quam futuris duximus indulgendum ut quotiens pro corporibus mortuorum in processione vos exire contigerit, crucem, incensum, & aquam benedictam portandi juxta morem terrae liberam, nullius contradictione vel appellatione obstante, habeatis de nostra licentia facultatem. Ad exemplar quoque ipsius patris & praedecessoris nostri Clementis licentiam concedimus tibi ac legitimis successoribus tuis ut si quis ejusdem monasterij vestri & cellarum ejus possessiones aut res violenter abstulerit, postquam ipsorum Episcopi a vobis tertio invitati iustitiam de his facere omnino noluerint, vos super eosdem raptos secundo tertiove commonitos canonicam excommunicationis sententiam proferatis. Ea vero quae monasterium vestrum a quadraginta retro annis bona fide noscitur pacifice possedisse vobis & eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus, ita quidem quod super his nullo unquam tempore impediri debeatis vel quomodolibet molestari. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet

vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. salva sedis apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica seu secularis persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove commonita nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a facratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, ac in extremo examine districtae ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonae actionis percipiant, & apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Datum apud sanctum Germanum per manum Iohannis sanctae Mariae in Cosmidin Diaconi Cardinalis S.R.E. Cancellarij VII. Kalendas Augusti, Indictione XI. incarnationis dominicae anno MCCVIII. pontificatus vero Domini Innocentij Papae III. anno undecimo.

Sequentes quoque epistolas, quamvis datae non sint anno undecimo, visum est isthic edere, quia pertinent ad causam de qua agitur in epistola LVI. istius libri. Eam porro ob causam addidimus etiam epistolas Honorij II. & III. & litteras Romani Cardinalis de compositione inter Episcopum Meldensem & Abbatissam Iotrensem; post quas sequuntur rursus aliquot epistolae Innocentij III. & Alexandri III. de eodem argumento.

**PARISIENSI EPISCOPO,
& Abbati Latiniacensi.**

Adversus Abbatissam Iotrensem. Vide infra pag. 295.

Conquerente venerabili fratre nostro Meldensi Episcopo nostris est auribus intinatum quod Hugo Presbyter sancti Petri Iotrensis, licet a praedecessore suo curam suscepit animarum & ei teneatur super hoc respondere, monitus ab eo ad praesentiam ejus venire contempserit, & audito ejus mandato statim in vocem appellationis prorupit, quam, cum sit jam annus elapsus, non fuit per se vel per alium prosecutus. Quocirca discretionis vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus eundem Presbyterum ut super hoc ipsi Episcopo debitam satisfactionem impendat & deinceps mandatis illius obediat, ut teneatur, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Testes autem qui nominati fuerint, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per districtiorem ecclesiasticam appellatione postposita compellatis veritati testimonium perhibere; nullis litteris veritati & iustitiae praedictum facientibus, si quae apparuerint a sede apostolica

impetratae. Quod si non ambo iis exequendis potueritis interire, tu, frater Episcope, ea nihilominus exequaris. Datum Laterani x. Kal. Junij, pontificatus nostri anno quarto.

E I S D E M.

Sicut venerabilis frater noster Meldensis Episcopus in nostra praesentia constitutus sua nobis conquestione monstravit, Abbatissa Iotrensis illi obedientiam quam debet impendere. Clerici etiam & homines ejusdem villae, ipsi velut Episcopo suo renunt obediunt. Ne igitur, si eorum inobedientia remaneat incorrecta, eis incentivum pariat delinquendi, discretionis vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus Abbatissam, Clericos & laicos supra dictos, ut super hoc memorato Episcopo debitam satisfactionem impendentes, deinceps eidem sicut Episcopo suo, prout teneantur, obedientiam exhibeant & honorem, per districtiorem ecclesiasticam sublato appellationis diffugio iustitia mediante cogatis. Testes autem &c. Datum ut in alia.

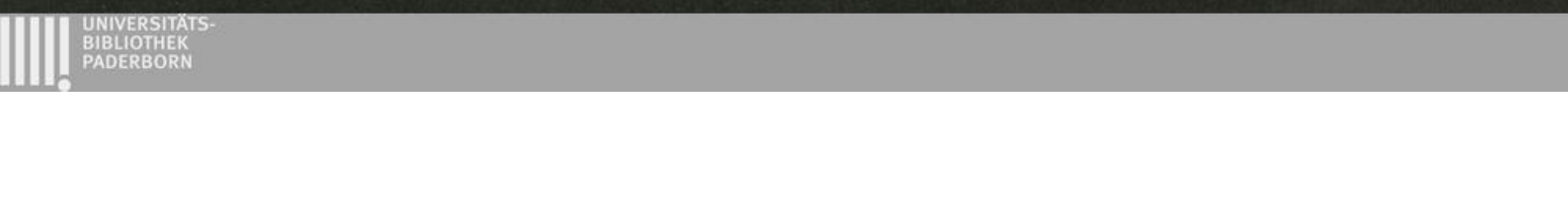
*DILECTIS FILIIS LONGIPONTIS
Suessionensis & sancti Iusti Belvacensis dioce-
san Abbatis, & magistro G. Archidiacono
Suessionensi.*

In nostra presentia constitutus dilectus filius venerabilis fratris nostri Meldensis Episcopi procurator proposuit coram nobis quod cum Iotrense monasterium a sua fundationis tempore fuerit Ecclesie Meldensis subiectum, ita quod Meldensis Episcopus tam in benedictione & obedientia Abbatis quam consecratione altarium & Ecclesiarum, velatione virginum, Clericorum ordinatione, procuracionibus, penitentis imponendis pro maioribus criminibus, ac aliis in monasterio ipso & villa Iotrensi episcopalem iurisdictionem consequerit exercere, Abbatisa quae monasterio modo praestit debita ei obedientiam & reverentiam & procuraciones quae ipsi & praedecessoribus eius fuerunt exhibita denegans, Presbyterum etiam, Clericos & laicos villae Iotrensis ab eius obedientia revocavit. Cumque propter haec idem Episcopus suam ad nos querimoniam destinasset, venerabili fratri nostro Parisiensi Episcopo & dilecto filio Abbati Latiniacensi causam commisit terminandam. Coram quibus cum restitutionis beneficium super Abbatisae obedientia & iurisdictione quam praedecessores eius in monasterio & villa Iotrensi exercuerant postulasset, procurator monasterij & hominum villae praedictae multa proposuit contra eum; quae quoniam iudices reputarunt frivola, sicut erant, procurator ipse ad nostram audientiam appellavit. Iudices vero appellacioni frustratoriae nullatenus deferentes, praesertim cum per litteras nostras sublatum fuisset partibus diffugium appellandi, in Abbatisam excommunicacionis & tam clerum quam populum villae Iotrensis interdicti sententias protulerunt, & mandaverunt postmodum utramque sententiam per vicinas Ecclesias publicari. Sed nec Abbatisa se pro excommunicata habuit, nec clerus & populus interdicti sententiam servaverunt. Verum quoniam eos citare coeperunt, aliqui vicinorum per nuncios ad sedem apostolicam destinatos ad venerabilem fratrem nostrum * Cathalansensem Episcopum tunc electum & dilectum filium Abbatem Trium fontium sub certa forma litteras impetrarunt: qui, licet pars monasterij nullam exceptionum probaverit quas proposuerat coram nobis, praedictam sententiam relaxarunt, certum terminum partibus praefigentes quo se nostro conspectui praesentarent. Petebat igitur procurator Episcopi pro Episcopo memorato ante omnia beneficium sibi restitutionis impendi, cum non deberet causam ingredi spoliatus, & canonicam tam Abbatisam quam Clericos & laicos Iotrensis villae puniri, quia laram in se sententiam non servarant. Ceterum procurator partis alterius proposuit ex adverso quod cum monasterium Iotrense plena gaudeat libertate ac in villa Iotrensi tam spiritualem quam temporalem iurisdictionem habeat Abbatisa, sicut praedecessorum nostrorum privilegia monasterio concessa Iotrensi plenius manifestant, praedictas Episcopus non ignarus eorum monasterium & villam Iotrensem per litteras ad praedictos iudices impetratas graviter molestavit. Coram quibus per procurator-

rem propriam pars eadem constituta, non contestando litem, sed excipiendo potius contra eos, libertatem suam & jus sedis apostolicae allegavit, adiciens quod cum venerabilis frater noster Hostiensis Episcopus, tunc apostolicae sedis Legatus, iustitiam nostram & exemptionem monasterij per ipsius privilegia cognovisset, electam a monialibus benedixerat Abbatisam, & professionem ab ea pro nobis & Ecclesia Romana receperat & solitum etiam iuramentum. Verum cum iudices delegati & assessores eorum postulas ab Abbatisa & inducias ad exhibenda libertatis privilegia denegassent, procurator eorum ad sedem apostolicam appellavit, excipiens contra iudices delegatos quod cum praedictus Parisiensis Episcopus adversus dilectum filium Abbatem sanctae Genovefae movisset similem quaestionem, erat ei de iure suspectus, cum vix credibile videretur quod aliam sententiam promulgaret quam vellet in simili pro se ferri. Praeterea cum sine coniudice suo interloqui voluisset, licet pars Abbatisae illum peteret expectari, ex hoc quod notam surreptionis incurrerat apud ipsas & iurum induxerat in suspicione collegam, quem asseruit quicquid vellet ipse facturum, insuper cum de privilegiis apostolicae sedis nullam facerent mentionem, & per privilegia ipsa suam defenderet monasterium libertatem, non cogebatur ad praedictas litteras respondere. Ceterum iudices nec appellacioni ad nos interpositae nec propositis exceptionibus deferentes, excommunicacionis in Abbatisam & in clerum & populum interdicti sententias protulerunt. Nuntius ergo Iotrensis Ecclesiae in nostra presentia constitutus, nobisque privilegium apostolicum ostendentibus, per quod constabat Iotrense monasterium ad Romanam Ecclesiam specialiter pertinere, quia pro parte altera non comparebat sufficiens responsalis, licet diutius fuerit expectatus, quamvis nuntius quidam simplex praedicti Parisiensis & coniudicis sui nobis litteras praesentasset, privilegium Ecclesiae Iotrensi concessum duximus innovandum, ita tamen quod per innovationem ipsius nihil accresceret juris ipsi ultra id quod ei per antecessorum nostrorum privilegia fuerit acquisitum, cum per hoc non novum jus ipsi concedere sed antiquum vellemus potius conservare. Quia vero de praedictis exceptionibus nobis non poterat fieri plena fides, praedictis Cathalanseni Episcopo & Abbati Trium fontium dedimus in mandatis ut si pars Iotrensis Ecclesiae illis vel aliis probandis instaret circa sententias memoratas, partibus convocatis audirent quae proponerentur utrinque, & si constaret sententias ipsas post appellacionem ad nos legitime interpositam fuisse prolatas, denuntiarent eas sublato appellacionis obstaculo non tenere; quod si alias minus rationabiliter essent latae, ipsas exigente iustitia revocarent; alioquin, cum propter contumaciam tantum promulgatae fuissent, tam ab Abbatisa quam ab aliis a quibus exigenda viderent juratoriam reciperent cautionem quod super iis ad mandatum apostolicum iuri starent, & sic relaxarent sententias memoratas, ad majorem cautelam facientes id ipsum, si Abbatisa fugiens strepitum quaestionum ab exceptionum suarum probatione cessaret. Ad haec, cum nollemus ut de privilegiis Romanorum Pontificum alij de facili iudicarent, eisdem

Vide lib. 5. epist. 100.

* Vide sup. de app. de p. 237.

dedimus in mandatis ut si de jure suo vellet Meldensis Episcopus experiri, præfegerent partibus terminum competentem quo per se vel procuratores idoneos nostro se conspectui præfarent. Unde cum Abbatissa strepitum judiciorum evitans exceptiones probare propositas nolisset, iudices juxta mandatum apostolicum procedentes prædictas sententias relaxarunt. Cum ergo propter hoc mandaverimus partes ad nostram præsentiam destinari quia judicari de privilegiis sedis apostolicæ per alios volebamus, & per privilegia non possessio sed proprietatis potius demonstraretur, procurator monasterij assererat quod super proprietate venerat tractaturus nec tenebatur super restitutionis articulo respondere. Præterea idem Episcopus mercato quodam confirmato Iotrensi monasterio per sedem apostolicam illud temerè spoliavit, cum sub pœna excommunicationis inhibuit ne quis illud prout solitum fuerat frequentaret, sic quod Iotrensi Ecclesiæ non modica damna intulerat & jacturas. Idem etiam Episcopus à quibusdam Iotrensis Ecclesiæ * non modica, quos

* f. hominibus, quos

DILECTIS FILIIS DECANO
sancti Thome Crispiacensis Situanensis diocesis, Gerardo Canonico Sueffionensi, & magistro Girardo de sancto Dionysio Canonico Noviomensi.

Olim inter procuratores venerabilis fratris nostri Meldensis Episcopi & dilectæ in Christo sibi Abbatissæ Iotrensis lite in auditorio nostro legitime contestata tam super obedientia quam dictus Episcopus ab eadem Abbatissa conquerebatur sibi esse subtractam in consecratione altarium, dedicatione Ecclesiarum, velatione vir-

ginum, ordinatione Clericorum, exhibitione procuratorum, & penitentis pro majoribus criminibus imponendis, ac aliis quæ in monasterio & villa Iotrensi Meldensis Episcopus consueverat exercere, quam impedimento fori, super quo Abbatissa conquerebatur per ipsum Episcopum illatas sibi & monasterio suo graves injurias & jacturas, nos examinationem hujus negotij dilectis filiis Longipontis & sancti Iusti Abbatibus & magistro G. Archidiacono Sueffionensi duximus committendam. Qui auditis confessionibus, receptis testibus, & allegationibus intellectis, causam ipsam sufficienter instructam cum quorundam instrumentorum rescriptis ad nostrum remiserunt examen, præfegentes partibus terminum competentem quo recepturæ sententiam nostro se conspectui præfarent. Partibus igitur in nostra sententia constitutis, postquam de meritis causæ fuimus sufficienter instructi, de fratre nostro consilio restitutionem obedientiæ super præscriptis capitulis, salva quaestione proprietatis, adjudicavimus Episcopo faciendam, illis dumtaxat exceptis super quibus in clero & populo villæ Iotrensis assererat obedientiam sibi fuisse subtractam; super quibus ab impetitione Episcopi quoad iudicium possessorum absolvimus Abbatissam, eundem Episcopum nihilominus absolventes super impedimento fori de quo eum ad restitutionem damnorum impetierat Abbatissa. Quocirca discretionem vestram per apostolica scripta mandamus quatinus prælibatam sententiam per censuram ecclesiasticam facientes firmiter observari, postquam idem Episcopus fuerit restitutus, audiat quæ super jure proprietatis proposita fuerint coram vobis, & causam sufficienter examinatam ad audientiam nostram fideliter remittatis per nostram diffinitionis sententiam terminandam. Si verò præfatus Episcopus infra mensem post factam sibi restitutionem nollet coram vobis super petitorio respondere, vos eum de contumacia punientes, Abbatissam in possessionem libertatis super præscriptis capitulis reducat. Testes autem qui fuerint nominati &c. Nullis litteris &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo ea nihilominus exequantur. Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno octavo.

DILECTIS FILIIS SANCTI
Iusti Belvacensis diocesis & Longipontis Abbatibus, & G. Archidiacono Sueffionensi.

Significavit nobis venerabilis frater noster Meldensis Episcopus quod cum causam quæ inter ipsum ex una parte & Abbatissam, clerum & populum Iotrensis Meldensis diocesis ex altera super obedientia, procuratoribus, & aliis quæ in monasterio ejusdem loci & villa Iotrensi idem Episcopus sibi diocesano jure competere assererat, sub certa forma vobis duxerimus committendam, vos interlocutoriam protulistis quod dictus Episcopus contra clerum & populum per litteras illas agere non valebat. Quare idem Episcopus vobis dari in mandatis à nobis humiliter postulabat ut eum tam contra Abbatissam quam dictos clerum & populum audientes, in causa prædicta juxta prioris mandati nostri tenorem procedere

ratione prævia curaretis. Cùmque dilectus filius magister P. procurator cleri & populi Iotrensis se opponeret ex aduerso, dilectum filium A. Subdiaconum & Capellanum nostrum ipsis dedimus auditorem. In cuius præsentia idem magister proponere procuravit quòd cùm idem Episcopus contra Abbatissam, clerum & populum Iotrensem litteras apostolicas impetrasset de libertatibus vel privilegiis quæ ipsis à sede apostolica sunt indulta, quarum Episcopus ipse non erat ignarus, nulla penitus habita mentione, auctoritate illarum litterarum agere voluit contra eos, & propter contumaciam fecit in ipsos post appellationem ad nos legitimè interpositam excommunicationis & interdicti sententias promulgari, quas postmodum venerabilis frater noster Cathalancensis Episcopus & dilectus filius Triumfontium Abbas auctoritate apostolica relaxantes, partibus certum terminum quo se nostro conspectui præsentarent de mandato sedis apostolicæ præfixerunt. Cùmque procuratores utriusque partis termino constituto fuissent in nostra præsentia constituti, procurator ipsius Episcopi contra Abbatissam intendens, nihil penitus contra clerum & populum proponere procuravit. Unde ad suscitandam contra clerum & populum quam semel omiserat questionem admittitur iterum non debebat. Quia verò de præmissis nobis non potuit fieri plena fides, vobis de communi partium assensu per apostolica scripta mandamus quatenus tam in Abbatissam quam clerum & populum Iotrensem iuxta commissionis vobis factæ tenorem ratione prævia procedatis. Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Martij, pontificatus nostri anno octavo.

HONORII III. EPISTOLA
de eadem controversia.

Honorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Archidiacono & Cantori sancti Petri & Theaurario sancti Stephani Trecentis salutem & apostolicam benedictionem. Ex parte venerabilis fratris nostri Meldensis Episcopi fuit nobis humiliter supplicatum ut cùm Abbatissa quæ Iotrensi monasterio modò præest, de speciali mandato nostro fuerit benedicta, & præiudicium sibi afferre non debeat quod nos circa hoc fieri fecimus, super iure benedicendi Abbatissas in monasterio Iotrensi in posterum eligendas faceremus eidem iustitiæ plenitudinem exhiberi. Nos igitur ejusdem Episcopi postulationibus inclinati, nolentes sibi ex benedictione auctoritate nostra præstita præiudicium generari, discretionis vestræ de utriusque partis procuratorum assensu per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis, audiat causam & appellatione remota sine debito terminetis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem &c. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Viterbij v. Idus Martij, pontificatus nostri anno quarto.

COMPOSITIO FACTA INTER
Episcopum Meldensem & Ecclesiam Iotrensem.

Romanus miseratione divina sancti Angeli Diaconus Cardinalis apostolicæ sedis Legatus omnibus ad quos præsens scriptum pervenerit

in Domino salutem & sinceræ dilectionis affectum. Novèrit universitas vestra quòd suborta inter venerabilem patrem Petrum Episcopum Meldensem ex parte una & dilectos in Christo Abbatissam & conventum, clerum & populum Iotrensem ex altera super subiectione ipsius monasterij & eorundem cleri & populi materia questionis, idem Episcopus proposuit in iure libellum huiusmodi contra eos. PETIT Meldensis Episcopus ab Abbatissa & conventu Iotrensi quòd sibi obediant tamquam suo Episcopo in visitationibus faciendis, in corrigendis excessibus, in cognitionibus causarum tam civilium quam spiritualium quam criminalium quarum cognitio ad Episcopum diocesenum pertinet tamquam ad iudicem ecclesiasticum, & in decisionibus earundem, & in iis quæ ad cognitionem & decisionem pertinent, videlicet in veniendo ad citationes, recipiendo dierum assignationes, & in aliis quæ ad cognitionem & decisionem pertinent, & in observatione mandatorum suorum & statutorum suorum legitimorum, & processibus faciendis Episcopo Meldensi quando post consecrationem suam primò accedit ad Ecclesiam earum, & in omnibus aliis ad jus episcopale pertinentibus. PETIT etiam quòd Abbatissa in omnibus prædictis obedientiam ei promittat, his exceptis in quorum possessione est idem Episcopus & quorum possessio fuit ei adjudicata auctoritate Domini Papæ, videlicet in consecratione altarium, in dedicatione Ecclesiarum, velatione virginum, ordinatione Clericorum, exhibitione procuratorum, & penitentiis pro majoribus criminibus injungendis; de quibus ad præsens non agit, cùm sit in possessione eorundem. PETIT etiam idem Episcopus ut non impediant ipsum uti de cetero jurisdictione omnimoda quam potest exercere in suis subditis Episcopus diocesanus in clero & populo Iotrensi. PETIT à clero Iotrensi Episcopus Meldensis quòd sibi obediat tamquam suo Episcopo in visitationibus faciendis, in corrigendis excessibus, in cognitionibus causarum tam civilium quam spiritualium quam criminalium quarum cognitio ad Episcopum diocesenum tamquam ad iudicem ecclesiasticum pertinet, & in decisionibus earundem, & in his quæ ad cognitionem & decisionem pertinent, videlicet in veniendo ad citationes, recipiendo dierum assignationes, & in aliis quæ ad cognitionem & decisionem pertinent, & in executione eorum faciendam, & in observatione mandatorum & statutorum suorum legitimorum, & in omnibus aliis ad jus episcopale pertinentibus, hoc excepto in cuius possessione est idem Episcopus, videlicet in ordinatione eorum. PETIT Episcopus Meldensis à populo Iotrensi quòd sibi obediant tamquam suo Episcopo in corrigendis excessibus omnibus quorum correctio ad Episcopum diocesenum tamquam ad iudicem ecclesiasticum pertinet, in cognitionibus causarum tam civilium quam spiritualium quam criminalium quarum cognitio ad Episcopum diocesenum tamquam ad iudicem ecclesiasticum pertinet, & in decisionibus earundem, & in his quæ ad cognitionem & decisionem pertinent earundem, videlicet in veniendo ad citationes, recipiendo dierum assignationes, & in aliis quæ ad cognitionem & decisionem pertinent, & ut sententia

tentias excommunicationis & interdicti ab ipso
 lotas in ipsos observent, & ut obediant ei in om-
 nibus aliis ad jus episcopale pertinentibus. Quic-
 quid autem idem Episcopus ab Abbatisa & con-
 ventu & clero & populo Iotrensi petit, petit sal-
 vo jure addendi, minuendi, mutandi.] Iltis au-
 tem petitionibus procurator Abbatisa & con-
 ventus, cleri & populi Iotrensis in hunc modum
 respondit. DICUNT Abbatisa & conventus
 monasterium Iotrense exemptum esse & subesse
 immediatè Domino Papæ in omnibus & proprie-
 tatem totius jurisdictionis ecclesiastica in mona-
 sterio Iotrensi nullo mediante ad Dominum Pa-
 pam pertinere, & usum esse monasterium longis-
 simo tempore hac libertate, sicut probabimus,
 si necesse fuerit, per privilegia & testes & instru-
 menta. Et ideo dicunt Abbatisa & conventus
 quod non tenentur obedire Episcopo Meldensi in
 visitationibus faciendis nec in alia re pro visita-
 tione facienda in excessibus corrigendis, in cau-
 sarum civilium vel spiritualium vel criminalium
 cognitionibus, nec in decisionibus earundem, nec
 tenentur venire ad citationes ipsius, nec recipere
 re dierum assignationes, nec mandata vel statuta
 observare, nec ei processionem facere quando pri-
 mò accedit post consecrationem suam ad Eccle-
 siam Iotrensem, nec aliàs ei in aliquibus ad epis-
 copale jus pertinentibus obedire. Item non tenentur
 ei Abbatisa super præmissis vel aliquo præmis-
 sionum vel aliqua re in mundo obedientiam re-
 promittere. Quod autem dicit Episcopus se ip-
 sum esse in possessione quantum ad penitentias
 pro majoribus criminibus imponendas, negant
 Abbatisa & conventus ipsum esse in possessione.
 Aliorum verò articulorum in quorum possessione
 dicit se esse idem Episcopus, dicunt ipsum nullum
 jus habere in proprietate. Dicunt etiam Abbatisa
 & conventus omnimodam justitiam ecclesiasti-
 cam & forensam in clero & populo Iotrensi per-
 tinere ad Abbatisam. Dicit clerus Iotrensis quod
 non tenetur obedire Episcopo Meldensi in visita-
 tionibus faciendis & in corrigendis excessibus &
 cognitionibus causarum tam civilium quam spiri-
 tualium quam criminalium quarum cognitio ad
 Episcopum dioecesanum tamquam ad judicem ec-
 clesiasticum dicitur pertinere, nec in decisionibus
 earundem, nec venire ad citationes ipsius, nec
 assignationes dierum accipere, nec mandata ejus
 observare, nec ei in aliquo obedire. Dicit popu-
 lus Iotrensis omnimodam justitiam ecclesiasticam
 & forensam in populo Iotrensi pertinere ad Ab-
 batisam Iotrensem. Et ideo respondet per seidem
 quod cleras respondet per se, & quod in nullo
 tenetur obedire Meldensi Episcopo. Hæc omnia
 respondent Abbatisa & conventus, clerus & popu-
 lus Iotrensis; salvis privilegiis Domini Papæ,
 & salvo jure Ecclesie Romanæ, & salvo jure ad-
 dendi, minuendi, corrigendi, & mutandi.]
 Cùmque super iis fuisset coram iudicibus à sede
 apostolica delegatis diutius litigatum, tandem
 utraque pars tam super iis de quibus alt. exte-
 ratat quàm etiam super omnibus aliis quæ quo-
 quo modo poterant ratione proprietatis vel pos-
 sessionis ad jus episcopale lege dioecana vel jure
 communi seu alio quocunque jure spectare com-
 miserunt se iudicio, diffinitioni, seu ordinationi
 nostris sub iis formis. O M N I B U S præsentibus

litteras inspecturis Petrus Dei gratia Meldensis
 Episcopus salutem in Domino. Noverit univer-
 sitas vestra quod cùm inter nos ex una parte &
 Abbatisam & conventum, clerum & populum
 Iotrensem ex altera super subiectione ipsius mo-
 nasterij & eorundem cleri & populi tam ex pe-
 titorio iudicio quàm possessorio questio verte-
 retur, quod monasterium cum eisdem clero &
 populo nobis dicebamus pleno jure subiectum
 necnon & omni jure subiectionis ad nos & suc-
 cessores nostros tamquam loci dioecanos lege
 dioecana spectare, & posse in ipso monasterio
 clero & populo Iotrensi liberè procuratorem re-
 cipere, visitationem, correctionem, & omnia ju-
 ra episcopalia exercere, quod eadem Abbatisa &
 conventus negantes, ipsum monasterium, clerum
 & populum Iotrensem asserere ad jus & pro-
 prietatem Ecclesie Romanæ nullo medio pertine-
 re, super præmissis & omnibus aliis quæ possent
 ad jus episcopale spectare de consensu Decani &
 Archidiaconorum & Capituli nostri commissimus
 nos iudicio, diffinitioni, seu ordinationi venera-
 bilis [patris] Romani sancti Angeli Diaconi
 Cardinalis apostolicæ sedis Legati, in ipsam tan-
 quam in Legatum & j. dicem consentiendo, pro-
 mittentes nos iudicio, diffinitionem, seu ordi-
 nationem ipsius in perpetuum servare & nullo
 tempore contravenire, renuntiando omnibus ju-
 dicibus, commissionibus, processibus, & acti-
 bus quæ nobis competebant vel competere possent in
 causa ista. In eorum rei testimonium, ad majorem
 præmissorum omnium firmitatem, præsentibus lit-
 teras exinde confectas sigillo nostro duximus ro-
 borandas. Actum Meldis anno Domini M C C. vi-
 cesimo quinto, mense Octobri.] O M N I B U S
 præsentibus litteras inspecturis Decanus, Brien-
 sis & Meldensis Archidiaconi, totumque Meldensis
 Ecclesie [Capitulum] salutem in Domino. No-
 verit universitas vestra nos litteras venerabilis pa-
 tris Petri Episcopi nostri sigillo sigillatas in speculato
 formam hujusmodi continentes. P E T R U S Dei
 gratia Meldensis Episcopus &c. ut superius com-
 munitur. Nos igitur præscriptarum litterarum te-
 nore diligenter inspecto factum dicti Episcopi no-
 stri in hac parte approbavimus & ratum habuimus,
 nostrum super præmissis omnibus impartientes as-
 sensum. In hujus itaque rei evidentiam sigilla
 nostra præsentibus duximus litteris appendenda.
 Actum Meldis anno Domini M C C. vicesimo
 quinto, mense Octobri.] O M N I B U S præsen-
 tes litteras inspecturis Abbatisa & conventus,
 clerus & populus Iotrensis, salutem in Domino.
 Noverit universitas vestra quod cùm inter nos ex
 una parte & venerabilem patrem Petrum Epi-
 scopum Meldensem ex altera super subiectione
 nostra tam petitorio iudicio quàm possessorio qua-
 stio vertetur, cùm idem Episcopus assereret Iot-
 rense monasterium & nos pleno jure sibi subesse
 necnon & omni jure successores ad ipsum & suc-
 cessores ipsius tamquam loci dioecanos lege dio-
 ecana spectare & posse in ipso monasterio & nobis
 liberè procuratorem recipere, visitationem, cor-
 rectionem, & omnia jura episcopalia exercere,
 quod nos negantes, dictum monasterium Iotren-
 se asserere ad jus & proprietatem Ecclesie
 Romanæ nullo medio pertinere, super præmissis
 & omnibus aliis quæ possent ad jus episcopale

spectare commissimus nos iudicio, diffinitioni, seu
 ordinationi venerabilis patris Romani sancti An-
 geli Diaconi Cardinalis apostolicæ sedis Legati,
 in ipsum tanquam in Legatum & iudicem consen-
 tiendo, promittentes nos iudicio, diffinitio-
 nem, seu ordinationem ipsius in perpetuum fer-
 vare & nullo tempore contravenire, renuntiando
 omnibus iudiciis, commissionibus, processibus,
 & actis quæ nobis competebant vel competere
 possent in causa ista. In cuius rei testimonium, ad
 majorem præmissorum omnium firmitatem, præ-
 sentes litteras exinde confectas nos Abbatissa &
 conventus sigillis nostris duximus roborandas. Nos
 verò clerus & populus, quia sigillum proprium
 non habemus, eisdem sigillis Abbatissæ & con-
 ventus fidem volumus omnimodam adhiberi. Actum
 Meldis anno Domini m c c x v. mensis
 Octobri. Nos autem rationibus utriusque partis
 diligenter auditis, inspectis Iotrensis monasterij
 privilegiis, habito etiam super hoc cum viris
 prudentibus diligenti tractatu, pronuntiamus,
 diffinimus, & ordinamus quòd Abbatissa & con-
 ventus monasterij Iotrensis chrisma, oleum san-
 ctum, consecrationes altarium seu basilicarum, be-
 nedictiones monialium, & ordinationes clericorum
 qui ad ordines fuerint promovendi à dicto
 Meldensi Episcopo & successoribus suis suscipiant
 & non ab aliis, siquidem catholicus fuerit & gra-
 tiam atque communionem apostolicæ sedis ha-
 buerit, & ea gratis & sine difficultate voluerit
 exhibere. Alioquin liceat eis quemcumque volue-
 rint catholicum adire antistitem, qui eis licenter
 exhibeat postulata. Quando verò Episcopum Mel-
 densem ab eisdem Abbatissa & conventu propter
 hæc exequenda contigerit evocari, dictus Epif-
 copus exhibeatur honestè, cum nullus teneatur
 secundùm Apostolum suis stipendiis militare. Ce-
 terùm Abbatissa à quocumque maluerit Episcopo
 absque professione & promissione cuiuslibet obe-
 dientiæ liberè consecratur. In omnibus autem
 aliis dictum monasterium Iotrense cum universo
 clero & populo villæ & parrochiæ Iotrensis sibi
 subiectis pronuntiamus, diffinimus, & ordinamus
 ab omni iure & jurisdictione episcopali & omni-
 moda subiectione Meldensis Ecclesiæ omnino li-
 bertam & exemptam, ita quòd in eisdem mona-
 sterio, clero & populo prædictis seu personis ali-
 quibus monasterij, villæ & parrochiæ Iotrensis
 dictus Episcopus, Ecclesia Meldensis, seu quæ-
 cumque alia Meldensis Ecclesiæ persona nec pro-
 curationem eidem Episcopo aliquando à sede apo-
 stolicæ adjudicatam nec aliud quodcumque præter
 præmissa sibi valeat aliquatenus vendicare; salvis
 duobus modis quos habet Episcopus in granchia
 de Troci, quæ est Ecclesiæ Iotrensis, & cera
 Thesaurarij Meldensis. Sanè ordinamus quòd dic-
 tæ Abbatissa & conventus decem & octo modios
 bladi decimalis ad mensuram Meldensem, duas
 partes hibernagij, & tertiam partem avenæ,
 annuatim Episcopo memorato suisque successoribus
 in perpetuum persolvent apud Malleum infra
 Purificationem beate Mariæ. Et si decima ejus-
 dem villæ ad dicti bladi persolutionem non suffi-
 ceret, residuum infra dictum terminum apud
 Troci solvetur in decima quam ibi habet Ecclesia
 Iotrensis; ita quòd si bladum hujusmodi * ali-
 quibus decimis Meldensis diocesis Abbatissa &

conventus Iotrensis iusto modo poterint adipisci,
 Episcopus contractui suum impetiri teneatur ad-
 sensum, & ipsum bladum taliter acquisitum ac-
 cipiens, illo solo debeat esse contentus, ita quòd
 tantundem sibi valeat quantum valebit in locis
 superius annotatis. In decimis sanè quæ sunt de
 feudo episcopali non tenebitur suum præstare con-
 sensum, si ipse vellet eas redimere. In his enim
 ipse Episcopus præferetur. Hanc autem ordina-
 tionem partes ratam habuerunt, & expressè con-
 senserunt in ipsam. Nos verò volentes ipsius or-
 dinationis notitiam ad postereros pervenire, ut fu-
 turis temporibus inviolabiliter observetur, præ-
 sentem paginam exinde confectam sigillo nostro
 duximus roborandam. Actum Meldis anno Do-
 mini m c c x v. mensis Novembri, pontificatus
 Domini Honrij Papæ III. anno decimo.

Romanus miseratione divina sancti Angeli Dia-
 conus Cardinalis apostolicæ sedis Legatus omni-
 bus præsentibus litteras inspectis salutem in Do-
 mino. Noverit universitas vestra quòd nos inter
 venerabilem patrem Episcopum Meldensem &
 Abbatissam & conventum, clerum & populum
 Iotrensem ordinationem quandam deliberatione
 provida fecimus, eamque in scriptis redactam &
 a partibus approbatam nostri sigilli duximus mu-
 numine roborandam. Verùm antequam protulisse-
 mus eandem, retinimus nobis expressè de au-
 thoritate nostra & communi partium assensu li-
 bertam potestatem declarandi & interpretandi si
 quid in eadem ordinatione repertum fuerit du-
 bium vel obscurum. Actum Parisius anno Domi-
 ni m c c. vicésimo quinto, II. Nonas Novembris.

INNOCENTII III. EPISTOLA
*ad electum Cathalanensem & Abbatem Trium-
 fontium, de qua fit mentio supra pag. 291.*

Ex parte Abbatissæ ac sororum Iotrensis Ec-
 clesiæ nostris fuit auribus intimatum quòd
 venerabilis frater noster Meldensis Episcopus
 * commissionis occasione cuiusdam ad venerabilem
 fratrem nostrum Parisiensem Episcopum & dilec-
 tum filium Abbatem de Latiniaco à nobis obtenta,
 in qua nulla mentio habebatur de ipsarum
 privilegiis, quæ illas & earum Ecclesiam, clerum
 & populum Iotrensem ad apostolicam sedem nullo
 mediante spectare declarant, quorum ipse non erat
 ignarus, eas incepit graviter molestare, obedientiam
 ab ipsis ac clero & populo villæ Iotrensis,
 qui secundùm privilegia sedis apostolicæ gaudent
 consimili libertate, subiectionem omnimodam im-
 pendendam sibi requirere. Et infra. Verùm cum
 iudices & assessores eorum ipsas valde gravarent,
 ad appellationis beneficium convolarunt. Et infra.
 Sed iudices ipsi appellationi minimè deferentes,
 nec fragilitati sexus compatientes earum, in Ab-
 batissam [& conventum] excommunicationis, in
 clerum & populum villæ Iotrensis interdicti sen-
 tentias protulerunt. Sanè cum nuntij Iotrensis
 Ecclesiæ prædictæ & alia multa in nostra præsen-
 tia retulissent, quibus eas & suos contra libertatem
 eis concessam gravatos dicebant, privilegium
 nobis apostolicum ostendebant per quod Ecclesiam
 Iotrensem constabat ad Romanam Ecclesiam spe-
 cialiter pertinere. Nos autem eos diutius deti-
 nentes propter appellationem prædictam, quia

Cap. Ex parte.
 De privilegiis.
 * Vide supra
 pag. 290.

* f. ab aliqui-
 bus decimariis

tandem nullus apparuit idoneus responsalis qui partem defenseret adversam, licet postmodum quidam simplex nuntius super hoc prædictorum Parisiensis Episcopi & Latiniacensis Abbatis litteras præsentasset, privilegium apostolicæ sedis Ecclesiæ Iotrensi concessum duximus innovandum, ita tamen ut per innovationem ipsius eidem Ecclesiæ nihil juris plus accrescat quam per privilegia prædecessorum nostrorum obtinuit, cum per hoc novum ei non concedere sed antiquum jus conservare velimus.

**EPISTOLA HONORII II. DE
subjectione monasteriorum Reibacensis & Iotrensis.**

Honorius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Butcardo Meldensi Episcopo ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum. In eminenti apostolicæ sedis specula disponente Domino constituti, ex injuncto nobis officio fratres nostros Episcopos debemus diligere, & Ecclesiis sibi à Deo commissis suam debemus justitiam conservare. Proinde, carissime in Christo frater Butcarde Episcopo Meldensis Ecclesiæ, cujus à Deo tibi cura commissa est, salubriter statuimus ut omnes tam Clerici quam laici in villa Reibacensi & Iotrensi commorantes Meldensi Ecclesiæ jure parochiali subjaceant, & ea quæ de eis ad jus parochiale pertinent, tibi tuisque successoribus libera & illibata serventur. Decernimus etiam ut Abbas Reibacensis & Iotrensis Abbatissa canonicam tibi tuisque successoribus obedientiam persolvant. Benedictio quoque eorum, sicut per tuos antecessores hæcenus celebrata constiterit, sic per te tuosque successores deinceps exhibeatur. Promotiones etiam monachorum ad ecclesia-

sticos ordines per Meldensem administrantur Episcopum, si videlicet gratis eas sine pravitate voluerit exhibere & gratiam apostolicæ sedis habuerit. Si quis autem, quod absit, huic nostro decreto sciens contraire tentaverit, honoris & officij sui periculum patiat. nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit. Datum Laterani xvi. Kal. Maij.

**EPISTOLA ALEXANDRI III.
qua confirmat superiores Honorij II. litteras.**

Alexander Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Stephano Meldensi Episcopo ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum. In eminenti apostolicæ sedis specula &c. ut in illa Honorij usque. Proinde, carissime in Christo frater Stephane Meldensis Ecclesiæ, cujus à Deo tibi cura commissa est, salubriter providentes, ad exemplar sanctæ recordationis patris & prædecessoris nostri Honorij Papæ statuimus ut omnes tam clerici quam laici in villa Reibacensi & Iotrensi commorantes Meldensi Ecclesiæ jure parochiali subjaceant &c. ut in illa Honorij usque. Si quis autem contra hanc nostræ constitutionis paginam venire præsumserit, secundò tertiove commonitus nisi temeritatem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Conservantibus autem hæc sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud supremum judicem gaudia æternæ pacis inveniant. Amen. *Data Turonis anno MCLXIII.*

FINIS LIBRI VNDECIMI.

